

Pensiynau 2050: Tystiolaeth a Blaenoriaethau'r Dyfodol

Adroddiad Dros Dro

Cynnwys

Rhagair	4
Aelodau'r Ail Gomisiwn Pensiynau	6
Crynodeb Gweithredol	7
Pennod 1 – Seiliau cryf sy'n wynebu pwysau hirdymor	16
Pennod 2 – Mesur canlyniadau ymddeol	44
Pennod 3 – Cronni a digonolrwydd: dyfnder a thwf cynilion pensiwn preifat	72
Pennod 4 – Y bwlch cyfranogiad: pwy sy'n colli allan ar gynilo pensiwn a pham ei fod yn bwysig ar gyfer digonolrwydd	107
Pennod 5 – Dad-gronni fel gyrrwr digonolrwydd	151
Pennod 6 – Casgliad	191
Talfyriadau a rhestr termau	194
Diolchiadau	198

gadewch y dudalen hon yn wag – cefn y dudalen gynnwys

Rhagair

Dechreuodd y daith i setliad pensiynau newydd yn 2050 gyda'r Comisiwn Pensiynau cyntaf, a benodwyd yn 2002. Mae'r flwyddyn hon, 2026, yn nodi union ganolbwynt y daith honno ac yn foment bwysig i ni, yr Ail Gomisiwn Pensiynau, i lunio'r cwrs o'n blaenau. Rydym yn sefyll nawr ar groesffordd.

Dros y ddau ddegawd diwethaf, mae'r DU wedi adeiladu sylfeini mwy cadarn ar gyfer ymddeoliad nag a wyddai cenedlaethau blaenorol. Mae cofrestru awtomatig wedi normaleiddio cynilo pensiwn, mae Pensiwn y Wladwriaeth wedi'i symleiddio a'i gryfhau, ac mae tlodi pensiynwyr wedi'i leihau'n sylweddol. Mae'r cyflawniadau hyn yn dangos y gall gweithredu penderfynol, wedi'i arwain gan dystiolaeth ac wedi'i angori mewn consensws, drawsnewid y dirwedd genedlaethol er gwell.

Ond mae'r grymoedd sy'n ail-lunio ein cymdeithas – ymddeoliadau hirach, twf arafach, a lleihad mewn perchnogaeth tai – yn galw am setliad cenedlaethol newydd ar bensiynau. Rydym yn wynebu cwestiynau mor heriol â rhai 20 mlynedd yn ôl: sut i feithrin gwydnwch ariannol yn y dyfodol pan fydd bywydau gwaith yn fwy ansicr; sut i sicrhau tegwch rhwng cenedlaethau pan fydd strwythur y boblogaeth yn newid; a sut i amddiffyn unigolion pan fydd cydbwysedd risg wedi symud yn bendant o sefydliadau i ddinasyddion.

Mae'r Adroddiad Interim hwn yn nodi maint yr her. Rhagwelir y bydd gormod o bobl o oedran gweithio yn cyrraedd oedran hŷn heb ddigon o gynilion pensiwn preifat. Mae menywod, gofawyr, yr hunangyflogedig, a llawer o grwpiau lleiafrifoedd ethnig yn parhau i wynebu rhwystrau strwythurol nad yw'r system wedi'u goresgyn eto. Efallai y bydd pensiynwyr y dyfodol yn wynebu perthynas llai syml â'r farchnad lafur na phensiynwyr presennol. Bydd llawer mwy yn byw heb y sefydlogrwydd a gynigiwyd gan berchenogaeth ar gartref ar un adeg; a byddant yn wynebu costau tai uwch nag unrhyw genhedlaeth o bensiynwyr blaenorol. Ac mae ymddeoledigion bellach yn wynebu ansicrwydd a chymhlethdod llywio pensiynau cyfraniadau diffiniedig, risg buddsoddi a phenderfyniadau ynghylch pryd a sut i dynnu ar eu cynilion, gyda goblygiadau dwys i'w safonau byw yn ddiweddarach mewn bywyd.

Mae'r heriau hyn yn alwad i adnewyddu. Ein hymrwymiad yw sicrhau bod cenedlaethau'r dyfodol yn fwy gobeithiol ynghylch diogelwch ariannol yn ystod ymddeoliad.

Rhaid i'r setliad newydd hwn fod yn gynaliadwy hefyd, gan ofyn am ailwampio dealltwriaeth o gyfrifoldeb ar y cyd y wladwriaeth, cyflogwyr ac unigolion wrth gyflawni hyn. Bydd cadw talent gweithwyr hŷn yn golygu eu bod yn parhau i gyfrannu at eu potiau pensiwn ond mae hefyd yn sylfaen tegwch rhwng cenedlaethau. Rhaid i gofrestru awtomatig esblygu os yw am gyflawni dyheadau pobl ar gyfer ymddeol. A

rhaid i Bensiwn y Wladwriaeth, asgwrn cefn ymddeoliad i bron bob pensiynwr, aros mor gyffredinol â phosibl ac yn gynaliadwy.

Ein huchelgais yw llunio system bensiynau sy'n adlewyrchu realiti heddiw a chyfrifoldebau yfory: digonol i bawb, teg ar draws ac o fewn cenedlaethau, cynaliadwy am ddegawdau i ddod. Bydd cyflawni hyn yn gofyn am eglurder pwrpas, dewrder gwleidyddol a pharodrwydd i wynebu cyfaddawdau anodd. Ond mae hefyd yn cynnig cyfle i adnewyddu contract cymdeithasol sy'n ennyn hyder ledled y wlad.

Rydym am ddiolch i bawb sydd eisoes wedi cyfrannu at ein gwaith – cyflogwyr, undebau llafur, cymdeithas sifil, arbenigwyr academiaidd a diwydiant a llawer o rai eraill. Nawr, rydym yn gwahodd cyfraniadau pellach wrth i ni symud ymlaen i'n cam nesaf: llunio argymhellion i'r Llywodraeth. Drwy weithio gyda'n gilydd, gallwn adeiladu setliad pensiynau sy'n deilwng o'r cenedlaethau a fydd yn dibynnu arno.

Y Farwnes Jeannie Drake

Yr Athro Nick Pearce

Syr Ian Cheshire

Aelodau'r Ail Gomisiwn Pensiynau



O'r chwith i'r dde: Syr Ian Cheshire, y Farwnes Jeannie Drake a'r Athro Nick Pearce

Y Farwnes Jeannie Drake

Arglwydd am Oes. Aelod o'r Comisiwn Pensiynau cyntaf.

Syr Ian Cheshire

Cadeirydd Grŵp Gwarantau Tir a Chadeirydd Gofal Iechyd Spire.

Yr Athro Nick Pearce

Athro Polisi Cyhoeddus a Chyfarwyddwr y Sefydliad Ymchwil Polisi, Prifysgol Caerfaddon.

Crynodeb Gweithredol

Mae angen setliad adnewyddedig a chynaliadwy ar boblogaeth sy'n heneiddio er mwyn sicrhau digonolrwydd ymddeoliad

1. Gall fod yn rhy hawdd i unigolion ganolbwyntio ar heddiw a pheidio â pharatoi digon ar gyfer ymddeoliad pell i ffwrdd, ond mae angen i lywodraethau gynllunio ar gyfer dyfodol cenedl fel y gall cynilwyr pensiwn heddiw fod yn sicr o ddiogelwch ariannol yn eu hymddeoliad. Nid yw amrywiaeth o dueddiadau - llawer ohonynt wedi cychwyn degawdau yn ôl, fel dirywiad mewn cynlluniau pensiwn buddion diffiniedig a pherchenogaeth tai - wedi dod i'r amlwg ymhlith ymddeoledigion eto ond maent yn weladwy'n glir ar y gorwel. Byddai anwybyddu'r newidiadau hyn yn annoeth. Felly, rhoddodd y Llywodraeth y dasg i'r Comisiwn Pensiynau edrych i'r dyfodol ac ystyried y fframwaith sydd ei angen i sicrhau incwm pensiwn digonol ar gyfer y tymor hir.
2. Mae mynd i'r afael â'r her hon yn deg ac yn gynaliadwy yn fater brys oherwydd bod y DU yn heneiddio. Rhagwelir y bydd cyfran ein poblogaeth dros 65 oed yn cyrraedd 28% erbyn 2075, i fyny o 19% heddiw.¹ Rhagwelir y bydd nifer y bobl 75 oed neu hŷn yn dyblu rhwng 2025 a 2075: cynnydd o 6 miliwn.² Mae cynnydd oedran Pensiwn y Wladwriaeth a chynnydd arafach mewn disgwyliad oes wedi cadw'r gymhareb ddibyniaeth ar henaint i lawr yn ystod yr 20 mlynedd diwethaf, ond dros y degawd nesaf disgwylir iddi gyrraedd 3 phensiynwr am bob 10 oedolyn o oedran gweithio a 4 am bob 10 erbyn y 2070au.³ Mae rhagolygon ar gyfer cyfraddau ffrwythlondeb, disgwyliad oes a mudo net hefyd yn ansicr, felly mae heneiddio hyd yn oed yn gyflymach yn bosibl.⁴
3. Mae gan y newidiadau demograffig hyn oblygiadau mawr i'r economi, gwariant cyhoeddus a thegwch rhwng y cenedlaethau. Yn fwy na hynny, ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf, bu cynhyrchiant a thwf cyflogau gwan, sydd â goblygiadau uniongyrchol ar gyfer gwerth cynilion pensiwn a gallu pobl i gynilo, yng nghanol heriau eraill i gyflawni twf economaidd cryf. Mae gan system pensiynau'r DU rôl bwysig i'w chwarae wrth lywio'r heriau hynny'n llwyddiannus er budd pob cenedlaeth, yn ogystal â chyfrannu at dwf y DU trwy fuddsoddiad hirdymor.
4. Felly mae darparu fframwaith cynaliadwy ar gyfer pensiynau digonol yn hanfodol. Rhagwelir y bydd gwariant ar fudd-daliadau pensiynwyr (gan gynnwys Pensiwn y Wladwriaeth) yn tyfu o tua 6% o CMC yn 2024-25 i tua 9% erbyn dechrau'r 2070au⁵, tra gallai gwariant ar iechyd a gofal cymdeithasol godi tua 8% o CMC dros gyfnod tebyg.⁶ Mae cost rhyddhadau treth pensiwn i'r llywodraeth hefyd wedi cynyddu. Ac i unigolion, fel y nododd y Comisiwn Pensiynau cyntaf

¹ SYG, 2025, 'Rhagamcanion poblogaeth cenedlaethol: seiliedig ar 2022' (amrywiad categori mudo)

² SYG, 2025, 'Rhagamcanion poblogaeth cenedlaethol: seiliedig ar 2022' (amrywiad categori mudo)

³ SYG, 2025, 'Rhagamcanion poblogaeth cenedlaethol: seiliedig ar 2022' (amrywiad categori mudo)

⁴ Er enghraifft, ar ragolygon mudo gweler: Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol, 2026, 'Rhagolygon economaidd a chyllidol – Mawrth 2026'

⁵ Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidol, 2025, 'Risgiau cyllidol a chynaliadwyedd – Gorffennaf 2025'

⁶ Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidol, 2024, 'Risgiau cyllidol a chynaliadwyedd – Medi 2024'

yn y 2000au, rhaid i sicrhau diogelwch ariannol dros fywydau hirach fod ynghyd â rhyw gyfuniad o incwm pensiynwyr cymharol is (yr oedd yn ei ystyried yn annerbyniol), cymorth uwch a ariennir gan drethi, cynilion uwch ac oeddrannau ymddeol uwch.

5. Mae atebion cynaliadwy a theg yn anochel yn cynnwys rhywfaint o weithio'n hirach, ac mae cynnydd nodedig wedi'i wneud ers y 2000au i gynyddu cyfraddau cyflogaeth gweithwyr hŷn. Mae oedran Pensiwn y Wladwriaeth bellach yn 66 i ddynion a menywod a bydd yn codi i 67 dros y ddwy flynedd nesaf. Ond er nad yw oedran Pensiwn y Wladwriaeth yn y DU yn isel yn ôl safonau rhyngwladol, mae gennym oedran gadael y farchnad lafur cyfartalog isel, gyda menywod fel arfer yn gadael gwaith 4 blynedd yn gynharach nag yn yr Unol Daleithiau, Seland Newydd neu Japan, a dynion yn gadael 2 flynedd yn gynharach nag yn Iwerddon.⁷ Mae gan y DU ddisgwyliadau ymddeol hirach na Japan, er gwaethaf ein disgwyliad oes is ac oedran Pensiwn y Wladwriaeth uwch.⁸
6. Mae gweithio'n hirach – ac yn benodol lleihau anweithgarwch yn y farchnad lafur ymhlith pobl yn eu pumdegau – yn rhan angenrheidiol o gyflawni incwm digonol yn ystod ymddeoliad. Ond dim ond rhan o'r ateb all fod mewn bywydau gwaith hirach ac maent yn haws i rai pobl nag eraill. Y Pensiwn y Wladwriaeth a chynilion preifat yw'r prif ddulliau eraill sydd ar gael. Yma bu cynnydd sylweddol ers argymhellion y Comisiwn Pensiynau cyntaf a newidiadau polisi cysylltiedig gan lywodraethau olynol. Yn erbyn cefndir o gynlluniau pensiwn buddion diffiniedig yn cau, mae cofrestru awtomatig i bensiynau gweithle wedi troi cyfranogiad pensiwn sy'n gostwng yn gynydd o tua 11 miliwn o gynilwyr ychwanegol ers 2012.⁹ Mae'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd yn darparu sylfaen symlach a mwy hael ar gyfer ymddeoliad ac mae wedi lleihau'r angen am brawf modd yn ystod ymddeoliad yn fawr wrth gau'r bwch rhwng y rhywiau o ran hawliau. Mae uwchraddio gan y Clo Triphlyg wedi dod â'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd llawn i tua 30% o gyflog llawn amser canolrifol, fel y rhagwelwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Mae Credyd Pensiwn hefyd wedi chwarae rhan sylweddol wrth leihau tlodi pensiynwyr. O ganlyniad, mae'r bwch incwm rhwng y pensiwnwr canolrifol a'r rhai nad ydynt yn bensiynwyr wedi'i ddileu, tra bod tlodi pensiynwyr wedi haneru rhwng 1997-98 a 2010-11 ac ers hynny mae wedi sefydlogi ar gyfraddau islaw cyfraddau grwpiau oedran eraill.¹⁰
7. Ond gyda llai o ymddeoledigion yn debygol o dderbyn pensiynau budd-daliadau diffiniedig a bylchau sylweddol yn y polisi presennol, mae'r adroddiad hwn yn dangos bod llawer o waith i'w wneud o hyd i sicrhau digonolrwydd incwm yn ddiweddarach mewn bywyd, trwy setliad newydd, teg a chynaliadwy.

⁷ OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensiynau 2025'

⁸ OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensiynau 2025'

⁹ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

¹⁰ DWP, 2025, 'Ystadegau aelwydydd islaw'r incwm cyfartalog (HBAI)'. Defnyddiwyd y data a'r ystadegau cyhoeddiedig diweddaraf ar adeg cwblhau'r drafftio ym mis Mawrth 2026.

Dylai polisi pensiwn alluogi pawb i gyflawni safon byw gweddus ar ôl ymddeol gyda Phensiwn y Wladwriaeth nad yw'n seiliedig ar brawf modd fel sylfaen.

8. Mae yna lawer o ffyrdd o edrych ar 'ddigonolrwydd' incwm ymddeol. Mae mwy i'w wneud i angori polisi pensiynau mewn set o amcanion a metrigau a dderbynnir yn eang sy'n gwahaniaethu rhwng yr hyn y gellir ei ddisgwyl gan y wladwriaeth, cyflogwyr ac unigolion. Ond mae'r holl fesurau presennol yn codi pryderon ynghylch graddfa'r diffyg cynilo ar gyfer ymddeoliad, er gwaethaf cynnydd polisi yn y gorffennol.
9. Mae cyfraddau amnewid incwm yn cymharu incwm ymddeol ag enillion pobl mewn bywyd gwaith. Adroddodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf ar gyfraddau amnewid targed dyheadol. Roedd y rhain yn amrywio yn ôl lefel enillion ac yn hyblyg, ond roedd gwerth dyheadol ar gyfer gweithiwr amser llawn canolrifol tua dwy ran o dair o enillion cyn ymddeol.¹¹ Gan ddefnyddio'r metrigau hyn, mae tua 4 o bob 10 (43%) o'r boblogaeth o oedran gweithio (15 miliwn o bobl)¹² ddim yn cynilo'n ddigonol. Rhagwelir y bydd gan 'Genhedlaeth X' (ganwyd 1965-1980) y canlyniadau gwaethaf, gyda 46% yn disgyn islaw'r targedau hyn, o'i gymharu â chyfrannau ychydig yn is ymhlith cohortau cynharach a diweddarach.
10. Mae'r rhagamcanion hyn o ddiffyg cynilo yn sensitif i dybiaethau economaidd ynghylch llwybr Pensiwn y Wladwriaeth o'i gymharu ag enillion cyfartalog, sy'n anodd ei ragweld. Gan ddefnyddio senario anwadalrwydd is y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol ar gyfer dynameg y Clo Triphlyg, sy'n golygu cynnydd arafach mewn haelioni Pensiwn y Wladwriaeth, mae'r rhagolygon digonolrwydd yn llai ffafriol. Yn yr achos hwnnw, mae'r gyfran nad ydynt yn cynilo'n ddigonol fel y'i mesurir gan gyfraddau disodli targed yn codi i 45% ar gyfer y rhai sy'n ymddeol yn y 2020au ac i dros hanner (54%) yn y 2050au.¹³
11. Ond mae rhesymau i feddwl bod dibynnu ar y cyfraddau disodli targed hyn yn rhy uchelgeisiol ac yn nodi'r grwpiau anghywir i bolisi cyhoeddus ganolbwyntio arnynt. Nododd y Comisiwn Pensiynau cyntaf dair 'philer' pensiwn: Pensiwn y Wladwriaeth, cofrestru awtomatig a chynilo gwirfoddol. Roedd yn amlwg na ddylai'r ddwy golofn gyntaf ar eu pen eu hunain o reidrwydd gyrraedd y cyfraddau disodli targed uchelgeisiol hynny - gan adael lle i hyblygrwydd. Er hynny, mae gwahanol dueddiadau'n awgrymu bod angen newidiadau polisi. Nid yw'r 'drydedd golofn' o gynilo gwirfoddol wedi dod i'r amlwg i lawer, mae polisi cyhoeddus ar hyn o bryd yn gadael bylchau sylweddol, ac mae risgiau materol mwy yn datblygu megis llai o berchnogaeth tai a mwy o bensiynwyr yn byw ar eu pen eu hunain.
12. Efallai y bydd pobl sy'n ennill cyflogau uwch yn llai tebygol o gyrraedd cyfraddau disodli llawn oherwydd bod eu hincwm cyn ymddeol yn uwch. Ond serch hynny, mae gan aelwydydd pensiynwyr incwm uwch ddwywaith yr incwm gwario o'i

¹¹ Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

¹² DWP, 2025, 'Dadansoddiad o Incwm Pensiwn y Dyfodol 2025'

¹³ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

gymharu â phensiynwyr incwm canolig.¹⁴ Yn gyffredinol, mae ganddyn nhw gyfraniadau cyflogwyr mwy hael a chymhellion treth uchel i gynilo mwy yn wirfoddol, tra bod ystyried eu cyfoeth ehangach, ar ffurf tai, etifeddiaethau a chynilion eraill, yn gwella eu rhagolygon ymhellach fyth.

13. Ar ben arall y sbectrwm incwm, er bod enillwyr is yn fwy tebygol o gyrraedd eu cyfraddau disodli, ni ddylai'r mesur hwnnw awgrymu bod tlodi neu incwm isel iawn yn ystod ymddeoliad yn dderbyniol. Mae metrigau sy'n gysylltiedig â safonau gofynnol yn darparu safbwynt arall. Rhagwelir na fydd 13% o bobl o oedran gweithio – a 15% o Genhedlaeth X – yn gallu fforddio 'Isafswm Safon Byw ar gyfer Ymddeol' Pensions UK, sy'n seiliedig ar farn y cyhoedd ar ba nwyddau a gwasanaethau sy'n ffurfio isafswm sylfaenol.¹⁵ Ar y mesur hwn, y rhai sy'n ennill incwm isel a chanolig yw'r rhai sydd fwyaf mewn perygl o incwm ymddeol annigonol.
14. Mae'r trothwy tlodi cymharol (60% o'r incwm gwario canolrifol cyfoes) hefyd yn darparu meincnod incwm isafswm arall. Yn ein senario canolog, rhagwelir y bydd cyfran y pensiynwyr sy'n byw mewn tlodi cymharol ar ôl costau tai yn aros yn fras wastad. Fodd bynnag, yn y senario anwadalrwydd is ar gyfer uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth, rhagwelir y bydd cyfraddau tlodi yn codi'n sydyn dros y 2030au a'r 2040au.¹⁶
15. I gyplau, mae Pensiwn y Wladwriaeth newydd ar y gyfradd lawn bellach uwchlaw'r llinell dlodi gymharol, tra gall ymddeoledigion sengl heb incwm arall ddisgyn ychydig islaw. Felly mae Pensiwn y Wladwriaeth yn darparu sylfaen anhepgor ar gyfer incwm pensiynwyr. Mae'n helpu i amddiffyn rhag tlodi, ond mae hefyd yn hanfodol i bawb heblaw am y pensiynwyr cyfoethocaf: Hyd yn oed yn hanner uchaf y dosbarthiad incwm, mae'n cyfrif am oddeutu traean o incwm pensiynwyr.¹⁷
16. Fodd bynnag, dau grŵp allweddol sydd â risg uwch o dlodi yw'r rhai heb incwm pensiwn preifat a rhentwyr (yn enwedig yn y sector preifat). Y gyfradd tlodi ar ôl costau tai i'r rhai sydd ag unrhyw incwm pensiwn preifat yw 9%, ond mae hyn yn codi i 33% i bensiynwyr heb unrhyw incwm.¹⁸ Yn ogystal, disgwylir i nifer y pensiynwyr nad ydynt yn berchen ar gartref dyfu: erbyn 2050, rhagwelir y bydd hanner y pensiynwyr mewn tlodi yn rhentwyr. Mae gan y cyfuniad o nifer cynyddol o bensiynwyr nad ydynt yn berchen ar gartref a'r cynnydd mewn sylw a gwerth Pensiwn y Wladwriaeth oblygiadau ar gyfer budd-daliadau pensiynwyr sy'n seiliedig ar brawf modd. Mae amcan cyntaf y Comisiwn i leihau profion modd wedi'i gyflawni gan fod disgwyl i lwythi achosion Credyd Pensiwn barhau i ostwng. Ond bydd llwythi achosion Budd-dal Tai pensiynwyr yn goddiweddyd y rhai ar gyfer Credyd Pensiwn,¹⁹ gan godi cwestiynau ynghylch sut y gall profion

¹⁴ DWP, 2025, 'Ystadegau aelwydydd islaw'r incwm cyfartalog (HBAI)'

¹⁵ DWP, 2025, 'Dadansoddiad o Incwm Pensiwn y Dyfodol 2025'

¹⁶ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

¹⁷ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Incymau Pensiynwyr: blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'

¹⁸ DWP, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog 2023-24'. Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

¹⁹ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

modd – a phasbortau a chymhellion cysylltiedig i gynilo – weithio orau yn y dyfodol.

17. Byddai metrig 'hybrid' sy'n adeiladu ar gyfraddau disodli ar gyfer enillwyr canol gan ganolbwyntio ar safon ddigonolrwydd sylfaenol ar gyfer enillwyr is yn helpu i arwain polisi yn y dyfodol. Mae Pensiwn y Wladwriaeth cyfradd wastad yn chwarae'r rôl a nodwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf, fel sylfaen gadarn ar gyfer digonolrwydd. Ond mae angen mwy o gynilo pensiwn preifat sy'n gysylltiedig ag enillion i helpu pobl i gyflawni safon byw gweddus yn eu hymddeoliad.

Mae cofrestru awtomatig wedi cynyddu cynilion pensiwn gweithle ond nid digon ar gyfer enillwyr isel a chanolig

18. Mae cofrestru awtomatig wedi bod yn llwyddiant polisi mawr, gyda 9 o bob 10 o weithwyr cymwys bellach yn cynilo i bensiwn gweithle,²⁰ ond – fel mae'r rhagolygon digonolrwydd yn awgrymu – mae heriau o hyd o ran dyfnder a thwf cynilion preifat pobl.
19. Ymhlith gweithwyr sy'n cynilo, mae cyfraddau cyfraniadau pensiwn yn amrywio'n sylweddol. Mae mabwysiadu cofrestru awtomatig gan gyflogwyr wedi bod yn gadarnhaol iawn o ran cyflawni'r isafswm sylfaenol, ac mae llawer o gyflogwyr yn mynd y tu hwnt i hyn. Ond mae rheswm da i fod yn bryderus ynghylch lefel y llawr cyfreithiol ar gyfer cyfraniadau cofrestru awtomatig, sydd wedi dod yn fwy o norm nag isafswm. Mae gan draean o weithwyr cymwys y sector preifat gyfraniadau sydd ond yn dilyn isafswm cofrestru awtomatig – ar hyn o bryd 8% o enillion rhwng trothwy is o £6,240 a nenfwd o £50,270 – ac mae hyn yn codi i hanner y gweithwyr cymwys sy'n cael eu talu isaf.²¹ Mae gwerth cymharol y trothwyon isaf ac uchaf hefyd wedi newid yn sylweddol dros amser. Mae trothwy is sy'n gostwng mewn termau real wedi arwain at gynnydd croesawgar yn y gyfran o enillion a gwmpesir, ond mae trothwy uchaf sy'n gostwng wedi gweithio i'r cyfeiriad arall trwy gapio cyfraniadau ar lefel is ar gyfer niferoedd cynyddol o enillwyr uwch.
20. Mae'r enillydd canolrifol yn cyfrannu 1.7% o gyflog uwchlaw'r isafswm cofrestru awtomatig, a lle mae cynilion ychwanegol, mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod hyn yn cael ei arwain gan ymddygiad cyflogwyr yn hytrach na menter unigol ac mae'n fwy tebygol o fod o fudd i'r rhai sy'n ennill mwy. Un ffactor sy'n sbarduno cyfraniadau ychwanegol yw bod 4 o bob 10 cyflogwr yn cyfrifo cyfraniadau pensiwn gan ddefnyddio cyfanswm y cyflog yn hytrach nag enillion cymwys, tra'n aml yn defnyddio'r un gyfradd ymylol o 8%. Ond serch hynny, mae 71% o'r rhai sy'n ennill incwm isel mewn cynlluniau cyfraniadau diffiniedig yn cael eu talu 8% o'u cyfanswm cyflog neu lai.²² I lawer o weithwyr, nid oes cynilion ychwanegol sylweddol wedi bod ar ben yr isafswm cofrestru awtomatig. Er mwyn gwella digonolrwydd, yn enwedig ar gyfer enillwyr isel i gymedrol, bydd y Comisiwn hwn

²⁰ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thuaddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

²¹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, 'Arolwg Blynnyddol o Oriau ac Enillion, 2024'

²² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, 'Arolwg Blynnyddol o Oriau ac Enillion, 2024'

yn ystyried sut y bydd angen addasu'r meini prawf cymhwysedd, y trothwyon incwm, a'r cyfraddau cyfraniadau gofynnol ar gyfer cofrestru awtomatig yn y dyfodol. Ni fyddai unrhyw newidiadau mewn cyfraddau ar gyfer y senedd bresennol, a byddai gweithredu diwygiadau yn y dyfodol yn gofyn am rybudd a chyfnodoli er mwyn caniatáu i gyflogwyr gynllunio ar gyfer unrhyw newidiadau. Mae gwerth rhybudd a llwyfannu yn amlwg o brofiad y Comisiwn Pensiynau cyntaf a gweithrediad llwyddiannus cofrestru awtomatig gan gyflogwyr.

21. Nid cyfraniadau yw'r unig ffactor sy'n dylanwadu ar faint y potiau ymddeol, fodd bynnag. O ystyried buddsoddiadau sy'n para degawdau ac sy'n elwa o ryddhad treth, gall elw gyfrif am y rhan fwyaf – hyd at ddwy ran o dair – o botiau pensiwn. Fodd bynnag, mae'r amrywiad mewn enillion buddsoddi yn ehangach yn y DU nag mewn gwledydd cymharol a gall effeithio'n fawr ar ganlyniadau. Gallai cynnydd o 1% yn unig mewn cyfraddau enillion blynyddol arwain at gynnydd o tua 30% ym maint pot pensiwn cyfraniadau diffiniedig ar ymddeoliad. Ac mae didyniadau hefyd yn hollbwysig, gan y gall cost gronnu taliadau o fewn cynlluniau pensiwn fod bron mor fawr â gwerth cyfraniadau pensiwn cyflogwyr. Mae'r Bil Cynlluniau Pensiwn sydd gerbron y Senedd ar hyn o bryd yn ceisio gwella enillion a gwerth am arian. Bydd angen fframwaith rheoleiddio cydlynol a llywodraethu cadarn hefyd i sicrhau y gellir bwrw ymlaen â diwygiadau sydd ar y gweill ac argymhellion y Comisiwn yn y degawdau i ddod gyda chanlyniadau i gynilwyr yn hollbwysig.

Nid yw llawer o bobl yn cynilo o gwbl, ac mae hyd bywydau gwaith hefyd yn ffactor sy'n sbarduno digonolrwydd

22. Yn ogystal â lefelau cyfraniadau ac enillion buddsoddi, mae digonolrwydd hefyd yn dibynnu a yw pobl yn cynilo – ac am faint o flynyddoedd. Nid yw bron i hanner y bobl o oedran gweithio yn cynilo i mewn i bensiwn mewn mis nodweddiadol, ac mae bron i hanner y rhai nad ydynt yn cynilo mewn gwaith â thâl.
23. I weithwyr sy'n gymwys, mae cyfraddau optio allan yn isel, sef 8-10%, sy'n dangos manteision system sy'n seiliedig ar inertia. Ond nid yw 14% o weithwyr – 4 miliwn – yn gymwys oherwydd cyfyngiadau oedran cofrestru awtomatig a sbardun enillion o £10,000.²³ Fodd bynnag, i lawer o'r rhai sy'n ennill incwm isel hyn, byddai'n werth cynilo mwy mewn pensiynau: Mae 55% o weithwyr islaw'r sbardun mewn aelwydydd incwm uwchlaw'r canolrif; bydd gan rai sawl swydd; a gall aelwydydd ar Gredyd Cynhwysol ddisgwyl dyfarniad uwch i wrthbwysio cynilion pensiwn cynyddol, gan elwa yn eu hymddeoliad o'r cyfraniadau a wneir gan eu cyflogwr a'r wladwriaeth.
24. O ystyried nad oes cofrestru awtomatig ar gyfer y tua 4 miliwn o weithwyr hunangyflogedig yn y DU,²⁴ nid yw'r system cynilo pensiwn sy'n seiliedig ar inertia yn darparu ar gyfer llawer o'r rhai sydd ei angen fwyaf. Dim ond 17% o'r hunangyflogedig sy'n cynilo i bensiwn ar hyn o bryd, sy'n gostwng i ddim ond 4%

²³ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

²⁴ SYG, 2026, Arolwg o'r Llafurlu, 1992-2026

i'r rhai sy'n ennill o hunangyflogaeth yn unig.²⁵ Bydd rhai gweithwyr hunangyflogedig wedi meithrin cyfoeth ar gyfer ymddeoliad trwy eiddo a'u busnesau. Ond mae'n annhebygol y bydd llawer, gan gynnwys gweithwyr iau a'r rhai yn yr hyn a elwir yn 'economi gig', ar y trywydd iawn i gael incwm pensiwn digonol.

25. Mae cyfnodau eraill o beidio â chynilo mewn pensiwn hefyd yn arwain at anghydraddoldebau ac annhegwch mewn canlyniadau. Yn dilyn llwyddiant wrth gau'r bwlch rhwng dynion a menywod o ran hawliau Pensiwn y Wladwriaeth yn llwyr, rhaid i ymdrechion droi nawr at y bwlch cynilo pensiwn preifat y mae menywod yn ei wynebu o'i gymharu â dynion. Er bod cyfran y menywod sydd â chyfoeth pensiwn preifat wedi tyfu'n sylweddol, roedd cyfoeth pensiwn preifat canolrifol heb ei grisialu yn ystod 50au hwyr pobl yn £156,000 i ddynion yn 2020 i 2022 ac yn £81,000 i fenywod (48% yn llai).²⁶ Mae bylchau cyfranogiad pensiwn hefyd yn bryder penodol i ofalwyr, pobl ag anableddau a rhai lleiafrifoedd ethnig.
26. Mae sut a phryd y caiff cronfeydd pensiwn eu defnyddio hefyd yn ffactor hollbwysig o ran digonolrwydd. Mae pob blwyddyn ychwanegol o weithio cyn cael mynediad at pensiwn yn golygu cyfraniadau pensiwn ychwanegol (a blynyddoedd Pensiwn y Wladwriaeth cymwys o bosibl), twf pellach o elw buddsoddi, a nifer llai o flynyddoedd y mae'n rhaid lledaenu cynilion drostynt. Gallai ymddeol yn 57 oed (a fydd yn fuan yr oedran cynharaf y gellir cael mynediad at bensiynau preifat) o'i gymharu ag ymddeol yn 65 oed leihau pensiwn gweithle blynyddol y cynilwr cyffredin o bron i £9,000 y flwyddyn i ychydig dros £4,000 y flwyddyn. Mewn geiriau eraill, byddai angen cyfradd cyfraniad blynyddol o 22% o enillion cymwys yn hytrach na 11% ar enillydd canolrifol a aned yn 2002 ac sy'n gobeithio ymddeol yn 57 oed yn hytrach na 65 oed i dderbyn incwm preifat o £10,000 y flwyddyn. Felly rhaid rhoi sylw i gynyddu cyfraddau cyflogaeth ymhlith y rhai dros 50 oed a galluogi pobl i weithio'n hirach, gyda ffocws penodol ar leihau ymadawiad cynnar, parhaol o'r farchnad lafur ymhell cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Byddai hyn o fudd i incwm pensiwn pobl ac i economi ehangach y DU.

Mae dewisiadau dad-gronni yn effeithio'n bendant ar ymddeoliadau pobl ac mae angen rheiliau gwarchod cryfach.

27. Datblygiad allweddol arall ers y 2000au yw sut mae pensiynau'n cael eu cyrchu. Mae hyn wedi dod yn llawer mwy cymhleth ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf, pan oedd y dybiaeth y byddai potiau cyfraniadau diffiniedig yn cael eu defnyddio'n gyffredinol i brynu blwydd-daliadau i ddarparu incwm pensiwn rheolaidd am oes. Ond newidiodd datblygiad polisi dad-gronni, yn bennaf y diwygiadau mynediad i bensiynau yn 2014 a arweiniodd at gyflwyno Rhyddid Pensiwn yn 2015, y setliad o beth yw pwrpas pot pensiwn. Rhoddodd hyn

²⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol, blwyddyn ariannol 2023 i 2024'; a dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ddata gweinyddol CThEF, 2022-23

²⁶ DWP, 2025, 'Bwlch Pensiwn Rhwng y Rhywiau mewn Pensiynau Preifat 2020-2022'

hyblygrwydd pensiwn llawer mwy i ymddeoledigion y DU na'u cyfoedion yn y rhan fwyaf o wledydd, ond hefyd llawer mwy o gyfrifoldeb dros reoli cyfoeth pensiwn a'r ystod o risgiau y mae hyn yn eu cynnwys. Nid yw rheoli mynediad at gronfa pensiwn fel ei bod yn para dros dri deg mlynedd o 57 i 87 oed, er enghraifft, yn dasg hawdd. Ers y newidiadau hyn, rydym wedi gweld lefelau uchel o dynnu arian parod yn llawn, mynediad cynnar eang at 'symiau cyfan di-dreth', a chyfraddau tynnu allan uchel sy'n peryglu rhedeg cyfoeth pensiwn cynilwyr i lawr yn rhy gyflym.

28. Wrth i gyfoeth pensiwn cyfraniadau diffiniedig ddod yn fwyfwy pwysig, felly hefyd yr her a'r effeithiau o wneud penderfyniadau dad-gronni, gan gadw manteision hyblygrwydd. Fel gyda'r egwyddorion sy'n sail i gofrestru awtomatig, mae angen i'r system bensiynau weithio er budd cynilwyr wrth iddynt ymddeol ac amddiffyn y rhai nad ydynt yn ymgysylltu, neu na allant ymgysylltu. Ni all dad-gronni bob amser ofyn am wybodaeth ariannol fanwl na chyingor drud a rhaid iddo fod yn gadarn i ddirywiad gwybyddol posibl mewn ymddeoliad diweddarach.
29. Mae tirwedd y polisi dad-gronni, unwaith eto, yn newid. Ochr yn ochr â chyflwyniad 'Cymorth wedi'i Dargedu' gan yr FCA ac ehangu cyfraniadau diffiniedig ar y cyd, mae'r Llywodraeth yn cyflwyno 'Ymddeoliad dan Arweiniad' drwy'r Bil Cynlluniau Pensiwn. Mae hyn yn cynnig cyfleoedd i helpu mynd i'r afael â heriau dad-gronni os cânt eu llunio a'u cyflwyno'n effeithiol a gallai wella'r sefyllfa i rai cynilwyr. Fodd bynnag, o ystyried yr heriau y mae'r adroddiad hwn yn eu hamlinellu, rhaid i'r ateb newydd hwn fod yn ddiodyfyn gwirioneddol cyn belled ag y bo modd. Mae'n annhebygol y bydd atebion dad-gronni sy'n dibynnu ar ymgysylltiad a gwneud penderfyniadau ar gyfer y mwyafrif helaeth o gynilwyr yn ddigon effeithiol. Mae angen mecanwaith diodyfyn mwy amddiffynnol i sicrhau bod y daith cynilo pensiwn yn llyfn, bod y mwyafrif helaeth o gynilwyr wedi'u diogelu rhag risg, a bod y system yn parhau i fod yn deg ac yn hygyrch hyd at ymddeoliad a thu hwnt.

Mae'r anheddiad presennol yn darparu sylfeini cadarn ond mae angen ei gryfhau ar gyfer y tymor hir

30. Rhaid i unrhyw ddiwygiadau fod yn ymarferol ac yn wydn. Rhaid cydbwysu cyfrifoldeb am ddigonolrwydd ymddeoliad hirdymor rhwng y wladwriaeth, cyflogwyr ac unigolion - yr un tri actor a ystyriwyd gan y Comisiwn cyntaf 20 mlynedd yn ôl. Rhaid i system bensiynau cynaliadwy ar gyfer y dyfodol, gydbwysu cost cyfle i'r Llywodraeth o wario ar bensiynau, gan gynnwys cwestiwn tegwch rhyng-genedlaethol i drethdalwyr, â fforddiadwyedd ac ymarferoldeb i gyflogwyr a chostau cynilo yn ystod eu bywydau gwaith i unigolion. Rhaid iddo hefyd gael y cydbwysedd cywir rhwng tair colofn cynilo pensiwn: Pensiwn y Wladwriaeth, cofrestru awtomatig a chynilo gwirfoddol er mwyn sicrhau digonolrwydd pensiwn.
31. Y rôl allweddol ar gyfer ein hadroddiad nesaf yw cael y cydbwysedd hwn yn iawn ac ystyried manylion newidiadau polisi posibl. Ond mae yna ffyrdd amlwg y gellir ac y dylid adeiladu ar yr anheddiad presennol:

- Er mwyn i bensiynwyr yn 2050 a thu hwnt gael incwm digonol yn eu hymddeoliad, bydd angen cyfraddau uwch o gynilo pensiwn preifat a mwy o yswiriant hefyd. Mae cymhwysedd cofrestru awtomatig, trothwyon enillion a'r cyfraniadau gofynnol statudol i gyd yn effeithio ar bwy sy'n cael ei gynnwys mewn cynilo pensiwn ac os ydyn nhw'n cynilo digon. Nid yw pobl sy'n ennill cyflogau isel a chanolig yn cynilo digon ac nid yw'r system yn gweithio i'r hunangyflogedig.
 - Y Pensiwn y Wladwriaeth cyfrannol presennol nad yw'n seiliedig ar brawf modd yw'r sylfaen gadarn ar gyfer cynilo ar gyfer ymddeoliad i'r mwyafrif helaeth o'r boblogaeth. Mae'n hanfodol i incwm ymddeol bron pob pensiynwr ac mae'n gyfrwng canolog i sicrhau nad yw pensiynwyr yn byw mewn tlodi. Bydd rhwyd ddiogelwch sy'n seiliedig ar brawf modd yn parhau i fod yn angenrheidiol ond efallai y bydd angen ei diweddarau yng ngoleuni'r nifer cynyddol o bensiynwyr sy'n rhentu'n breifat.
 - Mae sicrhau digonolrwydd a chynaliadwyedd hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i bobl fyw bywydau gwaith hirach. Mae angen cyfraddau cyflogaeth uwch ar gyfer grwpiau oedran hŷn, yn enwedig y rhai yn eu 50au a'u 60au cynnar sy'n gadael y farchnad lafur cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth, er mwyn sicrhau cynaliadwyedd a darparu cyfraniad pwysig at ddigonolrwydd incwm yn ystod ymddeoliad.
 - Mae incwm digonol yn ystod ymddeoliad hefyd yn cael ei effeithio gan ddad-gronni cynilion pensiwn. Rhaid bod canllawiau cryfach ar gyfer dad-gronni, a baich risg is yn cael ei drosglwyddo i unigolion, tra'n cynnal dewis a hyblygrwydd.
32. Bydd y Comisiwn yn cyhoeddi ac yn cyflwyno ei argymhellion terfynol i'r llywodraeth yn 2027. Rydym yn croesawu barn ar ein canfyddiadau hyd yn hyn. Bydd y rhain yn llywio ein trafodaethau pellach wrth i ni geisio sicrhau bod system bensiynau'r DU yn ddigonol, yn deg ac yn gynaliadwy am ddegawdau i ddod.
33. Mae pecyn tystiolaeth cysylltiedig yn darparu ystod o ddadansoddiadau manwl sy'n sail i'r adroddiad hwn, gan gynnwys y dulliau methodolegol perthnasol. Drwy gydol y broses, rydym wedi defnyddio'r data a'r ystadegau cyhoeddiedig diweddaraf a oedd ar gael adeg cwblhau'r drafft ym mis Mawrth 2026.

Pennod 1 Seiliau cryf sy'n wynebu pwysau hirdymor

Crynodeb

- **Mae system bensiynau'r DU mewn sefyllfa gryfach nag yr oedd 20 mlynedd yn ôl.** Arweiniodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf at gynnydd mawr: mae cyfranogiad mewn cynilo pensiwn wedi cynyddu'n sylweddol trwy gofrestru awtomatig, ac mae'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd yn symlach, yn fwy hael, ac wedi lleihau anghydraddoldebau rhywedd.
- **Ond mae cynilwyr heddiw yn wynebu set wahanol o risgiau.** Mae darpariaeth budd-daliadau diffiniedig hael wedi gostwng i'r rhai sydd mewn gwaith; mae cyfraddau cynilo cyfraniadau diffiniedig a photiau pensiwn yn parhau i fod yn rhy fach i lawer gyflawni incwm ymddeol digonol, yn enwedig enillwyr isel a chanolig; ac mae newidiadau polisi dad-gronni wedi gosod penderfyniadau cymhleth a risgiau dad-gronni ar unigolion.
- **Mae pwysau hirdymor ar ddigonolrwydd, tegwch a chynaliadwyedd wedi parhau i gynyddu.** Mae poblogaeth sy'n heneiddio sy'n cael ei gyrru gan hirhoedledd cynyddol a chyfraddau ffrwythlondeb sy'n gostwng; cynhyrchiant a thwf cyflogau gwan; lefelau cynilo isel; a pherchnogaeth tai sy'n gostwng i gyd yn golygu y bydd y pwysau ar ddigonolrwydd pensiynau a chynaliadwyedd cyllidol yn debygol o fod yn fwy erbyn 2050 nag sydd heddiw. Mae poblogaeth fwy o bensiynwyr a gefnogir gan lai o weithwyr yn creu her strwythurol i'r system.
- **Mae pobl yn gweithio yn hirach, ond mae cyflogaeth i bobl yn eu 50au wedi stopio ac ar ei hôl hi o gymharu â chymaryddion rhyngwladol.** Mae bywydau gwaith hirach ac iachach bellach yn hanfodol er mwyn cynnal digonolrwydd a chynaliadwyedd ariannol. Mae gwella canlyniadau cyflogaeth i bobl yn eu 50au, a chefnogi'r rhai na allant weithio'n hirach, yn cyfrannu at gynaliadwyedd cyllidol, twf economaidd, a thegwch ar draws ac o fewn cenedlaethau.

Cyflwyniad

- 1.1 Gwellodd diwygiadau yn dilyn y Comisiwn Pensiynau cyntaf y system bensiynau yn sylfaenol. Mae'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd bellach yn darparu sylfaen gliriach, mwy rhagweladwy a chadarn ar gyfer incwm ymddeol i'r mwyafrif helaeth, gan ddisodli cymhlethdod y gorffennol. Mae cofrestru awtomatig (AE) wedi trawsnewid cyfranogiad, gyda chyfraddau optio allan yn parhau i fod yn isel a miliynau mwy bellach yn cynilo ar gyfer bywyd diweddarach. Creodd y newidiadau hyn fframwaith pensiynau symlach, mwy cynhwysol a mwy gwydn na'r hyn a fodolai ddau ddegawd yn ôl.
- 1.2 Mae cyfranogiad mewn cynilo pensiynau preifat wedi gwella, gan osgoi'r argyfwng mewn darpariaeth pensiynau a wynebwyd yn gynnar yn y 2000au, ond nid yw wedi gwella digon i ddarparu'r ymddeoliad y mae llawer o bobl yn ei ddisgwyl. Er bod cymariaethau uniongyrchol rhwng systemau pensiwn yn anodd, gan fod gwledydd yn amrywio o ran, er enghraifft, lefelau trethiant a chynilion neu ffynonellau incwm eraill, mae Blwch 1 yn dangos sut mae system y DU yn perfformio o'i gymharu â chyfoedion rhyngwladol. Mae'n dangos bod y DU yn dal i fod islaw cyfartaledd yr OECD, gyda chyfradd amnewid pensiwn net amcangyfrifedig - cyfran cyflog net gweithiwr a gynhelir ar ôl ymddeol drwy'r system bensiynau - o 54.2% ar gyfer enillydd cyffredin, o'i gymharu â chyfartaledd yr OECD o 63.2%.
- 1.3 Mae achosion hyn yn amrywedd, ond nid yw pobl yn cynilo digon. Mae bron i hanner y boblogaeth o oedran gweithio yn nodi nad ydynt yn cynilo i mewn i bensiwn mewn mis nodweddiadol.²⁷ Er bod cynlluniau buddion diffiniedig (DB) yn dal i ddarparu incwm pensiwn i rai, mae nifer y cynlluniau DB sector preifat wedi parhau i ostwng ac maent bellach yn cynrychioli canran lai nag erioed o ddarpariaeth pensiwn.²⁸ Wrth i effaith y cynlluniau hyn leihau mewn metrigau digonolrwydd pennawd, mae graddfa'r cynilion isel a dim cynilion o gwbl yn cynrychioli risg systemig i ymddeoledigion yn y dyfodol, y mae'n rhaid mynd i'r afael â hi. Fel y dangoswn ym Mhennod 2, mae amcangyfrifon cyfredol yn rhagweld nad yw tua 4 o bob 10 o bobl o oedran gweithio, sy'n cyfateb i 15 miliwn o unigolion, yn cynilo ar hyn o bryd ar lefel a fydd yn eu galluogi i gyrraedd y lefelau incwm ymddeol 'digonol' y mae pobl yn anelu atynt (cyfraddau amnewid targed).²⁹
- 1.4 Yn y cyd-destun hwn y sefydlodd y llywodraeth y Comisiwn Pensiynau hwn ym mis Gorffennaf 2025. Er nad yw tasg y Comisiwn hwn yn ymwneud ag ystyried y cwestiwn a oes cynnydd wedi'i wneud, mae'n bwysig myfyrio ar newidiadau diweddar i'r system bensiynau i asesu a all y system fel y'i cynlluniwyd ar hyn o bryd ddarparu incwm ymddeol digonol, teg a chynaliadwy yn y degawdau i ddod.

²⁷ DWP, 2025, 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

²⁸ PPF, 2025, 'Llyfr Porffor PPF 2025'

²⁹ DWP, 2025, 'Dadansoddiad o Incwm Pensiwn y Dyfodol 2025'

- 1.5 Yn y cyfnod ers y Comisiwn cyntaf, mae pwysau hirdymor wedi mynd yn fwy llym. Mae'r boblogaeth yn heneiddio'n gyflym, gyda rhagolygon y bydd nifer y bobl hŷn yn codi'n gyflymach na'r boblogaeth o oedran gweithio. Roedd 16% o'r boblogaeth dros 65 oed yn 2000. Cododd hyn i 19% yn 2025, a bydd yn codi i 24% erbyn 2050 a 28% erbyn 2075.³⁰
- 1.6 Mae bywydau hirach a chyfran fwy o'r boblogaeth yn derbyn Pensiwn y Wladwriaeth yn heriau dwysáu i ddigonolrwydd, tegwch a chynaliadwyedd. Mae poblogaeth ymddeol fwy a gefnogir gan lai o weithwyr yn gymesur yn golygu bod cyflogaeth, cynilo a dyluniad y system bensiynau yn bwysicach nag erioed i gyfran fwy o aelwydydd a'r economi ehangach wrth i gyfran y gweithwyr yn y boblogaeth grebachu. Er bod cynnydd yn oedran Pensiwn y Wladwriaeth wedi helpu i gymedroli rhai o'r pwysau yma ar gynaliadwyedd cyllidol wrth i ddisgwyliad oes a nifer y pensiynwyr godi, mae gwariant y wladwriaeth ar bensiynwyr a newid demograffig parhaus yn parhau i fod yn brif ffactorau sy'n achosi pwysau ar gyllid cyhoeddus yn y dyfodol.
- 1.7 Nid yw'r her macro-economaidd sy'n wynebu'r Comisiwn hwn yn newydd. Ar ddechrau'r 2000au, amcangyfrifwyd y byddai gwariant cyhoeddus ar fudd-daliadau pensiynwyr (gan gynnwys Pensiwn y Wladwriaeth a Budd-dal Tai i bensiynwyr) fel canran o CMC 1.5 pwynt canran yn uwch yn 2050 o'i gymharu â 2003-04.^{31,32} Roedd y rhagamcanion gwariant hyn wedi'u hategu gan sawl rhagdybiaeth allweddol: y byddai'r polisi uwchraddio cymharol anhaelionus, seiliedig ar brisiau, y cyfnod yn parhau ac y byddai gwariant ar Gredyd Pensiwn yn codi; y byddai cynnydd mewn disgwyliad oes yn arafu; y byddai ffrwythlondeb yn aros yn fras sefydlog (er yn is na'r gyfradd disodli); ac y byddai'r boblogaeth yn heneiddio, gan gynnwys cynnydd yn y gymhareb ddibyniaeth ar gyfer henaint (OADR), yn fras yn unol â rhagamcanion demograffig canol y 2000au.
- 1.8 Er bod heriau bob amser gyda rhagolygon ar gyfer y dyfodol, nid yw llawer o'r rhagdybiaethau hyn wedi dod i'r amlwg fel y disgwyliwyd. Roedd gwelliannau mewn disgwyliad oes yn gyflymach nag a ddisgwyliwyd drwy ddiwedd y 2000au a dechrau'r 2010au, gan arwain at fwy o bobl yn byw i oedrannau hŷn, cyn arafu'n sylweddol o ganol y 2010au ymlaen (gweler adran A o'r pecyn tystiolaeth am fwy o fanylion).³³ Er nad yw gwariant ar Gredyd Pensiwn wedi codi fel y rhagwelwyd, mae uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth wedi bod yn llawer mwy hael, ond hefyd yn fwy anrhagweladwy. Mae cyfraddau ffrwythlondeb wedi parhau i ostwng ac nid ydynt yn dangos unrhyw arwydd o adferiad. Ac er bod yr OADR wedi gostwng mewn gwirionedd o ganlyniad i newidiadau i oedran Pensiwn y Wladwriaeth i fenywod, disgwylir iddo gynyddu'n sylweddol dros y degawdau nesaf.

³⁰ SYG, 2025, 'Rhagamcanion poblogaeth cenedlaethol: seiliedig ar 2022' (amrywiad categori mudo)

³¹ Y Comisiwn Pensiynau, 2004, 'Pensiynau: Heriau a Dewisiadau – Adroddiad Cyntaf y Comisiwn Pensiynau'

³² Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

³³ DWP, 2023, 'Adolygiad Oedran Pensiwn y Wladwriaeth 2023'

- 1.9 Mae rhagolygon hirdymor diweddaraf yr OBR yn adlewyrchu'r effeithiau cyfunol hyn. Rhagwelir bellach y bydd gwariant ar fudd-daliadau pensiynwyr (gan gynnwys Pensiwn y Wladwriaeth) tua 2 bwynt canran yn uwch yn 2050, o'i gymharu â 2003-04, cyfradd twf cyflymach nag a ragwelwyd adeg y Comisiwn cyntaf. Er nad yw'r rhagolygon hyn yn annhebyg i'r rhai adeg y Comisiwn cyntaf, nid ydynt bellach yn y dyfodol pell ac mae'r her yn cael ei gwaethygu ymhellach gan y galw uwch ar wasanaethau cyhoeddus sy'n gysylltiedig â phoblogaeth sy'n heneiddio. Mae bywydau hirach yn aml yn golygu mwy o flynyddoedd a dreulir gyda chyflyrau iechyd sy'n gofyn am driniaeth y GIG, ac mae'r galw am ofal cymdeithasol hefyd yn debygol o gynyddu'n sylweddol.
- 1.10 Mae poblogaeth sy'n heneiddio yn dod â phwysau anochel sy'n codi cwestiynau anodd am degwch rhyng-genhedlaeth, gan gynnwys sut mae costau a manteision y system yn cael eu rhannu, a'r hyn y gall cenedlaethau'r dyfodol ei ddisgwyl yn rhesymol. Mae hefyd yn tynnu sylw at yr angen i ystyried sut mae bywydau gwaith hirach, cynilo pensiwn preifat,³⁴ a rôl Pensiwn y Wladwriaeth yn cyd-fynd, fel bod y system yn parhau i fod yn deg ac yn gynaliadwy heb roi gormod o straen ar gyllid cyhoeddus na chyfyngu ar fuddsoddiad y llywodraeth mewn gwasanaethau hanfodol.
- 1.11 Mae sicrhau tegwch i'r boblogaeth o oedran gweithio hefyd yn hanfodol. Wrth i gyfran y bobl hŷn godi, mae cyfran gynyddol o adnoddau cyhoeddus yn cael ei chyfeirio at bensiynwyr, wedi'i hariannu gan weithwyr heddiw. Rhaid i system bensiynau gynaliadwy gydbwysu anghenion ymddeoledigion â gallu'r boblogaeth o oedran gweithio i gyfrannu heb wynebu pwysau ariannol gormodol. Mae hyn yn arbennig o bwysig ar adeg pan mae cohortau oedran gwaith wedi profi cyfnodau o dwf cyflog cymedrol ac amodau heriol yn y farchnad lafur ynghyd â chyfnod o gostau byw uchel.^{35,36,37}

³⁴ Mae pensiynau preifat yn cyfeirio at yr holl gynilion pensiwn y tu allan i Bensiwn y Wladwriaeth, gan gynnwys cyfraniadau o Gofrestru Awtomatig, cyfraniadau gwirfoddol a phensiynau galwedigaethol.

³⁵ Llyfrgell Tŷ'r Cyffredin, 2025, Enillion cyfartalog yn ôl oedran a rhanbarth

³⁶ Llyfrgell Tŷ'r Cyffredin, 2026, 'Costau byw uchel: Effaith ar aelwydydd'

³⁷ SYG, 2026, 'Pobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant'

Blwch 1: Cymariaethau rhyngwladol pennaf³⁸

Fel canran o CMC, mae gwariant ar Bensiynau'r Wladwriaeth, budd-daliadau pensiynwyr a chynilo preifat gorfodol (ac eithrio cynilo gwirfoddol) yn 7.6%, sy'n cynrychioli cyfran is na'r rhan fwyaf o economïau datblygedig eraill ac mae islaw cyfartaledd yr OECD (9.4%, er nad yw hyn yn cynnwys budd-daliadau pasbort) (gweler Ffigwr 0.1).³⁹ Mae'r DU yn gwario'r hyn sy'n cyfateb i gyfran is o CMC ar Bensiynau'r Wladwriaeth a budd-daliadau pensiynwyr, a chanran is ar bensiynau preifat gorfodol. Fodd bynnag, nid y DU yw'r unig un sy'n ceisio cyfyngu ar wariant cyhoeddus, gan fod gwledydd cyfoedion fel Iwerddon hefyd wedi cynyddu oedrannau Pensiwn y Wladwriaeth yn ystod y blynyddoedd diwethaf neu wedi cyflwyno systemau tebyg i AE yn ddiweddar.⁴⁰

Mae system bensiynau'r DU yn darparu cyfradd amnewid net o 54.2% ar gyfer enillydd canolrifol o bensiynau gorfodol (Pensiwn y Wladwriaeth ac isafswm Pensiwn AE), sy'n is na chyfartaledd yr OECD o 63.2%.⁴¹ I bobl sy'n ennill llai, mae system Bensiynau'r DU yn darparu cyfradd amnewid net ychydig yn uwch na chyfartaledd yr OECD (76.2% o'i gymharu â 75.4%), ond i bobl sy'n ennill mwy mae'n sylweddol is na'r cyfartaledd (39.5% o'i gymharu â 52.9%).

Yn hanesyddol, mae incwm pensiynwyr y DU wedi dibynnu'n fawr ar bensiynau preifat, sy'n golygu bod digonolrwydd yn amrywio'n fawr yn ôl hanes enillion. Er gwaethaf hyn, mae gan y DU un o'r lefelau isaf o gynilion yn gyffredinol fel canran o CMC – gweler Ffigwr 0.1.⁴²

Y DU sydd â'r ail fwlch pensiynau rhywedd uchaf yn yr OECD, er gwaethaf hawliau pensiwn sylfaenol uwchlaw'r cyfartaledd, gyda gwahaniaeth o dros 35% rhwng incwm pensiwn cyfartalog dynion a menywod.⁴³

Mae dangosyddion OECD yn dangos bod gan y DU gyfran sylweddol uwch o unigolion hŷn sydd mewn perygl o dlodi incwm cymharol (cyn costau tai) o'i gymharu â chymharwyr Ewropeaidd blaenllaw.

Mae Mynegai Pensiwn Byd-eang Sefydliad Mercer CFA wedi'i gynllunio i gymharu ac asesu systemau incwm ymddeol gwahanol wledydd o dan safbwynt digonolrwydd, cynaliadwyedd ac uniondeb. O dan y system hon, mae Mercer yn graddio'r DU fel system gradd B, gan ei gosod yng nghanol y tabl yn fyd-eang. Mae'r DU yn sgorio'n gryf ar uniondeb (79.0) a digonolrwydd (75.9), ond mae ei sgôr cynaliadwyedd (63.2) yn llusgo y tu ôl i sawl system flaenllaw - gan dynnu sylw at bwysau strwythurol o ddemograffeg, lefelau cyfraniadau cymedrol a chynilion gorfodol cymharol isel.

³⁸ I'w nodi: mae cymariaethau uniongyrchol rhwng systemau pensiwn yn anodd, gan fod gwledydd yn amrywio o ran, er enghraifft, lefelau trethiant a chynilion neu ffononellau incwm eraill.

³⁹ OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensiynau 2025'

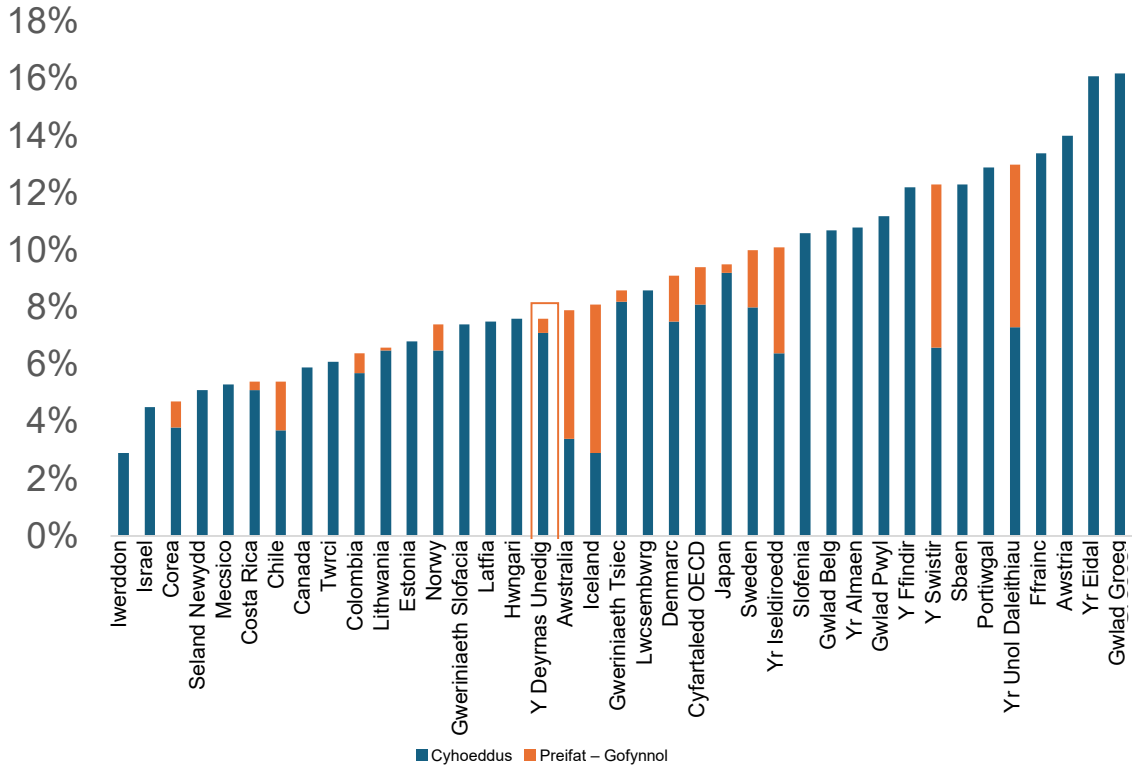
⁴⁰ Llywodraeth Iwerddon, 2024, 'System cofrestru awtomatig cynilion ymddeoliad ar gyfer gweithwyr'

⁴¹ OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensiynau 2025'

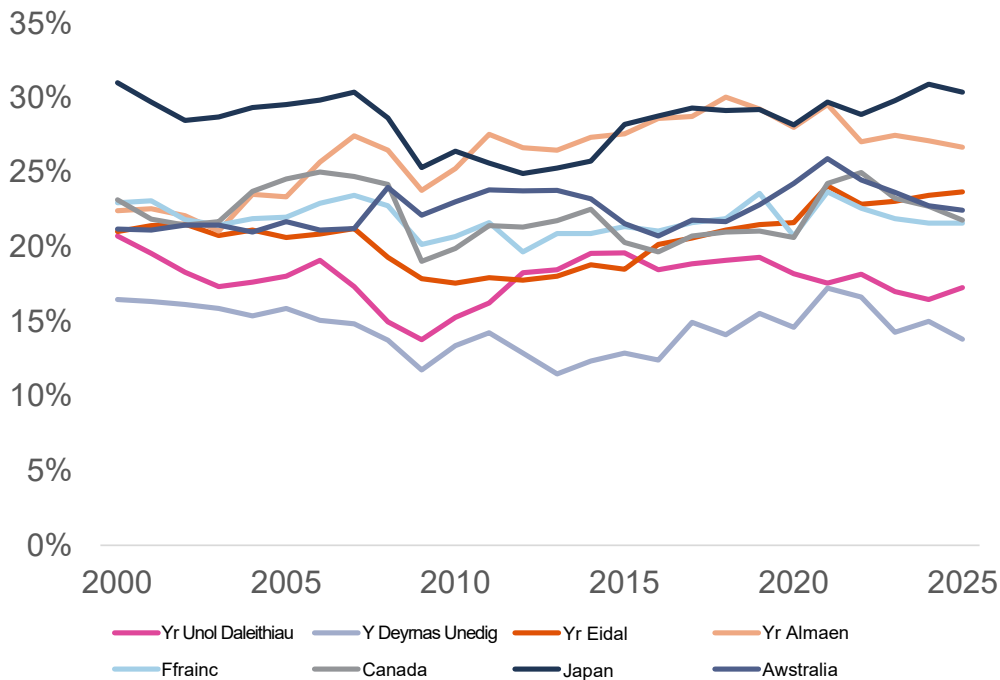
⁴² OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensiynau 2025'

⁴³ OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensiynau 2025'

Ffigwr 0.1: Canran y gwariant ar bensïynau fel cyfran o CMC (cynllunïau cyhoeddus a phreifat)⁴⁴



Ffigwr 0.2: Mae gan y DU un o'r lefelau cynilion cenedlaethol gros isaf (fel % o CMC) ar draws gwledydd cymharol⁴⁵



⁴⁴ OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensïynau 2025'

⁴⁵ IMF, 2026, 'Rhagolygon Economaidd y Byd: Cynilion Cenedlaethol Gros'

Cyflawniadau'r Comisiwn Pensiynau cyntaf

1.12 Rhannwyd heriau demograffig a gostyngiad yn y ddarpariaeth Buddsoddi Annibynnol gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf, a oedd yn rhedeg o 2002 i 2006. Fe wnaeth rhagwelediad y Comisiwn cyntaf a gweithredu ei argymhellion leihau difrifoldeb y tueddiadau hyn, ond mae heriau'n parhau. Mae'r rhain yn cyflwyno risgiau i ddigonolrwydd, tegwch a chynaliadwyedd system bensiynau'r dyfodol.

Nododd y Comisiwn Pensiynau cyntaf ystod o argymhellion i fynd i'r afael â phroblemau ei gyfnod

- 1.13 Yn gynnar yn y 2000au, nodweddwyd system bensiynau'r DU gan system Pensiwn y Wladwriaeth gymhleth gyda Phensiwn y Wladwriaeth sylfaenol cymharol fach, system sy'n gysylltiedig ag enillion y wladwriaeth a oedd yn gostwng o ran gwerth, a gorddibyniaeth ar gynlluniau DB dan arweiniad cyflogwyr. Er yn hael i rai, roedd y system hon yn golygu nad oedd llawer, yn enwedig niferoedd anghymesur o weithwyr incwm isel a chanolig, menywod, y rhai heb hanes gwaith cyflawn, a'r rhai a gyflogir gan gwmnïau bach a chanolig eu maint, ar y trywydd iawn i gyrraedd ymddeoliad gyda darpariaeth pensiwn digonol.
- 1.14 Mae cymariaethau rhyngwladol OECD ar y pryd yn tynnu sylw at faint yr her. Neilltuodd y DU ganran lai o'i CMC i Bensiynau'r Wladwriaeth a budd-daliadau pensiynwyr na'r rhan fwyaf o economïau datblygedig eraill, gan adlewyrchu colofn pensiwn cyhoeddus a oedd yn gymharol llai hael a mwy o ddibyniaeth ar ddarpariaeth breifat a galwedigaethol. Gosododd y nodwedd strwythurol hon y DU ar ben isaf gwariant pensiwn rhyngwladol, gyda phensiynau preifat yn ffurfio cyfran llawer mwy o incwm ymddeol nag mewn gwledydd lle'r oedd gwariant cyhoeddus ar bensiynau yn sylweddol uwch.
- 1.15 Ar adeg y Comisiwn cyntaf, roedd disgwyl i fater digonolrwydd pensiynau waethygu'n sylweddol wrth i gyfran y boblogaeth dros 65 oed dyfu, bod y system bensiynau preifat mewn dirywiad a allai fod yn anghildroadwy, a bod gwerth Pensiwn sylfaenol y Wladwriaeth yn gostwng o'i gymharu ag enillion. Gyda'i gilydd, roedd y problemau hyn yn golygu y rhagwelwyd y byddai cyfran gynyddol o bensiynwyr y dyfodol yn dibynnu ar gymorth prawf modd, gan greu system bensiynau anghynaliadwy ac annigonol.^{46,47}
- 1.16 Yn wyneb yr heriau hyn, nododd y Comisiwn cyntaf fod rhyw gyfuniad o'r canlynol yn anochel:
- Pensiynwyr yn mynd yn dlotach o'i gymharu â gweddill cymdeithas, a wrthodwyd gan y Comisiwn cyntaf
 - Trethi uwch / cyfraniadau Yswiriant Gwladol a neilltuwyd ar gyfer pensiynau yn codi

⁴⁶ Y Comisiwn Pensiynau, 2004, 'Pensiynau: Heriau a Dewisiadau – Adroddiad Cyntaf y Comisiwn Pensiynau'

⁴⁷ DSS, 1998, 'Contract newydd ar gyfer lles: partneriaeth mewn pensiynau'

- cynilion uwch
 - Oedran ymddeol cyfartalog yn codi
- 1.17 Gan wrthod tloidi uwch ymhlith pensiynwyr fel canlyniad derbyniol, nododd y Comisiwn Pensiynau cyntaf ddull cyfun o ymdrin â digonolrwydd ymddeoliad: sylfaen gadarn gan y wladwriaeth y gallai pobl ddibynnu arni am eu hymddeoliad cyfan, cynilo lled-orfodol yn y gweithle, a chyfraniadau gwirfoddol ychwanegol â chymhellion treth i gyflawni cyfraddau disodli targed mewn ymddeoliad (canrannau o enillion cyn ymddeol).
- 1.18 Yn ei ail adroddiad, argymhellodd y Comisiwn y dylid cofrestru gweithwyr mewn pensiynau preifat drwy gofrestru awtomatig (AE), gyda chefnogaeth gorfodaeth cyflogwr amodol, er mwyn cyflawni cyfradd amnewid lleiafswm o tua 46% o incwm cyn ymddeol gros pan gaiff ei gyfuno â Phensiwn y Wladwriaeth ar gyfer yr enillydd canolrifol. Cynigiodd hefyd y dylai'r system alluogi enillwyr canolrifol i gyrraedd incwm ymddeol targed o 60-66% o enillion cyn ymddeol trwy gyfraniadau cyflogwyr a gweithwyr, gan adlewyrchu ymchwil ar y pryd ar ddyheadau unigolion am incwm ymddeol. Cafodd targedau cyfradd disodli eu calibre yn ôl lefel enillion: disgwyliad y byddai angen cyfraddau uwch (tua 80%) ar enillwyr is i sicrhau incwm digonol mewn termau absoliwt, tra gallai enillwyr uwch gynnal digonolrwydd ar gyfraddau disodli is.
- 1.19 Er mwyn cyflawni'r canlyniadau hyn, rhagwelodd y Comisiwn system aml-golofn (Ffigwr 1.3). Byddai Pensiwn y Wladwriaeth - y golofn gyntaf - yn sicrhau 'sylfaen' gadarn ar gyfer ymddeoliad, gan godi dros amser i 31% o enillion cyn ymddeol ar gyfer enillydd canolrifol drwy adfer y cysylltiad enillion ag uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth. Byddai cofrestru awtomatig (AE) - yr ail golofn - yn annog cynilo ychwanegol yn gryf, gan gyfrannu 15-18% pellach o enillion, tra byddai cynilo gwirfoddol yn y gweithle - y drydedd golofn - yn cael ei alluogi i ddarparu'r 15-18% sy'n weddill fel y gallai enillwyr canolrifol gyrraedd eu hincwm targed ar ôl ymddeol. Gan ddefnyddio'r fframwaith hwn, gwnaeth y Comisiwn cyntaf gyfres o argymhellion nodedig sydd i raddau helaeth bellach yn sail i system bensiynau heddiw, a nodir yn Tabl 1.1.

Tabl 0.1: Crynodeb o argymhellion y Comisiwn Pensiynau cyntaf ac asesiad o'r hyn sydd wedi digwydd ers hynny

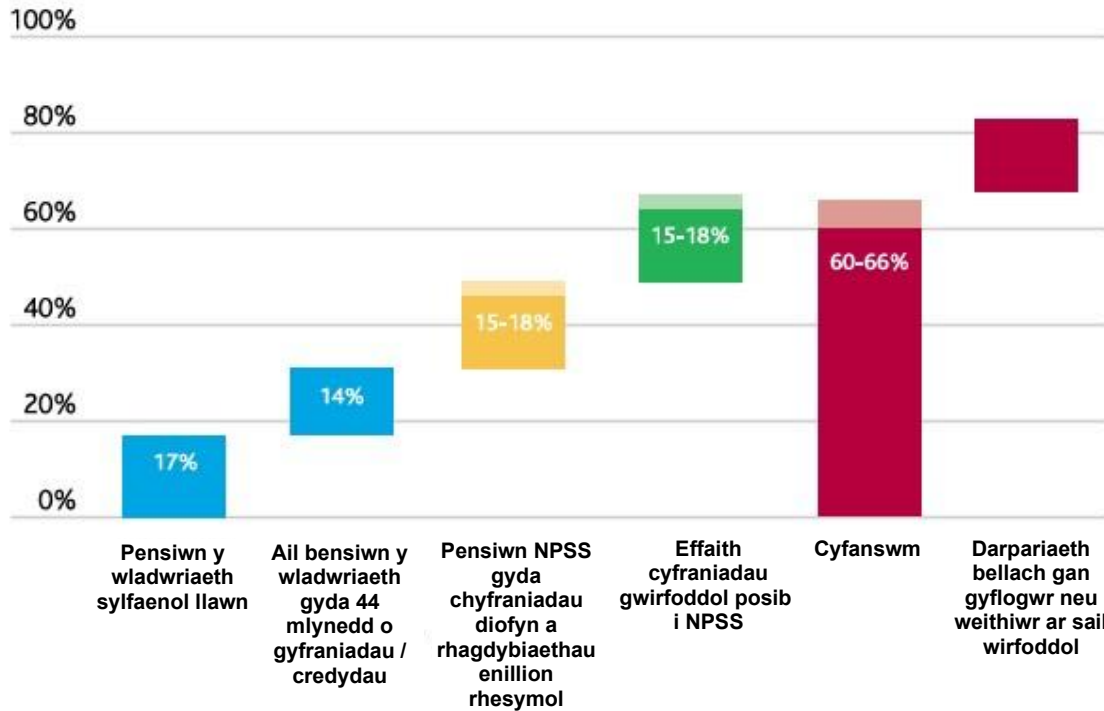
Argymhelliad y Comisiwn Pensiynau (2005-6)	Beth sydd wedi digwydd (yn 2025-26)
1. Ail Bensiwn y Wladwriaeth symlach, cyfradd safonol, a chynnydd pensiwn sylfaenol y wladwriaeth yn unol ag enillion cyfartalog, gan leihau profion modd.	Yn 2010, gwnaed newidiadau sylweddol i systemau Pensiwn sylfaenol ac Ail Bensiwn y Wladwriaeth. Gostyngwyd nifer y blynyddoedd sydd eu hangen ar gyfer Pensiwn y Wladwriaeth sylfaenol llawn o 44 i ddyinion a 39 i fenywod i 30 i bawb. Byddai

	<p>Pensiwn sylfaenol y Wladwriaeth yn cael ei uwchraddio yn unol ag enillion cyfartalog. Gan adeiladu ar y diwygiadau hyn, cyflwynwyd Pensiwn y Wladwriaeth un haen i'r rhai a gyrhaeddodd oedran Pensiwn y Wladwriaeth o 2016 ymlaen, gan ddisodli'r Pensiwn y Wladwriaeth sylfaenol a'r Ail Bensiwn, gyda'r gyfradd lawn wedi'i gosod ar lefel uwchlaw gwarant ofynnol safonol y Credyd Pensiwn. Er bod deddfwriaeth yn nodi bod rhaid i Bensiwn sylfaenol y Wladwriaeth a Phensiwn newydd y Wladwriaeth gynyddu yn unol ag o leiaf twf enillion cyfartalog bob blwyddyn, mae llywodraethau wedi uwchraddio gan ddefnyddio'r Clo Triphlyg ers 2011-12, (ac eithrio 2022-23) - yr uchaf o dwf enillion cyfartalog, chwyddiant CPI, neu 2.5%.</p>
<p>2. Hwyluso gweithio'n hwyrach mewn bywyd a chodi oedran Pensiwn y Wladwriaeth yn unol â disgwyliad oes, gan gynyddu'n raddol i 66 erbyn 2030, 67 erbyn 2040, a 68 erbyn 2050.</p>	<p>Mae oedran ymddeol diofyn wedi'i ddiddymu, gan roi'r hawl i'r rhan fwyaf o weithwyr barhau mewn cyflogaeth ar ôl oedran Pensiwn y Wladwriaeth, sydd i fod i godi i 67 rhwng Ebrill 2026 a 2028 ac i 68 rhwng 2044 a 2046.</p>
<p>3. Cofrestru awtomatig i bensiynau gweithle, gyda chyfraniadau o 8% o leiaf: gyda chyfraniadau cyflogwr o 3% o leiaf ar fand enillion penodol (Prif drothwy £4,888 hyd at y Terfyn Enillion Uchaf (£32,760), gan gynyddu dros amser yn unol ag enillion cyfartalog.</p>	<p>Yn dilyn Deddf Pensiynau 2008, lanswyd AE yn 2012, a chafodd ei gyflwyno'n raddol tan 2018-19. O fis Ebrill 2019 ymlaen, y cyfraniadau gofynnol yw cyfanswm o 8% (y mae'n rhaid i o leiaf 3% ohono ddod gan y cyflogwr, gyda'r swm sy'n weddill gan y gweithiwr, gan gynnwys rhyddhad treth) ar enillion wedi'u bandio. Cyflwynwyd pwynt sbardun enillion ar wahân ar gyfer AE, ochr yn ochr â therfyn enillion isaf ac uchaf ar gyfer cyfraniadau.</p>
<p>4. Creu Cynllun Cynilo Pensiynau Cenedlaethol (NPSS) cynllun cost isel gyda chap ar ffioedd i gyflogwyr llai a'r rhai ar incwm isel nad</p>	<p>Lanswyd Nest drwy Ddeddf Pensiynau 2008. Mae'n rhad ac am ddim i gyflogwyr ei ddefnyddio, mae'n gweithredu fel ymddiriedolaeth nid-er-elw gyda ffioedd</p>

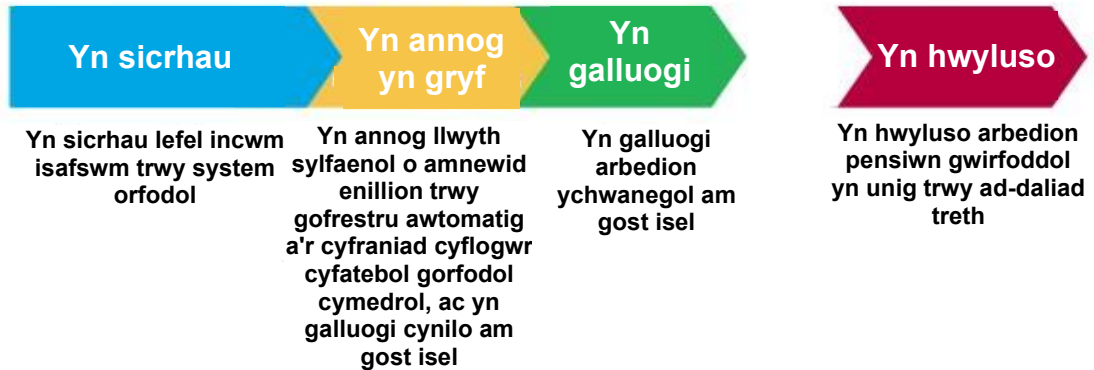
<p>oeddent yn cael eu gwasanaethu gan y farchnad darparwyr pensiynau cyfraniadau diffiniedig ar y pryd.</p>	<p>blynyddol wedi'u capio ac mae ganddo 13.8 miliwn o aelodau gyda 3.9 miliwn o gynilwyr gweithredol yn 2024-25 a thros £50 biliwn mewn asedau dan reolaeth.⁴⁸</p>
<p>5. Gwella cynhwysiant, cysylltu hawl i Bensiwn y Wladwriaeth â phreswyllo, yn hytrach na chyfraniadau a chydabod cyfnodau allan o waith ar gyfer gofalu mewn hawl i bensiwn.</p>	<p>Mae egwyddor gyfrannol Pensiwn y Wladwriaeth yn parhau, ac mae hawl yn gysylltiedig â blynyddoedd cyfrannu, yn hytrach na phreswyllo. Fodd bynnag, mae credydau Yswiriant Gwladol bellach ar gael ar gyfer gofal plant ac i'r rhai sy'n gofalu am resymau eraill am o leiaf 20 awr yr wythnos ac am gyfnodau eraill a dreulir allan o waith, gan gyfrannu at hawl i Bensiwn y Wladwriaeth.</p>
<p>6. Sefydlu corff goruchwyllo annibynnol gyda chefnogaeth drawsbleidiol ac adolygiadau rheolaidd.</p>	<p>Dim comisiwn annibynnol; mae angen adolygiad statudol o oedran Pensiwn y Wladwriaeth o leiaf unwaith bob 6 blynedd bellach, ac mae trothwyon AE yn cael eu hadolygu'n flynyddol. Adfywiodd y llywodraeth bresennol y Comisiwn Pensiynau yn 2025.</p>

⁴⁸ Nest, 2025, 'Adroddiadau blynyddol Nest yn dangos twf ac esblygiad cynllun pensiwn mwyaf y DU'

Ffigwr 0.3: Targed cyntaf y Comisiwn Pensiynau ar gyfer incwm pensiwn fel canran o enillion ar gyfer yr enillydd canolrifol: ar adeg ymddeol yn 2053⁴⁹



Rôl y wladwriaeth



Mae Pensiwn newydd y Wladwriaeth wedi gwneud y system yn fwy gwastad, yn symlach ac yn fwy hael i'r rhan fwyaf

1.20 Fel y prif lifer ar gyfer cefnogaeth y wladwriaeth, argymhellodd y Comisiwn cyntaf Bensiwn y Wladwriaeth symlach, decach a mwy cynaliadwy. Yn 2016, cyflwynwyd y Pensiwn y Wladwriaeth newydd: cynllun cyfrannol, cyfradd fflat, heb brawf modd, a gynlluniwyd i ddarparu sylfaen gadarn ar gyfer cynilo preifat. Adeg ei gyflwyno, roedd cyfradd lawn y Pensiwn y Wladwriaeth newydd yn cyfateb i 29% o'r enillion canolrifol. Mae cyflwyno Pensiwn y

⁴⁹ Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'. Mae'r ystod o 15-18% a ddangosir ar gyfer effaith cyfraniadau diofyn yn adlewyrchu ystod o dybiaethau ynghylch nifer y blynyddoedd o gyfraniadau rhwng 25 ac oedran Pensiwn y Wladwriaeth.

Wladwriaeth newydd i'r rhai sy'n cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar ôl 2016 yn cael ei ystyried yn eang yn llwyddiant polisi cyhoeddus, gyda chyfran gynyddol o'r hyn a dderbynnir. Erbyn Awst 2025, roedd dros 13 miliwn o bobl yn derbyn Pensiwn y Wladwriaeth (ar unrhyw ffurf) - tua 18% o'r boblogaeth, gyda thua 4.7 miliwn yn derbyn Pensiwn y Wladwriaeth newydd.

- 1.21 Gwellodd diwygiadau i gredydau Yswiriant Gwladol degwch i ofalwyr ac enillwyr isel, gan leihau anghydraddoldebau rhywedd a bod o fudd i'r hunangyflogedig. Derbyniodd menywod a gyrhaeddodd oedran Pensiwn y Wladwriaeth yn 2024 99% o'r swm a dderbyniodd dynion, o'i gymharu ag 86% o dan yr hen system (gweler adran A o'r pecyn tystiolaeth am fwy o fanylion).⁵⁰
- 1.22 Er mwyn diogelu incwm pensiywyr, mae deddfwriaeth wedi'i chyflwyno sy'n sicrhau bod y Pensiwn y Wladwriaeth sylfaenol a'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd yn cael eu cynyddu o leiaf yn unol â thwf enillion, er bod y Pensiwn y Wladwriaeth Ychwanegol etifeddol yn cael ei uwchraddio yn unol â'r Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI). Ers 2011-12, mae llywodraethau wedi dewis mynd y tu hwnt i hyn ac uwchraddio'r Pensiwn y Wladwriaeth sylfaenol a'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd trwy'r 'Clo Triphlyg'. Mae mabwysiadu'r polisi hwn yn golygu bod pensiywyr yn derbyn cynnydd blynyddol yn ôl yr uchaf o dwf enillion, chwyddiant Mynegai Prisiau Defnyddwyr, neu 2.5%. Cymhwyswyd y Clo Triphlyg hefyd i'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd pan gafodd ei gyflwyno yn 2016.
- 1.23 O ganlyniad i'r diwygiadau hyn, roedd cyfradd lawn y Pensiwn y Wladwriaeth newydd yn cynrychioli 30% o enillion canolrifol yn 2025, i fyny o 29% yn 2016, gan bron â chyflawni'r 31% o enillion canolrifol a ragwelwyd gan y Comisiwn cyntaf. Mae hyn wedi golygu bod y Pensiwn y Wladwriaeth newydd bellach yn darparu'r sylfaen gadarn ar gyfer incwm ymddeol fel y rhagwelwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf.⁵¹
- 1.24 Mae'r diwygiadau hyn hefyd wedi golygu bod gwerth cyfartalog Pensiwn y Wladwriaeth (y swm cyfartalog y mae pensiywyr yn ei dderbyn mewn gwirionedd) fel canran o enillion cyfartalog wedi cynyddu'n sylweddol dros amser. Yn ystod y 10 mlynedd diwethaf, mae hyn i raddau helaeth wedi bod o ganlyniad i gymhwyso'r Clo Triphlyg, sydd wedi sicrhau bod y Pensiwn y Wladwriaeth sylfaenol a'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd wedi tyfu yn ôl enillion neu fwy ym mhob blwyddyn. Gyda'i gilydd, mae'r effeithiau hyn wedi codi lefel gyfartalog incwm Pensiwn y Wladwriaeth. Fel y gwelir yn **Error! Reference source not found.**, erbyn y 2040au, disgwylir i bobl sy'n gymwys i gael Pensiwn y Wladwriaeth dderbyn pensiwn sy'n cyfateb i 31% o'r enillion canolrifol ar gyfartaledd.⁵²

⁵⁰ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o Arolwg Hydredol yr Adran Gwaith a Phensiynau Gweler Methodoleg 4 yn y pecyn tystiolaeth.

⁵¹ DWP, 2026, 'Crynodeb o ystadegau cyfraddau budd-daliadau DWP 2025'

⁵² DWP, 2026, 'Crynodeb o ystadegau cyfraddau budd-daliadau DWP 2025'

Ffigwr 1.4: Pensiwn y Wladwriaeth Gyfartalog fel canran o enillion cyfartalog (canolrifol) llawn amser, 1975-76 i 2049-50 (mae hyn yn eithrio 'contractio allan' y Pensiwn y Wladwriaeth Atodol cyn 2016)

- 1.25 Mae Pensiwn y Wladwriaeth bellach yn darparu ffynhonnell sylweddol o incwm ymddeol i'r mwyafrif helaeth o bensiynwyr. Yn 2023-24, incwm budd-daliadau, sy'n cynnwys Pensiwn y Wladwriaeth, oedd y gydran fwyaf o gyfanswm incwm gros i gyplau sy'n bensiynwyr a phensiynwyr sengl. Roedd hyn yn 56% ar gyfer pensiynwyr sengl, tra i gyplau oedd yn bensiynwyr roedd yn 37%. Ar gyfer y grwpiau incwm isaf, mae Pensiwn y Wladwriaeth yn cynrychioli tua 66% o incwm ac mae'n dal i fod yn 30-40% ar gyfer rhai o'r grwpiau incwm uchaf. Mae Pensiwn y Wladwriaeth gyfrannol, heb brawf modd, yn rhoi sylfaen gadarn i bobl ar gyfer ymddeoliad heb niweidio cymhellion i gynilo'n breifat.⁵³
- 1.26 Mae'r diwygiadau hyn hefyd wedi lleihau dibyniaeth ar Gredyd Pensiwn, uchelgais arall gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf, gyda llwythi achosion yn gostwng o 2.7 miliwn yn 2009-10 i 1.4 miliwn yn 2025-26.⁵⁴
- 1.27 Fodd bynnag, er gwaethaf dibyniaeth ostyngol ar Gredyd Pensiwn, mae pwysau gwariant yn parhau mewn mannau eraill yn y system. Wrth i fwy o bobl gyrraedd ymddeoliad tra'n rhentu a nifer y pensiynwyr dyfu (gan gynnwys nifer yr aelwydydd pensiynwr sengl), disgwylir i lwyth achosion Budd-dal Tai pensiynwyr gynyddu.
- 1.28 Mae nifer y bobl sydd angen cymorth tai yn gysylltiedig â chyfraddau perchnogaeth tai. Mae rhagamcanion yn dangos y bydd perchnogaeth tai ymhlith y rhai 65 oed a throsodd yn gostwng o ychydig o dan 80% i lai na 70% erbyn 2050.⁵⁵ Ar y cyd â'r tueddiadau demograffig a grybwyllir mewn mannau eraill yn yr adroddiad, disgwylir i hyn arwain at gynnydd yn llwyth achosion oedran pensiwn Budd-dal Tai o 1.1 miliwn yn 2030-31 i 1.7 miliwn yn 2050-51 (a drafodir ymhellach ym Mhennod 2). Mae'n debygol y bydd y cyfuniad hwn o newid demograffig a gostyngiad mewn perchnogaeth tai ymhlith ymddeoledigion y dyfodol yn cynyddu gwariant lles ac yn dwysáu heria u i gynaliadwyedd hirdymor y system.⁵⁶
- 1.29 Bydd hirhoedledd cynyddol a chyfran gynyddol o bobl hŷn o'i gymharu â'r boblogaeth o oedran gweithio yn rhoi gwasgedd i fyny ar wariant Pensiwn y Wladwriaeth, tra gall twf arafach yn y gweithlu gyfyngu ar referniw treth yn y dyfodol. Er bod cynnydd yn oedran Pensiwn y Wladwriaeth wedi bod y prif offeryn ar gyfer rheoli costau hyd yn hyn, mae tueddiadau demograffig yn golygu y disgwylir i bwysau cyllidol ddwysáu yn y blynyddoedd i ddod, fel yr amlygwyd gan yr OBR.⁵⁷

⁵³ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Incymau Pensiynwyr: blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'

⁵⁴ DWP, 2026, 'Tablau gwariant budd-daliadau a llwyth achosion 2025'

⁵⁵ Dadansoddiad mewnol yr Adran Gwaith a Phensiynau o ragolygon budd-daliadau hirdymor

⁵⁶ Dadansoddiad mewnol yr Adran Gwaith a Phensiynau o ragolygon budd-daliadau hirdymor

⁵⁷ Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidol, 2025, 'Risgiau cyllidol a chynaliadwyedd – Gorffennaf 2025'

- 1.30 Fodd bynnag, mae anghydraddoldebau parhaus mewn disgwyliad oes ledled y DU yn golygu bod newidiadau i oedran Pensiwn y Wladwriaeth yn cael goblygiadau i degwch y system. Mewn dadansoddiad diweddar, cododd disgwyliad oes rhwng 2019–21 a 2022–24 ym mhob gwlad yn y DU a rhanbarthau Lloegr. Er bod y cynnydd yn arafu, mae gwahaniaethau rhanbarthol clir yn parhau. De Lloegr sy'n parhau i fod â'r disgwyliad oes uchaf adeg geni, tra bod Gogledd Lloegr a'r Alban yn parhau i fod â'r isaf. Gwelodd Cymru a Gogledd Iwerddon gynnydd cymedrol, yn fras yn unol â rhanbarthau Canolbarth Lloegr a gogledd Lloegr, ond yn dal i fod islaw cyfartaledd y DU.⁵⁸ Mae'r anghydraddoldebau iechyd rhanbarthol hyn yn golygu bod cynnydd yn oedran Pensiwn y Wladwriaeth yn cael effaith anghymesur ar ardaloedd â disgwyliad oes is, gan leihau cyfran bywyd oedolion y gall pobl yn y rhanbarthau hyn ddisgwyl ei dreulio yn eu hymddeoliad a chodi pryderon ynghylch tegwch cyffredinol y system.

Mae tlodi pensiynwyr bellach yn is nag ar gyfer grwpiau oedran eraill

- 1.31 Mae cyflwyno diwygiadau Credyd Pensiwn a Phensiwn y Wladwriaeth wedi cyfrannu at ostyngiad mewn cyfraddau tlodi pensiynwyr.
- 1.32 Yn 1999-00, roedd y pensiynwr canolrifol 16% yn dlotach na chanolrif y boblogaeth gyfan. Ond parhaodd y bwch hwn i grebachu dros y 2000au ac roedd yn 0% yn 2023-24.⁵⁹ Roedd twf incwm real dros y cyfnod 24 mlynedd hwn yn 51% i bensiynwyr, a thua 25% i bobl nad ydynt yn bensiynwyr (o oedran gweithio a phlant).⁶⁰ Ym 1999-00, roedd tua 60% o bensiynwyr yn hanner isaf dosbarthiad incwm yr aelwyd, ond mae'r ffigur hwnnw bellach yn 50%.⁶¹
- 1.33 Ar waelod y dosbarthiad incwm, mae tlodi pensiynwyr (tlodi incwm cymharol ar ôl costau tai) wedi gostwng yn sylweddol dros y tymor hir. Yn 1999-00 roedd yn 28% (a hyd yn oed yn uwch ar adegau cyn hynny), ond erbyn 2007 roedd yn 18% ac, yn ystod yr argyfwng ariannol, cyrhaeddodd isafbwynt o 13% erbyn 2012-13 (Ffigwr 0.4). Cafodd y duedd hon ei chynorthwyo'n arbennig gan gyflwyno Credyd Pensiwn yn 2003.⁶²
- 1.34 Ers hynny, mae tlodi pensiynwyr wedi codi i 16% yn 2023-24 – neu 1.9 miliwn allan o 12.1 miliwn o bensiynwyr – ac mae 1 miliwn o bensiynwyr yn parhau i fod mewn amddifadedd materol. Fodd bynnag, mae'r cyfraddau hyn yn parhau i fod yn amlwg islaw cyfraddau grwpiau oedran eraill (gyda 31% o blant, 28% o oedolion o oedran gweithio gyda phlant, a 17% o oedolion o

⁵⁸ SYG, 2025, 'Disgwyliad oes ar gyfer ardaloedd lleol y DU'

⁵⁹ DWP, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog: dadansoddiad o ddosbarthiad incwm y DU: Blwyddyn Ariannol 1995 i Flwyddyn Ariannol 2024.' Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

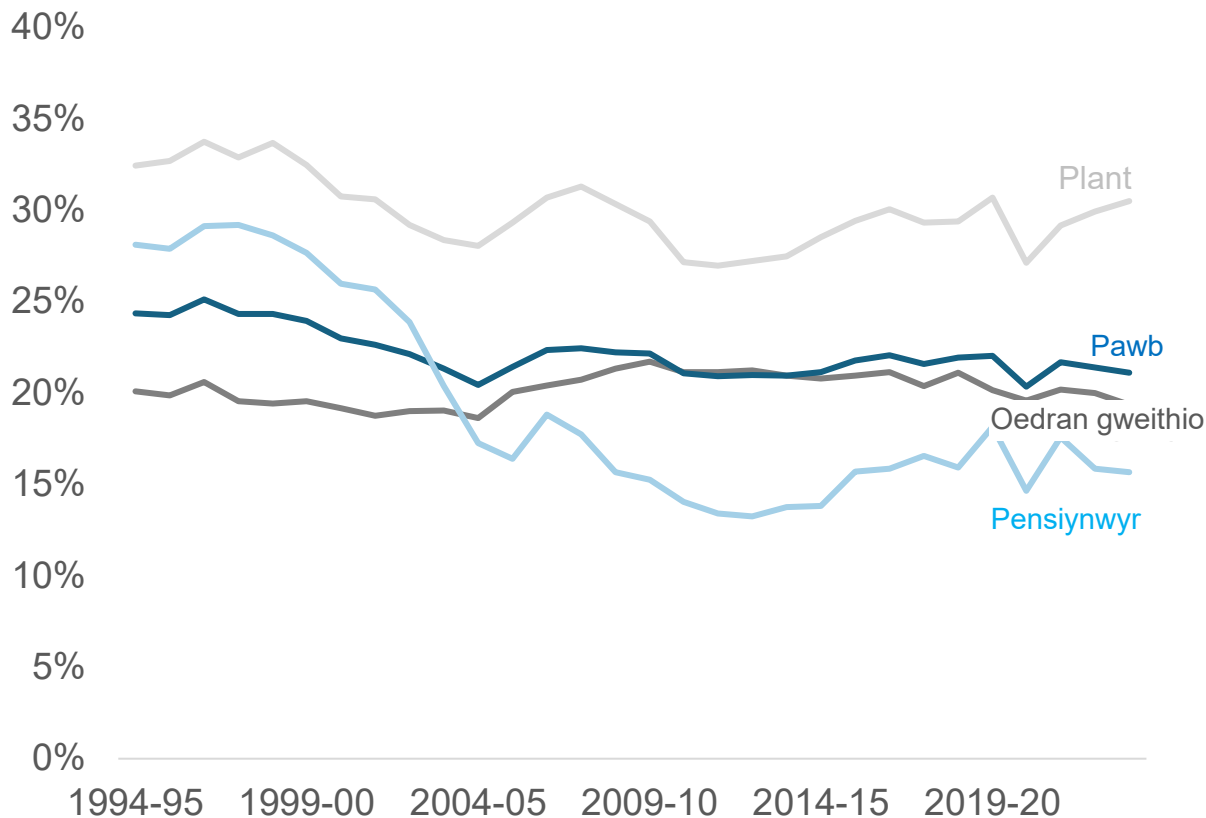
⁶⁰ DWP, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog: dadansoddiad o ddosbarthiad incwm y DU: Blwyddyn Ariannol 1995 i Flwyddyn Ariannol 2024.' Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

⁶¹ DWP, 2025, 'Incymau Pensiynwyr: blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'. Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

⁶² DWP, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog: dadansoddiad o ddosbarthiad incwm y DU: Blwyddyn Ariannol 1995 i Flwyddyn Ariannol 2024.' Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

oedran gweithio heb blant mewn tlodi cymharol yn 2023-24), fel y dangosir yn Ffigur .⁶³

Ffigur 0.4: Canran y boblogaeth mewn tlodi cymharol ar ôl costau tai, yn ôl grŵp oedran, yn y DU 1994-95 i 2023-24⁶⁴



Mae cofrestru awtomatig wedi trawsnewid cynilion yn y gweithle

- 1.35 Daeth y Comisiwn Pensiynau cyntaf i'r casgliad na fyddai cynilo gwirfoddol yn unig yn ddigon i sicrhau incwm pensiwn digonol i bob grŵp, gan nad oedd wedi dod i'r amlwg oherwydd diffyg gweithredu gan gyflogwyr a gweithwyr. Roedd ei ateb yn feiddgar: chyflwyno'r cysyniad o gofrestru awtomatig i gynllun pensiwn gweithle, gyda'r Ymddiriedolaeth Cynilo Cyflogaeth Genedlaethol (Nest) wedi'i sefydlu i sicrhau y gallai pawb gael mynediad at gynilo pensiwn DC.
- 1.36 Ers gweithredu a chyflwyno AE, mae cyfranogiad mewn pensiwn gweithle wedi trawsnewid, gyda thua 9 o bob 10 o weithwyr cymwys yn cynilo i mewn i pensiwn gweithle, i fyny o 55% yn 2012. Mae hynny wedi golygu cynnydd o tua 11 miliwn yn fwy o gynilwyr pensiwn ers 2012.⁶⁵ Mae cyfraddau optio allan wedi aros islaw 11%, sy'n llawer is na'r 28% a dybiwyd yn wreiddiol gan yr Adran Gwaith a Phensiynau – gan gyfiawnhau defnydd y Comisiwn cyntaf

⁶³ DWP, 2025, 'Cartrefi islaw'r incwm cyfartalog: ar gyfer blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'

⁶⁴ DWP, 2025, 'Cartrefi islaw'r incwm cyfartalog: ar gyfer blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'

⁶⁵ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

o wyddoniaeth ymddygiadol a phŵer inertia i helpu pobl i wneud penderfyniadau gwell trwy lynu wrth opsiynau diofyn.^{66,67}

- 1.37 Yr effeithiau mwyaf oedd ar weithwyr y sector preifat oedd yn ennill llai a'r rhai oedd yn gweithio i gwmnïau bach. Er enghraifft, yn y sector preifat, cododd cyfranogiad ymhlith gweithwyr cymwys mewn cwmnïau ag 1-4 o weithwyr o 12% yn 2012 i 59% yn 2024. Yn yr un modd, cynyddodd cyfranogiad mewn cwmnïau sector preifat gyda 5-49 o weithwyr o 24% yn 2012 i 86% yn 2024.⁶⁸ Ymhlith gweithwyr cymwys sy'n ennill llai yn y sector preifat (y rhai sy'n ennill £10,000-£20,000), a oedd yn hanesyddol â'r ymgysylltiad isaf mewn cynilo pensiwn, cododd cyfranogiad o 17% yn 2012 i 77% yn 2024.⁶⁹
- 1.38 Fodd bynnag, er gwaethaf y llwyddiannau hyn, mae heriau'n parhau, fel y bydd penodau dilynol yn eu harchwilio'n fanylach. Nid yw tua 45% o oedolion o oedran gweithio yn cynilo i mewn i bensiwn mewn mis nodweddiadol, ac mae bron i hanner (47%) o'r rhai nad ydynt yn cynilo mewn gwaith â thâl.⁷⁰ Nid yw llawer yn cynilo digon chwaith. Gan adlewyrchu effaith diofyn gref, mae oddeutu traean cynilwyr DC y sector preifat yn cynilo ar lefelau isafswm AE.⁷¹

⁶⁶ DWP, 2024, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2023'

⁶⁷ DWP, 2016, 'Tystiolaeth DWP i'r Pwyllgor Dethol Gwaith a Phensiynau (PAE0024)'

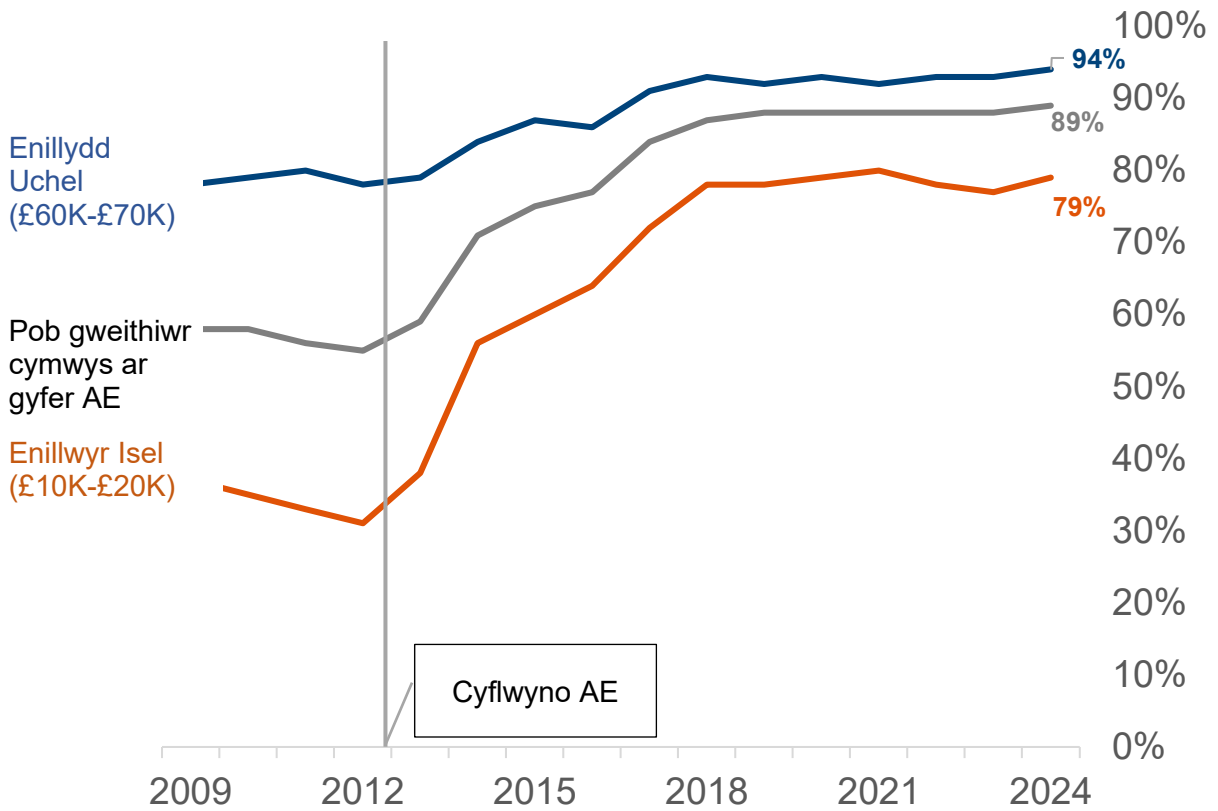
⁶⁸ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

⁶⁹ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

⁷⁰ DWP, 2025, 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

⁷¹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ddata 'Arolwg Blynnyddol o Oriau ac Enillion 2024' y SYG

Ffigwr 0.5: Cyfranogiad pensiwn gweithle yn ôl lefel enillion (gweithwyr cymwys)⁷²



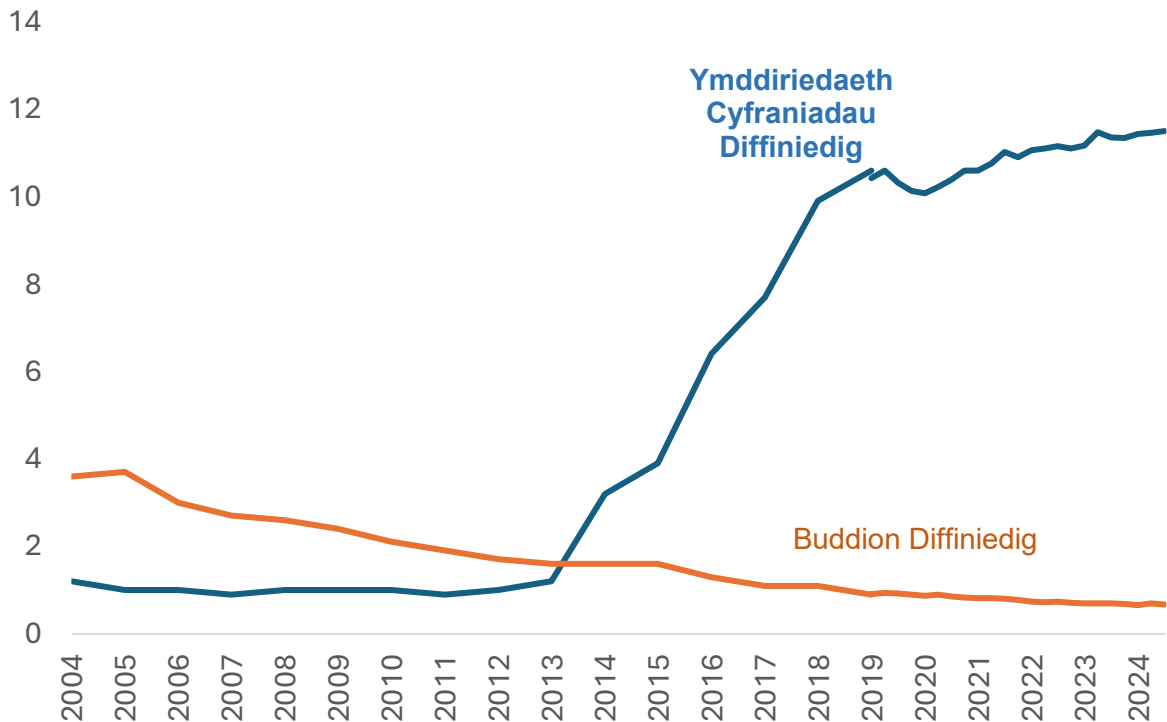
Mae cofrestru awtomatig wedi trawsnewid y farchnad bensiynau

1.39 Mae AE, yn ogystal â dirywiad parhaus darpariaeth DB y sector preifat, wedi newid maint a siâp marchnad bensiwn y DU yn sylweddol (gweler

⁷² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ddata 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion 2024' y SYG

1.40 Ffigwr 0.6, yn ogystal ag adran A o'r pecyn tystiolaeth).

Ffigwr 0.6: Cynilwyr pensiwn gweithredol (miliynau) yn ôl math o gynllun (sector preifat yn unig)⁷³



- 1.41 Mae'r farchnad sydd wedi'i chreu i gyflawni AE yn wahanol i'r un a gynigiwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Wrth fwrw ymlaen â chynigion y Comisiwn, penderfynodd llywodraeth y Glymblaid ddileu'r Ymddiriedolaeth Cynilion Cyflogaeth Genedlaethol (Nest) fel cynllun diofyn, gan arwain at ystod ehangach o ddarparwyr yn cymryd rhan yn y farchnad.
- 1.42 Mae hyn wedi creu ail golofn i'r system cynilo pensiwn, a ddarperir i raddau helaeth gan farchnad breifat, ac a luniwyd gan gystadleuaeth am ddewis cyflogwyr. Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae'r farchnad wedi esblygu ymhellach gyda thwf cyd-grynhwyr pensiwn. Ychwanegir cymhlethdod pellach gan fodolaeth dau fframwaith rheoleiddio gwahanol ar gyfer darpariaeth sy'n seiliedig ar gontract ac ymddiriedolaeth, ac mae cynlluniau galwedigaethol sy'n seiliedig ar ymddiriedolaeth cyflogwyr yn dirywio.
- 1.43 Mae pwysigrwydd systemig y farchnad hon yn cynyddu. Mae'r cynnydd mewn cyfranogiad pensiwn a ddaeth yn sgil AE yn golygu bod asedau a gedwir mewn cronfeydd pensiwn DC wedi tyfu'n sylweddol. O ganlyniad, disgwylir i asedau DC gweithle oddiweddyd y rhai a gedwir gan gynlluniau DB erbyn tua 2030, gydag aelodaeth o DC eisoes yn uwch.⁷⁴
- 1.44 Mae'r farchnad yn cael ei rheoleiddio gan ddau gorff gwahanol, gyda'r Rheoleiddiwr Pensiynau yn gyfrifol am reoleiddio cynlluniau sy'n seiliedig ar ymddiriedolaethau, a'r Awdurdod Ymddygiad Ariannol yn gyfrifol am

⁷³ Cyfrifiadau'r Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Ariannol o Gynlluniau Pensiwn' y SYG; ac 'Arolwg Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol' y SYG

⁷⁴ Modelu DWP o asedau DB a DC.

reoleiddio cynlluniau sy'n seiliedig ar gontractau. Mae amrywiaeth o ddiwygiadau wedi'u rhoi ar waith dros y degawd diwethaf i greu amddiffyniadau cryfach a llywodraethu gwell yn y farchnad AE gyda'r bwriad o amddiffyn canlyniadau cynilwyr.

- 1.45 Cyflwynodd diwygiadau ddiwedd y 2010au gapiau ar Ffioedd Rheoli Blynnyddol ar gyfer cronfeydd pensiwn, i atal aelodau rhag codi gormod a gwella gwerth am arian, gwahardd darparwyr rhag codi tâl ar aelodau sydd wedi rhoi'r gorau i gyfrannu mwy nag aelodau gweithredol, a gwahardd ffioedd ymgynghori a oedd yn trosglwyddo costau cyngor cyflogwyr i aelodau'r cynllun heb unrhyw ddewis dros y darparwr gwasanaeth.
- 1.46 Cychwynnodd y ddau reoleiddiwr pensiynau ddiwygiadau pellach i lywodraethu cynlluniau DC hefyd. Cyflwynwyd y drefn awdurdodi a monitro Ymddiriedolaethau Meistr gan y Rheoleiddiwr Pensiynau, sy'n ei gwneud yn ofynnol i Ymddiriedolaethau Meistr fodloni safonau llywodraethu, addasrwydd ymddiriedolwyr, a chynaliadwyedd ariannol, a chael eu monitro'n barhaus gan y rheoleiddiwr.⁷⁵ Roedd hyn yn mynd i'r afael â pheryglon moesol a ddaeth i'r amlwg gyda datblygiad cynlluniau pensiwn masnachol aml-gyflogwr ac yn codi safonau. Cyflwynodd yr Awdurdod Ymddygiad Ariannol Bwyllgorau Llywodraethu Annibynnol i oruchwylio cynlluniau sy'n seiliedig ar gontractau, gan geisio alinio'r cynlluniau hyn ag egwyddor y ddyletswydd ymddiriedolaeth sy'n llywodraethu trefniadau sy'n seiliedig ar ymddiriedolaethau.

Mae cofrestru awtomatig wedi ffurfio consensws parhaol

- 1.47 Mae polisi pensiynau yn anarferol o ran ei amserlenni cyflawni hir ar gyfer canlyniadau a ddymunir. Mae'r dulliau polisi a ddefnyddir heddiw yn effeithio ar ddigonolrwydd ymddeoliad dros gyfnod o ddegawdau. Mae diwygiadau'r Comisiwn cyntaf wedi goroesi newidiadau mewn llywodraethau a sifftiau mewn amodau economaidd-gymdeithasol.
- 1.48 Galluogodd y consensws a adeiladwyd gan y Comisiwn cyntaf lywodraethau olynol o wahanol safbwyntiau gwleidyddol i weithredu ei argymhellion yn raddol dros amser. Enillodd diwygiadau'r Comisiwn dyncwch oherwydd eu bod wedi creu pecyn y gallai gwahanol randdeiliaid ei gefnogi, hyd yn oed os nad oedd pob grŵp yn cytuno â phob elfen. Sicrhaodd dull y Comisiwn fod buddiannau grwpiau allweddol yn cael eu hystyried yn y setliad terfynol – ffactor pwysig wrth sicrhau cefnogaeth eang a parhaol.
- 1.49 Yn hanfodol i adeiladu consensws oedd gweithio gyda - yn hytrach na dymchwel - blociau adeiladu craidd y system bensiynau bresennol. Er eu bod yn drawsnewidiol, nid oedd cynigion y Comisiwn yn ceisio ailddyfeisio strwythur sylfaenol darpariaeth ymddeol y DU. Fe wnaethant gadw'r model hirhoedlog o Bensiwn y Wladwriaeth gyfrannol gymedrol, wedi'i ategu gan gynilo preifat, a chadw'r berthynas rhwng y cyflogwr a'r gweithiwr wrth wraidd darpariaeth pensiwn gweithle. Drwy adeiladu ar y system bresennol yn

⁷⁵ TPR, 2018, 'Awdurdodi a goruchwylio ymddiriedolaethau meistr'

hytrach na'i disodli, roedd y diwygiadau'n haws i'w deall, yn fwy cydnaws â chyd-destun polisi cymdeithasol ehangach y DU, ac yn symlach i'w gweithredu. Mae ymchwil gan Nest Insight yn awgrymu nad oedd yn debygol y byddai dewis arall mwy radical - fel system gynilo gwbl orfodol - wedi bod yn dderbyniol yn wleidyddol nac yn gymdeithasol o fewn economi wleidyddol sefydledig y DU.

Mae'r cyd-destun demograffig a chymdeithasol-economaidd bellach yn fwy heriol

- 1.50 Mae'r dirwedd ddemograffig, economaidd a chymdeithasol ehangach sy'n wynebu'r Comisiwn hwn yn wahanol iawn i'r hyn a wynebodd y Comisiwn cyntaf yn y 2000au. Mae pobl hŷn bellach yn ffurfio cyfran fwy o'r boblogaeth gyffredinol, ac mae hyn yn debygol o gynyddu ymhellach. Mae newidiadau strwythurol yn yr economi, sifftiau yn y farchnad lafur a phwysau cymdeithasol cynyddol bellach yn ffurfio cefndir mwy cymhleth a chyfyngedig ar gyfer diwygio.
- 1.51 Mae pensiynau'n chwarae rhan hanfodol a rhyngddibynnol yn y cyd-destun hwn. Maent nid yn unig yn darparu incwm yn ddiweddarach mewn bywyd, ond mae cronfeydd pensiwn hefyd yn gweithredu fel ffynhonnell bwysig o fuddsoddiad hirdymor ac yn brynwr sylweddol o ddyled y llywodraeth.⁷⁶ Mae polisi system pensiynau preifat lled-orfodol yn golygu bod swm sylweddol o gyfalaf domestig yn cael ei gyfeirio at gynlluniau pensiwn. Mae hyn yn ei gwneud hi'n ddealladwy bod y llywodraeth yn bryderus ynghylch sut mae'r buddsoddiad hwn yn cefnogi economi'r DU. Ar yr un pryd, mae canlyniadau pensiwn wedi'u clymu'n dynn i amodau economaidd, marchnad lafur a chymdeithasol ehangach fel perchnogaeth tai: mae gwerth arian parod cynilion yn cael ei lunio gan dwf cyflogau, lefelau cyflogaeth a pherfformiad marchnadoedd ariannol a busnesau ar draws yr economi.

Mae newid demograffig yn dwysáu'r pwysau ar gynaliadwyedd

- 1.52 Ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf, mae newid demograffig wedi golygu bod maint yr her cynaliadwyedd i system pensiynau'r DU wedi dod yn gliriach fyth. Mae cynnydd yn oedran Pensiwn y Wladwriaeth wedi rheoli costau cyllidol Pensiwn y Wladwriaeth i ryw raddau, fodd bynnag mae'r boblogaeth yn heneiddio, mae cyfraddau ffrwythlondeb wedi gostwng, ac mae'r cydbwysedd rhwng pobl o oedran gweithio a'r rhai sydd wedi ymddeol wedi dirywio. Nid yw'r heriau hyn yn unigryw i gyd-destun y DU, ac i ryw raddau maent wedi cael eu lliniaru gan gynnydd mewn mudo, ond serch hynny mae'r tueddiadau hyn yn peri her i'r system pensiynau.
- 1.53 Er bod gwahaniaethau lleol a rhanbarthol (gweler y dadansoddiad rhanbarthol yn adran A o'r pecyn tystiolaeth), mae disgwyliad oes ymhlith pobl hŷn wedi cynyddu'n sylweddol dros y degawdau diwethaf. Er bod gwelliannau wedi

⁷⁶ DWP, 2024, 'Buddsoddiad cronfa pensiwn ac economi'r DU'

arafu ers y 2010au, mae pobl yn dal i dreulio mwy o amser yn ymddeol nag ar adeg y Comisiwn cyntaf. Cynyddodd disgwyliad oes y garfan yn 65 oed yn y DU o 18.2 mlynedd yn 2004 i 19.9 yn 2024 i ddynion ac 20.9 mlynedd yn 2004 i 22.6 mlynedd i fenywod yn 2024.⁷⁷ Ar yr un pryd, mae'r cohortau mawr a anwyd yn y cyfnod ar ôl y rhyfel bellach yn cyrraedd neu wedi cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth, gan gyflymu twf poblogaeth y pensïynwyr.⁷⁸

- 1.54 Mae'r tueddiadau hyn yn cael eu hatgyfnerthu gan gyfraddau ffrwythlondeb isel parhaus. Mae cyfanswm cyfradd ffrwythlondeb y DU bellach yn is nag yr oedd yn y 2000au ac mae ymhell islaw'r gyfradd amnewid o tua 2.1 o blant fesul menyw. Mae cyfanswm cyfradd ffrwythlondeb y DU wedi bod yn gostwng o flwyddyn i flwyddyn ers 2012, pan oedd yn 1.88 o blant fesul menyw, i lawr i 1.42 yn 2024.⁷⁹ Mae data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn dangos bod cyfraddau ffrwythlondeb wedi gostwng ar draws y rhan fwyaf o grwpiau oedran a rhanbarthau, gan leihau maint y gweithlu yn y dyfodol a nifer cyfranwyr i'r system bensiynau.
- 1.55 Gyda'i gilydd, mae cynnydd mewn hyd oes a gostyngiad mewn cyfraddau ffrwythlondeb yn sbarduno cynnydd cynaliadwy yn yr OADR – nifer y bobl uwchlaw oedran Pensiwn y Wladwriaeth o'i gymharu â'r rhai o oedran gweithio (

⁷⁷ SYG, 2025, 'Disgwyliad oes, prif ragamcan, DU'

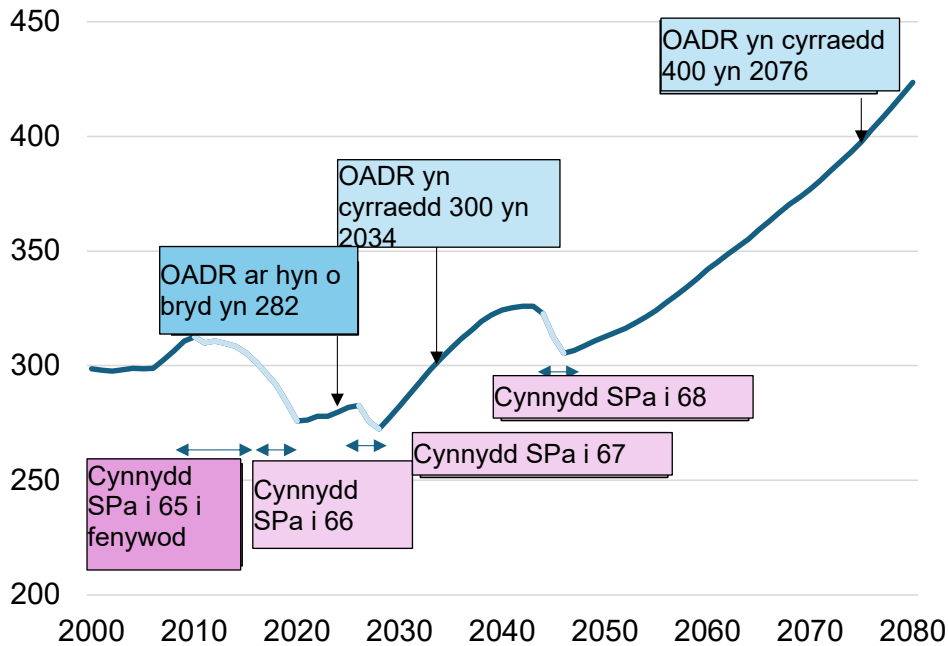
⁷⁸ SYG, 2025, 'Disgwyliad oes ar gyfer ardaloedd lleol y DU'

⁷⁹ Cyfrifiadau'r Adran Gwaith a Phensiynau yn seiliedig ar SYG, 2025, 'Genedigaethau yng Nghymru a Lloegr'

- 1.56 Ffigwr 0.7, a gwmpesir hefyd yn adran A o'r pecyn tystiolaeth). Er bod oedran Pensiwn y Wladwriaeth wedi lleihau cynnydd yn yr OADR hyd yn hyn, mae rhagamcanion y llywodraeth yn dangos y disgwylir i'r OADR godi dros y degawdau nesaf, o 278 o bobl dros oedran Pensiwn y Wladwriaeth fesul 1,000 o oedran gweithio yng nghanol 2022 i 293 yng nghanol 2032, cyn cyrraedd 313 erbyn canol 2050.^{80,81} Mae hyn yn golygu y bydd llai o weithwyr yn cynnal pob pensiynwr drwy drethi a chyfraniadau Yswiriant Gwladol. Mae hyn yn cyflwyno heriau i degwch rhyng-genhedlaeth a chynaliadwyedd system Pensiwn y Wladwriaeth talu-wrth-fynd, gan fod gwasanaethu gwariant cyhoeddus ar bensynwyr yn gofyn am gyfran fwy o refeniw treth.

⁸⁰ SYG, 2025, 'Rhagamcanion poblogaeth cenedlaethol: seiliedig ar 2022'

⁸¹ SYG, 2025, 'Amrywiad categori mudo, crynodeb y DU'

Ffigwr 0.7: Cymhareb Dibyniaeth Henaint (OADR), DU 2000-2080⁸²

- 1.57 Mae gan newid demograffig oblygiadau pwysig ar gyfer pensiynau preifat hefyd. Mae ymddeoliadau hirach yn golygu bod yn rhaid i unigolion naill ai gynilo mwy, gweithio am gyfnod hirach, neu dderbyn incwm is yn ystod ymddeoliad. Mae Pensiwn y Wladwriaeth yn darparu incwm dibynadwy trwy ymddeoliad ac felly'n amddiffyn rhag risg hirhoedledd. Fodd bynnag, i gynilwyr DC yn benodol, unigolion sy'n ysgwyddo'r risg hirhoedledd, ac mae'n chwyddo canlyniadau cynilo annigonol, ymadael â'r farchnad lafur yn gynnar, neu benderfyniadau dad-gronni sy'n peryglu cynaliadwyedd eu cynilion pensiwn. Mae'r pwysau yma yn waeth ar gyfer grwpiau sydd ag enillion oes is, gyrfaoedd wedi'u torri ar draws, neu'r ddau.
- 1.58 Mae poblogaeth sy'n heneiddio yn gwneud cyfraddau cyflogaeth uwch ar draws y boblogaeth ac mewn oeddrannau hŷn yn gynyddol bwysig ar gyfer cynnal digonolrwydd pensiwn i unigolion a chynaliadwyedd ariannol. Felly, bydd sicrhau cynaliadwyedd hirdymor y system bensiynau yn ei gwneud yn ofynnol i bolisi ymateb nid yn unig i ddiffygion mewn ymddygiad cynilo a chanlyniadau'r farchnad lafur, ond hefyd i'r realiti demograffig sy'n llunio'r ddau.

Mae gweithio yn hŷn yn hanfodol i'r economi

- 1.59 Mae hyd bywydau gwaith yn hollbwysig ar gyfer yr economi a chynaliadwyedd y system bensiynau. Mae cynnal cyflogaeth uwch ymhlith pobl hŷn hefyd yn gynyddol hanfodol ar gyfer rhagolygon economaidd mewn poblogaeth sy'n heneiddio. Gan fod cyfran gynyddol o'r boblogaeth dros 50 oed, mae cyflogaeth y grŵp hwn yn gynyddol gysylltiedig â'r economi gyffredinol a'r

⁸² Cyfrifiadau'r Adran Gwaith a Phensiynau gan ddefnyddio SYG, 2025, set ddata 'Amcangyfrifon poblogaeth y DU 1838 i 2024' Tabl 3

sefyllfa ariannol. Gallai hyd yn oed cynnydd bach mewn cyfraddau cyflogaeth ymhlith y rhai yn eu 50au a'u 60au gynhyrchu enillion sylweddol i'r economi ehangach.

- 1.60 Mae tystiolaeth ryngwladol yn atgyfnerthu pwysigrwydd cyflogaeth yn hwyrach mewn bywyd ar gyfer twf mewn poblogaethau sy'n heneiddio, fel y tynnwyd sylw ato'n ddiweddar gan y Sefydliad Astudiaethau Cyllidol (IFS). Mae'r OECD wedi dangos y gallai codi cyfranogiad gweithwyr hŷn i gyd-fynd â pherfformiad y gwledydd sy'n perfformio orau gynhyrchu enillion economaidd ystyrion. Yn benodol, pe bai gwledydd yn lleihau'r gyfradd y mae gweithwyr hŷn yn gadael y farchnad lafur i'r lefelau a welir yn y 10% uchaf o berfformwyr OECD, gallai tua hanner gwledydd OECD weld eu twf CMC y pen blyneddol yn codi o leiaf 0.2 pwynt canran. Mae hyn yn tynnu sylw at raddfa'r cyfle: mae mesurau sy'n cefnogi bywydau gwaith hirach, fel darpariaeth iechyd well i aros mewn gwaith, gwaith hyblyg, a rhwystrau is i fynediad i gyflogaeth yn fuddiol i unigolion, a gallant wrthbwysu cyfran sylweddol o'r heriau economaidd o'r boblogaeth yn heneiddio.
- 1.61 Mae cynaliadwyedd system Pensiwn y Wladwriaeth hefyd yn dibynnu ar sicrhau bod mwy o weithwyr hŷn yn cyfrannu at Yswiriant Gwladol. Yn 2025, roedd y rhai 50 oed a throsodd yn cyfrif am 32% o'r boblogaeth o oedran gweithio.⁸³ Erbyn 2035, disgwylir i'r grŵp oedran hwn dyfu 3%, tra disgwylir i'r grŵp dros oedran Pensiwn y Wladwriaeth dyfu 14%.⁸⁴ Yn 2050, disgwylir i dros hanner y boblogaeth oedolion (51%) fod yn 50 oed a throsodd.⁸⁵

Mae twf economaidd wedi perfformio'n is na'r disgwyliadau

- 1.62 Mae'r cyfnod ers yr argyfwng ariannol byd-eang wedi'i nodweddu gan aflonyddwch economaidd a thwf araf mewn CMC a chyflogau. Er enghraifft, roedd twf cynhyrchiant llafur ar gyfartaledd yn 1.9% rhwng 1993 a 2008 ond dim ond 0.5% rhwng 2008 a 2023, ac fe wnaeth hyn arwain at dwf gwan mewn cyflogau real.⁸⁶
- 1.63 Mae'r cwmp mewn twf cynhyrchiant wedi cael canlyniadau eang ar draws yr economi, yn enwedig i enillion pobl sy'n gweithio. Tyfodd cyflogau real ym Mhrydain Fawr 41% rhwng 1991 a 2007, gan adlewyrchu twf cryf yn ystod y cyfnod hwnnw. Fodd bynnag, ers hynny, mae twf cyflogau real wedi aros yn ei unfan i raddau helaeth, gan nodi cyfnod hir a niweidiol o welliannau cyfyngedig yn safonau byw gweithwyr, gyda thwf cyflogau real yn cyrraedd dim ond 1% rhwng 2008-2024.^{87,88} Gall twf cyflogau real is arwain at incwm ymddeol is mewn termau absoliwt, gan fod gan bobl lai o arian i'w gynilo mewn pensiwn. Mae twf cyflogau is hefyd yn effeithio ar gynaliadwyedd cyllidol oherwydd derbyniadau treth is.

⁸³ SYG, 2025, 'Ffeiliau data amcanestyniadau poblogaeth wedi'u sipio, DU'

⁸⁴ SYG, 2025, 'Ffeiliau data amcanestyniadau poblogaeth wedi'u sipio, DU'

⁸⁵ SYG, 2025, 'Ffeiliau data amcanestyniadau poblogaeth wedi'u sipio, DU'

⁸⁶ SYG, 2025, 'Allbwn fesul awr a weithiwyd, DU'

⁸⁷ SYG, 2025, 'EARN02: Enillion wythnosol cyfartalog yn ôl sector'

⁸⁸ SYG, 2025, 'MYNEGAI CPI 00: POB EITEM 2015=100'

- 1.64 Ochr yn ochr â thwf a chyflogau gwannach, mae'r amgylchedd buddsoddi sy'n wynebu cynlluniau pensiwn hefyd wedi newid yn sylweddol ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Yn gynnar yn y 2000au, roedd cyfraddau llog y DU fel arfer yn amrywio rhwng 4% a 6%, ac yn aml tybiwyd bod enillion pensiwn go iawn tymor hir tua 3.5%, er bod amrywiad sylweddol yn ymarferol. Ers hynny, cwmpodd cyfraddau llog i tua 0.5% am y rhan fwyaf o'r 2010au, cyn y cynnydd sydyn diweddar yn 2022-23 a'r gostyngiadau cyson wedi hynny. Mae cyfraddau llog isel yn gostwng prisiau blwydd-daliadau oherwydd bod darparwyr yn dibynnu ar gynnyrch giltiau a bondiau wrth brisio incwm ymddeol gwarantedig. Pan ostyngodd y cyfraddau i'r lefelau isaf erioed, gostyngodd taliadau gilt, bondiau a blwydd-daliadau yn unol â hynny, gan leihau'r incwm y gallai ymddeoledigion ei sicrhau o gronfa benodol.
- 1.65 Gall cynilo pensiwn hefyd gefnogi twf drwy gyflenwi cyfalaf hirdymor ar gyfer buddsoddi yn economi'r DU. Fodd bynnag, mae'r ffordd y mae asedau pensiwn yn cael eu buddsoddi wedi newid yn sylweddol ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf, gan wanhau'r cysylltiad hwn. Yn gyntaf, mae cynlluniau DB wedi symud yn raddol o ecwiti ac i fondiau ac asedau sy'n cyfateb i rwymedigaethau wrth iddynt aeddfedu a lleihau'r risg.⁸⁹ Mae hyn wedi lleihau cyfran yr asedau DB a fuddsoddwyd mewn buddsoddiadau sy'n canolbwyntio ar dwf yn sylweddol. Yn ail, nid yw cynnydd yn y ddarpariaeth DC wedi cydfynd â chynnydd cyfatebol mewn buddsoddiad hirdymor na buddsoddiad yn y farchnad breifat. O ganlyniad, mae llawer o gynlluniau DC yn parhau i fod wedi'u buddsoddi'n helaeth mewn ecwitiâu byd-eang rhestredig yn hytrach nag asedau preifat sydd fel arfer angen gorwelion buddsoddi hirach a chostau ymlaen llaw uwch.
- 1.66 Mae'r ddau newid penodol hyn - cynlluniau DB yn dad-risgio i fondiau a chynlluniau DC yn parhau i fod wedi'u crynhoi mewn marchnadoedd a restrir yn gyhoeddus - gyda'i gilydd wedi cyfrannu at lif llai o gyfalaf pensiwn i asedau a all gefnogi twf domestig, megis ecwiti preifat y DU, seilwaith, a busnesau newydd arloesol. Er bod canlyniadau aelodau yn parhau i fod yn flaenoriaeth, yn briodol, mae gan y patrymau hyn oblygiadau ehangach ar gyfer dyfnder marchnadoedd cyfalaf y DU ac argaeledd buddsoddiad hirdymor, amyneddgar ar gyfer diwydiannau'r DU.

Mae ansefydlogrwydd economaidd, trethi a chostau pensiwn yn tynhau dewisiadau cyllidol

- 1.67 Mae argyfyngau ers y 2000au hefyd wedi cael goblygiadau sylweddol ar gyflwr cyllid cyhoeddus. Mae twf economaidd gwannach na'r disgwyl dros lawer o'r ddau ddegawd diwethaf wedi golygu nad yw CMC wedi codi mor gyflym ag a ragwelwyd yn flaenorol.⁹⁰ Mae hyn, ochr yn ochr â ffactorau strwythurol eraill, yn golygu bod gwariant sy'n gysylltiedig â phensiynau

⁸⁹ DWP, 2024, 'Buddsoddiad cronfa pensiwn ac economi'r DU'

⁹⁰ Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

bellach yn cyfrif am gyfran fwy o'r economi nag a ragwelwyd, gan gulhau'r lle cyllidol ar gyfer penderfyniadau pensiwn a gwariant eraill yn y dyfodol.

- 1.68 Mae newid demograffig ac uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth yn fwy hael wedi cynyddu gwariant ar fudd-daliadau pensiynwyr. Mae'r gwariant hwn wedi codi o tua 2% o CMC ym 1950 i tua 3% erbyn 1970; tua 4% erbyn 1980; a thua 5% ers 2010.⁹¹ Mae rhagolygon diweddaraf y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol yn dangos bod y duedd hon yn parhau: rhagwelir y bydd gwariant ar fudd-daliadau pensiynwyr (gan gynnwys Pensiwn y Wladwriaeth) yn tyfu o tua 6% o CMC yn 2024-25 i dros 7% erbyn canol y 2050au a thua 9% erbyn dechrau'r 2070au.⁹² Mae Adran A o'r pecyn tystiolaeth yn dangos sut mae cyfran y CMC a werir ar Bensiwn y Wladwriaeth wedi newid a rhagwelir y bydd yn newid yn y dyfodol.
- 1.69 Mae'r wladwriaeth hefyd yn 'gwario' mwy ar ryddhadau treth pensiwn.⁹³ Mae system bensiynau'r DU yn gweithredu'n fras ar sail Esempt-Esempt-Trethedig (EET): mae cyfraniadau i gynlluniau pensiwn cofrestredig wedi'u esemptio rhag Treth Incwm; mae enillion buddsoddi o fewn y pensiwn yn bennaf wedi'u esemptio rhag treth; ac mae tynnu arian yn ôl yn ystod ymddeoliad yn cael ei drethu, ar wahân i'r 'swm cyfandaliad' (fel arfer 25% o gronfa bensiwn unigolyn) y gellir ei gymryd yn ddi-dreth.⁹⁴ Mae nodweddion ychwanegol, gan gynnwys esemptiadau Yswiriant Gwladol ar gyfraniadau cyflogwyr, defnyddio aberthu cyflog, a thrin twf buddsoddiadau yn ddi-dreth i gyd yn cynyddu gwerth cymorth treth i gynilwyr.
- 1.70 Er bod y gyfundrefn dreth yn atchweliadol ar adeg y Comisiwn cyntaf ac wedi parhau felly, yn 2023-24, rhyddhawyd 32% o ryddhad Treth Incwm ar gyfanswm cyfraniadau pensiwn ar y gyfradd sylfaenol, o'i gymharu â 55% ar y gyfradd uwch o Dreth Incwm, a 13% ar y gyfradd ychwanegol.⁹⁵ Mae cyfanswm cost gros rhyddhad treth pensiynau wedi codi'n sylweddol: yn 2023-24 cyrhaeddodd £78.2 biliwn (gyda £54.2 biliwn o ryddhad Treth Incwm a £24.0 biliwn o ryddhad Cyfraniadau Yswiriant Gwladol, ac eithrio rhyddhad treth ar fuddsoddiadau), swm sy'n fwy na chyfanswm y gyllideb amddiffyn. Roedd cost net amcangyfrifedig rhyddhad Treth Incwm pensiwn a Chyfraniadau Yswiriant Gwladol yn £53 biliwn yn 2023-24, i fyny o £31 biliwn (amcangyfrifwyd yng ngwerthoedd 2004-05) adeg y Comisiwn cyntaf. Fel canran o CMC, mae cost rhyddhad treth pensiynau wedi mynd o 0.9% o CMC yn 2004-05 i 1.9% o CMC yn 2023-24, sydd unwaith eto'n cynrychioli newid sylweddol ym maint y system bensiynau o'i gymharu â maint yr economi.⁹⁶

⁹¹ DWP, 2025, 'Tablau gwariant budd-daliadau a llwyth achosion 2024'

⁹² Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidol, 2025, 'Risgiau cyllidol a chynaliadwyedd – Gorffennaf 2025'

⁹³ CTheF, 2025, 'Sylwadau ar ystadegau pensiwn preifat: Gorffennaf 2025'

⁹⁴ Fel arfer, mae swm cyfandaliadau di-dreth wedi'i gapio ar £268,275 (ac eithrio yn achosion budd-daliadau marwolaeth a lwfansau gwarchoddedig).

⁹⁵ CTheF, 2025, 'Sylwadau ar ystadegau pensiwn preifat: Gorffennaf 2025'

⁹⁶ CTheF, 2025, 'Ystadegau pensiwn preifat'

Mae cyfraddau perchnogaeth tai wedi gostwng yn sylweddol ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf

- 1.71 Er bod cynnydd hanesyddol mewn perchnogaeth tai wedi helpu i ategu digonolrwydd incwm pensiynwyr, disgwylir i'r cyfraniad hwn wanhau. Mae hyn yn herio rhagdybiaeth ymhlyg y Comisiwn Pensiynau cyntaf y byddai pensiynwyr yn berchen ar eu cartrefi eu hunain. Mae perchnogaeth tai yn Lloegr wedi gostwng yn gyffredinol ers dechrau'r 2000au, gan ostwng o tua 70% ar yr hyn a oedd bryd hynny yn uchafbwynt hanesyddol i tua 65% heddiw.⁹⁷ Nid yw'r lefelau uchafbwynt hynny wedi'u hadennill, ac mae dadl barhaus ynghylch beth fydd 'cyflwr sefydlog' hirdymor ar gyfer perchnogaeth tai.
- 1.72 Mae'r ffigurau crynodedig hyn yn cuddio gwahaniaethau pwysig ar draws grwpiau oedran. Mae perchnogaeth tai ymhlith cohortau iau wedi gostwng yn sydyn: roedd pobl dan 30 oed yn 2021 yn llai na hanner yn llai tebygol o fod yn berchen ar gartref o'i gymharu â thri deg mlynedd yn ôl.⁹⁸ Ymhlith y rhai sy'n agosáu at ymdeoliad, mae perchnogaeth hefyd wedi gostwng yn sylweddol. I bobl 45 i 54 oed, mae cyfradd perchnogaeth tai yn Lloegr wedi gostwng o 81% yn 2003-04 i 66% yn 2024-25.⁹⁹ Dros yr un cyfnod, mae cyfran y grŵp hwn sy'n byw yn y sector rhentu preifat wedi mwy na threblu o 5% i 18%. Yn yr un modd, ar gyfer pobl 55 i 64 oed, mae cyfradd perchnogaeth tai yn Lloegr wedi gostwng o 82% yn 2003-04 i 71% yn 2024-25.¹⁰⁰ Dros yr un cyfnod, mae cyfran y grŵp hwn sy'n byw yn y sector rhentu preifat wedi mwy na dyblu, o 4% i 10% (

⁹⁷ MHCLG, 2025, 'Arolwg Tai Lloegr 2024 i 2025: prif ganfyddiadau ar ddemograffeg a gwydnwch aelwydydd'

⁹⁸ Resolution Foundation, 2023, 'Archwiliad rhwng cenedlaethau ar gyfer y DU'

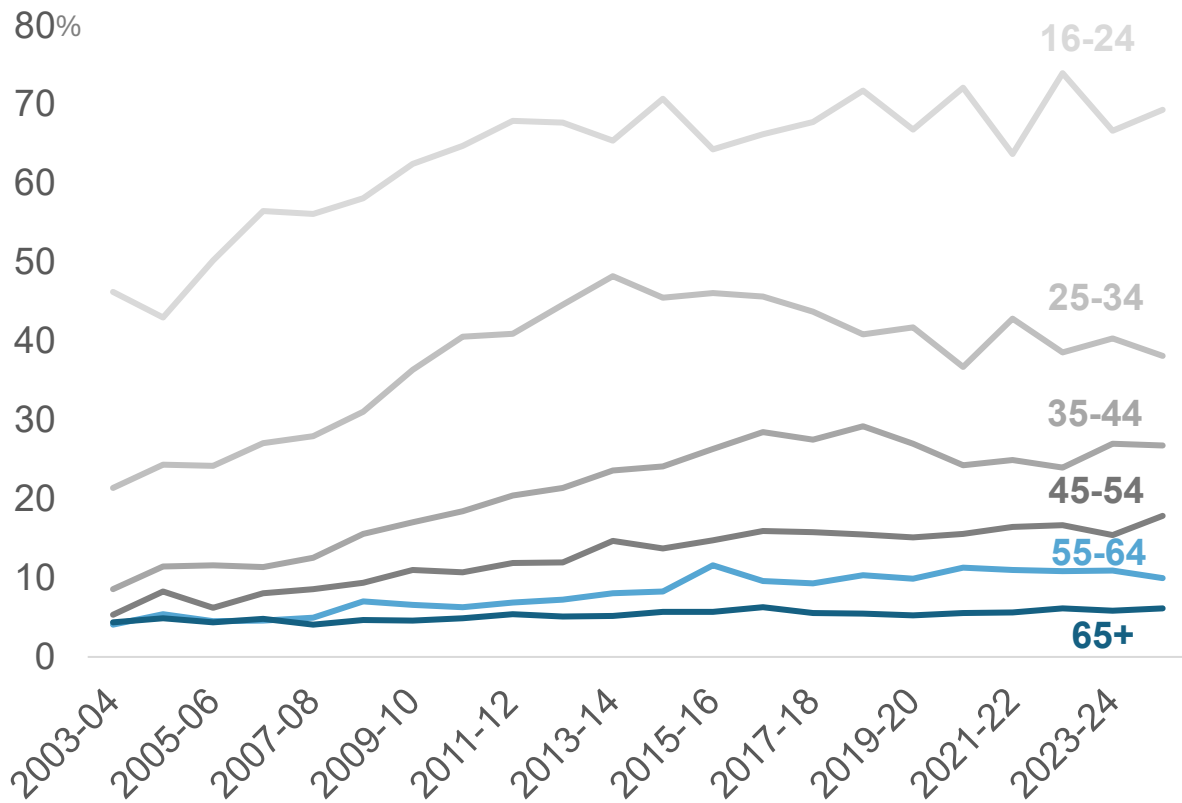
⁹⁹ MHCLG, 2025, 'Arolwg Tai Lloegr 2024 i 2025: prif ganfyddiadau ar ddemograffeg a gwydnwch aelwydydd'

¹⁰⁰ MHCLG, 2025, 'Arolwg Tai Lloegr 2024 i 2025: prif ganfyddiadau ar ddemograffeg a gwydnwch aelwydydd'

1.73 Ffigwr 0.8).

1.74 Mewn cyferbyniad, mae perchnogaeth tai ymhlith y rhai sydd eisoes yn 65 oed wedi codi, gan gynyddu o 71% yn 2003-04 i 79% yn 2024-25.¹⁰¹

¹⁰¹ MHCLG, 2025, 'Tablau atodol ar gyfer prif ganfyddiadau Arolwg Tai Lloegr 2024 i 2025 ar ddemograffeg a chydnerthedd aelwydydd'

Ffigwr 0.8: Cyfran o aelwydydd yn y sector rhentu preifat yn ôl grŵp oedran¹⁰²

1.75 Mae rôl etifeddiaethau wedi tyfu ers y 2000au ac mae'n debygol o barhau i gynyddu. I lawer o bobl, gall hyn olygu derbyn cyfoeth sy'n gysylltiedig â thai yn ddiweddarach mewn bywyd – yn aml fel cyfran o ecwiti yn hytrach na cham cyntaf i fod yn berchen ar gartref.

Casgliad

- 1.76 Dros y chwarter canrif diwethaf, mae llywodraethau olynol wedi cyflwyno diwygiadau sydd wedi cryfhau system bensiynau'r DU yn sylweddol, gan adeiladu ar argymhellion y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Mae AE wedi trawsnewid cyfranogiad mewn pensiynau preifat, tra bod y Pensiwn y Wladwriaeth newydd wedi darparu sylfaen gliriach a mwy rhagweladwy ar gyfer ymddeol. Fodd bynnag, fel y mae'r bennod hon wedi'i ddangos, mae'r system bellach yn gweithredu mewn cyd-destun economaidd a demograffig gwahanol iawn.
- 1.77 Dros y degawd diwethaf, mae'r llywodraeth wedi cyflwyno amrywiol fecanweithiau adolygu i addasu polisi i'r cyd-destun newidiol hwn. Mae'r Llywodraeth wedi deddfu ar gyfer adolygiadau rheolaidd o oedran Pensiwn y Wladwriaeth, wedi'u llywio gan adroddiad annibynnol ac adroddiad gan Adran Actwari'r Llywodraeth; mae'r trydydd adolygiad yn mynd rhagddo. Mae'r Llywodraeth hefyd yn adolygu trothwyon AE yn flynyddol, yn ogystal ag

¹⁰² MHCLG, 2025, 'Tablau atodol ar gyfer prif ganfyddiadau Arolwg Tai Lloegr 2024 i 2025 ar ddemograffeg a chydnerthedd aelwydydd'

uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth. Yn ymarferol, mae trothwyon AE wedi cael eu rhewi ers sawl blwyddyn, ac mae'r llywodraeth bron bob amser wedi dewis uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth yn unol â'r Clo Triphlyg yn y blynyddoedd ers ei gyflwyno. Adolygwyd polisi AE yn ehangach yn 2017,¹⁰³ ond nid yw'r argymhellion wedi'u gweithredu'n llawn.

- 1.78 Fel y nodwyd, mae nifer o feysydd lle nad yw'r polisi presennol ar y trywydd iawn i ddarparu system bensiynau sy'n ddigonol, yn deg ac yn gynaliadwy. Nid yw rolau priodol systemau Pensiwn preifat a Phensiwn y Wladwriaeth wrth sicrhau digonolrwydd wedi cael eu hystyried yn gyfannol ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Mae'n bryd cymryd golwg newydd.
- 1.79 Mae angen ystyried yr amcanion o wella digonolrwydd, tegwch a chynaliadwyedd gyda'i gilydd. Mae gwella incwm ymddeol, cynnal tegwch rhwng gwahanol grwpiau a chenedlaethau, a sicrhau bod y system yn parhau i fod yn fforddiadwy ac yn ymarferol i gyd yn cynnwys dewisiadau anodd. Felly, yr her ganolog ar gyfer cam nesaf diwygio pensiynau yw rheoli'r cyfaddawdau hyn mewn ffordd sy'n parhau i fod yn gredadwy, yn wydn ac yn dderbyniol i'r cyhoedd.
- 1.80 Er gwaethaf y cynnydd a wnaed yn y blynyddoedd ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf, mae llawer o'r un pwysau yn parhau, ac mae heriau newydd wedi dod i'r amlwg. Mae gan bensiynwyr fwy o hyblygrwydd bellach yn y ffordd maen nhw'n rheoli eu pensiynau, ac mae risgiau newydd i ddigonolrwydd wedi dod i'r amlwg oherwydd y symudiad o bensiynau DB i bensiynau DC a chyflwyno diwygiadau mynediad at bensiynau 2014. Yr her i'r Comisiwn newydd yw sut i fynd i'r afael â'r pwysau yma mewn ffordd sy'n deg, yn gynaliadwy ac yn gallu darparu incwm ymddeol digonol i'r cenedlaethau i ddod.

¹⁰³ DWP, 2017, 'Adolygiad cofrestru awtomatig 2017: Cynnal y momentwm'

Pennod 2 Mesur canlyniadau ymddeol

Crynodeb

- **Mae gormod ddim yn cynilo digon ar gyfer ymddeoliad.** Nid yw 4 o bob 10 (15 miliwn) o bobl yn cynilo digon o'i gymharu â'r cyfraddau disodli targed uchelgeisiol a osodwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf – y gellid eu cyflawni trwy dair colofn Pensiwn y Wladwriaeth, pensiynau gweithle neu bersonol a chynilo gwirfoddol, os dymunir.
- **Mae angen ailystyried y cydbwysedd rhwng anghenion cynilo diofyn a gwirfoddol.** Nid oedd bwriad i Bensiwn y Wladwriaeth a chofrestru awtomatig ar eu pen eu hunain gyrraedd cyfraddau disodli targed llawn y Comisiwn Pensiynau cyntaf, ond nid yw trydedd golofn cynilion gwirfoddol wedi dod i'r amlwg yn ôl yr angen ac mae risgiau materol mwy yn datblygu, fel llai o berchnogaeth tai.
- **Mae disgwyl i ganlyniadau cyfradd disodli adeg ymddeol waethygu dros y 2030au a'r 2040au.** Mae'r rhagolygon hefyd yn ansicr: mewn senarios eraill ar gyfer anwadalrwydd yn y dyfodol gallai cyfran y bobl â diffyg cynilo fod mor uchel â 5 o bob 10.
- **Er bod enillwyr uwch yn fwy tebygol o fethu â chyrraedd eu cyfraddau disodli targed, mae'r system bensiynau bresennol yn gweithio'n dda i lawer o enillwyr uwch yn ymarferol** ac mae eu hincwm absoliwt ar ôl ymddeol yn parhau'n uchel. Ochr yn ochr â chyfraniadau cyflogwyr cymharol gryf a chymhellion treth, mae enillwyr uwch hefyd yn fwy tebygol o gael mynediad at ystod ehangach o gyfoeth. Mae un addasiad symlach ar gyfer cyfoeth tai yn torri cyfran y bobl sy'n ennill cyflogau uchel ac sydd â diffyg cynilo o 48% i 33%.
- **Mae dros 1 o bob 10 (5 miliwn o bobl) ar fin methu â chyrraedd safon ofynnol Pensions UK** – dull amgen yn seiliedig ar gost hanfodion. Mae hyn yn codi i 3 o bob 4 (25 miliwn) yn erbyn eu safon 'gymedrol', er bod hyn yn uwch na'r incwm nodweddiadol o oedran gweithio. Mewn cyferbyniad â chyfraddau disodli targed, sydd fwyaf uchelgeisiol ar gyfer enillwyr uchel, mae'r mesurau hyn yn awgrymu ffocws ar enillwyr is.
- **Rhagwelir y bydd 15% o Genhedlaeth X (ganwyd 1965-1980) yn methu â chyrraedd safon ofynnol Pensions UK**, o'i gymharu â 10% o Genhedlaeth Z (1997-2012).

- **Rhagwelir y bydd tlodi cymharol pensiynwyr hyd at 2050 yn aros yn gyson**, fodd bynnag, mewn rhai senarios economaidd bydd pwysau ar i fyny dros y 2030au a'r 2040au. Mae Pensiwn y Wladwriaeth yn chwarae'r rôl a nodwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf, fel sylfaen gadarn ar gyfer digonolrwydd. Ond mae'r rhai heb bensiynau preifat yn llawer mwy tebygol o fod mewn tlodi. A chyda newidiadau mewn deiliadaeth tai, mae'n bosibl y bydd rhentwyr yn cyfrif am tua hanner y pensiynwyr tlawd erbyn 2050.
- **Byddai mesur digonolrwydd hybrid yn adlewyrchu anghenion gwahanol enillwyr yn well** ac yn helpu angori polisi cyhoeddus yn y dyfodol: cyfuno'r defnydd o gyfraddau disodli mewn rhyw ffurf ar gyfer enillwyr canol â safon ddigonolrwydd sylfaenol ar gyfer enillwyr is.

Cyflwyniad

- 1.81 Un o brif nodau'r Comisiwn hwn, fel gyda'r Comisiwn Pensiynau cyntaf, yw sicrhau digonolrwydd incwm pensiwn yn y dyfodol. Felly mae'r bennod hon yn edrych ar wahanol ffyrdd o nodi trothwyon digonolrwydd – pob un â manteision ac anfanteision – ac yn modelu canlyniadau'r dyfodol yn seiliedig ar bolisiau pensiwn cyfredol.¹⁰⁴ Yn ein tro, rydym yn edrych ar dri grŵp o fesurau a rhagamcanion:
- Cyfraddau amnewid
 - Safonau incwm yn seiliedig ar fasgedi penodol o nwyddau a gwasanaethau
 - Tlodi cymharol, a derbyn budd-daliadau sy'n seiliedig ar brawf modd
- 1.82 Nid yw'r un o'r mesurau hyn ynddynt eu hunain yn gallu darparu fframwaith cyffredinol i angori polisi pensiynau – ac mae'r defnydd rhyngwladol o fetrigau yn amrywio, fel mae Blwch 2 yn archwilio.¹⁰⁵ Ond mae'r mesurau hyn yn tynnu sylw at achosion pryder ynghylch lefelau cynilo yn gyffredinol ac i rai grwpiau yn benodol. Fel y trafodwn yn fanylach mewn penodau dilynol, rhaid i unrhyw nodau ar gyfer digonolrwydd pensiynau hefyd ystyried yr ystod lawn o resymau pam na chyflawnir targedau, a goblygiadau eu cyflawni i'r rhai sy'n dwyn y gost: unigolion, cyflogwyr, a'r wladwriaeth.

¹⁰⁴ Am fanylion pellach ynghylch dadansoddiad a methodoleg, gweler adran B o'r pecyn tystiolaeth

¹⁰⁵ OECD, 2024, 'Rhagolygon Pensiynau 2024'

Blwch 2: Dulliau rhyngwladol o ymdrin â digonolrwydd

Nid oes meincnod incwm ymddeol cyffredinol. Mewn adroddiad blaenorol ar ddefnyddio mesurau digonolrwydd a meincnodau, tynnodd yr OECD sylw at y ffaith y gall systemau pensiwn gorfodol ddilyn gwahanol amcanion, megis lleddfu tlodi ymhlith pobl hŷn, darparu safon byw benodol yn ystod ymddeoliad neu lyfnhau defnydd. Yn dibynnu ar y nod, byddai'r meincnod yn wahanol.

Mae sawl gwlad wedi datblygu meincnodau incwm ymddeol i'w cymharu â safonau cyffredol. Er enghraifft:

- Mae rheoleiddiwr pensiynau Mecsico yn cyfrifo'r gwariant sydd ei angen i gyflawni ffordd o fyw leiafswm, cymedrol a chyfforddus yn ystod ymddeoliad. Mae hyn yn seiliedig ar arolwg o incwm a gwariant aelwydydd.
- Mae Diwydiant Pensiwn Awstralia (Cymdeithas Cronfeydd Pensiwn Awstralia) wedi datblygu safonau ymddeol tebyg sy'n seiliedig ar wariant ar gyfer Awstraliaid. Mae hyn yn ystyried ffordd o fyw "gyfforddus" a ffordd o fyw "gymedrol", gyda rhaniadau ar gyfer senglau a chyplau, ynghyd â pha un a ydyn nhw'n berchnogion tai neu'n rhentwyr.
- Yr Iseldiroedd: Mae sefydliad annibynnol (NIBUD) yn cynhyrchu cyllidebau cyfeirio ar gyfer senglau a chyplau dros 65 oed i helpu pobl sydd wedi ymddeol.
- Seland Newydd: Mae'r Ganolfan Fin-Ed ym Mhrifysgol Massey yn cyfrifo dau lefel o wariant yn seiliedig ar lefelau gwariant gwirioneddol pobl Seland Newydd sydd wedi ymddeol sy'n amrywio yn ôl maint yr aelwyd a pha un a yw'r ymddeoledig yn byw mewn ardal fetropolitan neu daleithiol. Y lefel gyntaf yw ffordd o fyw 'di-lol' sy'n cwmpasu anghenion sylfaenol ac yn seiliedig ar wariant cyfartalog yr ail gwintel incwm. Mae'r ffordd o fyw 'dewisiadau' yn caniatáu mwy o gysur ac mae'n seiliedig ar wariant y pedwerydd cwintel incwm.
- Unol Daleithiau America: Mae Mynegai'r Henoed a ddatblygwyd gan Sefydliad Gerontoleg Prifysgol Massachusetts yn darparu offeryn rhyngweithiol sy'n dangos dadansoddiad o'r treuliau misol angenrheidiol yn ôl categori gwariant. Mae cyfrifiadau'n amrywio yn dibynnu ar y sir, maint yr aelwyd, statws tai, a statws iechyd.

Digonolrwydd drwy lens cyfradd amnewid

Nododd y Comisiwn Pensiynau cyntaf ddyheadau ar gyfer tair colofn o gynilo

- 1.83 Gwnaeth y Comisiwn Pensiynau cyntaf ddefnydd sylweddol o gyfraddau amnewid targed, neu TRRs. Defnyddiodd farn unigolion am lefelau incwm digonol ar ôl ymddeol a chyfraddau disodli gwirioneddol ar y pryd i gynnig targedau ar gyfer gwahanol grwpiau enillion. Roedden nhw'n cymharu incwm

yn ystod ymddeoliad ag enillion terfynol - gan dybio bod y rhan fwyaf o bobl yn berchen ar dai yn ystod ymddeoliad. Tybir y gall unigolion ymdopi ag incwm gros is ar ôl ymddeol gan nad oes angen iddynt gynilo mwyach (yn enwedig mewn pensiynau a thai), wynebu cyfraddau treth is, ac efallai na fydd angen iddynt dalu costau plant, teithio i'r gwaith a mwy mwyach. Felly mae'r cyfraddau amnewid targed hyn yn is na 100%.

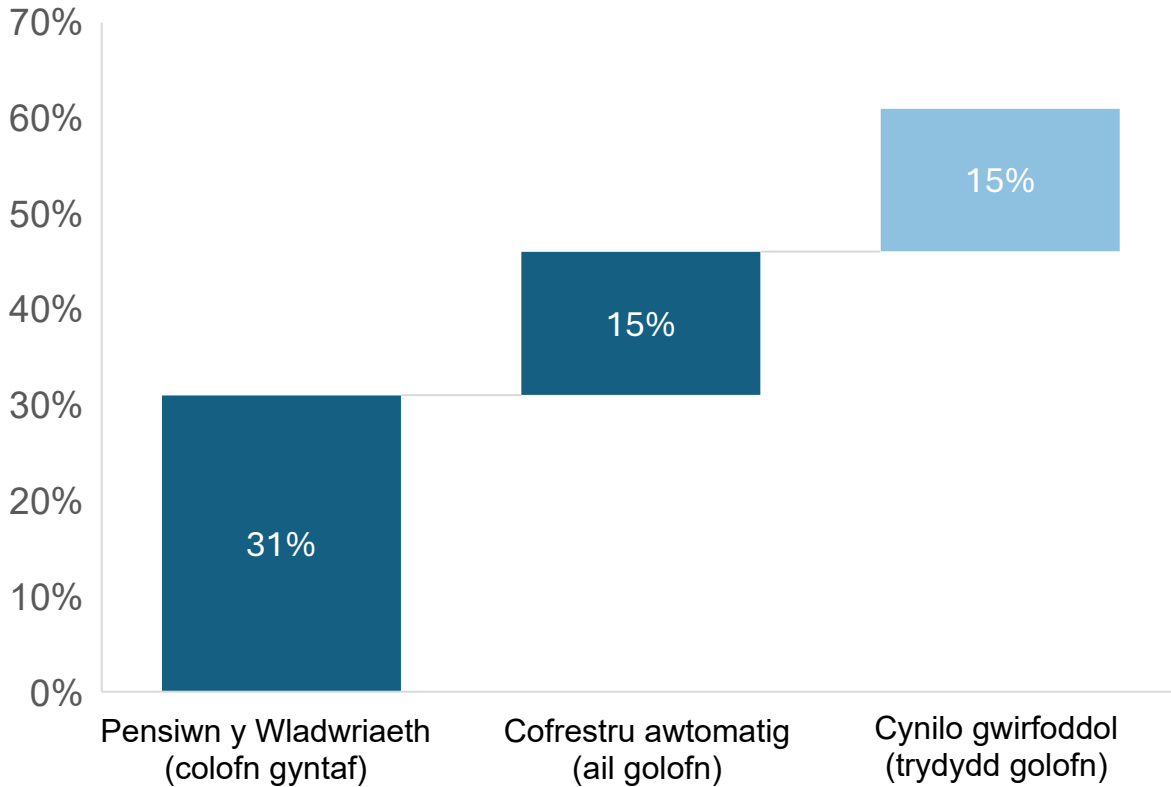
- 1.84 Fel y nodwyd ym Mhennod 1, rhagwelodd y Comisiwn cyntaf y gellid cyflawni'r cyfraddau disodli hyn trwy dri 'philer', fel y dangosir yn

1.85 Ffigur 0.1 ar gyfer y gweithiwr llawn amser canolrifol:

- Pensiwn y Wladwriaeth: sicrhau lefel incwm isafswm drwy gyfrannu 31%¹⁰⁶ o incwm cyn ymddeol ar y lefel ganolrifol
- AE: darparu llwyth sylfaenol o enillion yn lle enillion drwy gyfrannu 15-18% drwy isafswm AE ar sail optio allan
- Cynilo gwirfoddol ychwanegol: i alluogi cynilo pensiwn pellach gan unigolion a chyflogwyr, yn ychwanegol at yr isafswm AE, i ychwanegu 15-18% yn fwy o bosibl

¹⁰⁶ Ffigur Enghraifft 7 yn Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

Ffigwr 0.1: Lefelau cyfradd amnewid yn ôl cydran a gynigiwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf ar gyfer y gweithiwr llawn amser canolrifol¹⁰⁷



- 1.86 Dim ond y ddau gyntaf o'r colofnau hyn (Pensiwn y Wladwriaeth a'r Cynllun Atebolrwydd Cyfyngedig) oedd i'w cyflawni'n uniongyrchol drwy bolisi cyhoeddus. Mae hyn yn golygu, i'r enillydd canolrifol, fod y Comisiwn Pensiynau cyntaf wedi cynnig y dylid darparu "o leiaf 45%" o incwm cyn ymddeol drwy bolisi cyhoeddus, gyda gweithwyr yn cael eu 'galluogi' i ychwanegu at hyn i 60-67% drwy gynilo ychwanegol gan weithwyr neu gyflogwyr os oeddent yn dymuno gwneud hynny.
- 1.87 Nododd y Comisiwn Pensiynau cyntaf y TRRs ar gyfer 5 band enillion, fel y nodir yn Tabl 0.1, ac rydym hefyd yn dangos brasamcan newydd o'r hyn y bwriadwyd i Bensiwn y Wladwriaeth a phileri AE ar eu pennau eu hunain – neu 'Gyfraddau amnewid elfennau polisi' – eu cyrraedd. Mae'r ddwy set hyn o ffigurau'n adlewyrchu'r cydbwysedd rhwng yr awydd i gefnogi dyheadau pobl a pheidio â bod eisiau gorfodi system rhy anhyblyg na chamgyfeirio cefnogaeth y wladwriaeth a chyflogwyr.

¹⁰⁷ Ffigur Enghraifft 7 yn Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

Tabl 0.1: Nodau polisi cyhoeddus priodoleddig y Comisiwn Pensiynau cyntaf yn ôl band enillion, o'u cymharu â chyfraddau amnewid targed uchelgeisiol

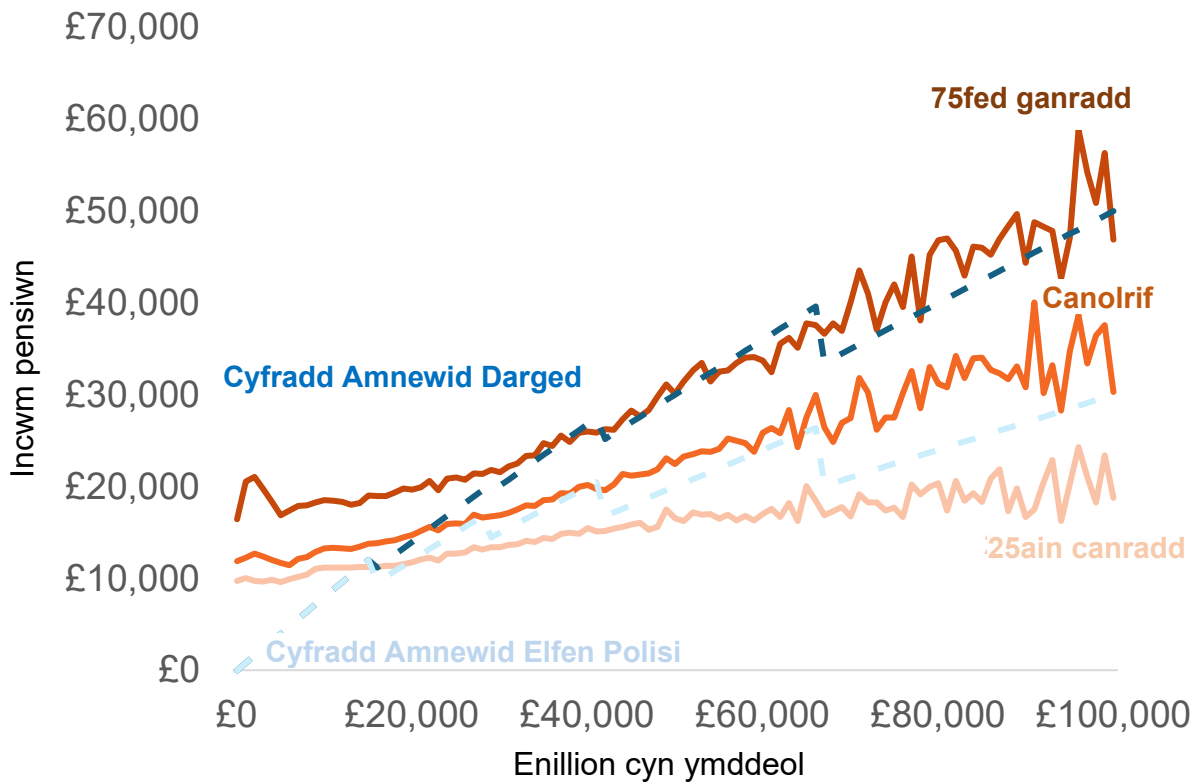
	Bandiau enillion gwreiddiol	Bandiau enillion diweddaraf (termau 2023)	Cyfraddau amnewid targed	Cyfraddau amnewid elfennau polisi (wedi'u talgrynnu)
Band 1	Llai na £9,500	Llai na £15,900	80%	80%
Band 2	£9,500 i £17,500	£15,900 i £29,000	70%	60%
Band 3	£17,500 i £25,000	£29,001 i £42,000	67%	50%
Band 4	£25,000 i £40,000	£42,001 i £67,000	60%	40%
Band 5	£40,000+	£67,000+	50%	30%

Yn hanesyddol, nid yw cyfraddau amnewid targed wedi'u cyrraedd, ac mae angen i bolisi fod yn fwy uchelgeisiol.

- 1.88 Mae Pensiwn y Wladwriaeth yn gwneud ei waith; ac mae AE wedi'i gyflwyno'n eang fel yr oedd y Comisiwn Pensiynau cyntaf yn gobeithio. Fodd bynnag, fel y nodwn isod ac ym Mhennod 3, nid yw'r trydydd colofn – cynilion ychwanegol – yn mynd â phobl at y Targedau Cyfraddau Gostyngedig llawn y gallent anelu atynt. Mae wedi'i ganoli'n drwm ymhlith enillwyr uwch, tra i enillwyr isel a chanolrifol mae'n gymharol ddibwys o'i gymharu â isafswm AE yr ail golofn. Fel y dangosir ym Mhennod 1, mae cyfraddau disodli'r DU drwy Bensiwn y Wladwriaeth ac AE yn unig hefyd yn isel yn rhyngwladol.
- 1.89 Pan gymharwn y cyfraddau disodli gwirioneddol y mae unigolion yn eu cyflawni yn ystod ymddeoliad ag argymhellion y Comisiwn cyntaf, mae'n amlwg nad yw'r TRRs a osodwyd gan y Comisiwn cyntaf yn cael eu cyflawni. Mae dadansoddiad gan ddefnyddio set data gweinyddol yr Adran Gwaith a Phensiynau, sef y Gronfa Ddata Cofrestru a Rhyngweithio Poblogaeth (RAPID), yn dangos bod 50% o bensiynwyr a ymddeolodd yn y 2010au wedi syrthio islaw eu TRR. Gall y rhai sy'n ennill isaf fel arfer ragori ar eu TRRs, oherwydd effaith Pensiwn y Wladwriaeth. Ond nid yw cyfrannau mawr o enillwyr canolig ac uchel yn cyrraedd eu TRRs, fel y dengys Ffigur 2.2 (er y byddai canlyniadau i rai yn edrych yn gryfach pe bai pob math o incwm ymddeol - ac enillion parhaus - wedi'u cynnwys). Ar y mesur hwn, byddai angen incwm o £50,000 y flwyddyn ar rywun sydd ag incwm cyn ymddeol o £100,000 ar ôl ymddeol, tra byddai enillion o £5,000 y flwyddyn yn awgrymu incwm ymddeol o £4,000 y flwyddyn, a byddwn yn dychwelyd isod i weld a yw'r rhain yn nodau priodol ar gyfer enillwyr uchel ac isel yn y drefn honno.
- 1.90 Mae incwm ymddeol canolrifol ar gyfer pob lefel o incwm cyn ymddeol yn gyffredinol yn cyrraedd y 'cyfraddau disodli elfen polisi', ond mae'r llinell '25^{ain}

ganradd' (y mae chwarter o bobl yn disgyn islaw ar bob lefel incwm) yn dangos nad yw niferoedd mawr hyd yn oed yn cyrraedd y cyfraddau llai uchelgeisiol hynny. Gall canlyniadau newid yn y dyfodol wrth i dwf effeithiau AE a dirywiad parhaus incwm DB barhau, y byddwn yn nodi hynny yn ddiweddarach.

Ffigwr 0.2: Cymhariaeth incwm ymddeol a chyn ymddeol, ochr yn ochr ag incwm ymhlyg yn seiliedig ar gyfraddau amnewid elfen darged neu bolisi¹⁰⁸



- 1.91 Ochr yn ochr â'r dystiolaeth hon o ddata gweinyddol, mae dadansoddiad cynharach gan ddefnyddio data arolwg yn awgrymu ymhellach fod y TRRs fel arfer wedi'u methu yn y 10 mlynedd cyn y Comisiwn Pensiynau cyntaf, ac maent wedi parhau i gael eu methu.¹⁰⁹
- 1.92 Gallai'r profiad blaenorol hwn awgrymu bod y TRRs llawn yn uchelgeisiol, ac yn wir roedd y Comisiwn Pensiynau cyntaf yn glir na fyddai'n briodol i bolisi cyhoeddus fynnu ar y rheini i bawb. Ond roedd y Comisiwn Pensiynau cyntaf hefyd yn glir y byddai adolygiad cyfnodol yn ddoeth, oherwydd y byddai addasiadau polisi yn anochel.¹¹⁰ Mae nifer o resymau dros feddwl bod angen

¹⁰⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o RAPID, 2008 i 2023

¹⁰⁹ Resolution Foundation, 2024, 'Yn berffaith ddigonol? Ailystyried digonolrwydd pensiynau 20 mlynedd ar ôl y Comisiwn Pensiynau'

¹¹⁰ Y Comisiwn Pensiynau, 2006, 'Gweithredu pecyn integredig o ddiwygiadau pensiwn: Adroddiad Terfynol y Comisiwn Pensiynau'

i ni fod yn fwy uchelgeisiol na'r cyfraddau disodli presennol a ddarperir gan Bensiwn y Wladwriaeth ac isafswm AE y Comisiwn Pensiynau cyntaf.

- Mae pobl yn dal i nodi y byddent yn ddelfrydol yn hoffi cyfraddau disodli tebyg i'r TRRs,¹¹¹ ac mae'n synhwyrol osgoi gostyngiadau incwm mawr wrth symud i ymddeoliad. Fel y dangosir yn Ffigwr 0.2, nid yw llawer o weithwyr hyd yn oed yn cyrraedd y cyfraddau disodli gofynnol a oblygir gan bolisi, tra – fel y byddwn yn archwilio isod – mae'r rhagolygon ar gyfer incwm pensiwn yn y dyfodol yn peri pryder.
- Fel y nododd y Comisiwn Pensiynau cyntaf, mae'n anodd dewis un lefel ddiodyn o gynilo pensiwn sy'n addas i berchnogion tai a rhentwyr, gyda'r olaf angen mwy o incwm yn eu hymddeoliad, ond bu symudiad tuag at rentu, fel y nodir ym Mhennod 1. I bensiynwr sengl, gall talu cost rhentu preifat drwy gydol ymddeoliad olygu bod angen dros £200,000 o gynilion pensiwn ychwanegol yn hawdd.¹¹²
- Rhagwelir hefyd y bydd cyfran y pensiynwyr sy'n byw ar eu pen eu hunain yn hytrach nag mewn cwpl yn codi, gan effeithio'n negyddol ar safonau byw o ystyried cynilion maint o ran tai, ynni a chostau eraill.¹¹³
- Rhaid i bolisi hefyd weithio i bobl â gwahanol hyd gyrfaoedd. Byddwn yn archwilio'r mater hollbwysig hwn ymhellach ym Mhennod 4. Ond am y tro gallwn nodi y gallai enillydd canolrifol llawn amser sy'n gweithio o 22 i 68 oed gyrraedd yn agos at eu TRR llawn (yn ein prif senario uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth - gweler isod); tra efallai mai dim ond cyfradd amnewid o 52% y byddai rhywun sydd â seibiannau gyrfa a chyfnodau o waith rhan-amser i ofalu am blentyn yn ei gyrraedd; a dim ond 45% y byddai rhywun sy'n ymddeol yn 57 oed yn ei gyrraedd. Hefyd, mae lleiafrif arwyddocaol yn cyrraedd y 35 mlynedd cymhwyso sydd eu hangen i dderbyn y Pensiwn y Wladwriaeth newydd llawn. Ni all polisi dybio y bydd gan bawb yrfa ddi-dor o gyfraniadau pensiwn.

1.93 Am y tro, byddwn felly'n archwilio'r rhagolygon ar gyfer diffyg cynilo yn erbyn TRRs llawn y Comisiwn Pensiynau cyntaf, cyn edrych ar ystyriaethau arbennig posibl ar gyfer enillwyr uchel neu enillwyr isel a phwyntio at ffordd bosibl ymlaen ar gyfer metrigau yn y dyfodol. Ym mhob achos, fodd bynnag, mae gormod o bobl heb fod ar y trywydd iawn i gael incwm ymddeol digonol.

Mae disgwyl i 15 miliwn o bobl fethu eu Cyfradd Amnewid Darged yn y dyfodol, ac o bosibl mwy mewn rhai senarios.

1.94 Yn ogystal ag edrych ar ddata gan bobl sydd eisoes wedi ymddeol (uchod), gall modelu hefyd ragweld pa gyfran o bobl o oedran gweithio ar hyn o bryd a allai golli eu TRRs yn y dyfodol.¹¹⁴

¹¹¹ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

¹¹² PPI, 2023, 'Rhentu yn ystod Ymddeoliad - Y Ffawltlin Islaw System Pensiwn y DU'

¹¹³ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

¹¹⁴ Gweler y pecyn tystiolaeth am fanylion methodolegol pellach.

- 1.95 Y prif ganfyddiad o'r rhagamcanion hyn yw bod tua 4 o bob 10 (43%), neu bron i 15 miliwn o bobl, ar fin methu eu TRR cyn costau tai.¹¹⁵ Fel y nodir mewn gwaith blaenorol, mae'r canlyniadau hyn ychydig yn waeth os cânt eu mesur ar ôl costau tai, ac yn waeth eto os ydym yn tybio bod y 25% mwyaf o gyfoeth pensiwn preifat yn cael ei dynnu'n ôl fel swm cyfandaliad di-dreth ac nad yw'n cael ei ddefnyddio tuag at ddigonolrwydd blynyddol parhaus.¹¹⁶
- 1.96 Mae Ffigwr 0.3 yn dangos un ffynhonnell ansicrwydd effeithiol yn y rhagamcanion hirdymor hyn (ymysg ansicrwydd hanfodol eraill megis disgwyliad oes ac enillion buddsoddiadau). Fel y nodir gan y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol (OBR), ni ellir tybio y bydd gweithrediad uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth – drwy'r 'Clo Triphlyg' – yn symud yn unol ag enillion cyfartalog dros y tymor hir ac mae ei lwybr hirdymor yn ansicr. Mae wedi cael ei uwchraddio yn unol ag enillion yn 2024, 2025 a 2026, ond bydd unrhyw flwyddyn lle mae twf cyflog enwol yn gostwng islaw cyfradd chwyddiant neu islaw 2.5% yn arwain at gynnydd parhaol yng ngwerth Pensiwn y Wladwriaeth o'i gymharu ag enillion. Ni allwn wybod faint o flynyddoedd o'r fath fydd yna, ac edrychodd yr OBR ar dri senario anwadalrwydd i'w darlunio:¹¹⁷
- Senario anwadalrwydd isel, yn seiliedig ar brofiad chwyddiant ac enillion o ddechrau'r 1990au hyd at 2009-10, pan na fyddai'r Clo Triphlyg wedi cael fawr o effaith o'i gymharu ag uwchraddio sy'n gysylltiedig ag enillion, gyda chyfartaledd o 0.11 pwynt canran uwchlaw twf enillion bob blwyddyn.
 - Senario anwadalrwydd canolog, yn seiliedig ar y cyfnod cyfan o 1992-93 i 2024-25, lle mae uwchraddio Clo Triphlyg ar gyfartaledd 0.53 pwynt canran uwchlaw twf enillion bob blwyddyn.
 - Senario anwadalrwydd uchel, yn seiliedig ar 2010-11 i 2024-25 yn unig, gan gynnwys twf cyflogau isel y 2010au a chwyddiant dau ddigid yn 2022, sy'n arwain at uwchraddio Clo Triphlyg o 0.93 pwynt canran uwchlaw twf enillion bob blwyddyn.
- 1.97 Mae'r rhagdybiaethau hyn yn cyfansoddi i wahaniaethau mawr dros amser. Ym mhob un o'r tri senario, mae gwerth Pensiwn y Wladwriaeth yn parhau i gynyddu o'i gymharu ag enillion dros amser. Ond mae'r senario anwadalrwydd isel yn rhoi canlyniadau gwaeth ar gyfer digonolrwydd yn y dyfodol o ystyried ei effaith ar werth cymharol Pensiwn y Wladwriaeth. Gan fodelu'r effaith uniongyrchol hon ar Bensiwn y Wladwriaeth yn unig, yn y senario anwadalrwydd isel mae cyfran y bobl o oedran gweithio nad ydynt yn cynilo digon yn 52% (19 miliwn), o'i gymharu â'r senario canolog o 43% (15 miliwn), tra yn y senario anwadalrwydd uchel mae'r gyfran yn gostwng i 37% (13 miliwn), fel y nodir yn Ffigwr 0.3.

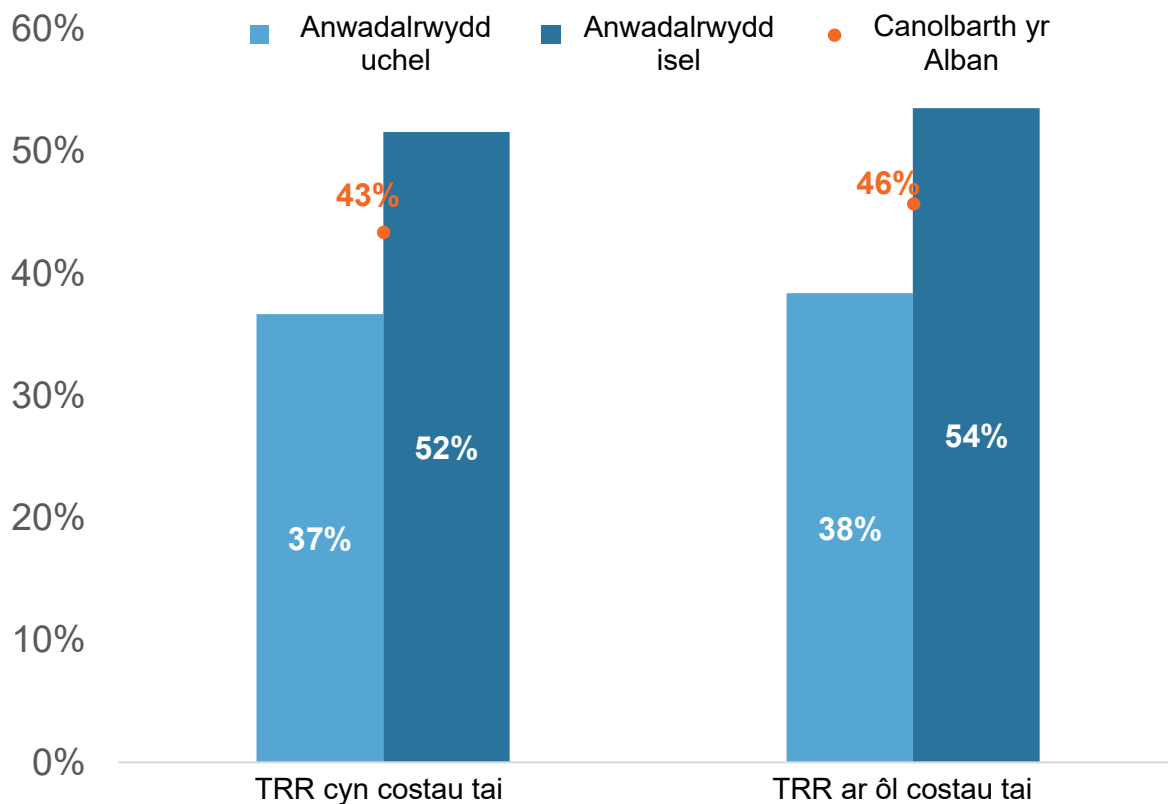
¹¹⁵ DWP, 2025, 'Dadansoddiad o Incwm Pensiwn y Dyfodol 2025'

¹¹⁶ DWP, 2025, 'Dadansoddiad o Incwm Pensiwn y Dyfodol 2025'

¹¹⁷ Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidol, 2025, 'Risgiau cyllidol a chynaliadwyedd – Gorffennaf 2025'

1.98 Fodd bynnag, nid yw unrhyw anwadalrwydd, er enghraifft cyfnodau o chwyddiant yn fwy na thwf enillion fel yn ystod argyfwng costau byw, o reidrwydd yn beth da i'r DU. Efallai y bydd ganddo amrywiaeth o effeithiau negyddol ar lawer o bensiynwyr nad ydym yn eu modelu – y tu hwnt i'r effaith uniongyrchol ar uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth yr ydym yn ei chynnwys. Yn yr un modd, gallai cyfnodau o chwyddiant uchel gael effeithiau negyddol ar y boblogaeth o oedran gweithio a'u gallu i gynilo, gyda nifer y bobl sy'n dewis peidio â chynyddu o amgylch Covid-19 a'r cyfnodau dilynol o chwyddiant uchel, ac unwaith eto nid yw'r effeithiau hyn yn cael eu hadlewyrchu yn ein senarios ni.

Ffigur 0.3: Cyfran y bobl o oedran gweithio nad ydynt yn cynilo digon o dan dybiaethau anwadalrwydd uchel, canolog ac isel cyn ac ar ôl costau tai¹¹⁸



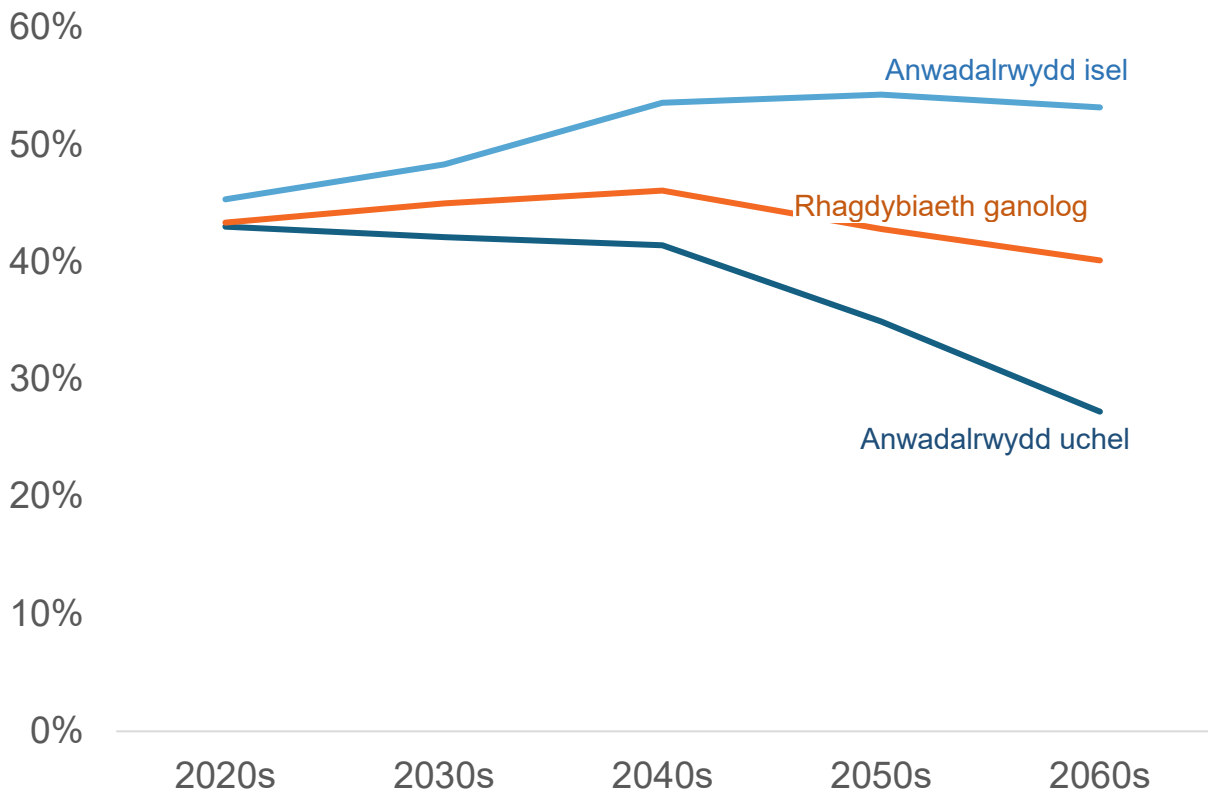
Gall annigonolrwydd gynyddu dros amser ac amrywio yn ôl cenhedlaeth

1.99 Gallwn ddadansoddi'r rhagamcanion digonolrwydd hyn yn ôl degawd o ymddeoliad. Yn y senario canolog, y rhai sy'n ymddeol yn y 2040au sydd â'r cyfraddau uchaf o incwm pensiwn annigonol (Ffigur 2.4). Gyda rhagdybiaethau Clo Triphlyg mwy ceidwadol, mae'r senario anwadalrwydd isel yn arwain at gynnydd hyd yn oed yn fwy mewn annigonolrwydd rhwng y 2020au a'r 2040au, a dim gwelliannau y tu hwnt i hynny. Ni allwn wybod pa

¹¹⁸ DWP, 2025, 'Dadansoddiad o Incwm Pensiwn y Dyfodol 2025'

lefel o anwadalrwydd a ddaw, ond mae'n amlwg y gallai digonolrwydd berfformio'n waeth nag y mae ein senario canolog yn ei awgrymu. Efallai y bydd angen i bolisi pensiynau fod yn gadarn yn ôl hynny.

Ffigwr 0.4: Cyfran y bobl o oedran gweithio nad ydynt yn cynilo digon o'i gymharu â chyfraddau disodli targed, yn ôl degawd o gyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth a gwahanol senarios anwadalrwydd OBR¹¹⁹



O ran cenedlaethau – gweler

¹¹⁹ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

1.100 Tabl 0.2 – mae Cenhedlaeth X (ganwyd 1965-1980) i fod â'r cyfraddau uchaf o brinder cynilion, yn ein senario canolog (ac anwadalrwydd uchel). Rhagwelir y bydd 46% o Genhedlaeth X yn methu eu TRRs, o'i gymharu â 39% ar gyfer Cenhedlaeth Z (ganwyd 1997 i 2012). Fodd bynnag, mae'r gwahaniaeth hwn yn diflannu yn ein senario anwadalrwydd isel, o ystyried yr effaith sylweddol yn y tymor hir iawn o hyd yn oed newidiadau bach mewn rhagdybiaethau uwchraddio Pensiwn y Wladwriaeth. Yn y senario anwadalrwydd isel, mae pob cenhedlaeth yn y dyfodol o bensiynwyr yn llai tebygol o gyrraedd eu TRRs na Cenhedlaeth y Cynnydd, ond nid yw Cenhedlaeth X yn sefyll allan fel eithriad.

Tabl 0.2: Cyfran o bob cenhedlaeth a ragwelir i fethu eu cyfraddau amnewid targed¹²⁰

Cenhedlaeth	Cyfran diffyg cynilo yn erbyn TRRs		
	Senario anwadalrwydd isel	Senario canolog	Senario anwadalrwydd uchel
Cenhedlaeth Z (1997-2012)	54%	39%	26%
Milflwyddol (1981-1996)	53%	42%	33%
Cenhedlaeth X (1965-1980)	52%	46%	43%
Cenhedlaeth y Cynnydd heb ymddeol eto	46%	44%	42%
Pawb	52%	43%	37%

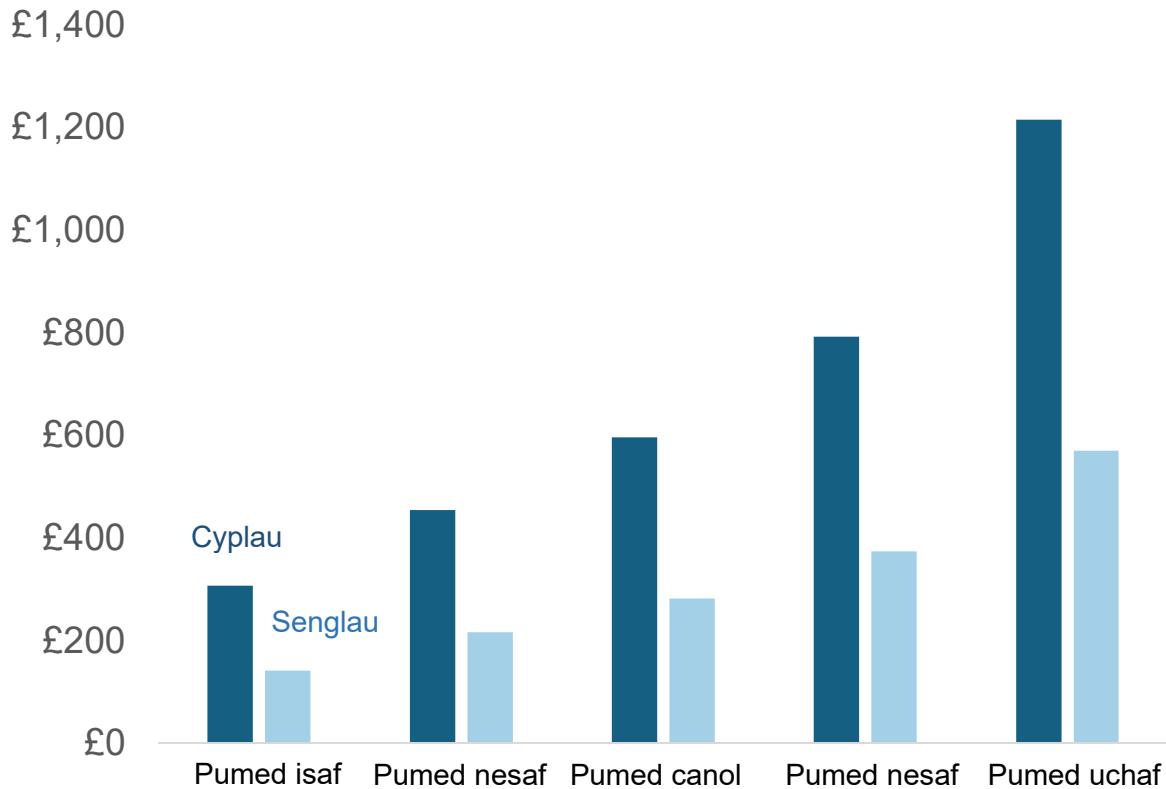
Mae dull cyfradd amnewid yn peryglu gorbwysleisio'r her ddigonolrwydd i bobl sy'n ennill cyflogau uchel, yn enwedig o ystyried eiddo a chyfoeth etifeddol

1.101 Er bod TRRs yn fan cychwyn da ar gyfer asesu digonolrwydd ymddeoliad, mae ganddynt eu terfynau ar gyfer enillwyr uchel ac (fel y gwelwn) enillwyr isel. Er bod gan lawer o enillwyr uchel gyfraddau disodli isel i bob golwg, mae'r rhain yn gymharol â'u hincwm uchel yn ystod eu bywyd gwaith: gan guddio'r ffaith bod incwm absoliwt yn ystod ymddeoliad ar gyfer enillwyr uchel yn aml yn parhau i fod yn uchel. Mae gan gyplau yn y cwintel uchaf o bensiynwyr, er enghraifft, incwm gwario sydd ddwywaith incwm y pumed canol, a 4 gwaith incwm y pumed isaf (

¹²⁰ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

1.102 Ffigwr 0.5).

Ffigwr 0.5: Incwm wythnosol net ar ôl costau tai pensiynwyr yn ôl cwintel a math o deulu, 2021-22 i 2023-24¹²¹



1.103 Fel y byddwn yn archwilio ymhellach ym Mhennod 3, mae gan dalwyr Treth Incwm cyfradd uwch ac ychwanegol gymhellion treth cryfach eisoes i gynilo mwy - mae dwy ran o dair o'r rhyddhad Treth Incwm ymlaen llaw yn mynd iddyn nhw - ac mae cyfraniadau ychwanegol y tu hwnt i isafswm AE yn llawer mwy cyffredin ymhlith enillwyr uwch. Mae gan 53% o'r rhai sy'n ennill £70,000 neu fwy gyfraniadau pensiwn o 12% neu fwy o gyfanswm y cyflog.

1.104 Yn fwy na hynny, mae ein prif ddadansoddiad TRR yn seiliedig ar bensiwn a chyfoeth ariannol rhagamcanol pobl. Ond mae aelwydydd incwm uchel yn arbennig yn fwy tebygol o gael adnoddau ychwanegol i dynnu arnynt yn ystod ymddeoliad.¹²² Yn wir, mae gan y degfed uchaf o aelwydydd yn ôl incwm gyfoeth canolrifol o dros £1 miliwn.¹²³ Mae Hargreaves Lansdown wedi dangos bod cyfrifyddu ar gyfer asedau nad ydynt yn bensiwn yn cynyddu nifer yr aelwydydd sy'n cyflawni digonolrwydd pensiwn.¹²⁴

1.105 Un adnodd pwysig y gall pobl ei ddefnyddio i gynnal safonau byw yn ystod ymddeoliad yw cyfoeth tai. Mae dadansoddiad darluniadol yn dangos bod cynnwys cyfoeth tai fel ffynhonnell incwm mewn ymddeoliad yn cael effaith fach ar ddiffyg cynilo yn gyffredinol, gan leihau cyfran y bobl y disgwylir iddynt

¹²¹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ystadegau Incwm Pensiynwyr. Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026

¹²² SYG, 'Arolwg Cyfoeth ac Asedau, 2020-2022'

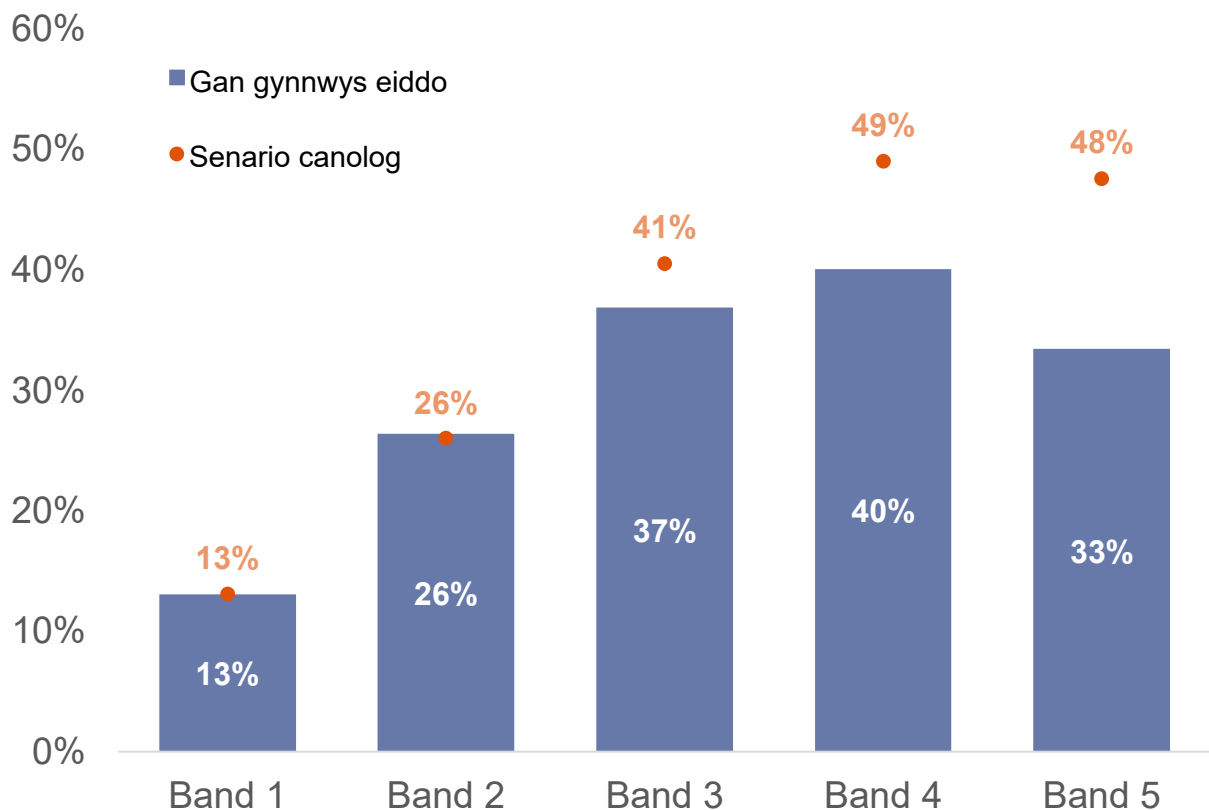
¹²³ SYG, 'Arolwg Cyfoeth ac Asedau, 2020-2022'

¹²⁴ Hargreaves Lansdown, 2025, 'Baromedr Cynilion a Gwydnwch HL – Medi 2025'

fethu eu TRR cyn costau tai 8 pwynt canran (tua 3 miliwn o bobl) i 35%.¹²⁵ Ond, fel y nodir yn Ffigwr , mae ganddo effeithiau mwy arwyddocaol ar gyfer y rhai sy'n ennill mwy, gan leihau diffyg cynilo o 15 pwynt canran ar gyfer y band sy'n ennill uchaf. I'r rhai sy'n ennill isaf, nid yw cynnwys cyfoeth tai yn cael effaith sylweddol, oherwydd dyledion heb eu talu a lefelau cymharol isel o gyfoeth eiddo.

- 1.106 Mae'r dadansoddiad hwn yn ddarluniadol ac yn tybio bod pob unigolyn sy'n gallu cael mynediad at eu cyfoeth tai yn gwneud hynny (gan gael mynediad at tua 40% o'r cyfoeth hwn), sy'n annhebygol o adlewyrchu ymddygiad yn y byd go iawn. Nid yw ychwaith yn ystyried amrywiadau rhanbarthol mewn cyfoeth tai, a fyddai'n creu anghydraddoldebau mewn canlyniadau o ystyried yr amrywiad ym mhrisiau tai cenedlaethol. Ond mae'r canfyddiadau'n cefnogi'r syniad, er y gallai llawer o enillwyr uwch ei chael hi'n anodd cyrraedd eu TRR, efallai y bydd ganddynt fynediad anghymesur at fathau eraill o gyfoeth neu asedau a allai ategu eu safonau byw ar ôl ymddeol.

Ffigwr 2.6: Diffyg cynilo rhagamcanedig yn erbyn cyfraddau disodli targed yn ôl band incwm (bandiau yn Nhabl 2.1), gydag a heb ddefnydd darluniadol o brif gyfoeth eiddo



- 1.107 Mae etifeddiaethau hefyd yn debygol o ddod yn ffynhonnell gyfoeth fwy i rai unigolion yn ddiweddarach mewn bywyd. Mae gan y rhai dros 60 oed presennol tua £3 triliwn o gyfoeth mewn tai yn unig.¹²⁶ Rhagwelir y bydd

¹²⁵ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

¹²⁶ Savills, 2025, 'Cyfoeth tai a ddelir gan bobl dros 60 oed yn cyrraedd uchafbwynt'

cyfaint rhoddion yn y dyfodol yn dyblu o un mesur,¹²⁷ tra bod teuluoedd llai hefyd yn cyfrannu at dderbyniadau cynyddol fesul person ar gyfer pob cenedlaeth (gan godi o ganolrif o 8% o enillion oes ar gyfer cenedlaeth y 1960au i 14% ar gyfer y rhai a anwyd yn y 1980au).¹²⁸ Fodd bynnag, gan fod cyfoeth rhienioli wedi'i ddsbarthu'n anghyfartal, bydd hyn yn wir am etifeddu hefyd.¹²⁹ Mae derbyn etifeddiaeth sylweddol wedi'i ganoli'n anghymesur ymhlith aelwydydd mwy breintiedig yn ariannol.¹³⁰

- 1.108 Mae lleiafrif sylweddol o bobl yn disgwyl defnyddio rhywfaint o etifeddiaeth yn y dyfodol fel ffynhonnell ariannu ymddeoliad. Mae tua thraean o bobl yn eu 50au yn disgwyl defnyddio etifeddiaeth i gefnogi eu hymddeoliad.¹³¹ Mewn astudiaeth arall, roedd 23% o bobl yn teimlo'n sicr iawn y byddent yn derbyn etifeddiaeth ond roedd mwy na hanner (58%) yn teimlo ei bod yn annhebygol iawn y byddent yn derbyn etifeddiaeth ac, unwaith eto, roedd y rhai a oedd yn fwy hyderus o'i derbyn yn gyffredinol o dan fwy o fantais economaidd-gymdeithasol ac ariannol.¹³²
- 1.109 Bydd rhywfaint o gyfoeth etifeddol eisoes wedi'i ymgorffori yn nadansoddiad digonolrwydd y bennod hon, i'r graddau y caiff ei dderbyn cyn ymddeol ac yna'n rhan o gyfoeth ariannol aelwydydd.¹³³ Fodd bynnag, efallai y bydd rhywfaint o danamcangyfrif o hyd o etifeddiaethau i'r rhai sy'n eu derbyn yn ddiweddarach neu os na chânt eu cadw fel arian parod, yn enwedig os yw hyn yn parhau i dyfu yn y dyfodol. Mae oedran cyfartalog derbyn etifeddiaeth wedi bod yn cynyddu: disgwylir i oedran cyfartalog pobl pan fydd eu rhiant olaf sy'n goroesi farw godi o 58 ar gyfer y rhai a anwyd yn y 1960au i 62 ar gyfer y rhai a anwyd yn y 1970au a 64 ar gyfer y rhai a anwyd yn y 1980au.¹³⁴ Ar y llaw arall, mae risgiau hefyd y caiff etifeddiaethau eu goramcangyfrif fel ffynhonnell incwm ar ôl ymddeol, os cânt eu defnyddio i gefnogi pobl i fod yn berchen ar gartref yn ddiweddarach mewn bywyd, os oes eu hangen ar gyfer costau gofal cymdeithasol, neu os ydynt yn hepgor cenedlaethau.
- 1.110 I'r rhai sy'n ennill mwy, felly, efallai na fydd cyfraddau disodli yn llwyddo i ddal yr holl adnoddau sydd ar gael. Ond mae pryder ar wahân i bobl sy'n ennill incwm isel. Mae TRRs yn mesur digonolrwydd yn yr ystyr o osgoi gostyngiadau mewn safonau byw cymharol. Ond i'r rhai sydd ar incwm is mewn bywyd gwaith, mae'n bosibl bodloni eu TRR ond dal i gael lefel incwm absoliwt isel ar ôl ymddeol. Felly, rhaid i safbwynt crwn ystyried mesurau digonolrwydd eraill hefyd.

Digonolrwydd drwy lens safon incwm

¹²⁷ Resolution Foundation, 2022, 'Perthynas deg rhwng cenedlaethau? Trosglwyddiadau cyfoeth rhwng cenedlaethau a'r effaith ar deuluoedd y DU'

¹²⁸ IFS, 2020, 'Etifeddiaeth ac anghydraddoldeb o fewn cenedlaethau'

¹²⁹ IFS, 2021, 'Etifeddiaeth ac anghydraddoldeb dros gylchred bywyd: beth fyddant yn ei olygu i genedlaethau iau?'

¹³⁰ IFS, 2020, 'Etifeddiaeth ac anghydraddoldeb o fewn cenedlaethau'

¹³¹ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach, 2024'

¹³² DWP, 2026, 'Pensiynau a statws economaidd ymhlith y garfan geni 1958 cyn cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth'

¹³³ At ddibenion rhagamcanion digonolrwydd, tybir bod cyfoeth ariannol amcangyfrifedig ar oedranau 64-66, yn seiliedig ar ddata arolwg, wedi'i flwydd-dalu.

¹³⁴ IFS, 2020, 'Etifeddiaeth ac anghydraddoldeb o fewn cenedlaethau'

- 1.111 Dull gwahanol iawn o weithredu ar gyfer TRRs yw nodi meincnodau 'digonolrwydd' sefydlog nad ydynt yn dibynnu ar incwm cyn ymddeol. Yr enghraifft flaenllaw o hyn yw'r set o Safonau Byw ar gyfer Ymddeol a ddatblygwyd gan Pensions UK. Mae'r rhain yn nodi basgedi o nwyddau a gwasanaethau y mae'r cyhoedd yn eu hystyried yn angenrheidiol ar gyfer lefel penodol o safonau byw, gan gynnwys basged dderbyniol ofynnol. Mae'r rhain yn helpu unigolion i ddarlunio pa fath o ffordd o fyw y gallent ei gael ar ôl ymddeol a'r costau cysylltiedig.
- 1.112 Mae Pensions UK wedi nodi tri meincnod gwahanol, ac mae'r gwerthoedd hyn (ar gyfer pensiynwyr y tu allan i Lundain yn 2023-24) wedi'u nodi yn Tabl 0.3. Gan mai lefelau gwariant yw'r rhain, rydym hefyd yn dangos y lefelau incwm cyn Treth Incwm y byddai eu hangen i gyflawni hyn.¹³⁵ Mae'r rhain i gyd yn tybio nad oes gan aelwydydd unrhyw gostau morgais na rhent yn ystod ymddeoliad (mae'r 'Pensiwn Byw' cysylltiedig yn feincnod amgen sy'n amrywio yn ôl deiliadaeth tai ond ni chaiff ei archwilio ymhellach yma).¹³⁶

Tabl 0.3: Lefelau safonau byw ymddeoliad Pensions UK, 2023-24

	Isafswm	Cymedrol	Cyfforddus
Sengl (gwariant)	£14,400	£31,300	£43,100
Sengl (cyfanswm incwm cyn treth)	£14,587	£35,982	£50,887
Cwpl (gwariant)	£22,400	£43,100	£59,000
Cwpl (cyfanswm incwm cyn treth)	£23,000	£47,590	£67,464

- 1.113 Fel gyda pherfformiad yn erbyn TRRs, gallwn ragweld a yw'r boblogaeth oedran gweithio bresennol ar y trywydd iawn i gyrraedd y meincnodau hyn ar ôl ymddeol ai peidio.¹³⁷ Mae disgwyl i 13% (bron i 5 miliwn o bobl) fethu â chyrraedd safon isafswm Pensions UK yn y senario anwadalrwydd canolog, a 18% yn y rhagolygon anwadalrwydd isel. Ni fydd mwyafrif helaeth o bobl yn cyrraedd y meincnodau 'cymedrol' neu 'gyfforddus', er na ddylai hyn fod yn syndod efallai gan fod y safonau hyn uwchlaw'r incwm gwario canolrifol ar gyfer pobl nad ydynt yn bensiynwyr.¹³⁸

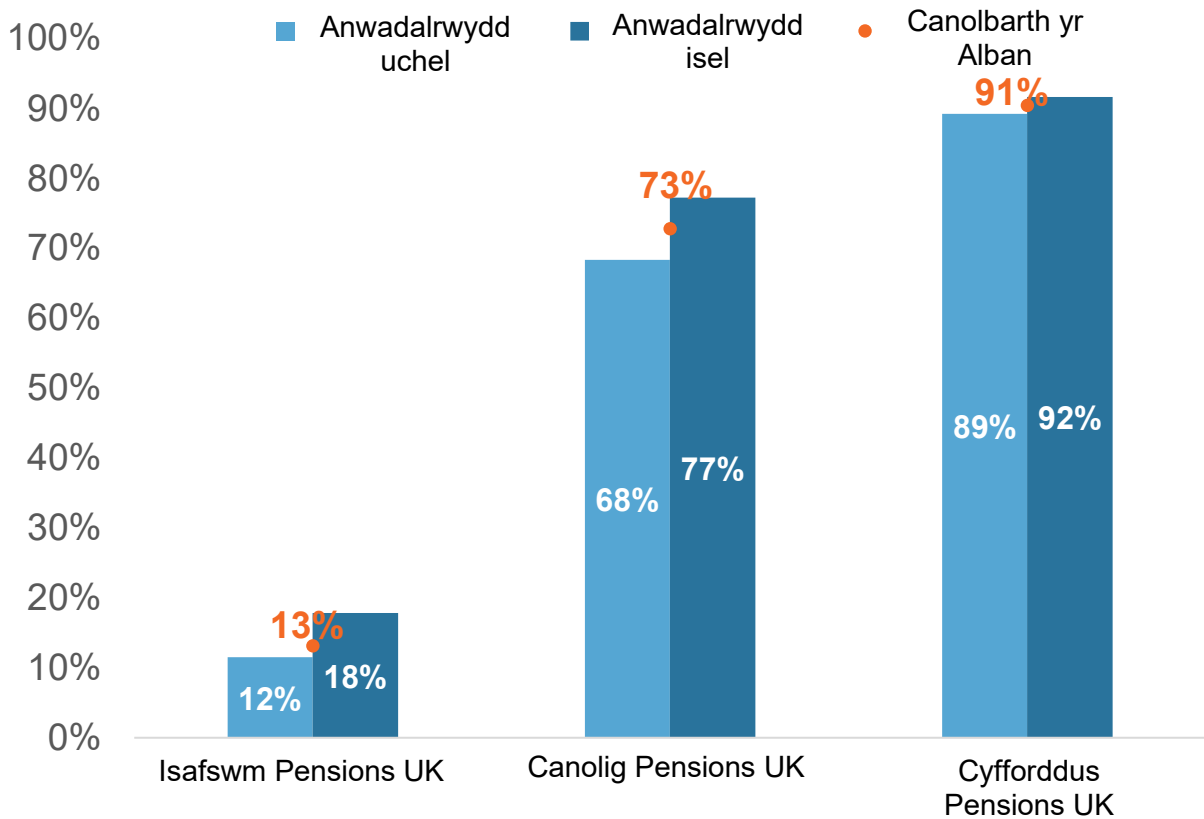
¹³⁵ Mae modelu'r Adran Gwaith a Phensiynau yn seiliedig ar ffigurau cyn treth Pensions UK ar gyfer pensiynwyr sengl (y tu allan i Lundain), ond gyda chyfwerth incwm ar gyfer cyplau.

¹³⁶ Hargreaves Lansdown, 2025, 'Digonolrwydd Pensiwn – Mehefin 2025'

¹³⁷ Rydym yn cymryd yn ganiataol y gall cyfansoddiad y fasedd hon newid dros amser, gyda'i gwerth rhagamcanol yn cynyddu yn unol ag enillion cyfartalog, h.y. y bydd safonau gofynnol yn codi mewn termau real os bydd cymdeithas yn dod yn gyfoethocach. Yn ôl safonau heddiw, byddai pensiynwyr y dyfodol yn perfformio'n well. Fodd bynnag, rydym hefyd yn mesur digonolrwydd ar adeg ymddeol: byddai canlyniadau'n waeth yn ddiweddarach yn ystod ymddeoliad pe bai safonau'n codi wedi hynny.

¹³⁸ I gymharu'n fras â'r ffigurau gwariant yn Nhabl 2.3, mae gan unigolyn nad yw'n bensiynwr incwm gwario aelwyd ar ôl costau tai sy'n cyfateb i gwpl sydd â thua £30,000 neu berson sengl sydd â thua £17,000 (DWP, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog 2023-24').

Ffigwr 0.6: Y gyfran o'r boblogaeth o oedran gweithio a fydd yn methu â chyrraedd y meincnodau safon incwm¹³⁹



1.114 Mae Tabl 0.4 yn dangos y canlyniadau rhagamcanedig hyn wedi'u dadansoddi yn ôl cenhedlaeth, gan ganolbwyntio ar y safon ofynnol. Yn y senarios canolog ac anwadalrwydd uchel, mae cynnydd mawr parhaus ym Mhensiwn y Wladwriaeth o'i gymharu ag enillion yn helpu i wella digonolrwydd dros raddfa'r degawdau. Ond ym mhob un o'r tri senario, mae Cenhedlaeth X yn wynebu canlyniadau gwaeth o'i gymharu â chohortau diweddarach a fydd hefyd yn elwa o effaith hirdymor lawn AE. Yn y senario anwadalrwydd isel, mae Cenhedlaeth X hefyd ychydig yn fwy tebygol o ddisgyn islaw'r safon ofynnol na'r Genhedlaeth y Cynnydd sydd ar ddod, er bod hyn er gwaethaf cyfranogiad pensiwn uwch ymhlith Cenhedlaeth X o'i gymharu â Cenhedlaeth y Cynnydd yn dilyn cyflwyno AE.¹⁴⁰

Tabl 0.4: Cyfran y bobl o oedran gweithio na ragwelir y byddant yn bodloni safon ofynnol Pensions UK o dan wahanol dybiaethau anwadalrwydd¹⁴¹

	Anwadalrwydd isel	Anwadalrwydd canolog	Anwadalrwydd uchel
Cenhedlaeth Z (1997-2012)	15%	10%	6%

¹³⁹ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3 – gweler Methodoleg 1 yn y pecyn tystiolaeth

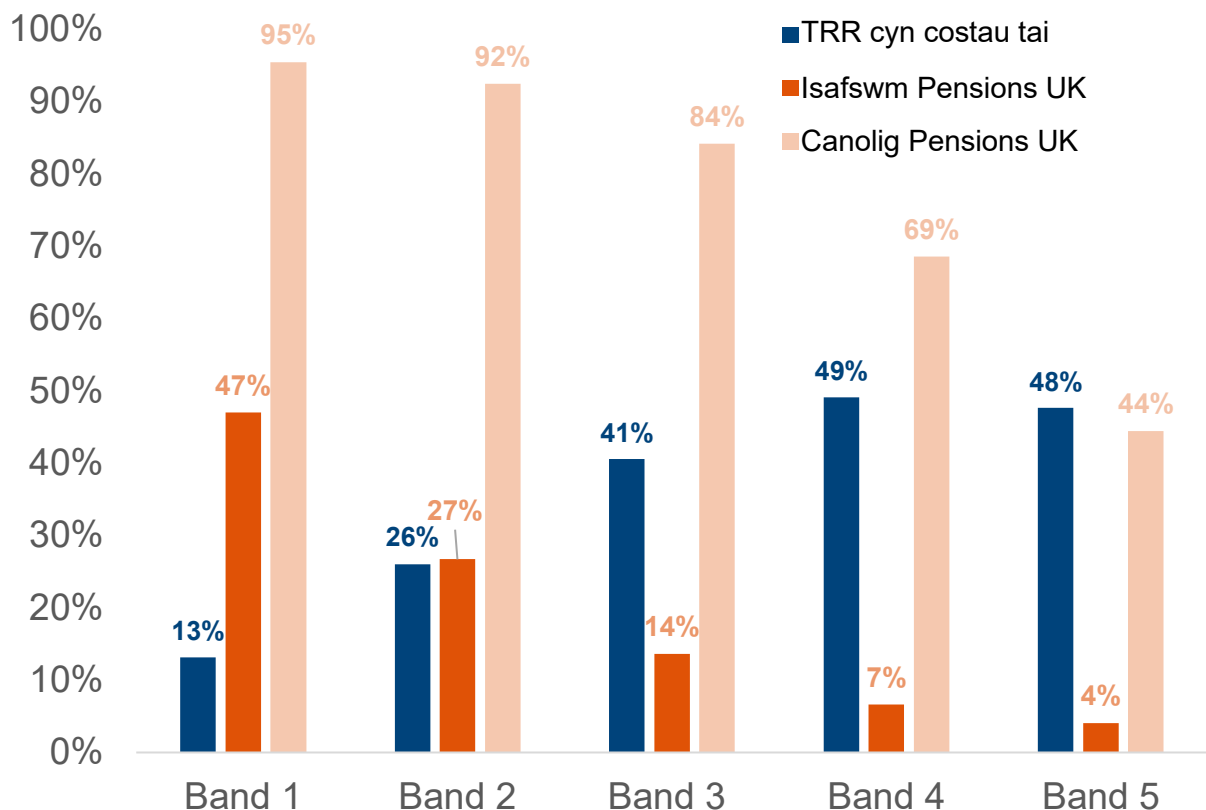
¹⁴⁰ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

¹⁴¹ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

Milflwyddol (1981-1996)	17%	11%	9%
Cenhedlaeth X (1965-1980)	20%	15%	15%
Cenhedlaeth y Cynnydd heb ymddeol eto	18%	16%	15%

1.115 Mae Ffigwr yn cymharu gwahanol fesurau digonolrwydd, gan ddefnyddio diffyg cynilo yn erbyn TRRs ac yn erbyn safonau gofynnol a safonau cymedrol (llawer uwch) Pensions UK. Er bod cyfraddau disodli yn awgrymu bod enillwyr canolig ac uchel (fel y nodir yn Tabl 0.1) yn fwy tebygol o fod yn tan-gynilo, mae metrigau Pensions UK yn awgrymu bod enillwyr isel yn fwy tebygol o fod yn tan-gynilo. Mae hyn yn adlewyrchu lefelau cynilo absoliwt isel ar gyfer y grwpiau hyn. Er y gallai'r rhai sy'n ennill y cyflogau isaf fod yn cyflawni cyfraddau disodli uchel, i lawer nid yw hyn mewn gwirionedd yn ddigonol i ddarparu safon byw sylfaenol ar ôl ymddeol.

Ffigwr 2.8: Y gyfran o bobl o oedran gweithio y rhagwelir na fyddant yn cyrraedd eu cyfradd amnewid darged neu isafswm Pensions UK, yn ôl band enillion



1.116 Er bod y safonau hyn yn seiliedig ar drafodaeth grŵp manwl, mae hefyd yn bosibl gofyn yn uniongyrchol i bobl pa lefel o incwm y maent yn disgwyl y bydd ei hangen arnynt ar ôl ymddeol. Canfu un arolwg amcangyfrif canolrifol

o £24,000, ymhlith pobl 40 i 75 oed a oedd â rhyw syniad o'r incwm y byddai ei angen arnynt ar ôl ymddeol. Mae hyn yn fras yn unol â'r hyn y byddai ei angen ar enillydd canolrifol i fodloni ei TRR - a rhwng safonau gofynnol a chymedrol Pensions UK. Er y dylid nodi nad yw llawer o bobl yn gwybod faint fydd ei angen arnynt o gwbl. Canfu'r un arolwg fod 41% o bobl 40-75 oed wedi dweud nad oedd ganddyn nhw 'unrhyw syniad' faint o incwm y byddai ei angen arnynt nhw ar ôl ymddeol. Roedd hyn yn arbennig o uchel i unigolion iau a'r rhai llai diogel yn ariannol (incwm isel a rhentu).

1.117 Mae canfyddiadau pellach am farn y cyhoedd wedi'u cynnwys yn Blwch 3.

Blwch 3: Ymchwil ansoddol ar ddigonolrwydd canfyddedig¹⁴²

Comisiynodd yr Adran Gwaith a Phensiynau ymchwil ansoddol newydd i archwilio profiadau bywyd o ddigonolrwydd ar gyfer y rhai rhwng 60 a 75 oed. Mae canfyddiadau rhagarweiniol yn awgrymu bod:

- Mae penderfyniadau cynnar mewn gyrfaedd a pherthnasoedd yn llunio canlyniadau'r dyfodol. Mae rhai pobl yn wynebu pwysau ariannol gydol oes, tra bod eraill yn magu hyder a diogelwch. Mae ymddeoliad wedi'i gynllunio yn tueddu i deimlo'n sefydlog, ond gall ymddeoliad heb ei gynllunio – oherwydd afiechyd neu ddiswyddiad – achosi aflonyddwch cynnar a heriau hirdymor.
- Mae 'digonolrwydd' yn ddeinamig, nid yn sefydlog: mae canfyddiadau o 'ddigonolrwydd' yn newid gydag iechyd, cyfrifoldebau gofalu a newidiadau mewn costau byw. Roedd llawer yn rhagweld tynhau ariannol drwy gydol ymddeoliad.
- Mae 'digon' yn bersonol ac yn gyfannol: mae'n adlewyrchu teimladau unigol o ddiogelwch, sefydlogrwydd a rhagweladwyedd. I rai mae'n golygu digonedd; i eraill, dim ond diogelwch. Gall digwyddiadau mawr bywyd newid yr hyn y mae pobl yn ei ystyried yn 'ddigon'.

Tlodi cymharol a'r system fudd-daliadau

Rhagwelir y bydd tlodi cymharol yn aros yn isel, ond gyda rhywfaint o bwysau tuag i fyny

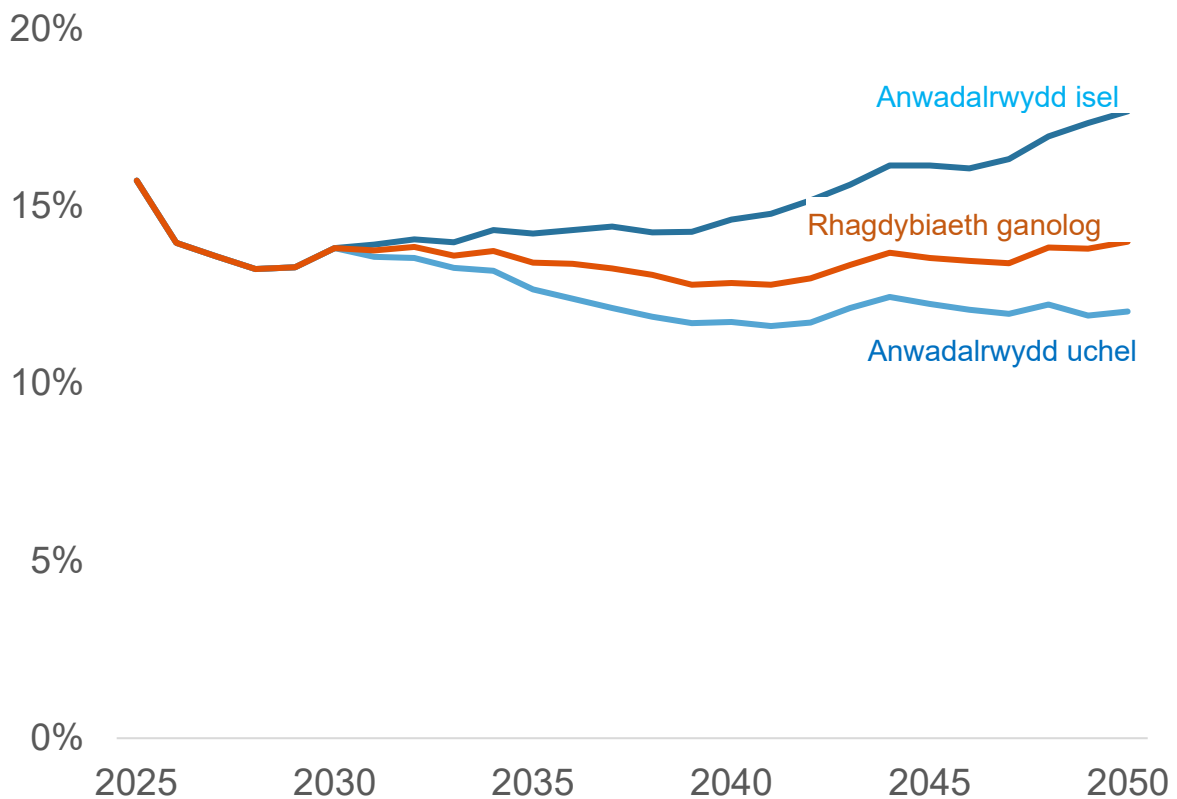
1.118 Mesur arall o ddigonolrwydd sylfaenol iawn yw'r trothwy tlodi cymharol, h.y. a oes gan aelwydydd incwm gwario o leiaf 60% o'r canolrif cyfoes (gan ystyried maint y teulu). Fel y nodwyd ym Mhennod 1, mae tlodi pensiynwyr wedi gostwng dros y degawdau diwethaf ac, er ei fod wedi codi ychydig yn y degawd diwethaf, mae bellach yn is nag ar gyfer grwpiau oedran eraill.

1.119 Mae Ffigwr 2.9 yn dangos rhagamcanion ar gyfer sut y gallai tlodi pensiynwyr newid yn y dyfodol. Dyma'r tro cyntaf i ragolygon tymor hir o'r fath gael eu

¹⁴² DWP, Ar y gweill, Profiad Bywyd o Ddigonolrwydd

cyhoeddi. Fel gyda pherfformiad yn erbyn TRRs, mae'r rhain yn anochel yn sensitif i dybiaethau ynghylch anwadalrwydd enillion a chwyddiant. Yn ein senario canolog, disgwylir i dlodi pensiynwyr fod yn is yn y dyfodol nag y mae heddiw – er yn bennaf yn wastad. Yn senario anwadalrwydd uchel y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol (SCC), mae tlodi'n gostwng gan y tybir y bydd Pensiwn y Wladwriaeth yn codi'n arbennig o gyflym o'i gymharu ag enillion cyfartalog - er nad ydym yn gwneud unrhyw dybiaethau am unrhyw oblygiadau eraill sy'n deillio o anwadalrwydd economaidd uchel (gan nodi eto fod y senario hwn yn seiliedig ar anwadalrwydd fel argyfwng cost byw). Ac yn senario anwadalrwydd isel yr OBR, mae tlodi pensiynwyr yn codi dros y 2030au a'r 2040au. Mae hyn er gwaethaf y ffaith bod Pensiwn llawn y Wladwriaeth yn codi ychydig yn gyflymach nag enillion a'r trothwy tlodi, ac mae'n adlewyrchu nifer o dueddiadau negyddol sylfaenol, gan gynnwys tai (yr ydym yn dychwelyd atynt isod).

Ffigwr 0.7: Newidiadau rhagamcanedig mewn tlodi cymharol pensiynwyr ar ôl costau tai o'i gymharu â 2024-25¹⁴³



¹⁴³ Llinell sylfaen tlodi wedi'i halinio â'r Adran Gwaith a Phensiynau, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog 2023-24'. Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

Mae Pensiwn y Wladwriaeth yn mynd i'r afael â thlodi ac yn darparu sylfaen gadarn i bawb

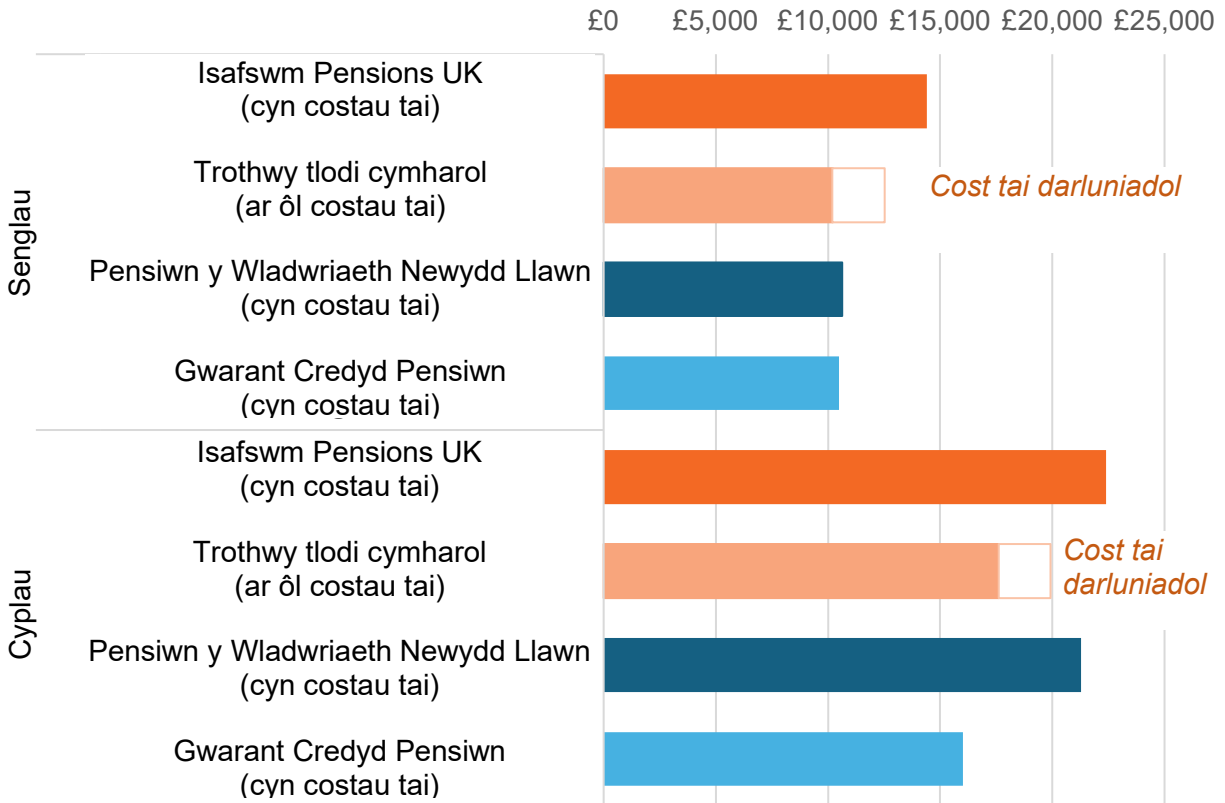
1.120 Un ffordd o edrych ar y tair colofn a nodwyd yn gynharach yw bod Pensiwn y Wladwriaeth yn darparu sylfaen gadarn nad yw o reidrwydd yn darparu 'digonolrwydd' ynddo'i hun ond sy'n ceisio osgoi tlodi.

1.121 Mae

- 1.122 Ffigwr 0.8 yn nodi sut mae'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd yn cymharu â'r trothwy tlodi cymharol yn 2023-24.¹⁴⁴ Mae angen ystyried costau anochel (gan gynnwys y Dreth Gyngor a dŵr) y mae angen eu talu o Bensiwn y Wladwriaeth cyn iddo gael ei gymharu â'r mesur incwm gwario a ddefnyddir ar gyfer y trothwy tlodi cymharol, a bydd y costau hynny'n amrywio. Ond y darlun cyffredinol yw y byddai cwpl sy'n berchen ar dŷ ac sy'n derbyn y Pensiwn y Wladwriaeth newydd llawn yn gyffredinol uwchlaw'r trothwy tlodi cymharol, tra byddai pensiynewyr sengl heb incwm arall ychydig islaw.
- 1.123 Rydym hefyd yn gweld bod safon isafswm Pensions UK yn fras debyg i'r trothwy tlodi cymharol neu ychydig yn uwch na hynny - gan gyfrif unwaith eto am rai costau tai a Threth y Cyngor. Yn 2023-24, roedd hawl cwpl i Bensiwn y Wladwriaeth ddwbl newydd ychydig yn is na safon isafswm Pensions UK, tra bod Pensiwn y Wladwriaeth newydd sengl ymhellach islaw'r llinell (er y bydd y berthynas union rhwng y ffigurau hyn yn amrywio yn ôl blwyddyn). Mae hyn yn cyfrannu at y ffaith bod cyplau yn llai na hanner mor debygol â senglau o fethu â chyrraedd y safon ofynnol mewn rhagamcanion.

¹⁴⁴ Trothwyon tlodi yn seiliedig ar yr Adran Gwaith a Phensiynau, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog 2023-24'. Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

Ffigwr 0.8: Cymhariaeth o lefelau budd-daliadau a throthwyon digonolrwydd sylfaenol yn 2023-24¹⁴⁵



1.124 Ond mae Pensiwn y Wladwriaeth yn ganolog i incwm pensiynwyr i fyny'r dosbarthiad incwm (fel y dengys

¹⁴⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Aelwydydd Islaw'r Incwm Cyfartalog 2023-24' a Pensions UK

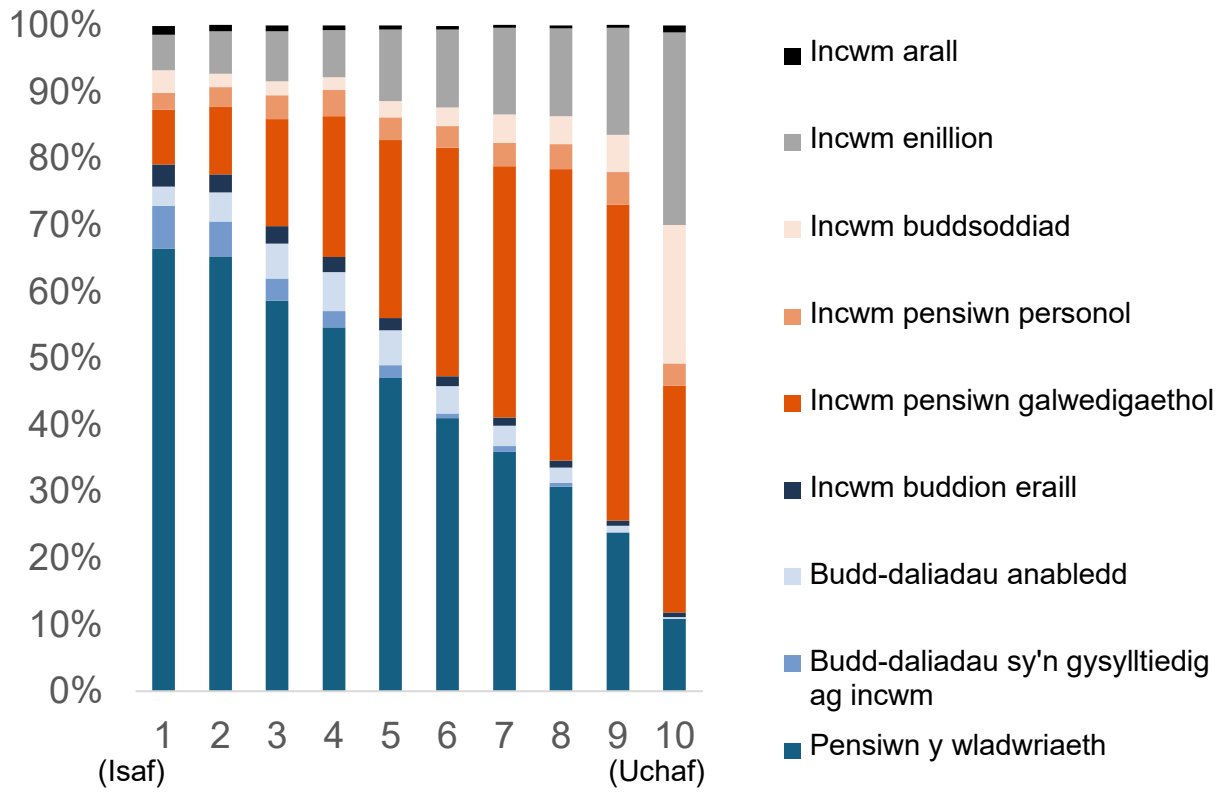
1.125 Ffigwr 0.9 a

1.126 Ffigwr 0.10).¹⁴⁶ Mae hyn yn golygu bod rhagamcanion digonolrwydd i lawer yn sensitif i werth Pensiwn y Wladwriaeth yn y dyfodol. Hyd yn oed yn hanner uchaf y dosbarthiad incwm mae'n cyfrif am oddeutu traean o incwm pensiywyr yn gyffredinol. (Gweler

¹⁴⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Incymau Pensiynwyr: blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'

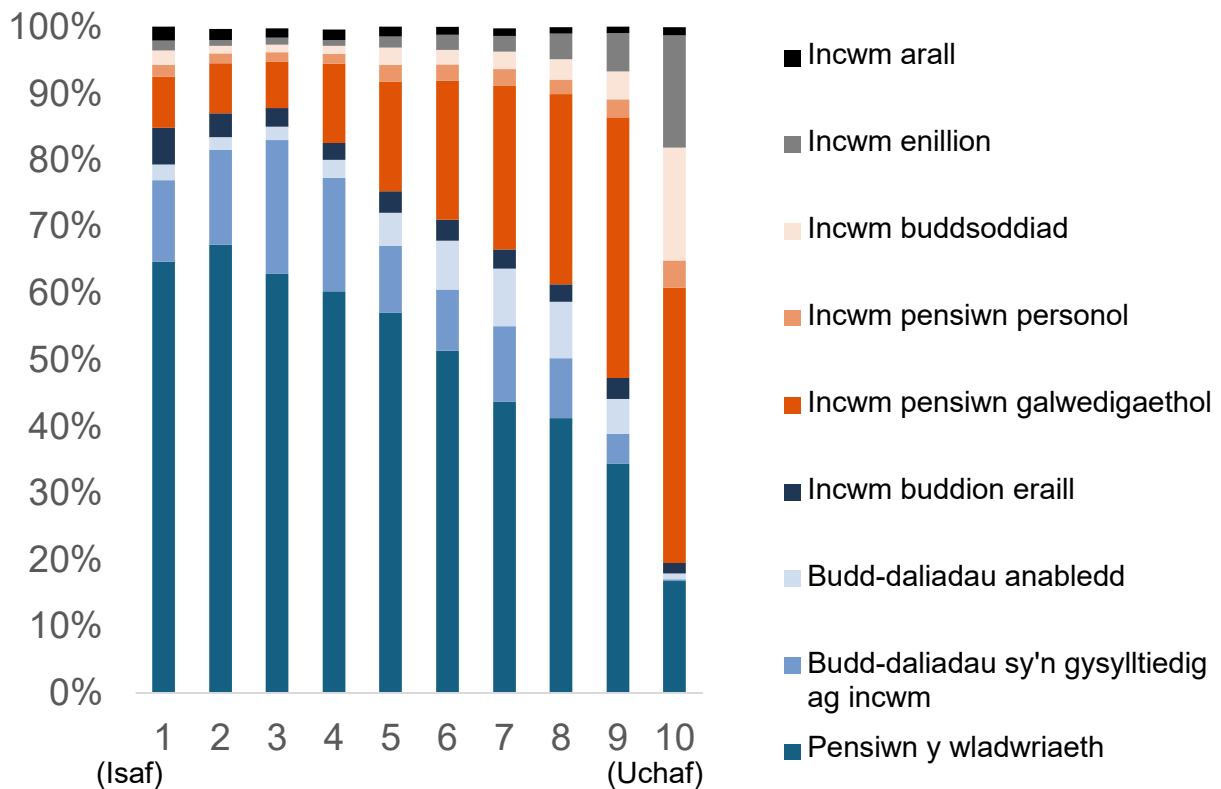
1.127 Ffigwr 0.5 am lefelau cymharol o incwm net: er enghraifft, mae gan gyplau pensïynwyr yn y pumed uchaf o'r dosbarthiad incwm net cyfartalog o £1,200 yr wythnos).

Ffigwr 0.9: Cyfansoddiad incwm gros yn ôl degfed ar gyfer cyplau pensiynwyr, 2021-22 i 2023-24¹⁴⁷



¹⁴⁷ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Incymau Pensiynwyr: blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'

Ffigwr 0.10: Cyfansoddiad incwm gros yn ôl degfed ar gyfer pensiywyr sengl¹⁴⁸



Ond mae rhai grwpiau, yn enwedig rhentwyr preifat, mewn mwy o berygl o tlodi

- 1.128 Ar lefel unigol, mae cyfuniad o berchnogaeth llwyr ar gartref, cofnod llawn o 35 mlynedd cymhwyso ar gyfer Pensiwn y Wladwriaeth a rhywfaint o gynilion preifat yn sail gref iawn ar gyfer osgoi tlodi. Ond nid yw pob aelwyd yn y sefyllfa honno, ac mae llawer o ffactorau risg tlodi yn parhau.
- 1.129 Mae cyfraddau tlodi yn 2023-24 yn parhau i fod yn uwch ar gyfer pensiywyr sengl (21%) na'r cyfartaledd (16%),¹⁴⁹ a rhagwelir y bydd pobl sengl yn cyfrif am gyfran hyd yn oed yn uwch o bensiwnwyr mewn tlodi yn y dyfodol.
- 1.130 Mae rhentwyr cymdeithasol a phreifat yn llawer mwy tebygol o fod mewn tlodi ar ôl ymddeol na pherchnogion tai llwyr, gyda 37% o bensiwnwyr sy'n rhentu'n breifat mewn tlodi.¹⁵⁰ Ac mae pryderon sylweddol ynghylch deiliadaeth tai pensiywyr yn y dyfodol: i bobl 55 i 64 oed, fel y nodir ym Mhennod 1: mae cyfradd perchnogaeth tai yn Lloegr wedi gostwng o 82% yn 2003-04 i 71% yn 2024-25.¹⁵¹ Erbyn 2050, mae'n debygol y bydd rhentwyr yn cyfrif am tua

¹⁴⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Incymau Pensiynwyr: blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'

¹⁴⁹ DWP, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog 2023-24'. Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

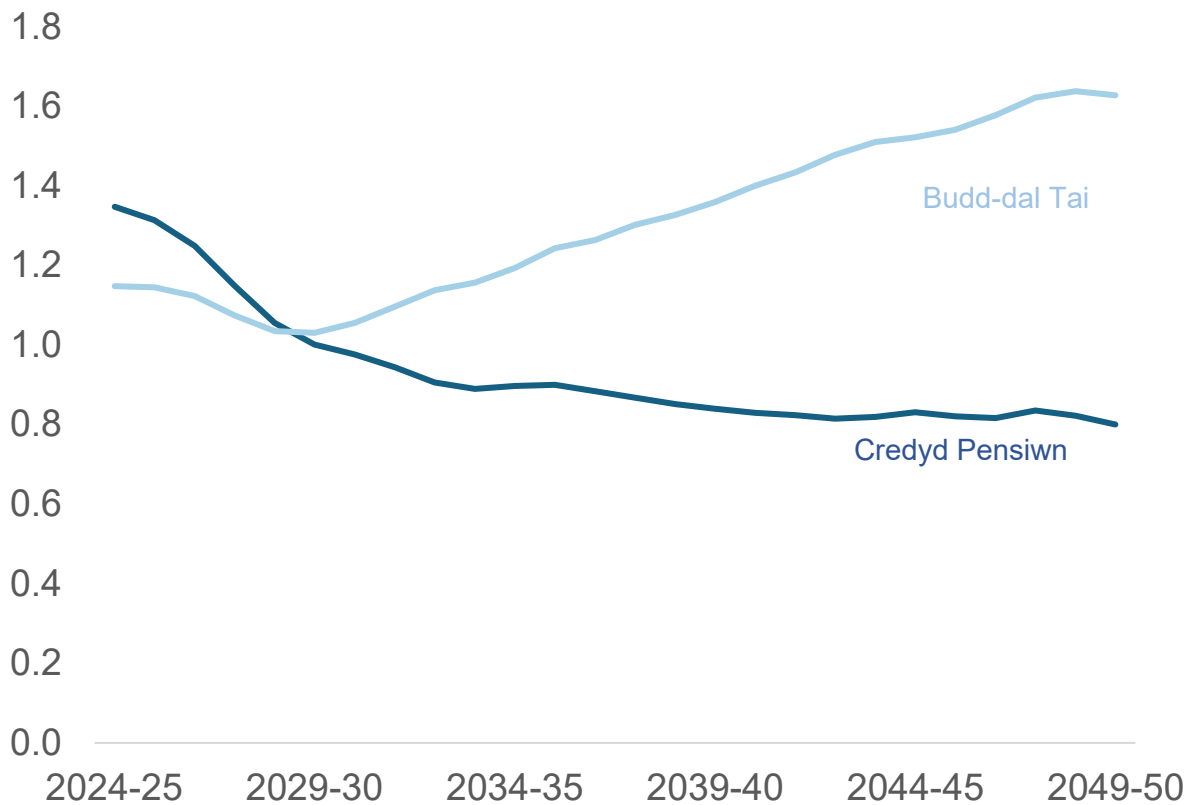
¹⁵⁰ DWP, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog 2023-24'. Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

¹⁵¹ MHCLG, 2025, 'Arolwg Tai Lloegr 2024 i 2025: prif ganfyddiadau ar ddemograffeg a gwydnwch aelwydydd'

hanner yr holl bensiywyr mewn tloidi, pan fyddant ond yn cyfrif am tua chwarter o gyfanswm y boblogaeth bensiywyr.¹⁵²

- 1.131 Mae gan y cyfuniad o nifer cynyddol o bensiywyr nad ydynt yn berchen ar gartref ac ehangu cymhwysedd ar gyfer Pensiwn y Wladwriaeth newydd (fel y nodir ym Mhennod 1) oblygiadau hefyd ar gyfer dyfodol budd-daliadau pensiywyr sy'n seiliedig ar brawf modd. Wrth i fwy o bobl ddod yn gymwys ar gyfer Pensiwn y Wladwriaeth newydd, rhagwelir y bydd llwythi achosion Credyd Pensiwn yn parhau i ostwng.¹⁵³ Mae'r symudiad hwn i ffwrdd o brofion modd cyffredinol yn ganlyniad croesawgar a bwriadol o'r Comisiwn Pensiynau cyntaf. Ond mae'r newid hwn yn awgrymu symudiad at system sy'n canolbwyntio mwy ar dalu costau penodol, fel costau tai ac anabledd, gyda llwythi achosion Budd-dal Tai yn debygol o oddiweddyd rhai Credyd Pensiwn (Ffigwr 0.11).¹⁵⁴

Ffigwr 0.11: Llwythi achosion Credyd Pensiwn a Budd-dal Tai i bensiywyr a ragwelir (miliynau)¹⁵⁵



- 1.132 Ar hyn o bryd, mae llawer o sefydliadau (ar draws y sector cyhoeddus ehangach ac o fewn y sector preifat) yn defnyddio Credyd Pensiwn fel ffordd o benderfynu a yw pobl yn gymwys i gael budd-daliadau a gostyngiadau eraill. Mae'r "buddion pasbort" hyn yn cynnwys ystod eang o gymorth

¹⁵² Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pemsim3

¹⁵³ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pemsim3

¹⁵⁴ Dadansoddiad mewnol yr Adran Gwaith a Phensiynau o ragolygon budd-daliadau hirdymor

¹⁵⁵ Dadansoddiad mewnol yr Adran Gwaith a Phensiynau o ragolygon budd-daliadau hirdymor

ychwanegol, gan gynnwys y Gostyngiad Cartref Cynnes, deintyddiaeth GIG am ddim a'r drwydded deledu dros 75 am ddim. Wrth i nifer y bobl sydd ar Gredyd Pensiwn barhau i ostwng, felly hefyd y bydd cymhwysedd ar gyfer budd-daliadau pasbort cysylltiedig a gallai hyn fod angen ystyriaeth bellach.

- 1.133 Yn olaf, mae gwahaniaeth amlwg yng nghyfraddau tlodi pobl sydd â phensiwn preifat a'r rhai nad oes ganddynt. Roedd 33% o bensiynwyr heb bensiwn preifat mewn tlodi cymharol ar ôl costau tai yn 2023-24 o'i gymharu â 9% o'r rhai â phensiwn preifat (a all, i ryw raddau, adlewyrchu ffactorau cydberthynol fel hawl i Bensiwn y Wladwriaeth).¹⁵⁶ Yn yr un modd, o blith pensiynwyr mewn tlodi, nid oedd gan dros hanner bensiwn preifat; tra ymhlith pensiynwyr nad oeddent mewn tlodi, roedd gan 80% bensiwn preifat. Yn fwy na hynny, mae incwm pensiwn preifat yn hanfodol ar gyfer anelu'n uwch na dim ond mynd uwchlaw'r trothwy tlodi cymharol.

Casgliad

Byddai metrigau digonolrwydd hybrid yn helpu i arwain polisi cyhoeddus yn well

- 1.134 Mae tirwedd y pensiynau wedi newid ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf gyda newidiadau i ffynonellau a dosbarthiadau cyfoeth; y farchnad dai; ac enillion buddsoddi. Mae mesurau digonolrwydd presennol, fel y gwelsom, yn methu â dal y deinameg hwn yn llawn, ac mae gan bob persbectif ar ei ben ei derfynau.
- 1.135 Mae defnyddio cyfraddau disodli ar ryw ffurf yn ganllaw gwerthfawr i enillwyr canol o leiaf, tra gall mesurau o ddigonolrwydd incwm isafswm absoliwt fod yn fwy priodol i bobl ar incwm isel. Y dull delfrydol fyddai cyfuno'r ddau safbwynt hyn yn fetrig 'hybrid' o ddigonolrwydd pensiynau.¹⁵⁷ Byddai mesur o'r fath yn helpu i angori'r hyn y dylai polisi cyhoeddus ei gyflawni o ran darpariaeth y wladwriaeth ac isafswm Cynlluniau Ymddeol, a darparu dangosydd ynghylch a yw unigolion ar y trywydd iawn i gael incwm 'digonol' ar ôl ymddeol.
- 1.136 Byddai dull hybrid yn cyd-fynd â phrif nodweddion y fframwaith polisi presennol: isafswm sylfaenol a ddarperir gan y Pensiwn y Wladwriaeth newydd; cyflawni lefel o incwm amnewid o fewn band enillion drwy AE; a galluogi cyfraniadau ychwanegol uwchlaw'r lefel honno.

Bydd angen mwy o incwm pensiwn preifat

- 1.137 Er y bydd y Comisiwn yn dychwelyd at y cwestiwn o sut i angori polisi cyhoeddus mewn metrigau digonolrwydd wedi'u hadnewyddu, mae nifer y bobl nad ydynt ar y trywydd iawn i gyrraedd uchelgeisiau'r Comisiwn

¹⁵⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Aelwydydd Islaw'r Incwm Cyfartalog 2023-24'. Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

¹⁵⁷ Rhoddir un arddangosiad cynharach o hyn yn Hargreaves Lansdown, '2025, Digonolrwydd Pensiwn – Mehefin 2025'

Pensiynau cyntaf yn parhau i fod yn destun pryder, fel y mae'r grŵp llai a fydd yn disgyn o dan y safon ofynnol neu'r trothwy tlodi.

- 1.138 Mae Pensiwn y Wladwriaeth yn chwarae'r rôl a ragwelwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf – a bydd o bosibl yn tyfu ymhellach o ran pwysigrwydd yn dibynnu ar lefelau anwadalrwydd yn y dyfodol – gan ddarparu sylfaen gyffredinol ar gyfer cynilo preifat. Ond yng nghyfnod nesaf y gwaith byddwn yn archwilio a oes angen adnewyddu budd-daliadau sy'n seiliedig ar brawf modd er mwyn iddynt barhau i fod yn briodol yn 2050.
- 1.139 Yn bwysicaf oll, fodd bynnag, mae diffyg cynilion pensiwn preifat digonol yn gadael llawer - yn enwedig y rhai sy'n ennill incwm isel a chymedrol - yn brin o incwm digonol yn eu hymddeoliad. Ym Mhenodau 3 a 4, byddwn yn trafod yn fanwl yr hyn sy'n sbarduno'r diffyg cynilo hwn, sy'n cael ei ddylanwadu gan lefelau cyfraniadau, enillion buddsoddi ar gynilion pensiwn a bylchau mewn cyfranogiad pensiwn.

Pennod 3 Cronni a digonolrwydd: dyfnder a thwf cynilion pensiwn preifat

Crynodeb

- **Mae cofrestru awtomatig wedi bod yn llwyddiant polisi mawr**, gyda 9 o bob 10 o weithwyr cymwys bellach yn cynilo i bensiwn gweithle.
- **Chwaraeodd cyflogwyr ran allweddol yn y broses o weithredu cofrestru awtomatig yn llwyddiannus.** Cynorthwywyd hyn gan rybudd sylweddol yn ogystal â'r cyflwyniad graddol a graddol a roddodd amser i gyflogwyr addasu a lleihau'r baich uniongyrchol.
- **I lawer, ni fydd cyfraniadau isafswm cofrestru awtomatig yn unig yn ddigon i ddarparu incwm ymddeol digonol.** Mae cynilo gwirfoddol uwchlaw'r isafswm cofrestru awtomatig yn isel. Mae mathau eraill o gyfoeth a ddefnyddir i ariannu incwm ymddeol wedi'u crynhoi ymhlith unigolion incwm uwch.
- **Mae'n llai tebygol y bydd y rhai sy'n ennill incwm is a chanolig ac sy'n cofrestru'n awtomatig i gynilion pensiwn gweithle yn cynilo mwy na'r lefelau gofynnol.** Yn aml, mae cyflogwyr yn cyfrannu uwchlaw'r lefelau hyn ac yn anwybyddu enillion cymwys, ond mae hyn wedi'i ganoli ymhlith y rhai sy'n ennill mwy.
- **Mae enillion buddsoddi cyfansawdd yn cyfrannu'n sylweddol at werth pot pensiwn cyfraniadau diffiniedig dros oes waith** – felly maent yn elfen bwysig o sicrhau digonolrwydd ymddeol.
- **Mae rheoleiddio'r farchnad bensiynau a llywodraethu cynlluniau da yn sicrhau cynaliadwyedd y system ac yn cynnal canlyniadau cryf i gynilwyr.** Wrth i farchnad y pensiynau newid, rhaid i lywodraethu roi buddiannau aelodau wrth wraidd ei gwaith.

Cyflwyniad

- 1.140 Mae'r DU ar adeg hollbwysig yn ei thrawsnewidiad o 'incwm gwarantedig mewn ymddeoliad i'r ychydig' i 'system cynilo pensiwn i bawb'. Mae diwygiadau'r degawd diwethaf wedi ein symud i'r cyfeiriad cywir, ond maent hefyd wedi cyflwyno heriau newydd sydd wedi peryglu llwyddiannau polisi a ddilynodd argymhellion y Comisiwn cyntaf. Mae'r bennod hon yn archwilio'r realiti y tu ôl i lwyddiant pennaf AE a'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd - gan edrych ar bwy sy'n cynilo digon, pwy sydd ddim, a pham.
- 1.141 Mae pobl yn adeiladu incwm ymddeol trwy gyfuniad o Bensiwn y Wladwriaeth, pensiynau gweithle a chynilion gwirfoddol eraill. Mae system pensiynau y DU yn dibynnu'n gryf ar ei 'hail golofn' o gynilion yn y gweithle i ddarparu incwm yn ystod ymddeoliad.
- 1.142 Er bod AE wedi bod yn llwyddiant polisi heb ei ail wrth gael y rhan fwyaf o weithwyr cymwys i ddechrau ar y daith i gynilo yn ddigonol ar gyfer eu hymddeoliad, mae cwestiynau'n parhau ynghylch a yw pobl yn cynilo digon ac a yw'r farchnad pensiynau wedi'i sefydlu ar hyn o bryd i gyflawni'r canlyniadau gorau. Mae'r bennod hon yn cyflwyno dwy her graidd tuag at adeiladu digonolrwydd ymddeoliad: dyfnder a thwf cynilion pensiwn preifat.
- 1.143 Er bod y rhan fwyaf o bobl gymwys bellach yn cynilo i pensiynau gweithle, efallai nad yw cyfraddau cyfraniadau gofynnol presennol yn ddigon dwfn i sicrhau canlyniadau ymddeol digonol i lawer o gynilwyr. Nid yw pobl yn cynilo digon ar hyn o bryd.
- 1.144 Mae'r her twf yn tynnu sylw at bwysigrwydd enillion buddsoddi cyfansawdd i faint cyffredinol potiau pensiwn ac yn asesu perfformiad system pensiynau'r DU a'i fframwaith rheoleiddio wrth alluogi enillion buddsoddi i gyflawni'r cyfraniad hwn tuag at ddigonolrwydd pensiynau.
- 1.145 Bydd angen i unrhyw gynigion y bydd y Comisiwn yn eu cyflwyno yn ei adroddiad terfynol i fynd i'r afael â'r heriau hyn fod yn gynaliadwy ac yn wydn. Bydd angen iddynt ennyn consensws eang ar gyfraniadau cyflogwyr, unigolion a'r wladwriaeth, a bod yn weithredadwy o ran amserlenni priodol a symlrwydd gweinyddol.

Mae Pensiwn y Wladwriaeth yn darparu sylfaen gadarn ar gyfer incwm ymddeol

- 1.146 Mae Pensiwn y Wladwriaeth yn darparu sylfaen gadarn ar gyfer cynilo pensiwn i bawb sydd â digon o flynyddoedd cymhwyso ar eu cofnod Yswiriant Gwladol (YG) yn y Deyrnas Unedig. Mae bellach yn cyflawni'r rôl sylfaenol a ragwelwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf yn fras ac yn cynnig incwm sylfaenol clir a rhagweladwy yn ystod ymddeoliad.
- 1.147 O ganlyniad i ddiwygiadau a wnaed i Bensiwn y Wladwriaeth ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf, mae cyfradd lawn Pensiwn y Wladwriaeth newydd wedi

cynyddu i 30% o enillion canolrifol erbyn 2025,¹⁵⁸ gan nodi gwelliant sylweddol i lawer, ac mae'n cyflawni'r rôl sylfaenol a osodwyd ar ei gyfer gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf.

- 1.148 Mae blynyddoedd cymwys yn cael eu cronni trwy gyflogaeth, hunangyflogaeth, cyfraniadau gwirfoddol, neu dderbyn credydau Yswiriant Gwladol am ofalu neu gyfnodau ar rai budd-daliadau.
- 1.149 I'r rhai nad ydynt yn gallu cronni digon o flynyddoedd cymhwys Yswiriant Gwladol neu gynilo digon yn breifat, mae Credyd Pensiwn yn darparu'r brif rwyd ddiogelwch sy'n seiliedig ar brawf modd i bensiynwyr. Fodd bynnag, fel y dangosir ym Mhennod 2, rhagwelir y bydd y llwyth achosion yn lleihau dros amser oherwydd effeithiau aeddfedu AE, cyfran llawer uwch o bobl yn derbyn y gyfradd lawn o Bensiwn y Wladwriaeth, a chynnydd graddol yn yr hawl i Bensiwn y Wladwriaeth trwy amddiffyniadau trosiannol - sy'n nodi llwyddiant diwygiadau a gyflwynwyd gan lywodraethau olynol.
- 1.150 Yng nghyd-destun bywydau hirach a chyfnodau ymddeol estynedig, mae sicrwydd Pensiwn newydd y Wladwriaeth yn chwarae rhan gynyddol bwysig wrth helpu unigolion o bob incwm i gynllunio ar gyfer bywyd diweddarach ac asesu lefel y cynilo preifat sydd ei angen i gyflawni incwm ymddeol digonol.

Mae cofrestru awtomatig wedi bod yn drawsnewidiol, gan gael miliynau mwy o bobl i gynilo tuag at eu hymddeoliad

- 1.151 Mae cofrestru awtomatig i gynilo pensiwn gweithle wedi bod yn un o lwyddiannau polisi cyhoeddus mawr yr 21^{ain} ganrif. Drwy ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr gofrestru gweithwyr cymwys mewn cynllun pensiwn gweithle, mae wedi arwain at 9 o bob 10 o weithwyr cymwys yn cynilo mewn pensiwn gweithle.¹⁵⁹
- 1.152 Nododd y Comisiwn Pensiynau cyntaf ddirywiad strwythurol mewn cynilo pensiwn preifat a ysgogwyd gan ostyngiad mewn cynigion pensiwn gan gyflogwyr a rhwystrau ymddygiadol a oedd yn atal unigolion rhag cynilo'n wirfoddol ar gyfer ymddeoliad, gyda chyfranogiad mewn pensiwn gweithle yn gostwng o 55% ym 1997 i 47% yn 2012.¹⁶⁰ Roedd darpariaeth wirfoddol cyflogwyr o bensiynau cyfraniadau diffiniedig yn y sector preifat hefyd yn golygu, lle'r oedd y ddarpariaeth hon yn bodoli, bod cyfrannau llawer uwch o enillwyr uwch yn cynilo nag enillwyr is (yn 2012, 70% o'r rhai a oedd yn ennill rhwng £60,000 a £70,000 o'i gymharu â 23% o'r rhai a oedd yn ennill £20,000-£30,000¹⁶¹). Ei ddiagnosis canolog oedd na fyddai cymhellion gwirfoddol ar eu pen eu hunain yn gwrthdroi'r dirywiad hwnnw ac yn darparu digon o sylw neu ddigonolrwydd, yn enwedig i enillwyr isel a chanolig.

¹⁵⁸ DWP, 2026, 'Crynodeb o ystadegau cyfraddau budd-daliadau DWP 2025'

¹⁵⁹ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

¹⁶⁰ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 1997 i 2024'

¹⁶¹ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

- 1.153 I fynd i'r afael â hyn, argymhellodd y Comisiwn system o gofrestru gweithwyr yn awtomatig i bensiynau gweithle, ynghyd â chyfraniadau gorfodol gan gyflogwyr a chynllun pensiwn cenedlaethol cost isel i sicrhau mynediad i'r rhan honno o'r farchnad a fyddai'n anneniadol i ddarparwyr masnachol. Y nod oedd meithrin ymgysylltiad cyflogwyr a harneisio inertia ymddygiadol i gynyddu cyfranogiad gweithwyr mewn cynilo pensiwn gan gadw gallu unigolion i optio allan.
- 1.154 Arweiniodd gweithredu'r argymhellion hyn o 2012 ymlaen at newid sylweddol mewn cyfranogiad mewn pensiynau, yn enwedig ymhlith grwpiau a oedd wedi'u tangynrychioli o'r blaen mewn cynilo pensiwn, gan gynnwys gweithwyr iau, enillwyr is a'r rhai yn y sector preifat.¹⁶² Mae Adran C y pecyn tystiolaeth yn cynnwys rhagor o gefndir ar gyflwyno AE.
- 1.155 Allwedd i lwyddiant AE yw ei symlrwydd – gan ei gwneud hi'n hawdd ei deall i gyflogwyr a gweithwyr. Mae'n broses ddiodyfyn. Er bod yr opsiwn i optio allan yn rhan graidd o fframwaith AE, nid yw'r rhan fwyaf o bobl yn gwneud hynny. Mae hefyd yn system un maint i bawb. Mae gan bob cyflogwr, waeth beth fo'u maint a'u sector, ddyletswydd i asesu eu gweithwyr a chofrestru unrhyw un sy'n gymwys mewn cynllun pensiwn cymwys o ddewis y cyflogwr. Mae pob gweithiwr cymwys (rhwng 22 oed ac oedran Pensiwn y Wladwriaeth) yn ddiodyfyn i gynilo tuag at bensiwn gweithle ar yr amod eu bod yn ennill o leiaf £10,000 y flwyddyn mewn unrhyw un swydd, a gelwir hyn yn 'sbardun enillion'. Mae cyfraddau cyfraniadau gofynnol wedi'u gosod yn y gyfraith ac maent yr un fath i bob gweithiwr sy'n ennill dros y sbardun enillion. Rhaid i gyfanswm y cyfraniadau gofynnol fod yn 8% o leiaf o'r enillion cymwys a rhaid i o leiaf 3% o hyn ddod gan y cyflogwr. Enillion cymwys yw'r band enillion (ar hyn o bryd rhwng £6,240 a £50,270) y mae'r cyflogwr a'r gweithiwr yn cyfrannu o leiaf 8% tuag at bensiwn gweithle unigolyn. Fodd bynnag, mae rhai cyflogwyr (tua 4 o bob 10)¹⁶³ yn dewis anwybyddu'r bandiau enillion is cymwys a chofrestru eu gweithwyr i gyfrannu yn seiliedig ar eu cyfanswm cyflog.

Roedd gweithredu gofalus yn sail i newid trawsnewidiol

- 1.156 Yn ogystal â dyluniad polisi cadarn, roedd gweithredu gofalus yn sail i lwyddiant AE.
- 1.157 Roedd mynd i'r afael ag annigonolrwydd yn y farchnad bensiynau ehangach yn hanfodol ar gyfer gweithredu AE. Roedd darpariaeth fasnachol isel ar gyfer enillwyr isel neu gyflogwyr bach yn bygwth cyflawni cynilo pensiwn y farchnad dorfol. Roedd gan ddarparwyr masnachol (ac mae ganddyn nhw o hyd) gymhelliant cyfyngedig i dargedu enillwyr isel, cyflogwyr bach, neu sectorau â throsiant staff uchel, oherwydd bod y potiau pensiwn llai sy'n deillio o hyn yn cynhyrchu refeniw ffioedd is, gan wneud y grwpiau hyn yn anatyniadol yn fasnachol. Yn 2012, cyn gweithredu AE, roedd cyfranogiad

¹⁶² DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

¹⁶³ DWP, 2023, 'Arolwg Cyflogwyr DWP 2022'

pensiwn ar gyfer gweithwyr cymwys mewn cwmnïau bach yn isel, dim ond 12% ar gyfer gweithwyr mewn cwmnïau ag 1-4 o weithwyr a 24% ar gyfer gweithwyr cwmnïau â 5-49 o weithwyr.¹⁶⁴

- 1.158 Sefydlwyd Nest i fynd i'r afael â'r methiant marchnad hwn drwy ddarparu gwasanaethau pensiwn i unrhyw gyflogwyr sydd am ddefnyddio ei wasanaethau, yn rhad ac am ddim. Dyma'r unig gynllun pensiwn sydd â rhwymedigaeth gwasanaeth cyhoeddus i dderbyn unrhyw gyflogwr sydd am ei ddefnyddio (yn ogystal â'r hunangyflogedig). Canfu adolygiad annibynnol o'i swyddogaeth fod Nest wedi bod yn llwyddiannus wrth gyflawni ar gyfer ei farchnad darged – mae'r rhan fwyaf o ddefnyddwyr yn parhau i fod yn enillion isel-canolig ac yn fusnesau bach a chanolig, fel y rhagwelwyd yn wreiddiol. Canfu'r un adolygiad fod y rhan fwyaf o ddarparwyr pensiwn, cyflogwyr a chynrychiolwyr aelodau o'r farn y dylai rhwymedigaeth gwasanaeth cyhoeddus Nest aros yn ei lle.¹⁶⁵ Mae Nest yn tyfu'n gyflym, gyda thua £50 biliwn mewn asedau, a disgwylir iddo gyrraedd £100 biliwn erbyn 2030.¹⁶⁶ Mae gan tua 1 o bob 3 o bobl o oedran gweithio pensiwn Nest.¹⁶⁷
- 1.159 Dilynodd y llywodraeth ddull rhybudd, cyfnod a chymau i gyflwyno'r diwygiad AE a weithiodd yn dda.
- 1.160 Rhoddwyd rhybudd sylweddol i fusnesau drwy gyhoeddi cyfeiriad polisi yn 2006 ac yna deddfu 4 blynedd cyn i ddyletswyddau ddod i rym, drwy Ddeddf Pensiynau 2008. Roedd gwledydd eraill hefyd yn deall pwysigwydd rhybudd wrth weithredu diwygiadau pensiwn gydag Awstralia yn cyhoeddi eu cynnydd i isafswm cyfraniadau 12 mlynedd cyn eu gweithredu.
- 1.161 Fe wnaeth cyflwyno gofynion newydd yn raddol ac yn araf rhwng 2012 a 2019 gynorthwyo gweithrediad llyfn drwy ganiatáu amser i sefydlu'r seilwaith gweithredol a gweinyddol.
- 1.162 Cafodd rhwymedigaethau AE eu cyflwyno fesul cam hefyd, gyda'r cyflogwyr mwyaf yn cael eu cyflwyno yn gyntaf, ac yna cyflogwyr canolig, bach a micro. Lleddfodd hyn y pwysau ar y Rheoleiddiwr Pensiynau ac ar y Nest newydd, gan ganiatáu i systemau a phrosesau adeiladu graddfa yn raddol. Roedd hefyd yn cydnabod bod busnesau llai, heb adnoddau gweinyddol eu cymheiriaid mwy, yn debygol o gael mwy o anhawster i gydymffurfio, gan roi mwy o amser iddynt gynllunio.
- 1.163 Mae'r costau gweinyddol sy'n gysylltiedig â rhedeg cynlluniau AE wedi bod yn is nag yr oedd llawer o fusnesau'n ei ofni'n wreiddiol, er bod costau sefydlu yn amrywio'n fawr yn ôl maint y cyflogwr.¹⁶⁸ Heb gynnwys y cyflogwyr hynny nad oedd y gost yn hysbys ar eu cyfer, canfu arolwg yn 2019 fod ychydig o dan hanner y cyflogwyr wedi nodi nad oeddent wedi ysgwyddo unrhyw gostau (trwy gostau gweinyddol neu gostau a dalwyd am gyngor) wrth weithredu AE

¹⁶⁴ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

¹⁶⁵ DWP, 2022, 'Adolygiad annibynnol o'r Ymddiriedolaeth Cynilion Cyflogaeth Genedlaethol', 2022, David Bennett ar gyfer yr Adran Gwaith a Phensiynau

¹⁶⁶ Nest, 2025, 'Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Corfforaeth Nest 2024-25'

¹⁶⁷ Nest, 2025, 'Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Nest, 2024-25'

¹⁶⁸ DWP, 2018, 'Arolwg Darpariaeth Pensiwn Cyflogwyr, 2017'

yn y flwyddyn ariannol flaenorol. Ymhlith micro-gyflogwyr (y rhai sydd ag 1-4 o weithwyr) dywedodd 58% nad oeddent wedi ysgwyddo unrhyw gostau o'r fath, o'i gymharu â 29% o gyflogwyr mawr. Ymhlith y micro-gyflogwyr hyn, y gost gymedrig a adroddwyd oedd £236.¹⁶⁹

- 1.164 Fe wnaeth cyflwyno cyfraddau cyfraniadau fesul cam hwyluso addasu i gyflogwyr a helpu i gadw cyfraddau optio allan i lawr. Cyflwynwyd AE mewn camau rhwng 2012 a 2019, gyda chyfanswm y cyfraniadau'n dechrau ar 2%, yna'n cynyddu i 5%, yna 8%, a chyfraniadau cyflogwyr yn dechrau ar 1%, yna 2%, ac yn olaf yn cyrraedd 3% o enillion cymwys. Roedd hyn yn golygu bod gan gyflogwyr amser i addasu i'r hyn a fyddai fel arall wedi bod yn gynnydd sylweddol mewn costau dros nos. Roedd cyflwyno cyfraniadau gweithwyr yn raddol hefyd yn bwysig er mwyn sicrhau bod cyfraddau optio allan yn parhau i fod yn isel, drwy gyfyngu ar yr effaith uniongyrchol ar gyflog net.¹⁷⁰ Roedd cyflwyno fesul cam hefyd yn arbennig o bwysig o ystyried y diffyg ymgysylltiad â phensiynau a chynilo hirdymor ar adeg y Comisiwn cyntaf ac mae'n parhau i fod yn wir heddiw. Mae gwledydd eraill, fel Awstralia, wedi dewis dull graddol tebyg o weithredu diwygiadau pensiwn.
- 1.165 Ac eto'r diffyg ymgysylltiad hwn â phensiynau yw'r union reswm pam mae AE wedi bod mor llwyddiannus. Mae harneisio pŵer inertia – bod pobl yn tueddu i beidio â chymryd camau i newid eu sefyllfa, yn enwedig pan fo'r effeithiau ymhell i ffwrdd – yn egwyddor sylfaenol i'r Comisiwn cyntaf a chynllun AE wedi hynny. Mae wedi arwain at filiynau o bobl yn cynilo tuag at eu hymddeoliad am y tro cyntaf.
- 1.166 Roedd cynilo ar gyfer pensiwn yn y gweithle yn 'foethusrwydd' yn flaenorol, yn dibynnu'n llwyr ar dadofalaeth eich cyflogwr neu gryfder eich undeb llafur. Mae bellach wedi dod yn normal. Mae'r rhan fwyaf o bobl (dros 80% o weithwyr) yn cytuno bod cynilo i bensiwn gweithle yn beth normal i'w wneud.¹⁷¹
- 1.167 O'r herwydd, mae cyfraddau optio allan o AE wedi aros yn llawer is na'r 28% a dybiwyd yn wreiddiol gan yr Adran Gwaith a Phensiynau,¹⁷² tua 8-10%. Arhosodd nifer y bobl a optiodd allan yn isel hyd yn oed tra bod cyfraniadau wedi cynyddu. Mae rhoi'r gorau i gynilo (cynilwyr gweithredol sy'n dewis rhoi'r gorau i gynilo) yn parhau i fod islaw 1% er gwaethaf amodau economaidd heriol yn ystod y blynyddoedd diwethaf.¹⁷³

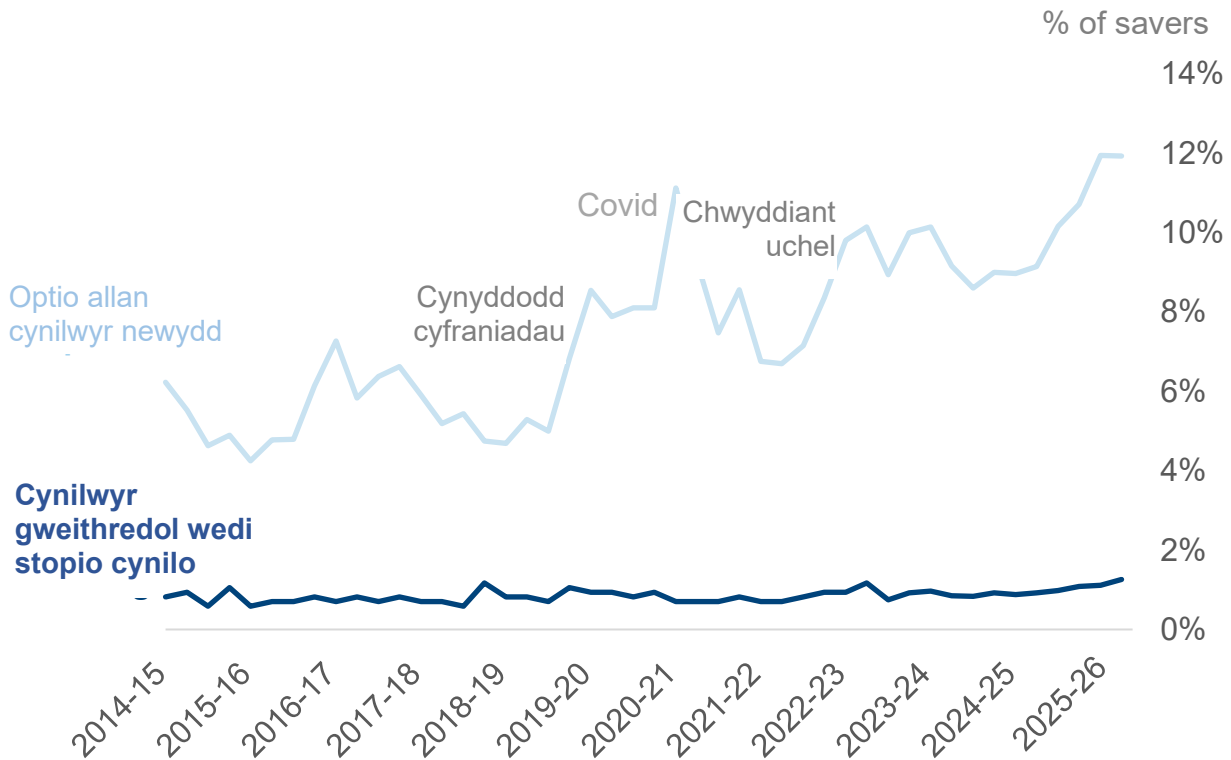
¹⁶⁹ DWP, 2020, 'Arolwg Darpariaeth Pensiwn Cyflogwyr, 2019'. Mae hyn yn eithrio achosion ar gyfer y cyflogwyr hynny nad oeddent yn gwybod.

¹⁷⁰ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

¹⁷¹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o Arolwg Agweddau Cymdeithasol Prydain 2018

¹⁷² Tystiolaeth yr Adran Gwaith a Phensiynau i'r Pwyllgor Dethol ar Waith a Phensiynau, 2016

¹⁷³ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

Ffigwr 0.1: Lefelau optio allan a darfyddiad (rhoi'r gorau i gynilo)¹⁷⁴

1.168 Fel y dangosir yn Ffigwr 0.1, mae'n ymddangos bod cynnydd bach wedi bod yng nghyfraddau optio allan yn y data diweddaraf, sy'n destun pryder. Fodd bynnag, mae'r hyn sy'n gyfrifol am y cynnydd hwn yn aneglur.

1.169 Mae argymhellion cyntaf y Comisiwn Pensiynau wedi bod yn drawsnewidiol ar gyfer cynilo pensiynau preifat, gan sbarduno cyfraddau cyfraniadiad uchel ymhlith y rhai sy'n gymwys. Ynghyd â sylfaen gadarn Pensiwn y Wladwriaeth newydd, mae llawer o gynnydd wedi'i wneud o ran sicrhau bod gan bobl incwm digonol yn eu hymddeoliad. Yn y Pensiwn y Wladwriaeth newydd, Nest, ac AE, mae'r mecanweithiau a'r seilwaith sylfaenol yn bodoli i ategu diogelwch ariannol yn ystod ymddeoliad i'r mwyafrif.

1.170 Fodd bynnag, er bod llawer mwy o bobl yn cynilo, nid ydyn nhw o reidrwydd yn cynilo digon i sicrhau ymddeoliad digonol – mae hyn yn cynrychioli'r her ddyfnder mewn cynilo pensiynau preifat.

Yr her ddyfnder: mae cofrestru awtomatig wedi gwneud i bobl gynilo ond nid digon

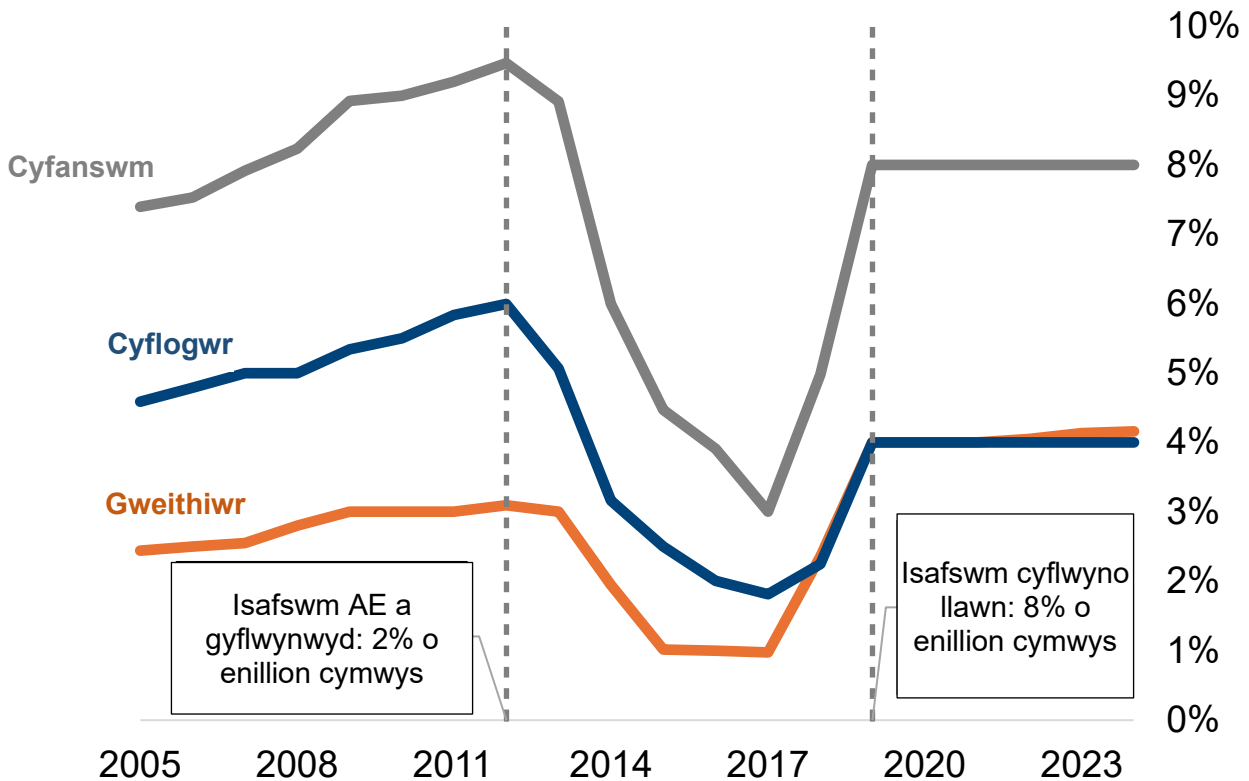
Mae cynilion cyfartalog mewn pensiynau cyfraniadau diffiniedig gweithle wedi gostwng ac mae'r rhan fwyaf o feintiau potiau yn parhau i fod yn fach

1.171 Mae cyflwyno AE wedi cynyddu nifer y cynilwyr mewn pensiynau gweithle yn sylweddol. Dyma un rheswm tebygol pam mae cyfraddau cyfraniadau

¹⁷⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o CThEF, RTI, 'Cyfraniadiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

cyfartalog wedi gostwng ers ei gyflwyno (Ffigur 3.2). Cyn 2012, roedd llawer llai o bobl yn cynilo i bensiwn gweithle, ond roedd y rhai oedd yn cynilo yn fwy tebygol o fod yn enillwyr uwch gyda chyfraniadau cyflogwyr mwy hael. Fe wnaeth cyflwyno pensiynau gweithle i gyfran llawer mwy o weithwyr leihau cyfraniadau cyfartalog ond mae'n drawiadol faint mae cyfraddau wedi sefydlogi o amgylch yr isafswm cyfreithiol, fel y dangosir yn Ffigur 0.2.

Ffigur 0.2: Cyfraniadau canolrifol i bensiwn gweithle DC sector preifat (fel canran o gyfanswm y cyflog)¹⁷⁵



1.172 Ers cyflwyno AE, mae gwariant gan gyflogwyr yn y sector preifat ar gyfraniadau pensiwn wedi cynyddu o £37.6 biliwn yn 2012 i £47.7 biliwn yn 2024 (yn nhermau enillion 2024). Fodd bynnag, gan fod nifer y cynilwyr wedi bron treblu dros y cyfnod hwnnw (o 6.3 miliwn yn 2012 i 16.8 miliwn yn 2024), mae'r swm cynyddol a werir gan gyflogwyr ar gyfraniadau pensiwn yn cael ei ddsbarthu'n deneuach ymhlith nifer llawer mwy o weithwyr, gan ostwng o tua £6,000 fesul gweithiwr yn 2012 i tua £2,800 fesul gweithiwr yn 2024 (yn nhermau enillion 2024).¹⁷⁶

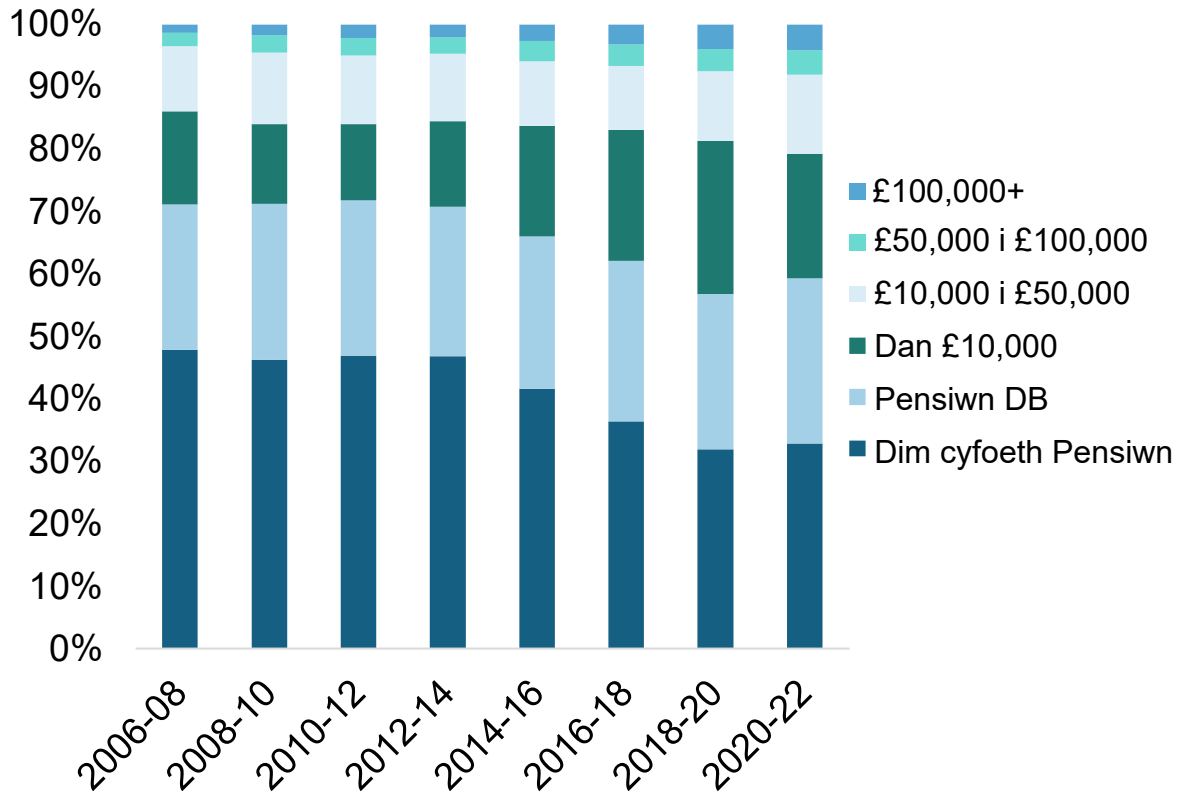
1.173 Yn ogystal â bod y cyfraniadau cyfartalog yn isel, mae'r swm a gedwir gan unigolion mewn potiau pensiwn DC hefyd yn parhau i fod yn isel, yn enwedig wrth edrych ar y rhai o dan 55 oed. Fel y dangosir gan Ffigur 3.3, mae gan

¹⁷⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol, 'Arolwg Blynnyddol o Oriau ac Enillion, 2005 i 2024'.

¹⁷⁶ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

tua 20% o'r rhai o dan 55 oed llai na £10,000 wedi'i gynilo yn eu potiau cynilo DC ar hyn o bryd.

Ffigwr 0.3: Cyfoeth pensiwn DC i'r rhai 16-55 oed¹⁷⁷



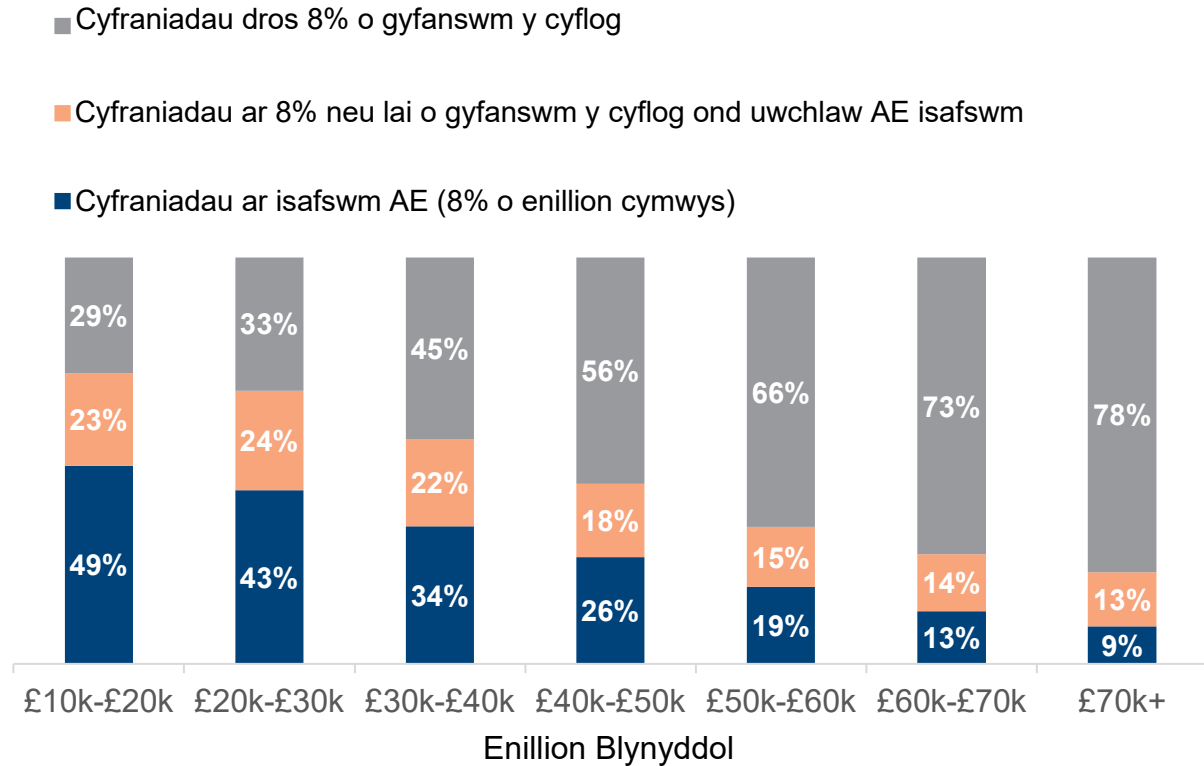
1.174 Er y byddech chi'n disgwyl gweld cyfoeth DC isel dim ond 14 mlynedd ar ôl cyflwyno AE, mae'r meintiau pot bach hyn hefyd yn ganlyniad uniongyrchol o lefelau cyfraniadau isel.

Mae enillwyr isel a chanolig yn fwy tebygol o gael eu cofrestru'n awtomatig ar lefelau isafswm a dim ond ar enillion cymwys

1.175 I'r rhai sy'n ennill incwm isel a chanolig, mae'n arbennig o wir fod lefelau cynilo yn is. Maent yn fwy tebygol na'r rhai sy'n ennill mwy o incwm o gael eu cofrestru'n awtomatig i gyfrannu ar yr isafswm o 8% a dim ond ar ôl ennill enillion cymwys. Fel y dangosir yn Ffigwr 3.4, mae tua hanner yr holl bobl sy'n ennill llai yn cyfrannu ar gyfraddau cyfraniadau gofynnol (8% o enillion cymwys) ac mae 71% o'r rhai sy'n ennill rhwng £10,000 a £20,000 y flwyddyn yn cyfrannu 8% neu lai o gyfanswm y cyflog.

¹⁷⁷ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, 'Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022'. Noder y gallai fod gan y rhai sydd â chyfoeth pensiwn DC (tua 41%) gyfoeth pensiwn DB pellach.

Ffigwr 0.4: Cyfanswm lefelau cyfraniadau ar gyfer gweithwyr sector preifat i gynlluniau DC, yn ôl enillion¹⁷⁸



Mae gweithwyr busnesau llai ac mewn rhai diwydiannau yn fwy tebygol o fod yn gyfrannu ar lefelau gofynnol

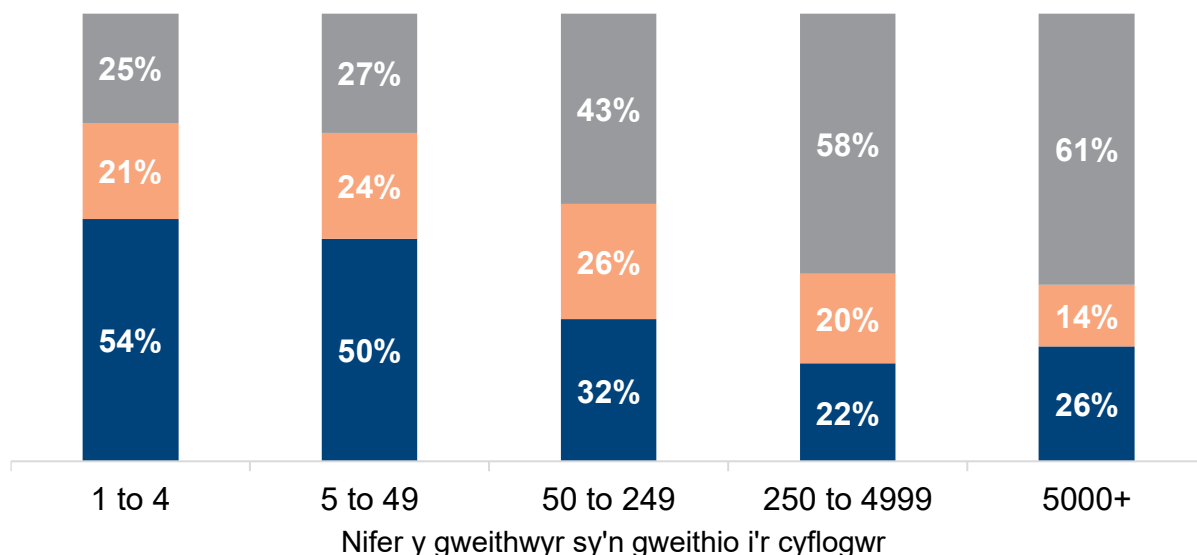
1.176 Mae yna hefyd gydberthnasau cryf rhwng maint cyflogwr a diwydiant ac a yw unigolion yn cynilo ar lefelau cyfraniadau AE isafswm. Fel y dangosir yn Ffigwr 3.5, mae dros hanner y rhai sy'n gweithio i ficro-gyflogwyr gydag 1-4 o weithwyr yn cynilo 8% o enillion cymwys yn unig; tra mewn cyflogwyr gyda dros 5,000 o weithwyr, dim ond chwarter sy'n cynilo ar yr un lefel. Mae yna amrywiad eang yn ôl diwydiant hefyd. Er enghraifft, mae pobl sy'n gweithio ym maes lletygarwch yn llawer mwy tebygol o gynilo ar y lefelau cyfraniadau gofynnol a dim ond ar enillion cymwys o'i gymharu â chyllid ac yswiriant (57% o'i gymharu â 5%). Mae Adran D y pecyn tystiolaeth gysylltiedig yn cynnwys mwy o fanylion am gyfraniadau gan ddiwydiant. Hyd yn oed wrth reoli am ffactorau eraill, roedd perthynas gref o hyd rhwng cyfraniadau is a:

- Gweithio i gyflogwr llai
- Bod yn enillydd is
- Gweithio mewn diwydiannau penodol fel lletygarwch

¹⁷⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2024'.

Ffigwr 0.5: Cyfanswm lefelau cyfraniadau ar gyfer gweithwyr sector preifat yn unig i gynlluniau DC, yn ôl maint y cyflogwr¹⁷⁹

- Cyfraniadau dros 8% o gyfanswm y cyflog
- Cyfraniadau ar 8% neu lai o gyfanswm y cyflog ond uwchlaw AE isafswm
- Cyfraniadau ar isafswm AE (8% o enillion cymwys)



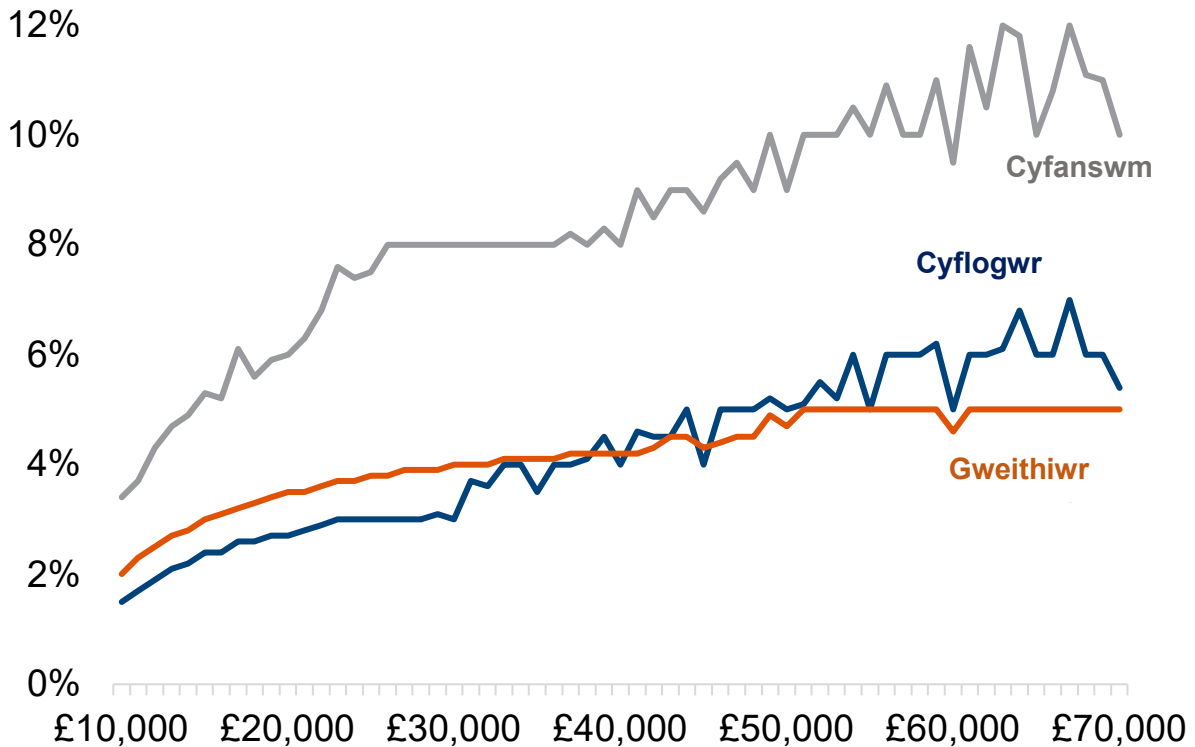
Nid yw cynilion ychwanegol wedi dod i'r amlwg yn ddigonol i alluogi llyfnhau incwm

- 1.177 Nododd y Comisiwn Pensiynau cyntaf, yn ogystal â Phensiwn y Wladwriaeth a chyfraniadau gofynnol o 8% i gynilion pensiwn gweithle, y byddai angen i unigolion wneud cynilion ychwanegol er mwyn cyflawni'r llyfnhau incwm y maent yn ei ddymuno rhwng bywyd gwaith ac ymddeoliad. Er nad oedd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf ddisgwyliad cadarn y byddai'r rhan fwyaf o bobl yn gwneud y cyfraniadau ychwanegol hyn at gynilo pensiwn gweithle, roedd yn gobeithio y byddai cyflogwyr da yn mynd uwchlaw'r isafswm.
- 1.178 Nid yw'r cynilion ychwanegol hyn yn dod i'r amlwg yn ddigonol i bobl gyflawni eu cyfraddau incwm amnewid targed ar ôl ymddeol. Fodd bynnag, lle mae cynilion ychwanegol yn cael eu gwneud, maent wedi'u crynhoi ymhlith y rhai sy'n ennill mwy ac yn aml yn cael eu harwain gan fentrau cyflogwyr.
- 1.179 Fel y dangosir yn Ffigwr 0.6, mae cyfraniadau canolrifol cyflogwyr ar gyfer enillwyr uwch mor uchel â 6% o gyflog llawn, tra bod y rhai ar gyfer enillwyr is yn 3% ac islaw.¹⁸⁰ O ystyried bod cyfraniadau gofynnol cyflogwyr ar gyfer gweithwyr cymwys yn 3% o enillion cymwys, mae canolrif o 3% o gyflog llawn yn awgrymu nad yw llawer o gyflogwyr yn cynnig llawer y tu hwnt i'r symiau gofynnol cyfreithiol i bobl sy'n ennill cyflog is.

¹⁷⁹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2024'

¹⁸⁰ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2024'

Ffigwr 0.6: Cyfraniadau canolrifol fel canran o gyflog llawn gweithwyr y sector preifat mewn cynlluniau DC yn ôl bandiau enillion £1,000¹⁸¹



1.180 Mae'r rhan fwyaf o'r cynilion ychwanegol sy'n cael eu gwneud wedi'u crynhoi ymhlith y rhai sy'n ennill mwy. Mewn gwirionedd, mae cyfraniad canolrifol yr enillydd canolrifol yn llai na 2% o gyflog y tu hwnt i'r lefelau cyfraniad AE gofynnol. Mae'r swm ychwanegol hwn o gynilion, i enillydd cyffredin sy'n cynilo dros yrfa, werth fel uchafswm tua 8% o'u henillion cyn ymddeol.¹⁸² Mae hyn ymhell islaw'r gyfradd amnewid ddisgwyliedig y cyrifodd y Comisiwn cyntaf y byddai ei hangen ar gynilwyr i gyflawni incwm llyfn rhwng bywyd gwaith ac ymddeoliad.¹⁸³

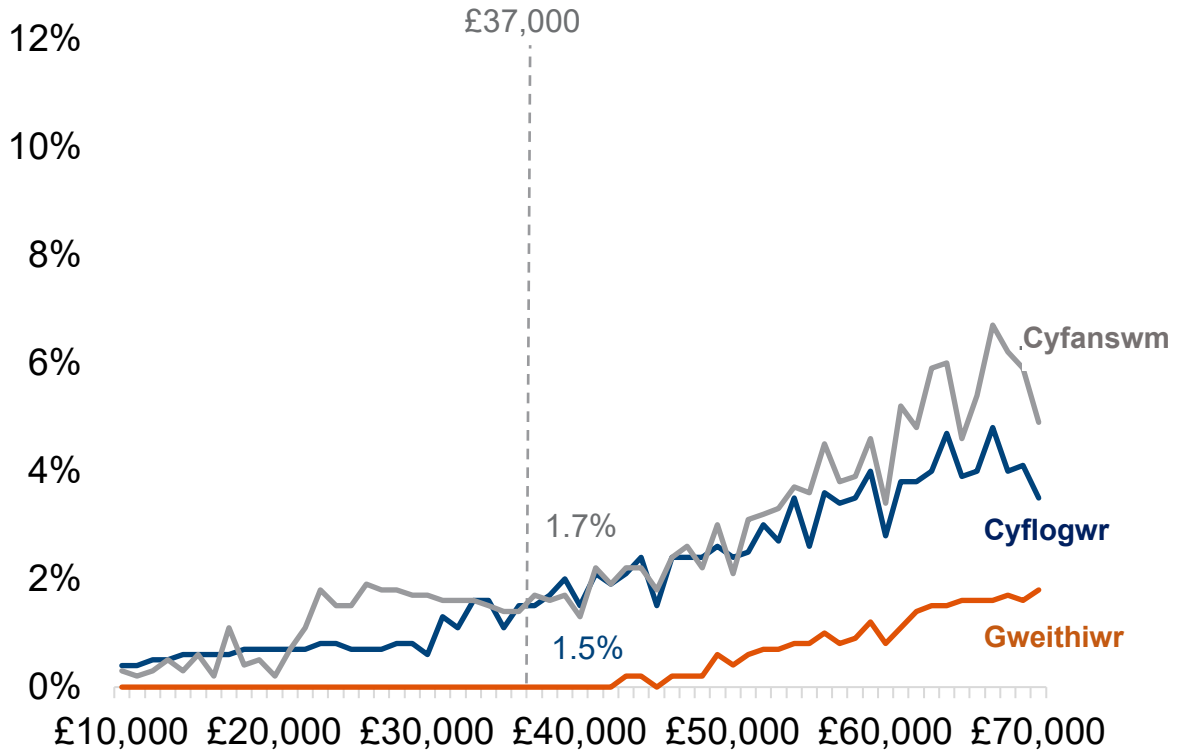
1.181 Mae'n ddefnyddiol dadansoddi'r ffigur llai na 2% o gynilion ychwanegol y mae enillwyr canolrifol yn eu cyfrannu uwchlaw'r lefelau isafswm AE. Y cyfraniad canolrifol ychwanegol gan y cyflogwr yw 1.5% o gyflog uwchlaw'r isafswm o 3%; tra nad yw'r gweithiwr canolrifol yn cyfrannu dim uwchlaw'r isafswm o 5%. Yn enwedig i enillwyr canol ac is, er efallai mai dim ond ar yr isafswm AE o 8% o enillion cymwys y mae gweithwyr yn dal i gynilo, mae rhai cyflogwyr yn dewis ysgwyddo cyfran fwy na'r isafswm o 3%, ond i'r rhan fwyaf o enillwyr canol ac is mae'r cyfraniad ychwanegol hwn gan y cyflogwr yn gymharol fach.

¹⁸¹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2024'

¹⁸² Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio model iPEN

¹⁸³ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2004'

Ffigwr 0.7: Y ganran o gyflog llawn a gynilwyd yn ychwanegol ar gyfer gweithwyr y sector preifat mewn cynlluniau DC, yn ôl bandiau enillion o £1,000 gan ddefnyddio cyfraniadau canolrifol y gweithiwr, y cyflogwr a chyfanswm y cyfraniadau¹⁸⁴



1.182 Fel y dangosir yn

¹⁸⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol, 'Arolwg Blynnyddol o Oriau ac Enillion, 2024'

- 1.183 Ffigwr 0.7, i weithwyr sy'n ennill rhwng £10,000 a £42,000 y flwyddyn, nid oes unrhyw gynilion ychwanegol i weithwyr y tu hwnt i'r lefelau isafswm AE: y cyfraniad cyfartalog (canolrifol) yw 5% o enillion cymwys. At ei gilydd, wrth ystyried cyfraniad y cyflogwr hefyd, mae cyfanswm y cyfraniad canolrifol ar gyfer yr enillydd canolrifol yn cyfateb i gynilo ychwanegol o ddim ond 1.7% o gyflog y gweithiwr. Nid yw hyd yn oed y rhan fwyaf o'r rhai sy'n ennill mwy yn gwneud cynilion ychwanegol ar y lefelau sy'n angenrheidiol i lyfnhau eu hincwm.¹⁸⁵
- 1.184 Lle mae cynilion ychwanegol yn digwydd, mae tystiolaeth yn awgrymu bod hyn yn cael ei arwain gan ymddygiad cyflogwyr i ail-gydbwyso eu cyfraniadau gydag unigolion yn hytrach na menter cynilwyr unigol i gynilo mwy. Cefnogir hyn gan gyffredinolrwydd a nifer y bobl sy'n manteisio ar gymhellion 'cyfatebu' (lle mae'r cyflogwr yn cyfrannu mwy os yw'r gweithiwr yn dewis cyfrannu mwy, gydag un enghraifft wedi'i hamlygu yn Blwch 4). Canfu Nest Insight fod 1 o bob 3 chyflogwr yn cynnig cymhellion paru o'r fath i bob gweithiwr ac mae o leiaf hanner y cyflogwyr yn cynnig paru i o leiaf rai o'u gweithwyr.¹⁸⁶ Pan gyflwynwyd cymhelliant cyfatebol cyflogwr posibl iddynt, dywedodd 4 o bob 5 o bobl (82%) y byddent yn cynyddu eu cyfraniadau pensiwn. Heb gymhellion o'r fath, anaml y bydd gweithwyr yn cynyddu eu lefelau cynilion.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2024'

¹⁸⁶ Nest Insight, 2022, 'Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwyr yn y DU'

¹⁸⁷ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o NatCen, 'Arolwg Agweddau Cymdeithasol Prydain, 2022'

Blwch 4: Cynigion pensiwn mewn dau fusnes mawr

- Mae un busnes mawr yn y DU a arolygwyd gan y Comisiwn yn cynnig cyfraniadau o 8% i Ymddiriedolaeth Meistr DC yn seiliedig ar gyflog llawn i bob gweithiwr cymwys. Mae'r cyfraniadau hyn yn cael eu rhannu'n gyfartal rhwng y cyflogwr (4%) a'r gweithiwr (4%) yn ddiodyn. Mae hyn yn cynrychioli cyfraniad ychwanegol o 1% gan y cyflogwr, gan wneud iawn am 1% yn llai mewn cyfraniadau gweithwyr ac mae'r cyfraddau hyn yn seiliedig ar gyflog llawn yn hytrach nag enillion cymwys.
- Ar gyfer uwch weithwyr, maent yn cynnig cyfraniadau diofyn uwch gydag opsiynau ar gyfer taliadau cyfatebol pellach.
- Maent hefyd yn cynnig cymhellion cyfatebol ar gyfer cyfraniadau ychwanegol gan weithwyr y tu hwnt i'r cynigion diofyn. Am bob 1% ychwanegol a gyfrannir gan y gweithiwr, mae'r cyflogwr yn cyfrannu 1% ychwanegol hyd at lefel benodol. I weithwyr uwch mae'r lefel hon ddwywaith yr hyn a gynigir i weithwyr iau.
- Fe wnaethant adrodd bod tua 1 o bob 4 o'u gweithwyr sy'n cynilo yn eu cynllun pensiwn gweithle wedi manteisio ar y cymhellion ar gyfer paru.
- Cymerodd cyflogwr diwydiannol mawr arall ymagwedd wahanol iawn. Er mwyn rhoi'r hyn maen nhw'n ei ddisgrifio fel 'y cyfle gorau i bawb' maen nhw'n darparu cynnig pensiwn sengl i'w holl weithwyr ar gyfraddau sy'n sylweddol uwchlaw lefelau isafswm AE (10% cyflogwr, 5% gweithiwr).

Pam nad yw cynilion ychwanegol yn cael eu gwireddu?

- 1.185 Gallai rhywfaint o'r diffyg cynilo ychwanegol gael ei yrru gan dybiaeth bod y lleiafswm AE wedi'u sefydlu gan y Llywodraeth oherwydd mai nhw yw'r swm 'cywir' i bobl ei gynilo er mwyn cyflawni ymddeoliad diogel yn ariannol. Er enghraifft, canfu ymchwil gan Ganolfan Dyfodol Ymddeoliad Standard Life fod 61% o gynilwyr Cenhedlaeth Z (y rhai a anwyd rhwng 1997 a 2012) a 51% o'r Mileiniaid (y rhai a anwyd rhwng 1981 a 1996) yn credu eu bod yn cynilo digon ar gyfer eu hymddeoliad dim ond trwy gael eu cofrestru'n awtomatig i pensiwn gweithle.¹⁸⁸ I'r rhan fwyaf o gynilwyr, ni fydd hyn yn arwain at incwm pensiwn digonol fel y'i diffinnir gan gyfraddau amnewid targed.
- 1.186 Yn yr un ymchwil, awgrymodd hanner yr ymatebwyr y byddent yn ymateb i godiad cyflog drwy gynyddu eu cyfraniadau pensiwn, hyd yn oed pe na bai eu cyflogwr yn cyfateb i'r cynnydd mewn cyfraniadau.¹⁸⁹ O ystyried lefelau'r datgysylltiad â chynilo pensiwn yn fwy cyffredinol, a'r lefelau isel o gynilo uwchlaw'r isafswm, gall y canfyddiadau hyn fod yn destun bwlch 'dweud-

¹⁸⁸ Ganolfan Dyfodol Ymddeoliad Standard Life, 2025, 'Llais Ymddeoliad 2025'

¹⁸⁹ Ganolfan Dyfodol Ymddeoliad Standard Life, 2025, 'Llais Ymddeoliad 2025'

gwneud' lle nad yw bwriadau datganedig yn cael eu dilyn gan gamau gweithredu.

- 1.187 Yn fwy cyffredinol, mae ymgysylltiad â phensiynau yn isel. Dim ond 5% o weithwyr sy'n gymwys ar gyfer AE oedd wedi cyfrannu at bensiwn personol yn ystod y 12 mis diwethaf.¹⁹⁰ Ar ben hynny, roedd cyfrannu at bensiwn personol yn llawer mwy cyffredin ymhlith y rhai sy'n ennill mwy. Dim ond chwarter o gynilwyr DC (25%) a newidiodd eu cyfraddau cyfraniadau dros y 3 blynedd diwethaf ac nid yw 4 o bob 5 (79%) erioed wedi adolygu ble mae eu pensiwn wedi'i fuddsoddi.¹⁹¹

Gallai rhewi'r Terfyn Enillion Uchaf arwain at fwy o enillwyr canol yn colli allan ar gyfraniadau pensiwn

- 1.188 Unwaith y bydd gweithiwr (22 oed hyd at oedran Pensiwn y Wladwriaeth) yn ennill dros £10,000 mewn unrhyw un swydd, mae'n ofynnol iddo gael ei gofrestru'n awtomatig gan ei gyflogwr i gynilo tuag at bensiwn gweithle. Fodd bynnag, dim ond gofyniad deddfwriaethol sydd i wneud cyfraniadau pensiwn ar yr hyn a elwir yn 'enillion cymwys', sef yr incwm rhwng £6,240 a £50,270, lle mae'r olaf yn 'Derfyn Enillion Uchaf' AE. Fe'i cynlluniwyd i sicrhau bod cyfraniadau cyflogwyr yn cael eu targedu at enillwyr isel a chanolig gan gydnabod ar yr un pryd y bydd gan lawer o enillwyr uwch ddarpariaethau ymddeol preifat ychwanegol.
- 1.189 Ar hyn o bryd, y Terfyn Enillion Uchaf yw £50,270 ac mae wedi'i rewi ers 2021-22. Y Terfyn Enillion Uchaf gwreiddiol pan gyflwynwyd AE oedd £42,475, yr un lefel â'r trothwy Treth Incwm cyfradd uwch – y pwynt y mae incwm unigolyn yn cael ei drethu uwchlaw ar gyfradd o 40%. Mae'r terfynau enillion uchaf ar gyfer AE a'r trothwy Treth Incwm cyfradd uwch wedi aros ar yr un lefel ond mae cwestiwn a yw'n deg i'r Terfyn Enillion Uchaf ar gyfer AE aros ynghlwm wrth drothwyon Treth Incwm wedi'u rhewi. Pe bai'r Terfyn Enillion Uchaf wedi'i uwchraddio ers 2020-21 yn unol â thwf enillion cyfartalog, byddai wedi cyrraedd £65,700 yn 2026-27.¹⁹²
- 1.190 Pan gyflwynwyd AE yn 2012 dim ond tua 12% o weithwyr oedd yn ennill uwchlaw'r Terfyn Enillion Uchaf. Fel y dengys Ffigwr 0.8, oherwydd y trothwy wedi'i rewi, mae'r gyfran hon wedi cynyddu i tua 20% a disgwylir iddi barhau i godi.¹⁹³ Er mai dim ond lleiafrif o'r rhai sy'n ennill dros y Terfyn Enillion Uchaf sy'n cyfrannu llai nag 8% o'u cyflog llawn, mae'r duedd hon yn dal i awgrymu bod nifer gynyddol o gynilwyr yn wynebu cap ar eu henillion cymwys ac felly eu cyfraniadau pensiwn.

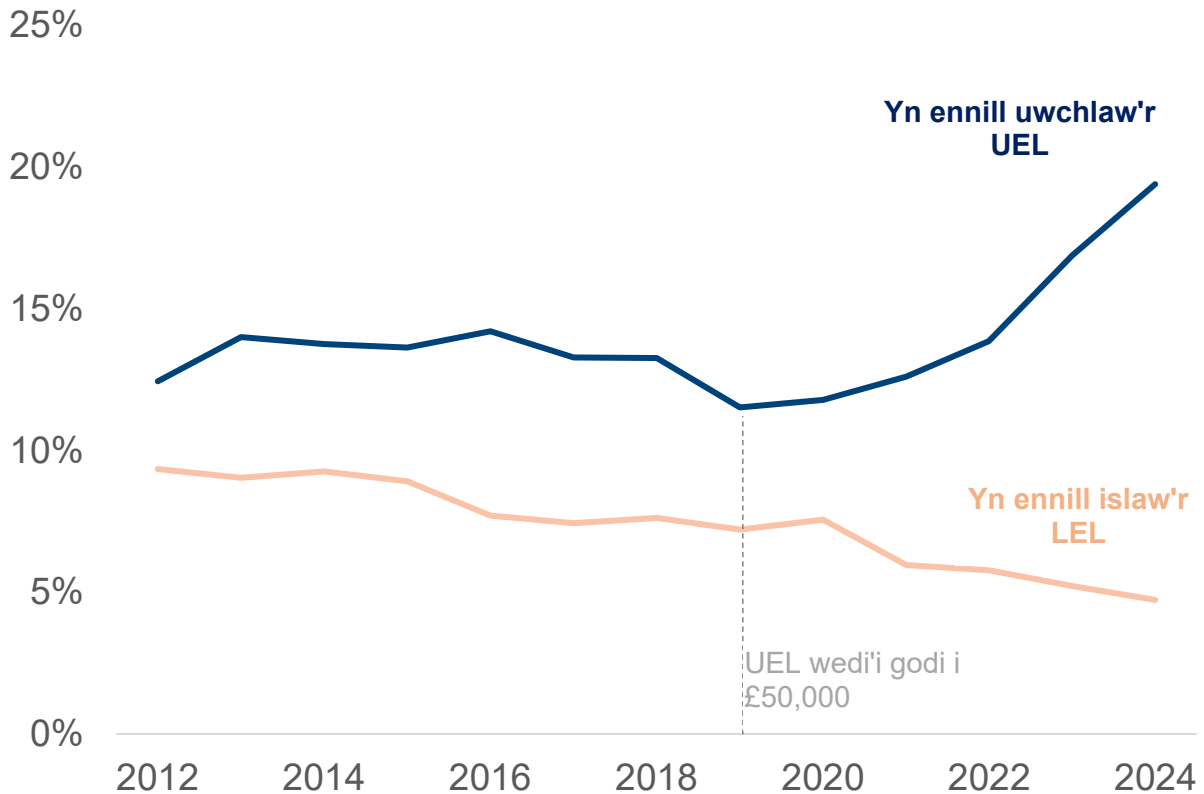
¹⁹⁰ DWP, 2025, 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

¹⁹¹ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

¹⁹² Cyfrifiadau DWP yn seiliedig ar dwf enillion cyfartalog y SYG

¹⁹³ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2012 i 2024'

Ffigwr 0.8: Canran y gweithwyr ag enillion uwchlaw ac islaw band trothwyon enillion AE¹⁹⁴

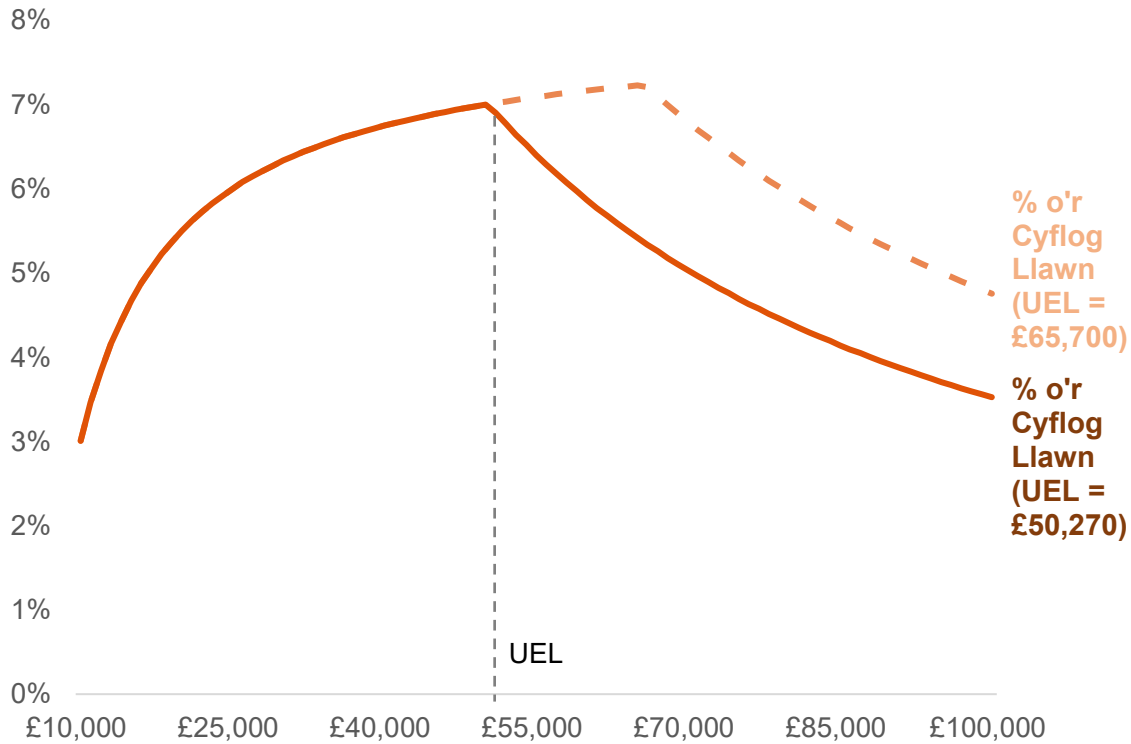


- 1.191 Amcangyfrifir y bydd unrhyw addasiadau i'r Terfyn Enillion Uchaf yn effeithio ar tua 600,000-800,000 o bobl (yn dibynnu ar faint yr addasiad i'r Terfyn Enillion Uchaf), sy'n ennill dros £50,270 ac yn cyfrannu llai nag 8% o'u cyflog llawn.¹⁹⁵ Mae tua 22% o weithwyr y sector preifat mewn cynlluniau DC (3.2 miliwn o bobl) yn ennill uwchlaw'r Terfyn Enillion Uchaf, ac o'r rheini mae 20% (600,000 o bobl) yn cyfrannu llai nag 8% o'u cyflog llawn. Mae gan 80% o'r rhai sy'n ennill dros £50,270 gyfraniadau sy'n 8% o'u cyflog llawn neu'n uwch ac felly ni fyddent yn cael eu heffeithio'n uniongyrchol.
- 1.192 Mae'r Terfyn Enillion Uchaf wedi'i rewi wedi cyfrannu at rai gweithwyr yn profi gostyngiadau mewn termau real yn eu cyfraniadau. I weithiwr a oedd yn ennill £50,270 yn 2021-22 (pan gafodd y Terfyn Enillion Uchaf ei rewi), roedd cyfraniadau isafswm AE (£3,520) yn cyfateb i 7.0% o'u cyflog. Pe baent wedi profi twf enillion cyfartalog ac wedi parhau i gyfrannu ar lefel isafswm AE, byddai eu cyfraniadau wedi gostwng i 5.4% o'u cyflog yn 2026-27. Dangosir effaith y Terfyn Enillion Uchaf wedi'i rewi ar gyfraddau cyfraniadau fel cyfran o gyflog llawn gan Ffigwr 0.9.

¹⁹⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2012 i 2024'

¹⁹⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion'

Ffigwr 0.9: Cyfraniadau isafswm AE fel cyfran o gyflog llawn o ystyried gwahanol lefelau'r Terfyn Enillion Uchaf¹⁹⁶



Mae rhai sy'n gallu fforddio cynilo o bosibl yn colli allan ar gyfraniadau ychwanegol oherwydd y Terfyn Enillion Isaf

1.193 Agwedd bwysig arall ar y meini prawf cymhwysedd AE sy'n effeithio ar gyfraniadau'r rhai sy'n cynilo canran o'u henillion cymwys yw'r Terfyn Enillion Is. Unwaith y bydd rhywun yn ennill dros £10,000 mewn unrhyw un swydd, cânt eu cofrestru'n awtomatig gan eu cyflogwr i gynilo tuag at bensiwn gweithle. Mae'r Terfyn Enillion Is yn golygu mai dim ond ar incwm y maent yn ei ennill dros £6,240 y bydd pobl yn cael eu cofrestru'n awtomatig i gynilo pensiwn, sy'n gweithredu fel terfyn ar y swm y mae pobl yn ei gyfrannu fel cyfran o'u cyfanswm cyflog. Mae effaith y Terfyn Enillion Is yn fwy i'r rhai sy'n ennill llai, o ystyried bod y £6,240 yn cyfrif am swm mwy o'u henillion. Er enghraifft, bydd person sy'n ennill yn union £10,000 y flwyddyn mewn un swydd yn cael ei gofrestru'n awtomatig i gyfrannu o leiaf 5% a bydd ei gyflogwr yn cyfrannu o leiaf 3% ar enillion dros £6,240. Mae hyn yn golygu mai dim ond 8% o £3,760 (£300.80) y byddant yn ei gynilo, sy'n cynrychioli dim ond 3% o'u cyfanswm enillion. Ac o'r cynilion hyn, byddai cyfraniad y cyflogwr yn cynrychioli dim ond 1% o'u cyfanswm enillion, neu £110.

1.194 Gall cyflogwyr ddewis anwybyddu'r Terfyn Enillion Isaf a chofrestru'n awtomatig eu holl weithwyr sy'n ennill dros y sbardun enillion o'r bunt gyntaf

¹⁹⁶ Pe bai'r Terfyn Enillion Uchaf wedi'i uwchraddio ers 2020-21 yn unol â thwf enillion cyfartalog, byddai wedi cyrraedd £65,700 yn 2026-27. Cyfrifiadau'r DWP yn seiliedig ar dwf enillion cyfartalog yr SYG.

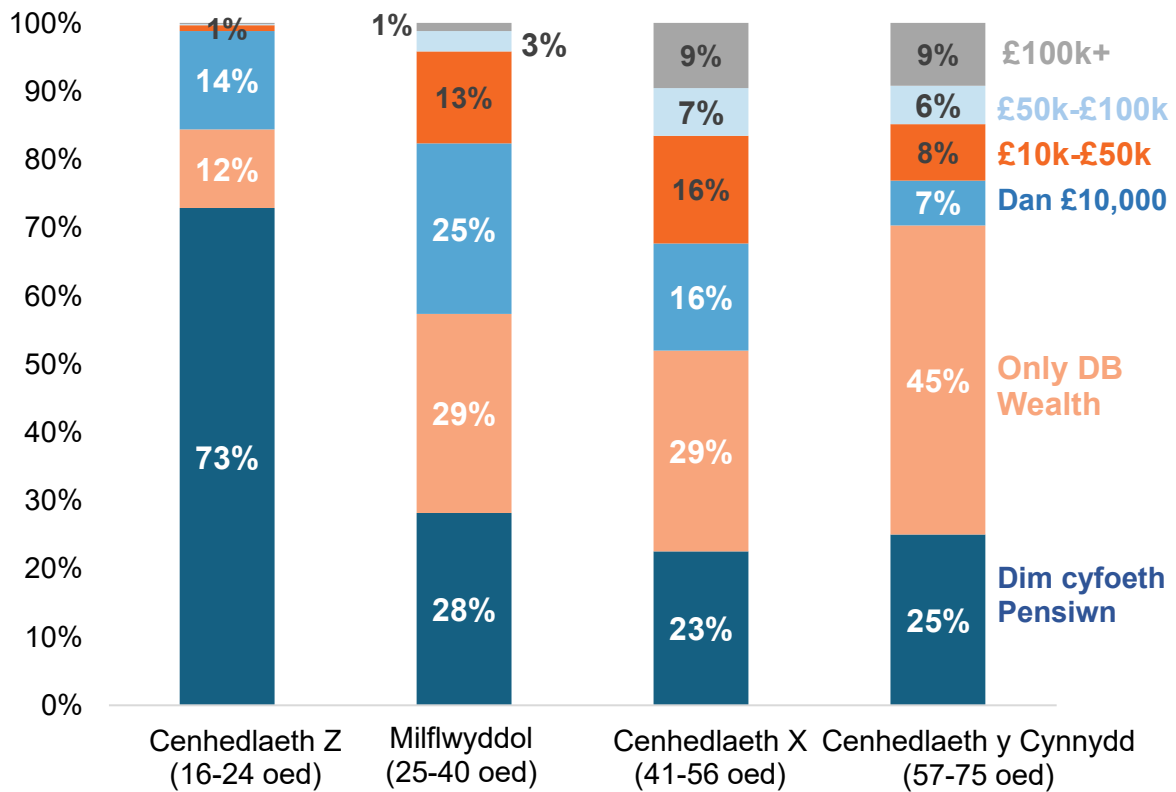
o'u henillion, ac mae llawer yn dewis gwneud hyn. Mae amcangyfrifon yn awgrymu bod tua 4 o bob 10 cyflogwr yn cofrestru eu gweithwyr cymwys o'r bunt gyntaf o enillion.¹⁹⁷ Amcangyfrifir y byddai cael gwared ar y Terfyn Enillion Is yn arwain at tua 6 miliwn o bobl (35% o gyfranogwyr y sector preifat) yn gwneud cyfraniadau uwch.

- 1.195 Pe bai'r Terfyn Enillion Is yn cael ei ddileu, fel yr argymhellwyd gan Adolygiad AE 2017, byddai'r 5 miliwn o bobl sy'n cynilo ar isafswm AE ar hyn o bryd yn cyfrannu £499 ychwanegol y flwyddyn, sy'n cynnwys £250 o'u cyfraniadau, £187 gan eu cyflogwr, a £62 o ryddhad treth. Dim ond symiau ychwanegol amrywiol ond llai byddai'n rhaid i'r 1 miliwn o bobl sy'n weddill sy'n cynilo uwchlaw'r lefelau gofynnol ar hyn o bryd ond a fyddai'n disgyn islaw hyn pe bai'r Terfyn Enillion Is yn cael ei ddileu eu cyfrannu.

Efallai y bydd Cenhedlaeth X yn wynebu heriau 'dyfnder' ychwanegol

- 1.196 Mae her ychwanegol o bosibl i ddyfnder cynilion yn y gweithle DC ymhlith 'Cenhedlaeth X', y rhai a anwyd rhwng 1965 a 1980. Bydd llawer o bobl y genhedlaeth hon wedi treulio rhan sylweddol o'u gyrfaedd yn gweithio yn ystod y newid yn y sector preifat o bensiynau DB i bensiynau DC, cyfnod pan oedd llai a llai o gyflogwyr yn cynnig pensiynau gweithle. O ganlyniad, bydd llawer wedi colli cyfleoedd sylweddol i gronni cynilion pensiwn yn ystod canol eu bywyd gwaith. Fel y gwelsom eisoes, rhagwelir y bydd Cenhedlaeth X yn fwy tebygol o fethu â chyrraedd eu cyfraddau amnewid targed a'u safonau incwm gofynnol o'i gymharu â'r Mileiniaid a Chenhedlaeth Z - y rhai a anwyd rhwng 1981 a 1996 ac o 1997 i 2012.
- 1.197 Er eu bod o bosibl wedi cael eu cofrestru'n awtomatig i gynilion pensiwn gweithle ers 2012, mae llawer yng Nghenedlaeth X yn wynebu'r risg o beidio â chael digon o gyfle ers cyflwyno AE i gronni pot cynilo DC o werth digonol i'w helpu i adeiladu tuag at incwm ymddeol digonol. Mae hyn yn arbennig o wir oherwydd mai dim ond yn 2019 y cafodd AE ei gyflwyno'n llawn i'w lefelau cwmmpas a chyfraniadau gofynnol presennol. Ar ben hynny, o ystyried bod Cenhedlaeth X yn eu 40au a'u 50au ar hyn o bryd, bydd ymdrechion i fynd i'r afael â lefelau annigonol o gynilion DC yn y blynyddoedd i ddod yn cael llai o effaith arnynt nag y bydd gan genedlaethau dilynol. Mae'r cyfleoedd a gollwyd i gynilo ar gyfer pensiwn gyrfa gynnar ymhlith Cenhedlaeth X yn dod yn gliriach fyth pan ystyrir gallu enillion buddsoddi cyfansawdd i gyflawni tua dwy ran o dair o werth potiau pensiwn DC dros gyfnod bywyd gwaith.
- 1.198 Wrth gymharu dosbarthiad cyfoeth pensiwn ar draws cenedlaethau, fel y dangosir yn Ffigur 0.10, mae gan 32% o Genhedlaeth X sydd ag unrhyw gyfoeth pensiwn DC o gwbl botiau cyfunol sy'n gyfanswm o lai na £50,000. Nid yw hyn yn sylweddol uwch na'r Mileiniaid (38%), sydd â degawd neu fwy yn ychwanegol i gynilo ar gyfer eu hymddeoliad ac i elwa o enillion buddsoddi cyfansawdd.

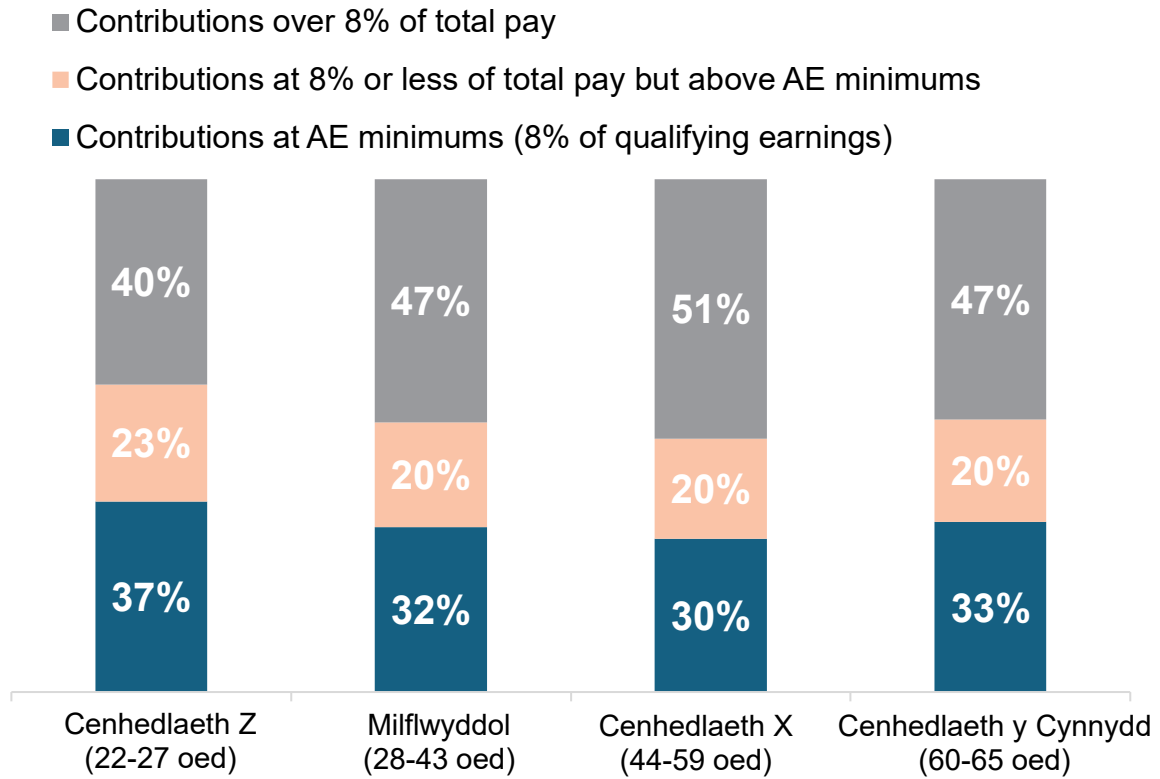
¹⁹⁷ Nest Insight, 2022, 'Cyfraniadau Pensiwn Cyflogwyr yn y DU'; DWP, 2023, 'Arolwg Cyflogwyr 2022'

Ffigwr 0.10: Cyfoeth pensiwn DC yn ôl 'cenhedlaeth', 2020-2022¹⁹⁸

1.199 Mae Ffigwr 0.10 hefyd yn dangos dirywiad clir yn nifer y bobl sydd â chyfoeth pensiwn DB yn unig, gyda Cenhedlaeth y Cynnydd yn llawer mwy tebygol o fod â chyfoeth pensiwn DB yn unig o'i gymharu â chenedlaethau iau. Fodd bynnag, bydd lefel benodol o ddarpariaeth DB yn parhau i fod yn elfen bwysig o dirwedd pensiynau'r DU yn y degawdau nesaf. Efallai bod gan y rhai sydd â chyfoeth pensiwn DC yn Ffigwr 3.10 rywffaint o gyfoeth DB ychwanegol nad yw wedi'i gynnwys yn y siart hwn hefyd.

¹⁹⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, 'Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022'

Ffigwr 0.11: Lefelau cyfraniadau cyfanswm gweithwyr y sector preifat mewn cynlluniau DC yn ôl 'cenhedlaeth', 2024¹⁹⁹



1.200 O'r rhai yng Nghenhedlaeth X sy'n cynilo, nid yw'n glir a fydd eu lefelau cynilo presennol yn gwneud iawn am gyfranogiad is cyn 2012. Mae

¹⁹⁹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Swyddfa Ystadegau Gwladol, 'Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2024'

- 1.201 Ffigwr 0.11 yn dangos, er bod gan Genhedlaeth X y ganran isaf o bobl sy'n cynilo ar lefelau isafswm AE, nad yw hyn yn sylweddol is na'r Mileiniaid, er gwaethaf y ffaith eu bod yn fwy tebygol o fod yn ennill mwy ac yn llai tebygol o fod ar y trywydd iawn i gyrraedd eu hincwm amnewid targed yn eu hymddeoliad.²⁰⁰
- 1.202 Mae ymchwil ar wahân yn awgrymu bod Cenhedlaeth X yn teimlo ymdeimlad o ansicrwydd a phryder ynghylch eu hincwm ymddeol, gyda 43% yn nodi nad oedd ganddynt 'unrhyw syniad' faint o incwm y byddai ei angen arnynt yn eu hymddeoliad.²⁰¹ Er bod 85% eisiau ymddeol cyn 66 oed, dim ond 46% oedd yn disgwyl gallu gwneud hynny.²⁰²

Efallai y bydd angen addasu cyfraddau cyfraniadau AE gofynnol a throthwyon incwm yn y dyfodol

- 1.203 Wrth amlinellu'r her ddyfnder mewn cynilo pensiwn preifat, mae'r bennod hon wedi tynnu sylw at y ffactorau canlynol sy'n effeithio ar allu pobl i gronni pensiynau digonol.
- 1.204 Mae cyfraniadau, yn enwedig ar gyfer enillwyr is a chanolig, wedi'u clystyru o amgylch lefelau isafswm AE.
- 1.205 Nid yw cynilion ychwanegol yn amlwg ddigon i bobl gyflawni llyfnhau incwm rhwng bywyd gwaith ac ymddeoliad.
- 1.206 Mae nifer cynyddol sy'n ennill uwchlaw'r Terfyn Enillion Uchaf yn gweld gwerth eu cyfraniadau AE yn gostwng mewn termau real.
- 1.207 Mae p'un a yw gweithiwr yn elwa o'r cyfraniadau cyflogwr ychwanegol a gydnabyddir fel rhai angenrheidiol i gyflawni llyfnhau incwm yn dibynnu'n gryf ar faint maen nhw'n ei ennill, pa ddiwydiant maen nhw'n gweithio ynddo, a pha un a ydyn nhw'n gweithio i gyflogwr mawr neu fach.
- 1.208 Mae ymgysylltiad â phensiynau yn parhau i fod yn isel, gyda'r rhan fwyaf o bobl ddim yn gwneud addasiadau i'w cyfraddau cyfraniadau dros amser, hyd yn oed lle mae cyflogwyr yn cynnig cynlluniau cyfatebol. Ni allwn ddibynnu ar ymgysylltiad unigol.
- 1.209 Ar gyfraddau cyfraniadau isafswm AE presennol, bydd hyd yn oed pobl sydd â chofnodion cyflogaeth llawn (rhwng 22 ac oedran Pensiwn y Wladwriaeth) yn ei chael hi'n anodd cyflawni incwm amnewid targed ar ôl ymddeol. Fodd bynnag, bydd llawer o bobl yn profi cyfnod allan o gynilion pensiwn sydd wedi'u cofrestru'n awtomatig yn ystod eu bywydau gwaith, trwy gyfnodau o hunangyflogaeth, gofalu, afiechyd, diweithdra, neu incwm isel, ac mae hyn yn amlwg yn eu rhoi dan anfantais o ran sicrhau lefelau cynilo digonol.
- 1.210 Er mwyn mynd i'r afael â'r her ddyfnder mewn cynilion pensiwn preifat, efallai y bydd angen gwneud addasiadau i sicrhau bod meini prawf cymhwysedd

²⁰⁰ Llyfrgell Tŷ'r Cyffredin, 2025, 'Enillion cyfartalog yn ôl oedran a rhanbarth'

²⁰¹ DWP, 2025, 'Cynllunio a Pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'. Cenhedlaeth X yw'r garfan a anwyd rhwng 1965 a 1980, sy'n golygu eu bod rhwng 44 a 59 oed ar adeg yr arolwg yn 2024.

²⁰² DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

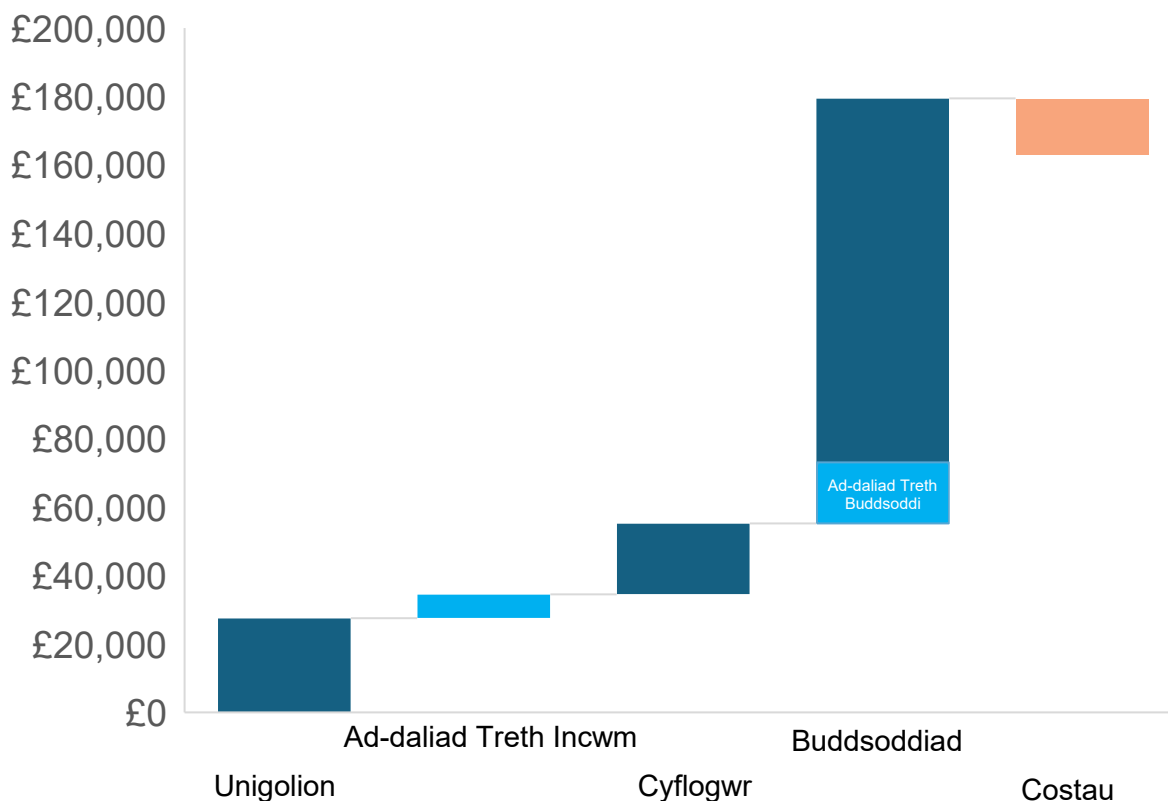
AE, bandiau enillion, a chyfraddau cyfraniadau gofynnol wedi'u gosod ar y lefel gywir.

Yr her twf: mae twf buddsoddiadau yn cyfrannu at ddigonolrwydd ymddeoliad

- 1.211 Efallai bod cyfraddau cyfraniadau drwy AE yn rhy isel ar hyn o bryd i ddarparu'r potiau pensiwn sydd eu hangen i sicrhau ymddeoliad digonol, ond nid nhw yw'r unig ddull nac ychwaith y prif ddull o wella maint y pot o bell ffordd.
- 1.212 Mae'n anodd gorbwysleisio pwysigrwydd enillion buddsoddi cyfansawdd dros amser i werth cyffredinol pot pensiwn. Mae modelu (methodoleg a nodir yn y pecyn tystiolaeth gysylltiedig) yn awgrymu, yn achos enillydd gwrywaidd canolrifol sy'n cyfrannu tua £28,000 at ei gronfa pensiwn DC dros gyfnod ei yrfa, gan gynilo ar lefelau isafswm AE, y byddai'r swm a enillir trwy elw buddsoddi tua £124,000 yn nhermau enillion heddiw.²⁰³ Felly gall enillion buddsoddi cryf, cyfansawdd fod yn gyfrifol am tua dwy ran o dair o werth pot DC. Er mai enillion buddsoddiadau yw'r cyfrannwr mwyaf o bell ffordd at faint pot ar ymddeoliad, cyfraniadau pensiwn yw'r rhagofyniad ar gyfer cael unrhyw fudd o enillion buddsoddiadau.

²⁰³ Mae model astudiaeth achos iPEN yr Adran Gwaith a Phensiynau yn tybio enillion buddsoddi gwirioneddol o ychydig o dan 4% y flwyddyn

Ffigwr 0.12: Cydrannau pot pensiwn DC ar gyfer enillydd cyffredin sydd â hanes gwaith llawn o 22 i oedran Pensiwn y Wladwriaeth²⁰⁴



1.213 Mae Ffigwr 0.12 yn tynnu sylw at y gwahanol ffynonellau sy'n cyfrannu at werth cyffredinol cronfa pensiwn ar ymddeoliad. Rydym eisoes wedi ystyried cyfraniadau unigolion a chyflogwyr drwy gynilion pensiwn gweithle neu bersonol. Mae'r Llywodraeth hefyd yn cyfrannu swm sylweddol drwy roi cymhellion i'r cyfraniadau pensiwn hyn drwy ryddhad Treth Incwm. Yn bwysig, mae rhagor o gefnogaeth gan y wladwriaeth yn cael ei chynnig i gynilwyr pensiwn drwy'r model "Esemt, Esemt, Trethedig (EET)". Nid yn unig y mae cyfraniadau wedi'u heithrio rhag Treth Incwm, ond mae enillion buddsoddi o fewn cynlluniau pensiwn hefyd yn derbyn rhyddhad sylweddol. Nid oes amcangyfrif cywir ar hyn o bryd o hyn,²⁰⁵ ond gan ddefnyddio rhagdybiaethau darluniadol,²⁰⁶ gallai gyfrannu swm sylweddol at faint cyffredinol y pot. O fewn Ffigwr 3.12 (y fethodoleg a nodir yn y pecyn

²⁰⁴ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio model iPEN – gweler Methodoleg 2 yn y pecyn tystiolaeth ar gyfer rhagdybiaethau iPEN; DWP, 2025, 'Arolwg Cyflogwyr 2024'

²⁰⁵ IFS, 2023, 'Glasbriant ar gyfer gwell triniaeth dreth o bensiynau': "Mae £3 biliwn yn amcangyfrif rhy isel o'r dreth a gollwyd ar enillion buddsoddi o fewn cronfeydd pensiwn. Fe'i cyfrifir gan dybio rhyddhad Treth Incwm ar y gyfradd dreth sylfaenol, tra mewn gwirionedd bydd llawer o'r enillion yn cronni i drethdalwyr cyfradd uwch. Nid yw ychwaith yn cynnwys rhyddhad treth enillion cyfalaf ar enillion cyfalaf a wneir o fewn cronfeydd pensiwn; mae hynny'n rhan fawr o'r rhyddhad ar enillion buddsoddi, ond nid yw'r llywodraeth yn cynhyrchu unrhyw amcangyfrif ohono."

²⁰⁶ Byddai'r dreth a allai fod wedi bod yn atebol pe bai enillion buddsoddi yn destun trethiant o fewn pensiynau yn dibynnu ar sut y byddai'r enillion yn dod i'r amlwg. Er enghraifft, pe bai'r enillion yn cael eu gyrru drwy ddifendau, byddai hyn yn destun un math o dreth. Yn yr un modd, os yw hyn drwy dwf cyfalaf, byddai hyn yn destun Treth Enillion Cyfalaf. Mae hyn yn ansicr iawn ac yn dibynnu ar ddyraniadau asedau a pherfformiad buddsoddiadau yn y dyfodol; ni ellir gwybod y ddau beth hyn. Er mwyn dangos y budd posibl o ryddhad treth buddsoddi, mae hyn wedi'i fodelu mewn dwy ffordd gan roi amcangyfrifon tebyg. Yn gyntaf, drwy dybio bod twf buddsoddiad yn cael ei yrru gan ddifendau a bod pob blwyddyn yn cael ei drethu ar 8.75%. Yn ail, pan fydd y person yn cyrraedd ymddeoliad, gan dybio bod twf y buddsoddiad (heb y lwfans treth) yn cael ei drethu ar gyfradd Treth Enillion Cyfalaf o 18%. Mae'r ddau yn cynhyrchu amcangyfrifon o tua £15,000 i £20,000.

tystiolaeth), ar gyfer pot o tua £165,000 a gronnwyd gan enillydd cyffredin a oedd yn cynilo dros yrfa yn nhermau enillion heddiw, efallai bod tua £20,000-£25,000 (tua 10-15%) o gyfanswm y pot wedi'i gyfrannu trwy ryddhad treth gan y Wladwriaeth (gan gynnwys enillion buddsoddi ar y rhyddhad hwn). Dros amser, mae taliadau neu ffioedd gweinyddol hefyd yn chwarae rhan allweddol fel didynadwy wrth bennu meintiau terfynol y potiau pensiwn fel y trafodir yn ddiweddarach yn y bennod hon.

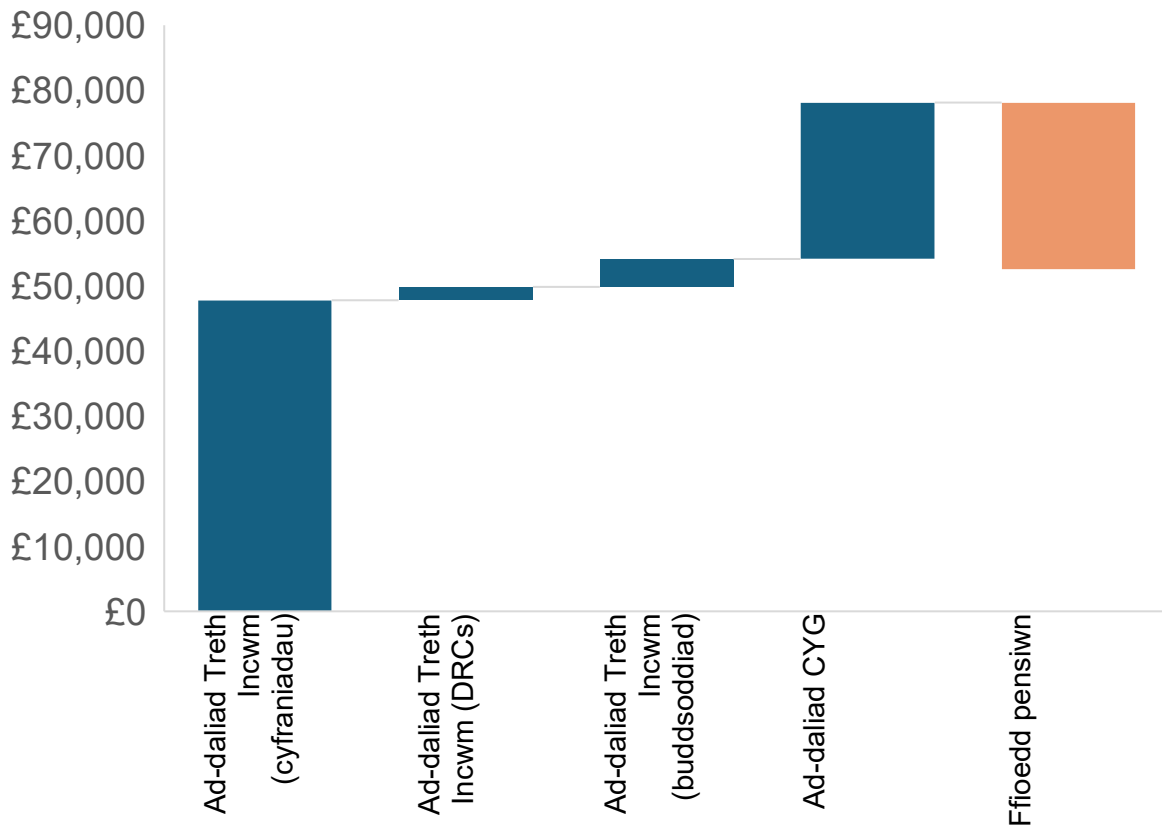
- 1.214 Gallai'r gwerth hwn fod yn sylweddol uwch i'r rhai sy'n ennill mwy. Ar gyfartaledd, mae enillydd £70,000 ar hyn o bryd yn cyfrannu tua 10% o'i gyflog llawn mewn cyfraniadau pensiwn (wedi'u rhannu'n gyfartal yn fras rhwng yr unigolyn a'r cyflogwr). Os gwnaeth gynilo dros eu gyrfa ar y lefel hon, efallai y bydd ganddyn nhw gronfa bensiwn o tua £455,000, gyda £30,000 yn dod o ryddhad Treth Incwm yn unig. Mae hyn yn tynnu sylw at y ffaith y gall rhyddhad treth a chyfraniadau cyflogwyr ddylanwadu ar gryfder y cymhelliant i gynilo.
- 1.215 Mae rhyddhad treth hefyd yn chwarae rhan arwyddocaol wrth helpu i adeiladu gwerth mewn potiau pensiwn DC. Nid yn unig y mae'n cefnogi ac yn rhoi cymhelliant i gyflogwyr a gweithwyr wneud cyfraniadau pensiwn gweithle, ond mae'r twf mewn potiau pensiwn o elw buddsoddi hefyd wedi'i eithrio rhag treth. At ei gilydd, mae'r Wladwriaeth yn darparu cefnogaeth sylweddol i gynilo pensiwn, gyda bron i £80 biliwn o ryddhad treth gros yn 2023-24.²⁰⁷ Roedd tua hanner (£41 biliwn) drwy ryddhad Treth Incwm ar gyfraniadau pensiwn, er bod cefnogaeth ychwanegol drwy ddulliau eraill gan gynnwys rhyddhad Treth Incwm ar incwm buddsoddi (£4 biliwn, er bod yr IFS yn nodi bod hwn yn danamcangyfrif),²⁰⁸ a rhyddhad ar gyfraniadau Yswiriant Gwladol (£24 biliwn). Cafodd hyn ei wrthbwysu'n rhannol gan Dreth Incwm a dalwyd ar daliadau pensiwn (£26 biliwn), gyda rhyddhad treth net o tua £53 biliwn. Fodd bynnag, cyhoeddodd y llywodraeth newidiadau i aberthu cyflogau ar gyfer pensiynau yng Nghyllideb 2025, a fydd o fis Ebrill 2029 ymlaen yn gosod cap o £2,000 fesul gweithiwr ar y swm y gellir ei aberthu heb dalu cyfraniadau Yswiriant Gwladol. Disgwylir i'r penderfyniad hwn reoli cost y rhyddhad.²⁰⁹

²⁰⁷ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o CThEF, 2025, 'Ystadegau Pensiwn Preifat'

²⁰⁸ IFS, 2023, 'Glasbrint ar gyfer gwell triniaeth dreth o bensiynau'

²⁰⁹ OBR, 2026, 'Rhyddhau gwybodaeth rhagolwg atodol: Costio codi CYG ar pensiwn a aberthwyd trwy gyflog cyfraniadau'

Ffigwr 0.13: Cost amcangyfrifedig rhyddhad treth ar gynilo pensiwn yn 2023-24²¹⁰



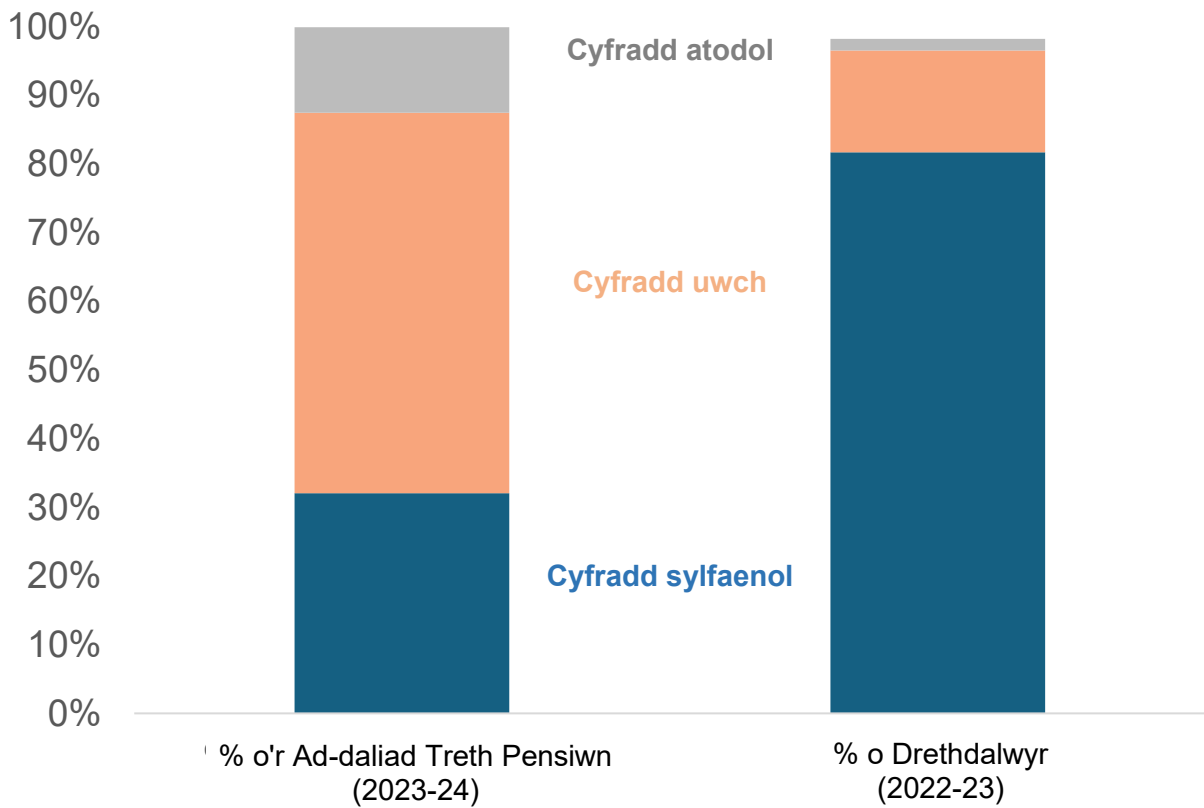
1.216 Fodd bynnag, fel y dengys Ffigwr 0.14, mae'r rhyddhad treth hwn hefyd wedi'i ddosbarthu'n anwastad ymhlith cynilwyr. Mae'r rhai sy'n ennill mwy yn derbyn y rhan fwyaf o'r rhyddhad er gwaethaf y ffaith eu bod yn lleiafrif o gyfranwyr (dim ond tua 20% o gynilwyr pensiwn gweithle sy'n drethdalwyr cyfradd uwch neu ychwanegol).²¹¹ Mae trethdalwyr cyfradd sylfaenol, sy'n ffurfio mwyafrif y trethdalwyr (82%), yn derbyn tua 32% yn unig o ryddhad Treth Incwm ar gyfraniadau pensiwn, tra bod trethdalwyr cyfradd uwch (15% o drethdalwyr) yn derbyn tua 55% o'r rhyddhad treth hwn. Mae trethdalwyr cyfradd ychwanegol, sy'n ffurfio dim ond 2% o gyfanswm y trethdalwyr, yn dal i dderbyn 12% o ryddhad Treth Incwm ar gyfraniadau pensiwn.²¹²

²¹⁰ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o CThEF, 2025, 'Ystadegau Pensiwn Preifat'

²¹¹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2024

²¹² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o CThEF, 2025, 'Ystadegau Pensiwn Preifat'; a CThEF, 2025, 'Ystadegau Incwm Personol'

Ffigwr 0.14: Cyfran amcangyfrifedig o ryddhad Treth Incwm ar gyfanswm cyfraniadau pensiwn a nifer amcangyfrifedig o drethdalwyr²¹³



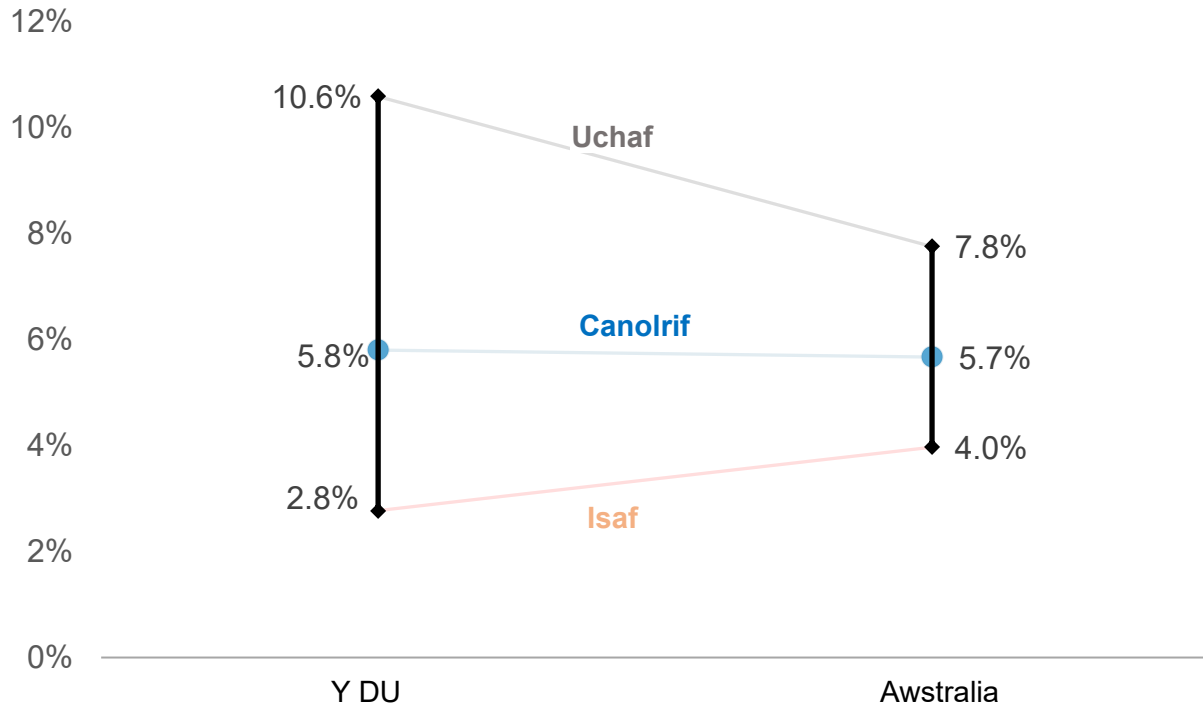
Mae enillion buddsoddi yn dibynnu ar amrywiaeth o ffactorau

1.217 Mae enillion buddsoddi yn y DU yn fwy amrywiol nag mewn llawer o wledydd eraill. Fel y dangosir yn Ffigwr 0.15, mae cymhariaeth o Ymddiriedolaethau Meistr y DU a Phensiynau Personol Grŵp yn erbyn cronfeydd MySuper Awstralia yn dangos bod cynilwyr y DU yn wynebu ystod llawer ehangach o ganlyniadau.

²¹³ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o CThEF, 2025, 'Ystadegau Pensiwn Preifat'; a CThEF, 2025, 'Ystadegau Incwm Personol'

Ffigwr 0.15: Ymddiriedolaethau Meistr y DU a Phensiynau Personol Grŵp o'i gymharu â chronfeydd MySuper Awstralia; yr enillion buddsoddi net uchaf, canolrifol ac isaf dros y 5 mlynedd diwethaf hyd at 2023²¹⁴

Enillion net blynyddol 5 mlynedd



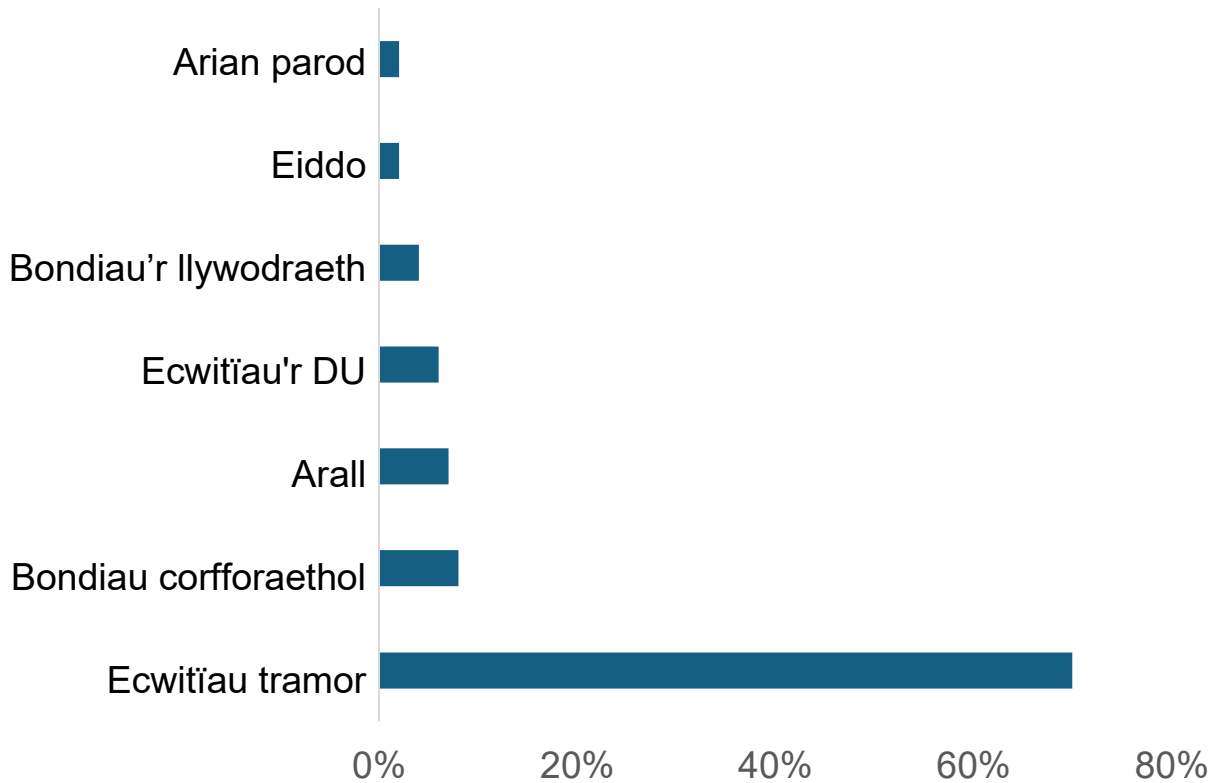
1.218 Gall gwahaniaethau bach mewn enillion buddsoddi arwain at gynnydd sylweddol ym maint y pot pensiwn ar adeg ymddeol. Gallai cynnydd o 1% mewn cyfraddau enillion blynyddol dros gyfnod gyrfa (tua'r gwahaniaeth rhwng y cynilwyr isaf yn y DU ac Awstralia) arwain at gynnydd o tua 30% ym maint pot pensiwn DC ar ymddeoliad. Yn yr un modd, gallai gostyngiad o 1% mewn enillion dros yrfa arwain at ostyngiad o dros 20% ym maint terfynol y pot. Mae gan berfformiad buddsoddi cryf y potensial i wella digonolrwydd i bob cynilwr (mae adran E o'r pecyn tystiolaeth yn cynnwys dadansoddiad sensitifrwydd o effaith newidiadau mewn enillion buddsoddi ar dan-gynilo). Mae'r graddau y mae cynilwyr yn elwa o enillion buddsoddi hefyd yn dibynnu ar pryd maen nhw'n cael mynediad at eu cronfa - mater a archwiliwyd yn fanwl ym Mhennod 5.

1.219 Mae cronfeydd pensiwn yn buddsoddi mewn gwahanol fathau o asedau er mwyn cynhyrchu'r twf hwn ym meintiau potiau ar ran aelodau. Er bod pob buddsoddiad yn cynnwys rhywfaint o risg, mae rhai asedau yn fwy peryglus nag eraill ac, yn gyffredinol, mae asedau risg uwch yn aml yn arwain at elw uwch ond maent hefyd yn cynnwys mwy o anwadalrwydd, a all effeithio'n negyddol ar ymddygiad cynilwyr. Mae Ffigwr 0.16 yn dangos sut mae asedau

²¹⁴ DWP, 2025, 'Asesiad Effaith Bil Cynlluniau Pensiwn'

cyfartalog y cynllun DC yn cael eu dyrannu ar gyfer cynilwr ifanc (30 mlynedd o oedran Pensiwn y Wladwriaeth).

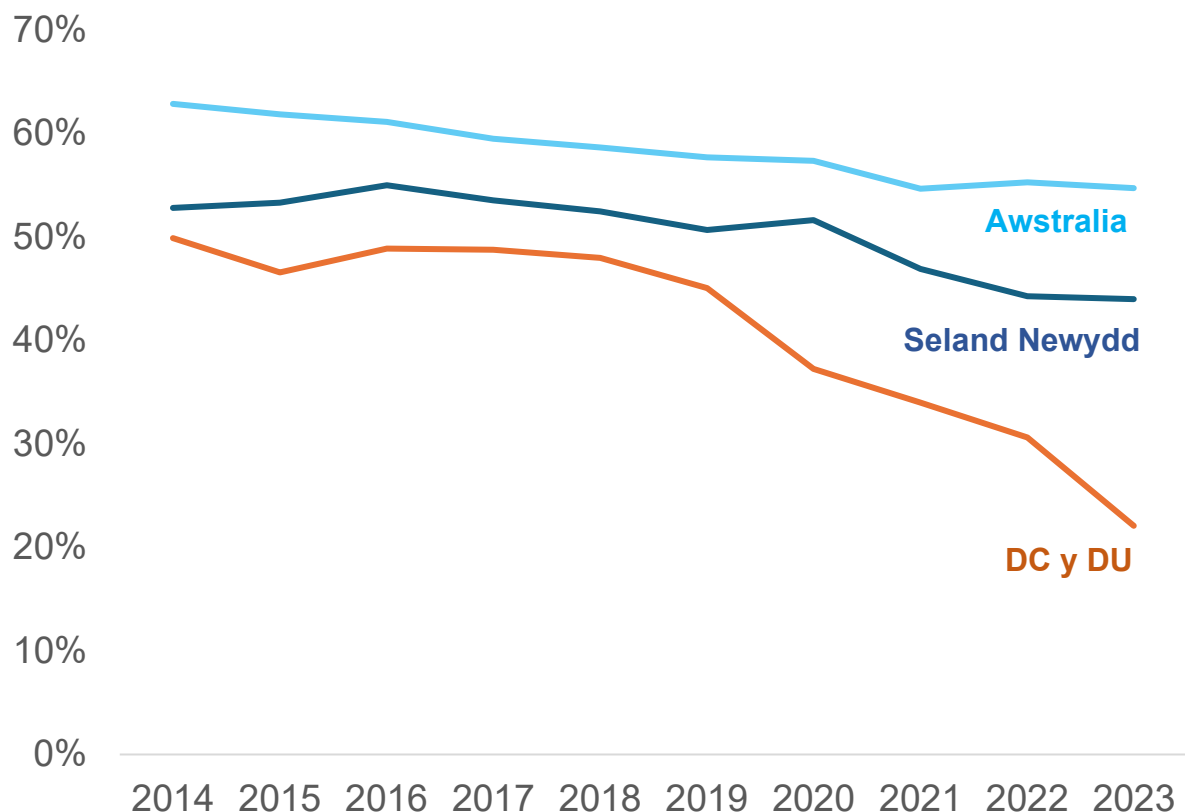
Ffigwr 0.16: Dyraniad asedau cynllun pensiwn cyfraniadau diffiniedig cyfartalog ar gyfer cynilwr ifanc (30 mlynedd o oedran Pensiwn y Wladwriaeth)²¹⁵



1.220 Mae mwyafrif helaeth asedau DC y DU wedi'u buddsoddi mewn ecwitïau tramor – mae hyn yn cael ei yrru gan gostau isel ac arallgyfeirio byd-eang. Mae hyn wedi arwain at gyfraddau cryf o enillion wedi'u haddasu yn ôl risg, yn enwedig oherwydd prisiau cryf cwmnïau technoleg yn UDA yn y farchnad. O ganlyniad, mae'r DU wedi gweld gostyngiadau yn swm y buddsoddiad domestig o gynlluniau pensiwn dros y degawd diwethaf. Er bod gwledydd cymharol wedi gweld gostyngiadau tebyg, mae Ffigwr 0.17 yn dangos bod cronfeydd pensiwn y DU yn eithriad o ran graddfa a chyflymder y dirywiad.

²¹⁵ Dadansoddiad DWP yn seiliedig ar ddata Corporate Adviser, 2024, 'Adroddiad Diffygion Ymddiriedolaeth Meistr a GPP 2024'.

Ffigwr 0.17: Cyfran ddomestig o'r dyraniad mewn cynlluniau pensiwn DC Awstralia, Seland Newydd a'r DU²¹⁶



1.221 Mae cynlluniau pensiwn hefyd yn rheoli risg a sefydlogrwydd buddsoddi trwy dechneg o'r enw 'steilio ffordd o fyw'. Mae steilio ffordd o fyw, neu 'llwybr gleidid', yn ffordd o ddisgrifio'r broses o gynlluniau pensiwn yn symud asedau'n raddol i gronfeydd llai risg a fydd yn cynyddu sefydlogrwydd ac yn amddiffyn rhag siociau marchnad sydyn sy'n targedu set gulach o ganlyniadau ar gyfer maint y pot ar ymddeoliad. Mae hyn fel arfer yn digwydd 10 i 15 mlynedd cyn oedran ymddeol.

1.222 Canfu Arolwg Darparwyr Pensiwn 2024 yr Adran Gwaith a Phensiynau fod enillion buddsoddi ar gyfer y cronfeydd diofyn mwyaf wedi gostwng o 8.6% 30 mlynedd cyn ymddeol i ddim ond 3.6% 5 mlynedd cyn ymddeol.²¹⁷ Felly gallai llawer o gynilwyr golli cyfraddau uwch o dwf buddsoddiadau pan allai eu henillion fod ar neu'n agos at uchafbwyntiau gyrfa (gan fod enillion yn tueddu i gyrraedd uchafbwynt pan fydd pobl yn eu 40au a'u 50au²¹⁸) sy'n golygu bod ganddynt y gallu o bosibl i gyfrannu mwy at eu pensiynau. Mae angen cydbwysedd rhwng diogelu cynilion sydd wedi'u cronni o ganlyniad i sioc ariannol yn agos at bwynt ymddeol a sicrhau eu bod yn parhau i elwa o dwf buddsoddiad cryf ar adegau o enillion gyrfa ar eu hanterth. Gallai lleihau faint o amser y mae potiau cynilwyr unigol ar 'lwybr llithro' mewn asedau twf is arwain at fwy o faint potiau pensiwn, er nad yw hyn yn dod heb risg.

²¹⁶ DWP, 2024, 'Buddsoddiad Cronfa Bensiwn ac economi'r DU'

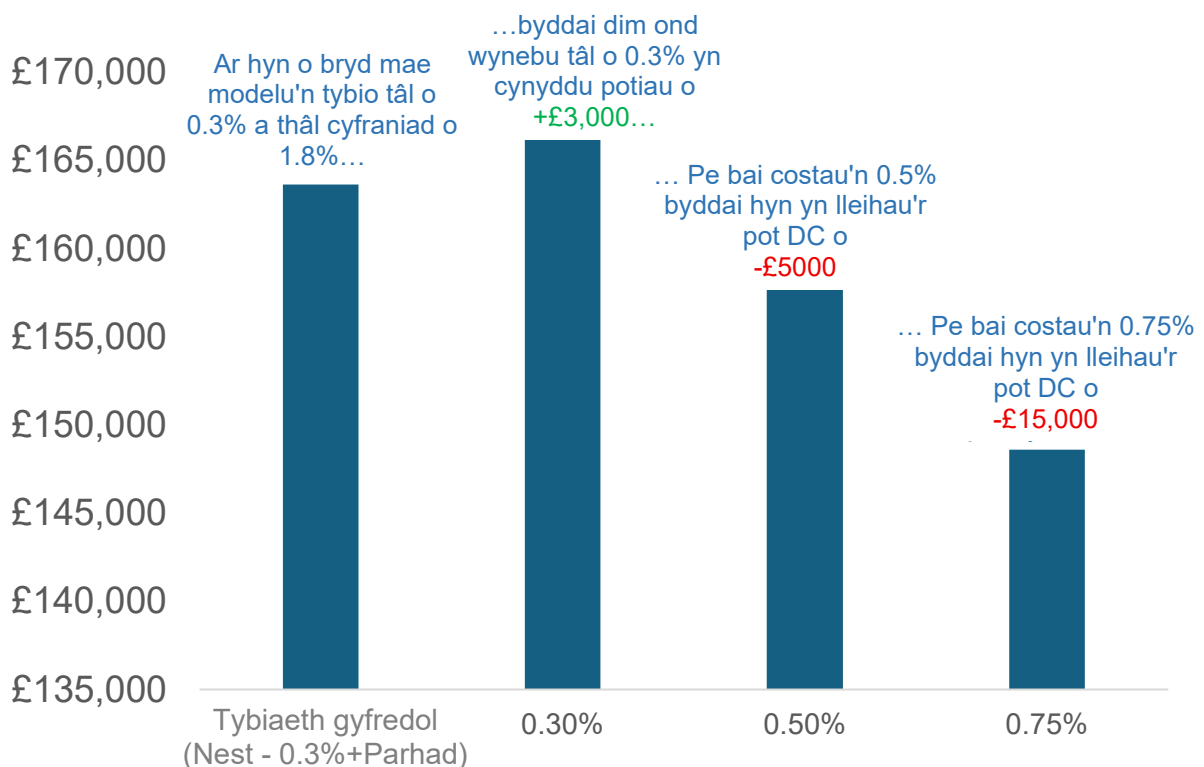
²¹⁷ DWP, 2025, 'Arolwg Darparwyr Pensiwn 2024/25'

²¹⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Blyneddol o Oriau ac Enillion, 2025

Yn hanesyddol, mae ffioedd buddsoddi a rheoli wedi bod yn ddidynadwy sylweddol o faint potiau pensiwn

- 1.223 Er bod maint potiau pensiwn yn cael ei yrru'n bennaf gan gyfraniadau, rhyddhad treth, ac enillion buddsoddi cyfansawdd, mae hefyd yn cael ei yrru gan faint unrhyw ddidyniadau. Nid enillion gros yn unig sy'n bwysig, ond enillion net (h.y. gyda ffioedd wedi'u didynnu).
- 1.224 Mae'r rhan fwyaf o gynlluniau pensiwn DC yn codi ffioedd am fuddsoddi a rheoli cynilion unigolion. Yn aml, cyfrifir Ffi Rheoli Flynyddol fel canran o faint pot pensiwn.

Ffigwr 0.18: Ffioedd pensiwn DC a'u heffaith ar faint terfynol y pot²¹⁹



- 1.225 Pe bai ffioedd rheoli blynyddol yn cael eu gosod ar lefel y terfyn presennol ar ffioedd, sef 0.75%, dengys Ffigwr 3.18 y byddai hyn yn costio dros £15,000 dros oes waith rhywun (gan dybio na fyddai unrhyw gynnydd canlyniadol mewn elw). Mae hyn yn erydu gwerth y gronfa'n sylweddol, nid ymhell o werth cyfraniadau'r cyflogwr (£22,000). Byddai hyd yn oed cynnydd bach i Ffi Rheoli Flynyddol fflat o 0.5% yn erydu'r gronfa £5,000 - gan fwyta'r rhan fwyaf o'r gwerth y mae rhyddhad treth yn ei ychwanegu (£7,000). Ni ellir anwybyddu effaith didynnu taliadau.
- 1.226 Mae ffioedd hefyd yn ffynhonnell gymhlethdod yn y system bensiynau y mae llawer o bobl yn nodi nad ydynt yn ymwybodol ohono. Er enghraifft,

²¹⁹ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio model iPEN ar gyfer enillydd gwrywaidd cyffredin sy'n cynilo dros yrfa.

dywedodd dros hanner yr ymatebwyr i'r Arolwg Bywydau Ariannol yn 2024 nad oeddent yn gwybod bod ffioedd yn cael eu codi ar eu pensiwn.²²⁰

- 1.227 Cynigiodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf darged o leihau Ffioedd Rheoli Blyneddol ar gynilion pensiwn DC i 0.3% neu lai. Dyma hefyd oedd targed y Cynllun Cynilo Pensiwn Cenedlaethol, a fyddai wedi bod yn ddarparwr diodyn ar gyfer enillwyr isel a chanolrifol mewn busnesau bach a chanolig lle nad oedd cyflogwyr o bosibl wedi cael eu gwasanaethu'n dda gan y farchnad darparwyr. Ni wireddwyd hyn ac mewn gwirionedd mae'r tâl cyfartalog ar gyfer aelod o Nest tua 0.5%, uwchlaw targed y Comisiwn cyntaf. Mae cystadleuaeth am gyflogwyr sy'n darparu llif cyfraniadau uwch i gynlluniau wedi golygu bod Ffioedd Rheoli Blyneddol wedi setlo, ar gyfartaledd, tua'r targed a osodwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Mae amrywiad sylweddol o amgylch y cyfartaledd hwnnw oherwydd prisiau penodol i'r cynllun.
- 1.228 Ar adeg y Comisiwn Pensiynau cyntaf, roedd Ffioedd Rheoli Blyneddol hefyd yn llawer mwy amrywiol nag y maent heddiw. Yn aml, roedd pensiynau a werthwyd i fusnesau bach neu ganolig neu bobl ag enillion is yn cario Ffioedd Rheoli Blyneddol o 1% neu uwch, gyda rhai yn cyrraedd cap pris Pensiwn Rhanddeiliaid, a oedd bryd hynny yn 1.5%. Yn 2015, yn dilyn dechrau cyflwyno AE, cyflwynwyd y cap tâl cronfa diodyn o 0.75%. Erbyn 2024, roedd Ffioedd Rheoli Blyneddol cyfartalog yn hofran rhwng 0.32% ar gyfer Darparwyr Aml-Gyflogwr a 0.24% ar gyfer Ymddiriedolaethau Cyflogwr Sengl. Mae hwn yn llwyddiant polisi sylweddol ac un sy'n parhau i ddarparu gwerth i gynilwyr heddiw.
- 1.229 Fodd bynnag, mae prisiau gwahaniaethol eang, gyda dros ddwy ran o dair o gynlluniau aml-gyflogwr yn codi prisiau gwahanol ar wahanol gyflogwyr ac felly cynilwyr union yr un fath sy'n digwydd gweithio i wahanol gwmnïau. Mae'r taliadau hyn yn amrywio o tua 0.1% i rai cyflogwyr i dros 0.5% i gyflogwyr eraill.²²¹ Rhagwelwyd yr ymddygiad hwn gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf ac mae'n anodd gweld cyfiawnhad dros y fath amrywiaeth o ganlyniadau.
- 1.230 Er bod ffioedd heddiw, ar gyfartaledd, yn darparu gwerth i gynilwyr, bydd angen adolygu hyn yn fanylach wrth i newidiadau i raddfa a buddsoddiad ddod i rym. Yn rhyngwladol, mae rhai rheolwyr cronfeydd diodyn mawr iawn, fel AP7 yn Sweden, yn gallu gweithredu gyda ffioedd llawer is na'r DU – mae gan AP7 ffioedd sy'n agosach at 0.1%.²²² Disgwylir i ddiwygiadau polisi sydd ar ddod sbarduno cydgrynhoi pellach ym marchnad DC y DU. Gan fod y broses hon yn cynhyrchu cynilion maint, mae'n bwysig bod y manteision hyn yn cael eu trosglwyddo i ddefnyddwyr.

²²⁰ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

²²¹ DWP, 2025, 'Arolwg Darparwyr Pensiwn 2024/25'

²²² AP7, 2024, 'Adroddiad Blyneddol a Chynaliadwyedd 2024'

Mae digonolrwydd yn dibynnu ar lywodraethu a rheoleiddio i amddiffyn buddiannau cynilwyr

- 1.231 Mae pwysigrwydd ffioedd ac enillion buddsoddiadau ar gyfer digonolrwydd yn golygu ei bod yn hanfodol bod cynlluniau pensiwn – stiwardiaid ein cynilion – yn darparu gwerth da i'w haelodau. Yn y DU, mae ail golofn lled-orfodol y system bensiynau yn cael ei chyflenwi i raddau helaeth gan y sector preifat. Rhaid rheoli hyn yn ofalus os yw AE am gyflawni canlyniadau ymddeol cryf. Felly, rhaid i farchnad y gall 20 miliwn o bobl ymddiried ynddi i ddarparu ymddeoliadau digonol iddynt gael ei hategu gan lywodraethu a rheoleiddio gofalus.
- 1.232 Mae sail ymddygiadol AE yn gofyn am reiliau gwarchod rheoleiddiol cryf. Mae pensiynau gweithle yn anarferol gan mai'r cyflogwr sy'n dewis y cynllun ar gyfer ei weithwyr. Mae rheswm da dros hyn, gan fod ein system yn dibynnu ar ei llwyddiant ar harneisio inertia cynilwyr a denu cyflogwyr. Mae'r diffyg ymgysylltiad cyffredinol hwn gan gyflogwyr a gweithwyr yn golygu bod angen llywodraethu cryf i sicrhau bod cynilwyr yn cael y canlyniadau gorau.
- 1.233 Hyd yn oed mewn systemau pensiwn gydag ail golofn gwbl orfodol lle gall gweithwyr ddewis eu darparwyr pensiwn (er enghraifft, Awstralia), mae ymgysylltiad isel â phensiynau ac anghymesuredd gwybodaeth sylweddol rhwng darparwr ac aelodau yn atal y system rhag gweithredu fel marchnad gystadleuol wirioneddol effeithlon, gan olygu bod angen cyfundrefn reoleiddio gref.²²³
- 1.234 Mae'r farchnad a grëwyd i gyflawni ail golofn system bensiynau'r DU yn wahanol i'r hyn a ragwelwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Ni gyflwynodd y Llywodraeth y Cynllun Cynilo Pensiynau Cenedlaethol (NPSS) fel cynllun diofyn ond penderfynodd adael y farchnad yn fwy agored. Mae'r farchnad hon yn cael ei rheoleiddio gan ddau reoleiddiwr gwahanol – Y Rheoleiddiwr Pensiynau (TPR) a'r Awdurdod Ymddygiad Ariannol (FCA) – sy'n gweithio o ddau set wahanol o egwyddorion, gan greu rhywfaint o aneffeithlonrwydd yn ogystal ag anghysondebau rhwng y ddwy gyfundrefn.

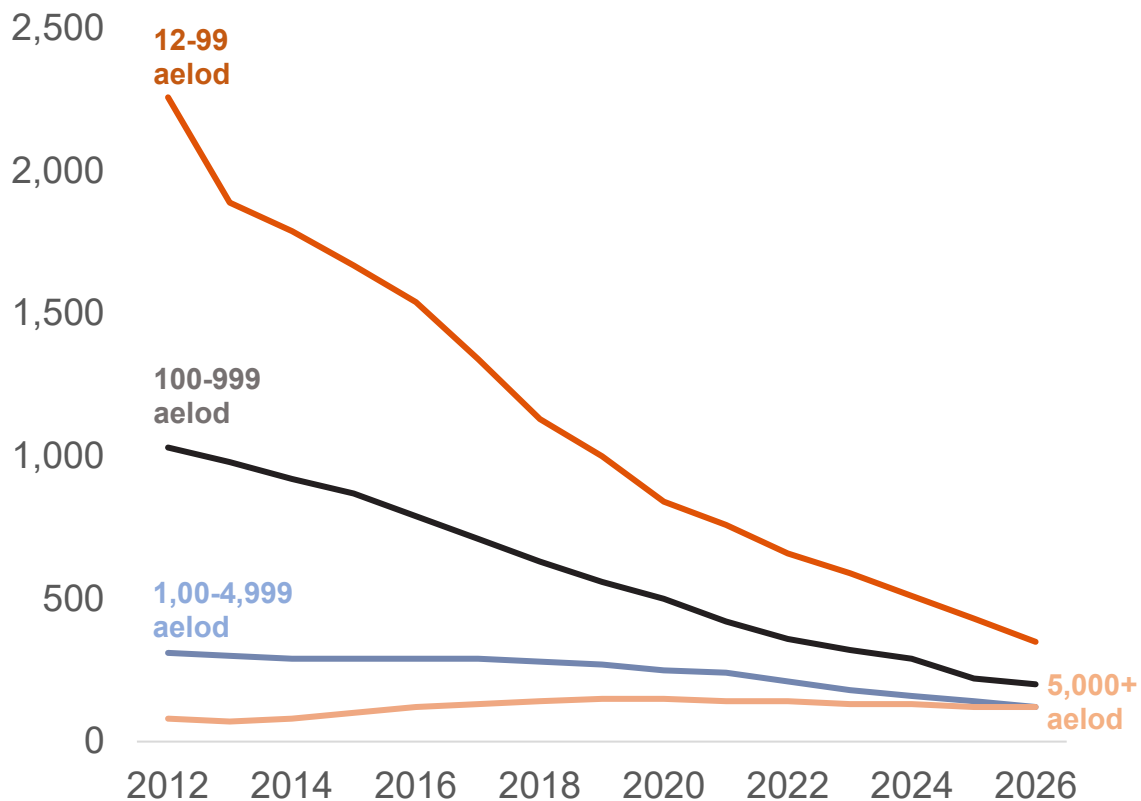
Wrth i'r system a luniwyd gan gofrestru awtomatig dyfu a newid, bydd angen i reoleiddio gadw i fyny â hynny

- 1.235 Bydd marchnad y pensiynau yn 2030 a thu hwnt yn edrych yn wahanol iawn i farchnad heddiw. Bydd diwygiadau polisi sy'n sbarduno cydgrynhoi yn y sector DC – ar lefel y cynllun a'r pot – ynghyd â maint cynyddol y farchnad DC, a chystadleuaeth gynyddol am drosglwyddiadau pensiwn yn ail-lunio'r system yn sylweddol. Bydd y newidiadau hyn, ynghyd â risgiau systemig sy'n dod i'r amlwg fel newid hinsawdd, yn diffinio esblygiad y farchnad yn y blynyddoedd i ddod. Mae marchnad bensiynau sy'n tyfu ac yn newid yn creu cyfleoedd i gryfhau llywodraethu, er enghraifft drwy gynyddu graddfa, ond mae hefyd yn peri heriau rheoleiddio newydd.

²²³ Gweler, er enghraifft, Super Review 2026, 'Ymddieithrio â chyfoeth ymddeol Awstraliaid sy'n erydu'n dawel'

1.236 Mae'n debygol y bydd tueddiadau presennol o gydgrynhoi yn y farchnad DC yn cael eu cyflymu gan ofynion deddfwriaethol sydd ar ddod ar faint cynlluniau. Mae Ffigwr 0.19 yn dangos tueddiadau yn nifer y darparwyr pensiwn yn y farchnad DC, sydd eisoes wedi lleihau o tua 3,700 yn 2012 i tua 800 o gynlluniau heddiw.²²⁴ O dan y Bil Cynlluniau Pensiwn, bydd y llywodraeth yn cyflwyno trothwy o £25 biliwn ar gyfer asedau dan reolaeth erbyn 2030 (gyda disgwyl i eithriadau ar gyfer cynlluniau gyrraedd £25 biliwn erbyn 2035). Felly disgwylir i'r farchnad gydgrynhoi ymhellach, gyda rhagolygon y bydd nifer y cynlluniau pensiwn aml-gyflogwr yn lleihau o tua 60 i 15-20 yn y 5-10 mlynedd nesaf.²²⁵

Ffigwr 0.19: Nifer o gynlluniau gweithle sy'n seiliedig ar ymddiriedolaethau DC yn ôl maint yr aelodaeth²²⁶



1.237 Bydd y duedd hon tuag at gydgrynhoi yn arwain at dirwedd pensiynau wahanol iawn yn y dyfodol, sydd â goblygiadau o ran digonolrwydd a llywodraethu. Mae gan raddfa fwy y potensial i hybu digonolrwydd drwy wella canlyniadau i gynilwyr drwy ffioedd is sy'n cael eu gyrru gan gynilion maint, llywodraethu a goruchwyliaeth gryfach, a mynediad cynlluniau mwy at ystod ehangach o ddsbarthiadau asedau. Er enghraifft, canfu ymchwil gan y Rheolydd Pensiynau fod byrddau ymddiriedolwyr cynlluniau mwy sy'n seiliedig ar ymddiriedolaethau yn gallu asesu'n well i ba raddau yr oedd

²²⁴ TPR, 2026, 'Tirwedd cyfraniadau diffiniedig galwedigaethol yn y DU 2025'

²²⁵ DWP, 2025, 'Asesiad Effaith Bil Cynlluniau Pensiwn'

²²⁶ TPR, 2026, 'Tirwedd cyfraniadau diffiniedig galwedigaethol yn y DU 2025'

aelodau'n cael gwerth am arian, gan gynnwys craffu ar berfformiad buddsoddi, ffioedd ac ansawdd gwasanaeth. Wrth i gynlluniau gydgyrnhoi, bydd sector pensiynau DC sydd wedi'i ganoli mewn ychydig o gynlluniau yn codi materion newydd o ran strategaeth, llywodraethu a risg, a bydd yn cynyddu pwysigrwydd systemig pob cronfa bensiwn unigol, gan ategu'r angen i gael y rheoleiddio cywir. Wrth i gydgyrnhoi fynd rhagddo, mae risg y gallai llais aelodau cynllun pensiwn ddod yn fwy pell o'r broses gwneud penderfyniadau a fydd angen ei fonitro.

- 1.238 Gan gydnabod, mewn llawer o achosion, nad yw ffioedd a buddsoddiad –rhan bwysicaf o dwf cronfa – yn bethau y gall unigolyn arfer llawer o reolaeth neu ddewis drostynt, mae'r Llywodraeth yn cymryd camau i gynyddu tryloywder a diogelu buddiannau aelodau. Bydd y fframwaith Gwerth am Arian newydd sy'n cael ei sefydlu yn ei gwneud yn ofynnol i gynlluniau pensiwn DC ddatgelu data yn erbyn metrigau perfformiad penodol, a fydd yn caniatáu asesiad cymharol o'u gwerth ar draws perfformiad buddsoddi, costau a thaliadau, ac ansawdd y gwasanaethau a ddarparant. Y bwriad yw ysgogi mwy o dryloywder, cymhariaeth, cystadleuaeth ac yn y pen draw canlyniadau gwell i gynilwyr drwy wella'r farchnad neu orfodi ymadawiad y rhai sy'n perfformio'n wael. Dylai mwy o dryloywder a metrigau gwerth ehangach alluogi busnesau i ddeall yn well y cynlluniau pensiwn gweithle a fydd yn darparu'r gwerth gorau i'w gweithwyr. Fodd bynnag, bydd gwireddu'r dyheadau hyn yn gofyn am lywodraethu cryf a rheoleiddio clir.
- 1.239 Mae deinameg wrth y pot, yn ogystal â'r cynllun, a'r lefel, hefyd yn newid y farchnad. Mae cydgrynhoi pensiynau yn cynyddu wrth i fwy o bobl gronni potiau pensiwn lluosog - amcangyfrifir bod 13 miliwn o botiau pensiwn gohiredig bach gwerth llai na £1,000. Mae mesurau yn y Bil Cynlluniau Pensiwn yn darparu ar gyfer cydgrynhoi awtomatig y potiau pensiwn lleiaf, gyda photiau o dan £1,000 yn symud yn awtomatig i gyd-grynhowyr. Mae gan y mesur hwn y potensial i gael effaith gadarnhaol ar enillion gan y gellid trosglwyddo costau is ar gyfer cynlluniau i gynilwyr.
- 1.240 Gall dangosfyrddau pensiwn newid deinameg y potiau ymhellach drwy gynyddu'r wybodaeth sydd gan bobl am eu pensiynau. Mae rhoi mwy o wybodaeth i bobl am eu pensiynau i'w gymeradwyo, a gallai helpu i leihau'r anghymesuredd gwybodaeth rhwng cynilwyr a darparwyr pensiwn, gyda'r potensial i ysgogi mwy o gystadleuaeth rhwng darparwyr dros elw a thaliadau buddsoddi. Fodd bynnag, mae'n parhau i fod i'w weld sut y bydd y deinameg hyn yn datblygu'n ymarferol. Mae ymgysylltiad â phensiynau fel arfer yn isel ac mae trosglwyddo cronfeydd rhwng darparwyr yn heriol ar hyn o bryd. Gan fod dangosfyrddau'n galluogi pobl i ddod o hyd i botiau pensiwn bach a gollwyd yn flaenorol, mae'n bosibl y bydd y farchnad ar gyfer cynhyrchion cyfuno pensiynau sy'n caniatáu i bobl uno pensiynau lluosog yn ehangu ymhellach.
- 1.241 Er bod y rhan fwyaf o bobl sy'n cyfuno pensiynau yn gwneud hynny i mewn i gynhyrchion cynilo gweithle eraill, tuedd gynyddol yw i gynilion a gronnir

mewn cynhyrchion pensiwn a reoleiddir gan y llywodraeth gael eu trosglwyddo i gynhyrchion nad ydynt yn gysylltiedig â'r gweithle fel Pensiynau Buddsoddi Personol (Sips). Mae'r rhain yn brin o lawer o'r amddiffyniadau defnyddwyr sydd ar waith yn y farchnad cynilo yn y gweithle, gyda diffyg capiau ffioedd yn bryder penodol. Ystyriodd llai na thraean o'r cynilwyr a arolygwyd gyda photiau DC a oedd wedi cyfuno eu pensiynau ffioedd a thaliadau wrth benderfynu gwneud hynny, gan ddangos yr achos dros amddiffyniad cryfach i aelodau.

- 1.242 Nid yw risgiau systemig, sy'n rhy fawr i unrhyw gronfa unigol allu amrywio yn eu herbyn, yn her newydd, ond mae llawer yn dwysáu. Mae newid hinsawdd a cholli bioamrywiaeth yn peri risgiau sylweddol i bortffolios buddsoddi, o ran risgiau ffisegol a risgiau polisi sy'n gysylltiedig â'r newid gwyrdd. Canfu un astudiaeth, o dan senario cynhesu uchel, y gallai cronfeydd pensiwn y DU brofi dirywiad mewn enillion buddsoddi rhwng 20% a 30% y flwyddyn erbyn 2040, gydag effeithiau posibl llym ar ddigonolrwydd ymddeoliad.²²⁷
- 1.243 Mae tirwedd pensiynau'r DU yn newid yn gyflym. Efallai y bydd angen addasu rheoleiddio a llywodraethu i sicrhau bod system pensiynau preifat y DU yn parhau i fod yn addas at y diben, a bod cynilwyr yn parhau i gael eu diogelu wrth iddynt dynnu eu harian allan. Rhaid i unrhyw fodel yn y dyfodol roi blaenoriaeth i fuddiannau'r aelodau.

Casgliad

- 1.244 Mae'r bennod hon wedi nodi'r hyn y mae'r Comisiwn wedi'i nodi fel y prif heriau sy'n wynebu cynilwyr wrth iddynt weithio tuag at adeiladu ymddeoliad diogel yn ariannol iddynt hwy eu hunain a'u teuluoedd.
- 1.245 Gan ddechrau gyda sylfeini cronni pensiynau – Pensiwn y Wladwriaeth a enillir drwy gyfraniadau a chredydau Yswiriant Gwladol, pensiynau gweithle, a mathau eraill o gyfoeth a ddefnyddir i ariannu ymddeoliad – mae'r bennod hon wedi nodi faint mae pobl yn ei gynilo ar hyn o bryd ac wedi tynnu sylw at y ffactorau sy'n gyfrifol am gronni a lleihau meintiau potiau pensiwn dros gyfnod bywyd gwaith.
- 1.246 Mae Pensiwn y Wladwriaeth newydd a'r Cynllun Pensiwn Atebolrwydd (AE) wedi sicrhau bod sylfeini incwm ymddeol yn gryfach ac yn fwy rhagweladwy nag erioed i nifer fawr o bobl yn y DU, ond mae dyfnder y cynilion hynny ar hyn o bryd yn golygu bod llawer yn dal i fod mewn perygl o beidio â chyflawni ymddeoliad diogel yn ariannol – yn enwedig y rhai sy'n ennill incwm is a chanolig. Mae gwahaniaethau mewn cyfraniadau pensiwn gweithle, agweddau ar y fframwaith AE, ac amrywiadau mewn ffioedd a pherfformiad buddsoddi yn golygu bod llawer o gynilwyr yn dal i fod ar y trywydd iawn i fethu â chyrraedd y canlyniadau ymddeol y maent yn eu disgwyl.

²²⁷ Ortec, 2024, 'Risgiau Hinsawdd sy'n Wynebu'r Diwydiant Pensiynau'

- 1.247 Er mwyn mynd i'r afael â'r heriau hyn yn y dyfodol, bydd angen gwneud addasiadau i sicrhau bod meini prawf cymhwysedd AE, bandiau enillion, a chyfraddau cyfraniadau gofynnol wedi'u gosod ar y lefel gywir. Mae'n hanfodol bod unrhyw atebion yn ennyn consensws eang, yn fforddiadwy i fusnesau, unigolion a'r wladwriaeth, a bod modd eu gweithredu'n hawdd mewn modd priodol wedi'i gamu a'i raddio.
- 1.248 Gyda'i gilydd, mae'r heriau dyfnder a thwf a amlinellir yn y bennod hon yn dangos, er gwaethaf llwyddiannau AE, nad yw gormod o bobl yn cynilo digon i fwynhau ymddeoliad sy'n ddiogel yn ariannol. Mae hefyd yn bwysig sicrhau bod cynilwyr yn gallu elwa'n llawn o'r strwythurau buddsoddi a llywodraethu a fwriadwyd i'w cefnogi. Er bod sylfeini'r system yn gryf, mae dosbarthiad y cynilion yn parhau i fod yn anwastad. Mae cyfraniadau pensiwn uwch wedi'u crynhoi'n drwm ymhlith y rhai sy'n ennill mwy a'r rhai sy'n gweithio o fewn sectorau penodol.
- 1.249 Yn ogystal â'r heriau dyfnder a thwf, mae'r bylchau sylweddol mewn cyfranogiad pensiwn yn tynnu sylw at drydedd her fawr ar gyfer cronni pensiynau preifat - ei lled. Mae llawer o grwpiau'n wynebu rhwystrau strwythurol sy'n eu hatal rhag adeiladu cyfoeth pensiwn digonol dros eu bywydau gwaith. Felly mae'r bennod nesaf yn troi o'r cwestiwn a yw pobl yn cynilo digon i a ydynt yn cynilo o gwbl, gan archwilio'r grwpiau sydd â'r risg uchaf o ddiffyg cynilo ar gyfer eu hymddeoliad a sut mae'r risgiau hyn yn adlewyrchu anghydraddoldebau parhaus yn y farchnad lafur, gan gynnwys patrymau enillion isel neu anwadal a chyfnodau a dreulir y tu allan i waith â thâl.

Pennod 4 Y bwlch cyfranogiad: pwy sy'n colli allan ar gynilo pensiwn a pham ei fod yn bwysig ar gyfer digonolrwydd

Crynodeb

- **Mae cofrestru awtomatig wedi gwella cyfranogiad mewn cynilion pensiwn ond mae gwahaniaethau mewn bywydau gwaith yn achosi bylchau mawr a pharhaus mewn cyfoeth pensiwn.** Er bod mwy o bobl â chyflog is yn cael eu denu i gynilo ar gyfer pensiwn, mae incwm is, gwaith rhan-amser neu ansicr, amser allan o waith oherwydd salwch a gofalu, a datblygiad cyfyngedig yn golygu bod menywod, pobl anabl a rhai lleiafrifoedd ethnig yn cronni llawer llai o gyfoeth pensiwn preifat. Mae'r grwpiau hyn yn wynebu rhwystrau sy'n cyfyngu ar eu gallu i gynilo a'r cyfoeth pensiwn y gallant ei adeiladu yn y pen draw. Mae'r risg o ddiffyg cynilo ar gyfer ymddeoliad yn waeth i bobl sydd â sawl un o'r nodweddion hyn.
- **Pobl hunangyflogedig yw'r grŵp sydd leiaf tebygol o gymryd rhan mewn cynilo ar gyfer pensiynau.** Maent yn eistedd yn gyfan gwbl y tu allan i gofrestru awtomatig ac mae ganddynt gyfraddau cyfranogiad isel iawn. Mae llawer yn dibynnu'n fawr ar eiddo neu etifeddiaeth yn y dyfodol, er bod yr asedau hyn wedi'u crynhoi ymhlith y rhai sy'n ennill mwy, gyda chohortau hunangyflogedig iau yn annhebygol iawn o fod yn adeiladu cyfoeth pensiwn digonol. O ganlyniad, mae'r hunangyflogedig yn cynrychioli un o'r grwpiau mwyaf arwyddocaol sy'n peri pryder ynghylch digonolrwydd pensiynau.
- **Mae cyfrifoldebau gofalu a chyfnodau allan o waith oherwydd afiechyd neu anabledau yn lleihau cynilo pensiwn hirdymor.** Mae gofal di-dâl, salwch hirdymor ac anabled i gyd yn cyfyngu ar hanes cyflogaeth a chyfraniadau, gyda chredydau ym Mhensiwn y Wladwriaeth yn helpu ond heb wneud iawn am gollu cynilion pensiwn preifat dros amser.
- **Mae ymadawriad cynnar o'r farchnad lafur yn risg fawr o ran digonolrwydd.** Mae niferoedd mawr yn gadael gwaith yn eu 50au oherwydd dewis personol, iechyd gwael a gofalu. Mae hyn yn byrhau bywydau gwaith pan fydd hirhoedledd yn cynyddu, gan ei gwneud hi'n

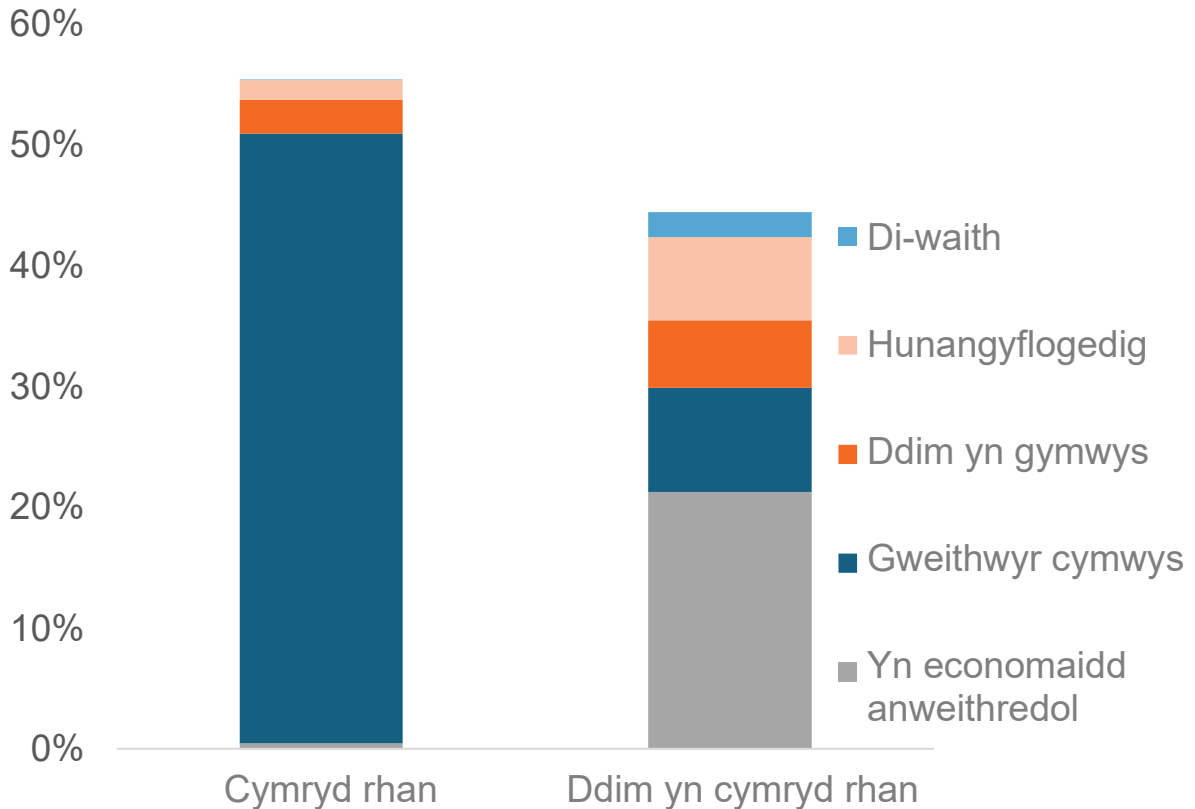
anoddach cronni digon o gyfoeth pensiwn ac o bosibl cynyddu dibyniaeth ar Bensiwn y Wladwriaeth a chymorth prawf modd i'r rhai heb gynilion pensiwn digonol. Mae angen strategaeth gydlynol, unedig i helpu pobl i aros mewn gwaith am hirach ac i sicrhau bod y farchnad lafur a'r system bensiynau yn cyfrannu at incwm ymddeol diogel a digonol.

Cyflwyniad

1.250 Mae digonolrwydd pensiynau yn dibynnu nid yn unig ar faint mae pobl yn ei gynilo, ond hefyd ar a allant gynilo o gwbl a pha mor rheolaidd y maent yn gwneud hynny. Mae cofrestru awtomatig (AE) wedi ehangu'r ddarpariaeth yn sylweddol ar gyfer gweithwyr cymwys, ond eto nid yw bron i hanner yr oedolion o oedran gweithio yn cyfrannu at unrhyw bensiwn.²²⁸ Yn 2023-24, roedd tua 45% o bobl o oedran gweithio yn nodi nad oeddent yn cynilo i mewn i bensiwn yn y 12 mis blaenorol. Gan ddadansoddi hyn: roedd tua 23% yn economaidd anweithredol neu'n ddi-waith; roedd 9% yn weithwyr cymwys a oedd wedi optio allan o AE; roedd 7% yn hunangyflogedig ac felly y tu allan i'r fframwaith AE; ac roedd tua 6% yn weithwyr nad oeddent yn bodloni meini prawf cymhwysedd AE, naill ai oherwydd bod eu henillion mewn unrhyw swydd sengl wedi gostwng islaw'r sbardun o £10,000 neu eu bod o dan 22 oed (gweler Ffigwr 0.1). Yn arwyddocaol, mae bron i hanner (47%) y rhai nad ydynt yn cynilo mewn gwaith â thâl (h.y. naill ai'n gyflogedig neu'n hunangyflogedig).

²²⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

Ffigwr 0.1: Poblogaeth oedran gweithio yn ôl cyfranogiad pensiynau a statws cyflogaeth, 2023-24²²⁹



1.251 Gall patrymau gwaith ar draws bywyd person gael effaith ar ganlyniadau eu pensiwn. Mae dadansoddiad gan yr IFS yn dangos bod cyfranogiad parhaus mewn cyflogaeth amser llawn yn gysylltiedig yn gryf ag incwm uwch ar ôl ymddeol, gyda thebygolrwydd llawer is o orffen yn y cwintel isaf o incwm ymddeol (gweler adran F y pecyn tystiolaeth). Mewn cyferbyniad, mae pobl sydd wedi treulio'r rhan fwyaf o'u bywydau gwaith y tu allan i gyflogaeth amser llawn yn wynebu risg uwch o fod yn y pumed isaf o'r dosbarthiad incwm ar ôl ymddeol.²³⁰

1.252 Bu cynnydd sylweddol mewn cyfranogiad mewn pensiynau dros amser, gyda chohortau a aned yn ddiweddarach yn cael mwy o fynediad at bensiynau preifat. Mae dadansoddiad gan yr IFS yn dangos bod cohortau cynharach yn fwy tebygol o fod heb gyfoeth pensiwn preifat, gyda chyfran y bobl heb gyfoeth pensiwn preifat unigol yn is ar gyfer y rhai a anwyd rhwng 1947-59 o'i gymharu â'r rhai a anwyd rhwng 1937-46, ar draws cyrsiau bywyd cyfranogiad yn y farchnad lafur (Tabl 0.1 Tabl 0.1: Dadansoddiad cohort sy'n cymharu'r rhai heb gyfoeth pensiwn preifat a hanes marchnad lafur isod).²³¹ Ar yr adeg y cyflwynwyd AE yn 2012, roedd y rhai a anwyd rhwng 1937-46 i gyd wedi cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Roedd y rhai a anwyd

²²⁹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

²³⁰ DWP, 2026, Cyrsiau bywyd a phatrymau cynilo pensiwn

²³¹ DWP, 2026, Cyrsiau bywyd a phatrymau cynilo pensiwn

rhwng 1947 a 1959 rhwng 53 a 65 oed, gan adael llawer yn dal yn y farchnad lafur i elwa o Addysg Bellach.

Tabl 0.1: Dadansoddiad cohort sy'n cymharu'r rhai heb gyfoeth pensiwn preifat a hanes marchnad lafur²³²

Cwrs bywyd	Cohort	% heb unrhyw gyfoeth pensiwn preifat
Dros 75% wedi'i dreulio mewn gwaith llawn amser	1937-46	25%
	1947-59	12%
Rhan-amser yn bennaf	1937-46	54%
	1947-59	25%
Ddim mewn gwaith â thâl yn bennaf	1937-46	73%
	1947-59	46%

- 1.253 Er y gallai'r rhai ar yr incwm isaf gael trafferth fforddio cynilo ar gyfer pensiynau, mae mwy o bobl sy'n ennill incwm isel wedi cael eu denu i gynilo ar gyfer pensiynau yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Fodd bynnag, mae'r rhai sy'n ennill cyflogau is a'r hunangyflogedig yn dal i fod ymhlith y grwpiau mwyaf sy'n colli allan ar gynilo pensiwn ac o ganlyniad mewn mwy o berygl o annigonolrwydd pensiwn. Mae hyn yn rhannol oherwydd trothwyon oedran ac enillion AE a diffyg cerbyd cynilo cyfatebol ar gyfer yr hunangyflogedig.
- 1.254 Er nad oes anghydraddoldebau rhanbarthol mawr o ran cyfranogiad mewn pensiynau (gweler adran H y pecyn tystiolaeth) mae grwpiau eraill â chyfraddau anghymesur o isel o ran cynilo ar gyfer pensiynau, sy'n cynnwys menywod, pobl anabl, gofalwyr a sawl grŵp lleiafrifoedd ethnig.²³³ I'r grwpiau hyn, mae gwaith â chyflog isel, ansicr neu ran-amser, yn ogystal ag amser allan o'r farchnad lafur, yn lleihau eu gallu i gynilo a chysondeb eu cyfraniadau pensiwn. Mae pobl iau nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET), neu sy'n profi cyfnodau hir allan o waith yn eu hoedolaeth gynnar, hefyd yn wynebu canlyniadau hirdymor sylweddol o ran digonolrwydd pensiwn. Mae treulio mwy o amser yn NEET yn golygu colli'r blynyddoedd cynnar o gynilo ar gyfer pensiwn gan ganiatáu llai o amser i elwa o log cyfansawdd, a thrwy hynny ehangu bylchau digonolrwydd yn y dyfodol a chynyddu'r risg o incwm ymddeol annigonol.
- 1.255 Ffactor pwysig arall sy'n llunio digonolrwydd pensiynau yw'r pwynt y mae pobl yn gadael y farchnad lafur. Er bod bywydau gwaith hirach yn darparu mwy o flynyddoedd o gyfraniadau a llai o flynyddoedd y mae'n rhaid i adnoddau ymddeol ymestyn drostynt, mae tueddiadau diweddar yn dangos bod llawer o bobl yn eu 50au yn gadael gwaith yn gynharach nag mewn gwledydd cyfoedion eraill.²³⁴ Mae'r ymadawiadau cynnar hyn yn byrhau hanes

²³² DWP, 2026, Cyrsiau bywyd a phatrymau cynilo pensiwn

²³³ DWP, 2025, 'Gorffen y Gwaith'

²³⁴ OECD, 2025, 'Rhagolygon Cyflogaeth OECD 2025'

cyfraniadau, yn cynyddu'r tebygolrwydd y bydd pobl yn defnyddio eu cynilion pensiwn cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth, ac yn cynyddu'r risg o incwm ymddeol annigonol yn fawr. Felly mae deall a mynd i'r afael â'r rhwystrau sy'n wynebu gweithwyr hŷn, gan gynnwys iechyd, ansawdd swyddi, hyblygrwydd a sgiliau, yn hanfodol i wella canlyniadau pensiwn a sicrhau y gall pobl gynilo, a chynilo am ddigon hir, ar draws eu bywydau gwaith.

Digonolrwydd pensiwn ac enillwyr isel

- 1.256 Mae AE wedi dod â mwy o bobl i gynilo ar gyfer pensiwn gweithle yn ystod y blynyddoedd diwethaf, ond mae llawer yn dal i golli allan ar gynilo cyson neu ddigonol.
- 1.257 Mae rheolau cymhwysedd AE (megis y sbardun enillion a Therfyn Enillion Is) yn darparu amddiffyniad i'r rhai sy'n ennill isaf drwy sicrhau nad ydynt yn methu â chynilo ar gyfer pensiwn gweithle pan allai fod yn anfforddiadwy. Mae hon yn nodwedd bwysig o'r system, oherwydd i rai o'r enillwyr isaf, efallai na fydd modd cynilo ar bensiwn yn y gweithle, yn enwedig wrth reoli incwm aelwyd isel. Fodd bynnag, mae'r trothwyon enillion, y meini prawf oedran a'r driniaeth o ddeiliaid swyddi lluosog o fewn rheolau AE yn ychwanegu rhwystrau sy'n atal cynilo i'r grŵp hwn ac o ganlyniad, mae'n fwy tebygol y bydd y rhai sy'n ennill llai yn symud i mewn ac allan o gynilo ar draws eu bywydau gwaith. Er gwaethaf cwmpas AE ehangach yn gyffredinol a manteision cynilo, hyd yn oed i lawer o enillwyr is, yn glir – mae cyfran sylweddol o enillwyr isel yn parhau i fod mewn perygl uwch o incwm ymddeol annigonol.

Mae cyfranogiad pensiwn enillwyr is yn cael ei ddylanwadu'n fawr gan y meini prawf cymhwysedd cofrestru awtomatig

- 1.258 Un o'r prif ffactorau sy'n dylanwadu ar gyfranogiad y rhai sy'n ennill llai mewn cynilo pensiwn yw'r meini prawf cymhwysedd AE. Mae'r rheolau cymhwysedd AE presennol yn golygu mai dim ond y rhai sy'n ennill uwchlaw'r sbardun enillion o £10,000 mewn unrhyw un swydd sy'n cael eu cofrestru'n awtomatig i gynilo tuag at bensiwn gweithle gan eu cyflogwr.²³⁵
- 1.259 Er bod y rheol hon ar waith i amddiffyn y rhai sy'n ennill isaf rhag cael eu dwyn yn awtomatig i gynilo pensiwn nad ydyn nhw efallai'n gallu fforddio, mae'n golygu bod gan y rhai sy'n ennill is gyfraddau cyfranogiad pensiwn is. Er enghraifft, dim ond 37% o weithwyr sy'n ennill llai na £10,000 sy'n cynilo mewn pensiwn gweithle, o'i gymharu â 71% o'r rhai sy'n ennill rhwng £10,000 a £20,000.²³⁶ Nid yw'r gwahaniaeth hwn o reidrwydd yn cael ei yrru gan wahaniaeth mewn ymddygiad, ond mae'n bennaf oherwydd sbardun enillion o £10,000 AE. Bydd y 37% sy'n ennill llai na £10,000 ac sy'n cynilo mewn pensiwn naill ai wedi gofyn yn benodol i ymuno â chynilo pensiwn gweithle

²³⁵ GOV.UK, 'Pensiynau gweithle: Ymuno â phensiwn gweithle'

²³⁶ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

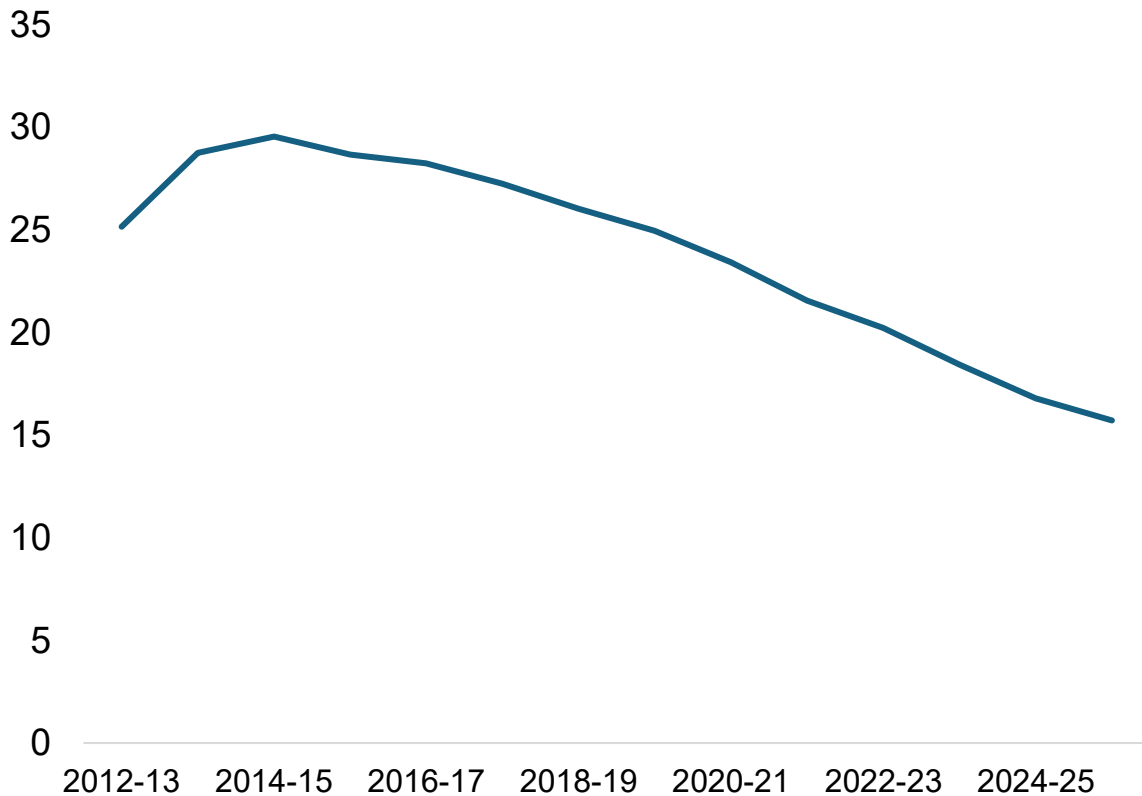
neu'n gweithio i gyflogwyr sy'n cofrestru eu holl weithwyr yn awtomatig mewn pensiynau gweithle, er enghraifft trwy 'gofrestru cytundebol'.

- 1.260 Mae'r sbardun enillion AE wedi'i rewi ar £10,000 ers 2015, yn rhannol oherwydd pryderon a godwyd bod cynnydd parhaus yn y sbardun yn eithrio miloedd lawer o fenywod rhag AE. Mae rhewi'r sbardun wedi dod â mwy o bobl i fod yn gymwys ar gyfer AE a chynilo ar gyfer pensiynau, yn rhannol oherwydd cynnydd cydamserol yn y Cyflog Byw Cenedlaethol, a fydd yn codi i 66% o gyflog canolrifol y rhai 21 oed a hŷn o fis Ebrill 2026 – cynnydd o tua 55% 10 mlynedd yn ôl.²³⁷ Er gwaethaf hyn, mae bylchau yn parhau. Ar yr adeg y cafodd ei gyflwyno, roedd y sbardun enillion yn gyson â'r Lwfans Personol safonol – swm yr incwm y gallwch ei ennill cyn talu treth. Mae Ffigur 0.2 yn dangos, yn 2014, bod hyn yn hafal i rywun yn gweithio 30 awr yr wythnos ar yr Isafswm Cyflog Cenedlaethol. Mae rhewi'r sbardun enillion ochr yn ochr â degawd o gynnydd i'r isafswm cyflog wedi golygu mai dim ond 16 awr yr wythnos y mae'n rhaid i bobl weithio ar y Cyflog Byw Cenedlaethol (a ddisodlodd yr Isafswm Cyflog Cenedlaethol ar gyfer gweithwyr sy'n oedolion dros 25 oed yn 2016) i gyrraedd y trothwy ar gyfer AE. Mae rhewi'r sbardun wedi golygu bod 86% o weithwyr bellach wedi'u cynnwys gan AE, i fyny o 79% pan weithredwyd y mesur yn 2012.²³⁸

²³⁷ Y Comisiwn Cyflogau Isel, 2026, 'Isafswm Cyflog Cenedlaethol: Adroddiad y Comisiwn Cyflogau Isel 2025'

²³⁸ Cyfrifiadau'r Adran Gwaith a Phensiynau gan ddefnyddio lefelau'r Cyflog Byw Cenedlaethol

Ffigwr 0.2: Nifer yr oriau yr wythnos sy'n ofynnol ar yr Isafswm Cyflog Cenedlaethol/Cyflog Byw i gael eich cofrestru'n awtomatig²³⁹



- 1.261 Pan gynigiodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf sbardun enillion ar gyfer AE, argymhellwyd y dylid ei gysylltu â Trothwy Cynradd Yswiriant Gwladol, sef y lefel enillion lle mae gweithwyr yn dechrau talu cyfraniadau Yswiriant Gwladol Dosbarth 1. Dadleuodd y Comisiwn cyntaf ei bod yn bwysig caniatáu i'r rhan fwyaf o weithwyr gael y dewis o gymryd rhan mewn pensiynau gweithle a derbyn budd cyfraniad y cyflogwr. Fe wnaethant gyfiawnhau hyn drwy nodi y byddai gan lawer o enillwyr isel enillion uwch ar adegau eraill yn eu bywydau gwaith a thybiwyd y byddai'r cynilwyr hyn eisiau gwneud darpariaeth pensiwn y tu hwnt i Bensiwn y Wladwriaeth.²⁴⁰ Bryd hynny (2002-2006), roedd y Trothwy Cynradd ychydig o dan £5,000 y flwyddyn.
- 1.262 Daeth Adolygiad Cofrestru Awtomatig 2010 i'r casgliad y dylid yn hytrach paru'r sbardun enillion â'r Lwfans Treth Incwm Personol, gan arwain i'r sbardun enillion cyntaf yn 2012-13 fod yn £8,105, gan adlewyrchu pryderon y byddai gormod o gyfraniadau llai yn anymarferol i ddarparwyr.²⁴¹ Arhosodd ynghlwm wrth y Lwfans Personol am ddwy flynedd, ac ers hynny mae'r sbardun enillion wedi'i rewi ar £10,000 tra bod y Lwfans Personol wedi codi i £12,570. Mae hefyd yn werth nodi bod Trothwy Cynradd Yswiriant Gwladol

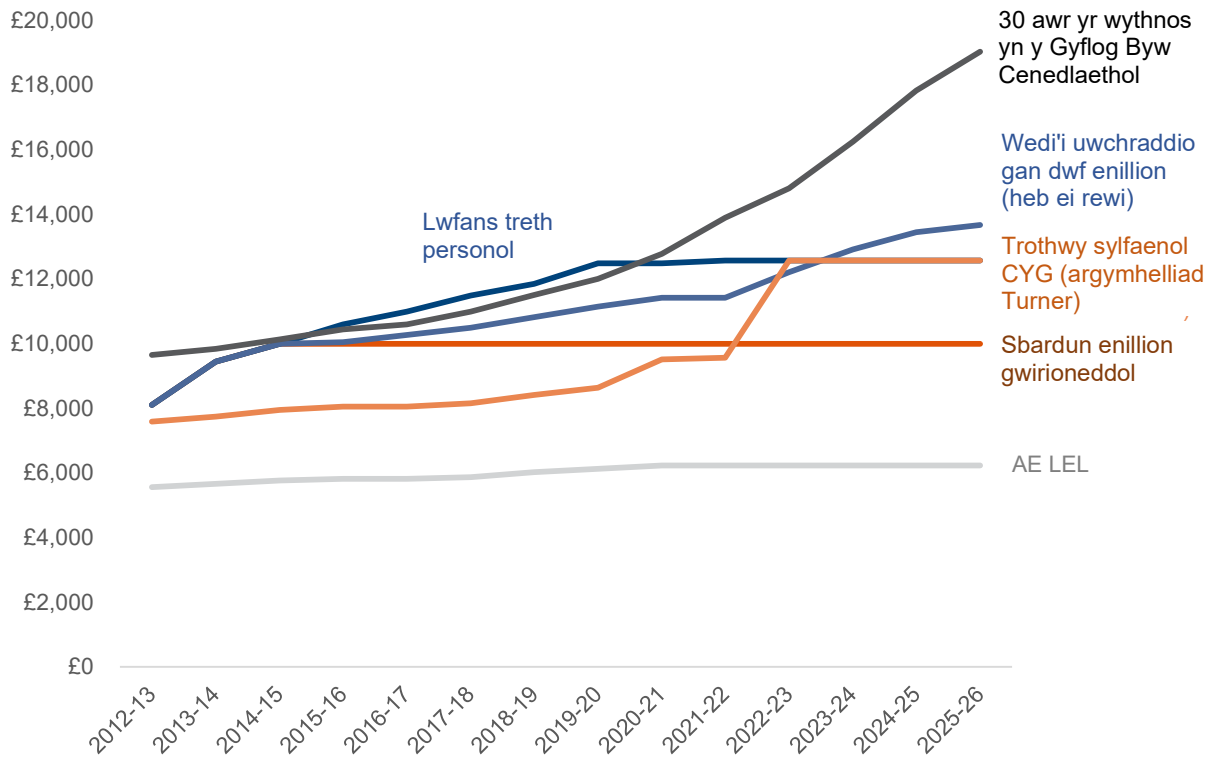
²³⁹ Cyfrifiadau'r Adran Gwaith a Phensiynau (cyflog isaf i'r rhai 23 oed a hŷn yn y flwyddyn benodol)

²⁴⁰ Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau.'

²⁴¹ DWP, 2010, 'Gwneud i gofrestru awtomatig weithio – adolygiad ar gyfer yr Adran Gwaith a Phensiynau'

wedi'i alinio â'r Lwfans Personol ar gyfer Treth Incwm ers hynny, felly mae'r ddau bellach yn £12,570.

Ffigwr 0.3: Sbardunau cofrestru awtomatig o dan wahanol senarios uwchraddio²⁴²



1.263 Fel y gwelir yn Ffigwr 0.3, canlyniad y newidiadau hyn yw bod y sbardun enillion AE wedi setlo ar lefel sy'n agosach at argymhellion y Comisiwn cyntaf nag a fyddai wedi bod pe bai argymhelliad 2010 yn parhau i gael ei gynyddu yn unol â 30 awr o enillion ar yr Isafswm Cyflog Cenedlaethol neu pe bai wedi'i uwchraddio yn ôl twf enillion cyfartalog.

1.264 Yn ogystal, oherwydd bod menywod yn fwy tebygol o fod yn enillwyr is na dynion, bydd unrhyw ostyngiadau i'r sbardun enillion AE neu'r Terfyn Enillion Is yn cael mwy o effaith ar fenywod na dynion. Er enghraifft, pe bai'r sbardun enillion yn cael ei ostwng i lefel Terfyn Enillion Isaf Cyfraniadau Yswiriant Gwladol (£6,500 y flwyddyn) byddai tua 69% o'r cynilwyr newydd a fyddai'n cael eu cofrestru'n awtomatig mewn cynilion pensiwn yn fenywod.²⁴³

Gall pryderon ynghylch fforddiadwyedd effeithio ar allu enillwyr isel i gynilo

1.265 Nid yw rheolau cymhwysedd ar eu pen eu hunain yn egluro'r darlun llawn ar gyfer y rhai sy'n ennill incwm isel. Hyd yn oed lle mae unigolion yn bodloni'r meini prawf ar gyfer AE, gall y pwysau ariannol sy'n gysylltiedig ag enillion

²⁴² Cyfrifiadau DWP

²⁴³ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2024

isel neu ansefydlog gyfyngu ar eu gallu i gyfrannu'n rheolaidd. Mae pobl sy'n ennill incwm isel yn wynebu pwysau dyddiol rheoli incwm isel, yn enwedig yn dilyn pwysau chwyddiant diweddar a chostau tai uchel. Felly mae fforddiadwyedd yn cynrychioli rhwystr ar wahân i gynilo pensiwn cynaliadwy.²⁴⁴

- 1.266 Mae gan lawer o unigolion bryderon ynghylch a yw cynilo ar gyfer pensiwn yn fforddiadwy. Canfu ymchwil o 2024 fod 46% o bobl o oedran gweithio yn cytuno na allant fforddio rhoi arian o'r neilltu ar gyfer ymddeol 'ar hyn o bryd'. I'r rhai sy'n ennill incwm isel, roedd y ffigur mor uchel â 71%, gan adlewyrchu pwysau ar gyllid unigolion.²⁴⁵ Mae ymchwil gan yr IFS yn atgyfnerthu'r pwynt hwn, gan dynnu sylw at y ffaith bod cynyddu cynilo pensiwn ar gyfer aelwydydd incwm isel yn peryglu creu caledi yn ystod oedran gweithio, gan fod llawer eisoes yn cael trafferth gyda chostau beunyddiol, yn enwedig os ydynt yn rhentwyr yn y sector preifat.²⁴⁶ Mae'r IFS hefyd yn nodi efallai na fydd hyd yn oed cynyddu cyfraniadau cyflogwyr yn osgoi'r cyfaddawd hwn, oherwydd y risg y byddai cyflogwyr yn trosglwyddo'r gost trwy dwf cyflogau is.²⁴⁷
- 1.267 Ar yr un pryd, mae tystiolaeth bod pobl yn rhoi gwerth uchel ar gyfraniadau pensiwn wrth wneud penderfyniadau ariannol pwysig. Er enghraifft, dim ond 5% o'r ymatebwyr a ddywedodd y byddent yn lleihau eu cyfraniadau pensiwn mewn ymateb i gynnydd annisgwyl o £50 yn eu biliau misol.²⁴⁸
- 1.268 Fodd bynnag, er gwaethaf pryderon cyffredinol ynghylch fforddiadwyedd ynghylch cynilo ar gyfer pensiynau, nid yw newidiadau i lefelau cynilo yn ymddangos yn ymateb cyffredin i newidiadau mewn amgylchiadau economaidd. Gellir gweld hyn wrth edrych ar gyfraddau optio allan, lle mae cyfran y cynilwyr gweithredol sy'n rhoi'r gorau i gynilo wedi aros yn gyson yn isel drwy gydol siociau economaidd yn ystod y blynyddoedd diwethaf fel pandemig Covid-19 ac argyfwng costau byw, gan ddangos pŵer inertia unwaith y bydd gweithwyr wedi cofrestru'n awtomatig.²⁴⁹
- 1.269 Er bod cynilo pensiwn yn cynnig manteision hirdymor clir i lawer o'r rhai sy'n ennill incwm isel, mae pwysau ariannol tymor byr yn parhau i fod yn rhwystr sylweddol, yn enwedig i'r rhai sydd ar yr incwm isaf. Er bod cynilo pensiwn wedi'i fwriadu'n bennaf i ddarparu diogelwch yn ddiweddarach mewn bywyd, gall modelau arloesol fel cynilo ochr gynig ffordd o gydbwyso digonolrwydd hirdymor â'r angen am gronfeydd brys hygyrch. Mae cyfryngau o'r fath, fel y rhai a dreialwyd gan Nest Insight, yn caniatáu i gynilion brys lifo i gynilion pensiwn ar ôl cyrraedd trothwy penodol.²⁵⁰

²⁴⁴ DWP, 2024, 'Enillwyr isel a chynilo pensiwn yn y gweithle – astudiaeth ansoddol'

²⁴⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o NatCen, arolwg Agweddau Cymdeithasol Prydain, 2024

²⁴⁶ IFS, 2025, 'Yr Adolygiad Pensiynau: argymhellion terfynol'

²⁴⁷ IFS, 2025, 'Yr Adolygiad Pensiynau: argymhellion terfynol'

²⁴⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o NatCen, arolwg Agweddau Cymdeithasol Prydain, 2023

²⁴⁹ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

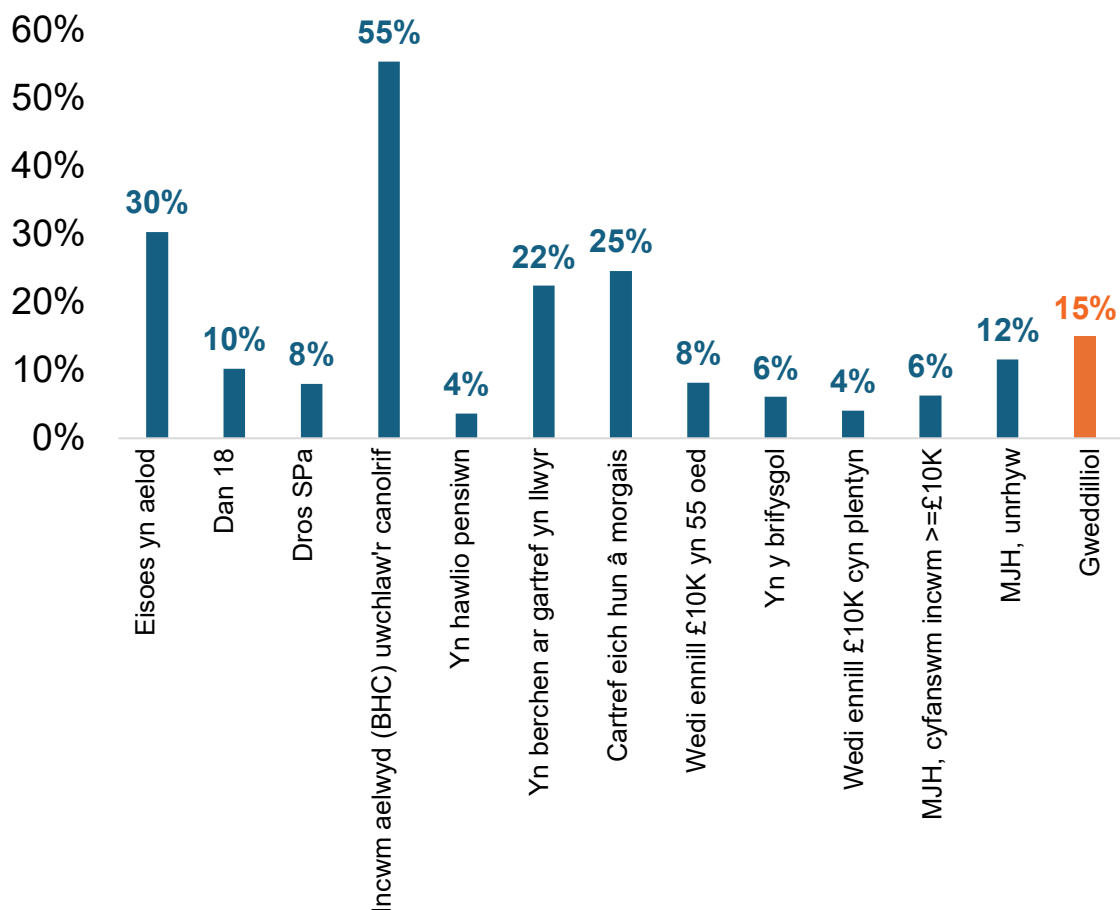
²⁵⁰ Er enghraifft, gweler Nest Insight (2025) 'Hylifedd a phensiynau gweithle'

Mae gan lawer o bobl sy'n ennill incwm is nodweddion a fyddai'n eu galluogi i gynilo tuag at eu hymddeoliad.

1.270 Er bod pryderon ynghylch fforddiadwyedd cynilo ar gyfer pensiynau yn real iawn i lawer o bobl, mae tystiolaeth gan y Sefydliad Polisi Pensiynau yn awgrymu bod cymaint â 90% o bobl sy'n ennill llai na'r sbardun enillion AE o £10,000 yn meddu ar rai nodweddion a allai eu hamddiffyn rhag pryderon ynghylch fforddiadwyedd, fel perthyn i aelwyd incwm uwch.²⁵¹

1.271 Canfu dadansoddiad tebyg gan yr Adran Gwaith a Phensiynau, a welwyd yn Ffigur 0.4, fod tua 55% o bobl sy'n ennill llai na £10,000 y flwyddyn yn byw mewn aelwyd incwm uwchlaw'r canolrif a bod bron i 1 o bob 4 (23%) yn byw mewn aelwyd ag incwm o £60,000 neu fwy. Ar ben hynny, mae tua 47% yn berchen ar eu cartref eu hunain. O dan y dadansoddiad diweddaraf hwn, mae gan 85% o bobl sy'n ennill llai na £10,000 y flwyddyn nodweddion sy'n awgrymu y gallent fforddio cynilo tuag at eu hymddeoliad eu hunain.²⁵²

Ffigur 0.4: Nodweddion gweithwyr sy'n ennill llai na £10,000²⁵³



²⁵¹ PPI, 2023, 'Mae pob cymorth bach yn helpu: A ddylid annog pobl sy'n ennill incwm isel i gynilo?'

²⁵² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o Understanding Society, 2022–2023 (Ton Arolwg 14); SPa = Oed Pensiwn y Wladwriaeth; BHC = Cyn Costau Tai; MJH = Dal Nifer o Swyddi.

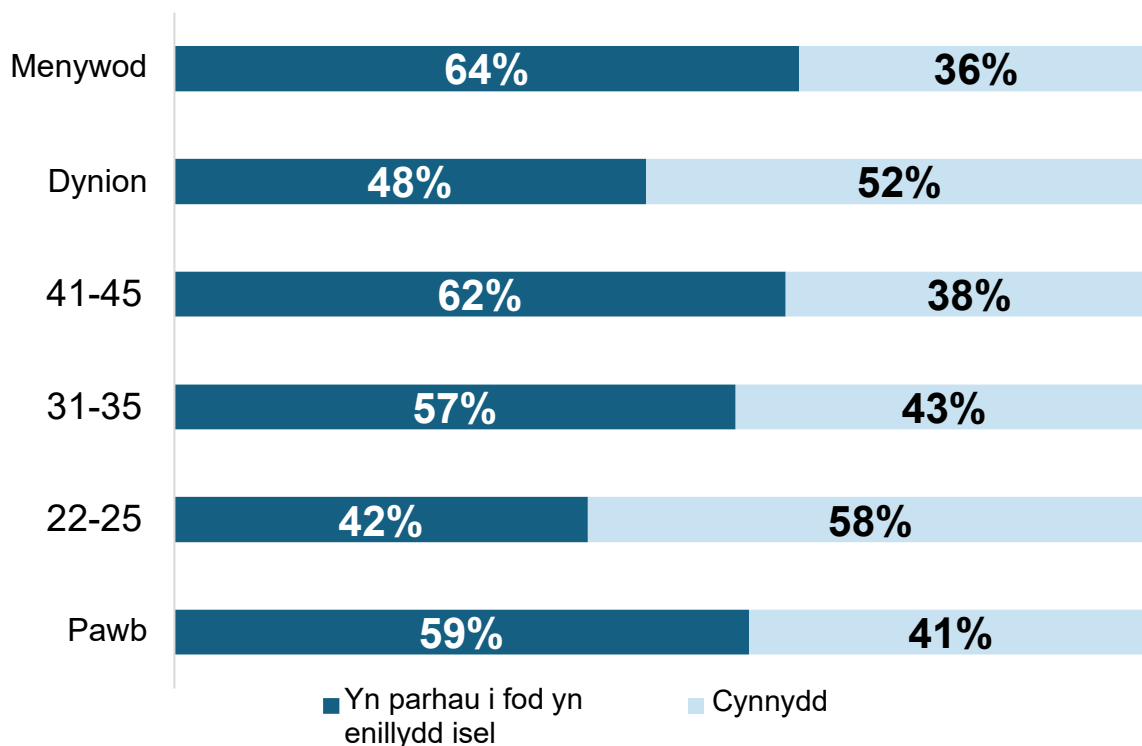
²⁵³ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o Understanding Society, 2022–2023 (Ton Arolwg 14); a dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

Mae llawer o enillwyr isel yn profi amrywiadau rhwng enillion uwch ac is dros amser

1.272 Mae a yw'n fforddiadwy i bobl sy'n ennill incwm isel gynilo hefyd yn dibynnu ar ba mor hir maen nhw mewn enillion isel. Fel y gwelir yn Ffigwr 0.5 Ffigwr 0.5: Parhad enillion isel ar draws 2012-2024 ar gyfer gwahanol grwpiau, wrth gymharu enillion gweithwyr yn 2012 â'u henillion cyfartalog rhwng 2012 a 2024, aeth 41% o'r rhai oedd yn ennill incwm isel yn 2012 ymlaen i ennill mwy ac ni chaent eu dosbarthu mwyach fel 'enillwyr isel', tra bod 59% wedi aros mewn enillion isel yn ystod y cyfnod hwn.²⁵⁴

1.273 O'i gymharu dros yr un cyfnod amser, roedd pobl ifanc (22-25 yn 2012) yn llai tebygol o aros mewn enillion isel yn barhaus (42%). Roedd menywod, ar y llaw arall, yn fwy tebygol (64%) na dynion (48%) o barhau i ennill cyflogau isel. Efallai bod hyn oherwydd y tebygolrwydd cynyddol o flynyddoedd heb enillion o gwbl, neu waith rhan-amser er enghraifft wrth ymgymryd â chyfrifoldebau gofalu, a all ostwng enillion cyfartalog a rhwystro datblygiad gyrfa.²⁵⁵

Ffigwr 0.5: Parhad enillion isel ar draws 2012-2024 ar gyfer gwahanol grwpiau²⁵⁶



1.274 Dim ond chwarter o'r rhai oedd yn ennill incwm isel yn 2012 a arhosodd mewn enillion isel ym mhob blwyddyn o'r dadansoddiad. Profodd tua hanner o leiaf

²⁵⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o RAPID – gweler y pecyn tystiolaeth am y fethodoleg

²⁵⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o RAPID

²⁵⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o RAPID, 2012-2024

un flwyddyn o enillion uwch, a phrofodd 14% 5 mlynedd neu fwy o enillion uwch. Profodd tua hanner hefyd o leiaf blwyddyn heb enillion o gwbl, a phrofodd bron i chwarter 5 mlynedd neu fwy heb enillion o gwbl (gweler adran F y pecyn tystiolaeth am ddadansoddiad pellach o nifer y blynyddoedd a dreuliwyd ym mhob band enillion). Mae'r rhagolygon yn gymysg ond nid yw llawer o bobl sy'n ennill cyflog isel yn parhau felly drwy gydol eu bywydau gwaith.²⁵⁷

- 1.275 Gyda'i gilydd, mae hyn yn awgrymu, er bod cyfran o bobl sy'n ennill cyflog isel yn parhau i fod mewn cyflogau isel am gyfnodau estynedig, bod llawer yn symud i mewn ac allan o gyflog isel neu'n profi blynyddoedd o enillion uwch neu ddim enillion o gwbl, sy'n golygu y bydd fforddiadwyedd cynilo pensiwn yn amrywio'n sylweddol ar draws unigolion a thros amser.

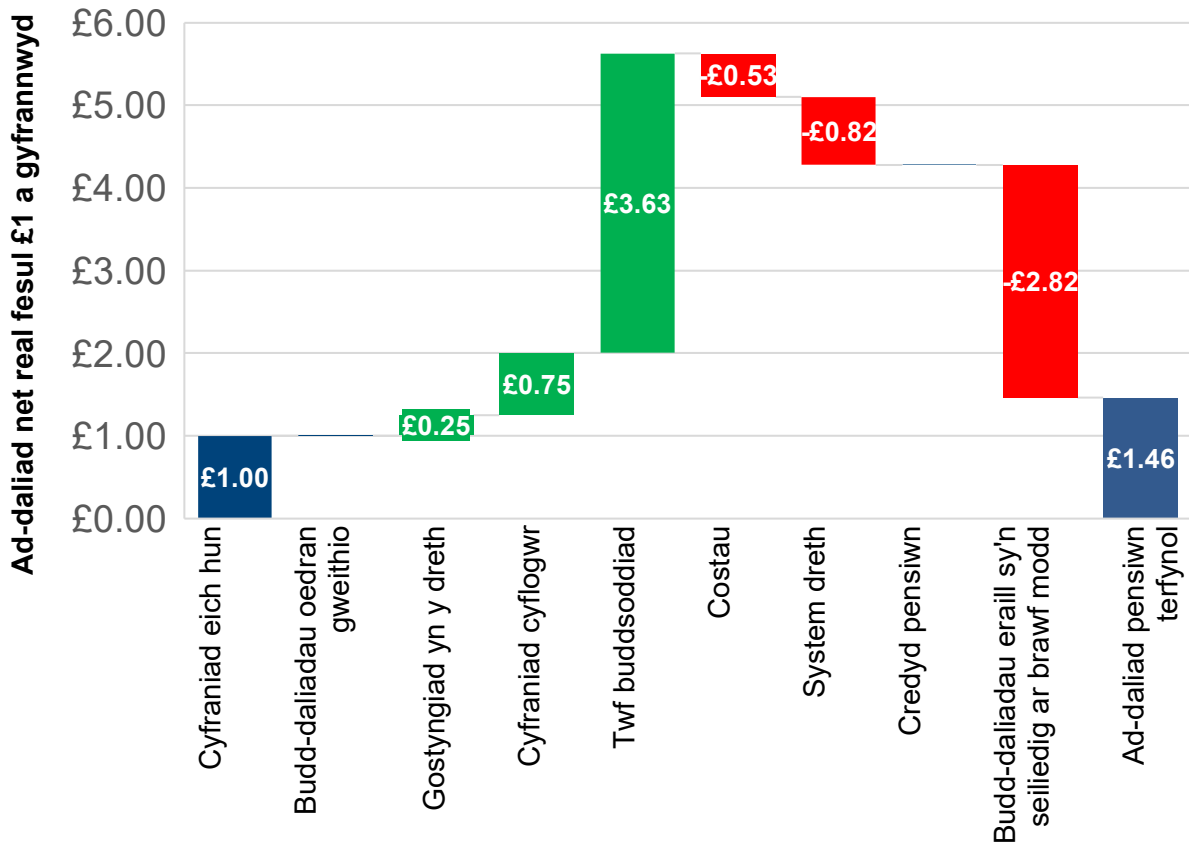
Mae gan gynilo pensiwn botensial cryf i ad-dalu dros oes waith

- 1.276 O ystyried rôl hanfodol enillion buddsoddi cyfansawdd, mae'n bwysig edrych ar yr 'ad-daliad' am bob £1 a gyfrannir i bensiwn gweithle. Er enghraifft, mae Ffigwr 0.6 yn nodi modelu ar gyfer person sy'n ennill £13,000 y flwyddyn sy'n dangos y byddent yn dal i gael £4.28 o ad-daliad am bob £1 y maent yn ei fuddsoddi yn eu pensiwn ar ôl didynnu ffioedd a threthi.²⁵⁸ Os ydyn nhw'n ymddeol yn y sector rhentu preifat, efallai y byddan nhw'n colli allan ar Fudd-dal Tai o ganlyniad i'w cyfoeth pensiwn. Ond hyd yn oed yn y nifer fach o achosion lle byddai rhywun yn colli ei holl Fudd-dal Tai, byddai rhentwr incwm isel yn dal i fod yn well ei fyd am fod wedi cynilo tuag at ei ymddeoliad, gan dderbyn £1.46 mewn ad-daliad am bob £1 a gynilir yn ei bensiwn gweithle.

²⁵⁷ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o RAPID

²⁵⁸ Am dybiaethau sylfaenol, gweler rhagdybiaethau iPen ym Methodoleg 2 yn y pecyn tystiolaeth

Ffigwr 0.6: Senario o ad-daliad net am bob £1 o gynilion pensiwn ar gyfer unigolyn sy'n ennill £13,000²⁵⁹



Mae Credyd Cynhwysol yn rhoi cymhelliad i rai enillwyr isel gyfrannu at bensiwn

1.277 Er bod pryderon ynghylch fforddiadwyedd yn parhau i fod yn rhwystr sylweddol i lawer o enillwyr is, mae'r darlun yn fwy cymhleth. Fel y nododd yr adran flaenorol, mae cyfran sylweddol o bobl sy'n ennill cyflog isel naill ai'n byw mewn aelwydydd incwm uwch neu'n symud i mewn ac allan o gyflog isel dros amser, ac i'r rhai sydd hefyd yn derbyn Credyd Cynhwysol, gall y system ddarparu cymhelliad ariannol ychwanegol, sy'n aml yn cael ei dan-gydnabod, i gynilo. Yn gyffredinol, mae system Credyd Cynhwysol yn rhoi cymhellion i hawlio arian pensiwn wrth i swm y Credyd Cynhwysol y mae unigolion yn gymwys i'w gael gynyddu wrth i'r cyflog net ar ôl cyfraniadau pensiwn leihau. Mae hyn oherwydd bod hawl i Credyd Cynhwysol yn cael ei gyfrifo ar enillion net, yn hytrach nag enillion gros, sy'n golygu bod incwm cyflogaeth yn cael ei asesu ar ôl Treth Incwm, cyfraniadau Yswiriant Gwladol, a chyfraniadau pensiwn.

1.278 Ym mis Awst 2025, roedd 2.65 miliwn o hawllyr Credyd Cynhwysol mewn gwaith yn y DU ar hyn o bryd.²⁶⁰ Amcangyfrifir y gallai tua 71% o hawllyr Credyd Cynhwysol sydd mewn gwaith (1.9 miliwn) fod yn cynilo mewn

²⁵⁹ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio model iPEN

²⁶⁰ DWP, 2025, Ystadegau Credyd Cynhwysol ar gael yn Stat-Xplore

pensiwn gweithle, o'i gymharu â thua 80% ar gyfer yr holl weithwyr.²⁶¹ Mae hyn yn cael ei yrru gan y ffaith bod cyfran uwch o'r rhai sydd ar Gredyd Cynhwysol yn enillwyr is ac nad ydynt yn gymwys i gael AE oherwydd eu bod yn ennill islaw'r sbardun enillion o £10,000. O'r hawlwyr Credyd Cynhwysol hynny sy'n gweithio ac yn cynilo yn y sector preifat, mae 45% yn cynilo ar lefelau isafswm AE, ar enillion cymwys yn unig, o'i gymharu â 31% o gynilwyr y sector preifat yn gyffredinol.²⁶²

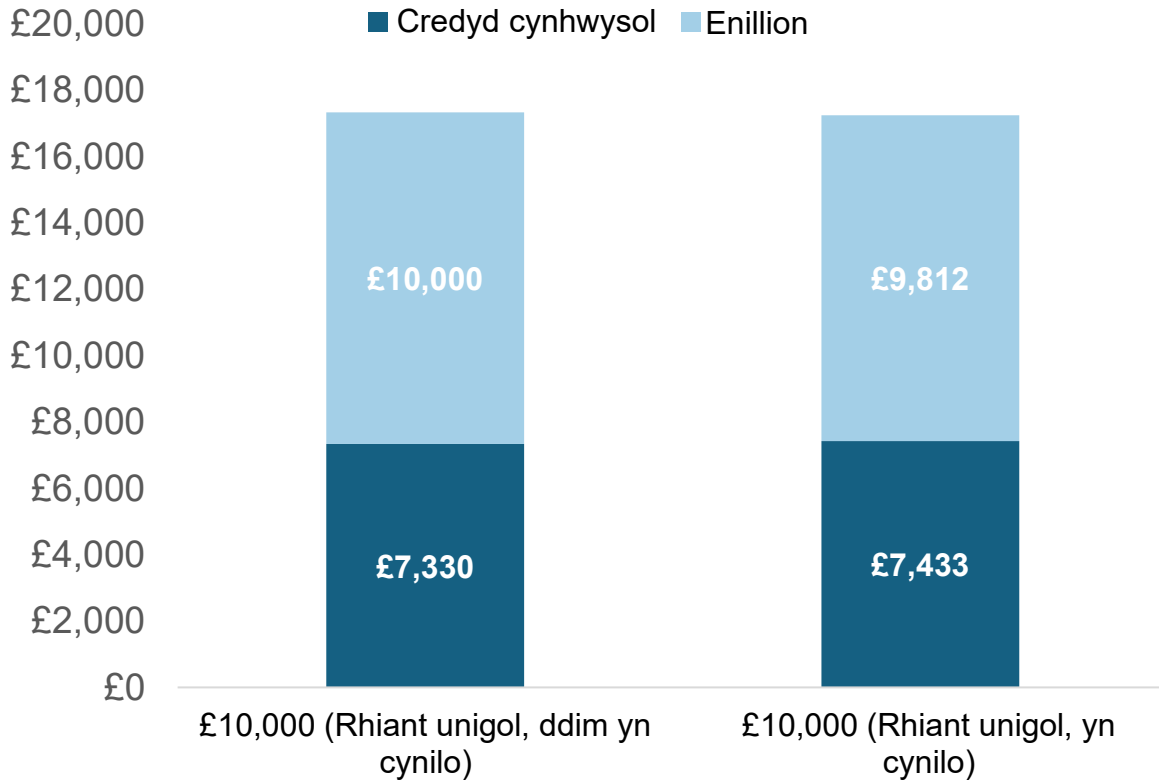
- 1.279 I hawlwyr Credyd Cynhwysol sy'n ennill llai na'u lwfans gwaith, nid oes unrhyw gymhelliant gan Gredyd Cynhwysol i gynilo mewn pensiwn gan na fydd swm y Credyd Cynhwysol a dderbynnir yn cael ei effeithio gan gyflog net is. Fodd bynnag, mae cymhelliant i'r rhai nad ydynt yn gymwys i gael lwfans gwaith neu sy'n ennill uwchlaw swm eu lwfans gwaith i gynilo mewn pensiwn. Yn eu hachos nhw, mae pob £1 o gyfraniadau pensiwn yn lleihau eu henillion at ddiben cyfrifo Credyd Cynhwysol o £1. Yna caiff y tapr Credyd Cynhwysol o 55% ei gymhwyso i swm yr enillion a gyfrannwyd at bensiwn. I rai unigolion, bydd cyfrannu £100 i bensiwn felly'n arwain at ddyfarniad Credyd Cynhwysol sydd £55 yn uwch.
- 1.280 I riant sengl gydag un plentyn yn ennill £10,000 (ac nad yw'n derbyn unrhyw gymorth tai Credyd Cynhwysol), gallai dechrau cynilo i bensiwn gweithle ar lefelau isafswm AE arwain at ostyngiad o 1.9% mewn cyflog net. Fodd bynnag, oherwydd y cymhellion sydd wedi'u hymgorffori yn y Credyd Cynhwysol, byddai'r person hwn yn derbyn cynnydd o 1.4% yn ei ddyfarniad Credyd Cynhwysol. Felly, er y byddai eu hincwm yn gostwng 0.5% (£85), byddent yn cynilo dros £300 mewn pensiwn. Dangosir hyn yn Ffigur 0.7.
- 1.281 Fodd bynnag, er gwaethaf y cymhellion hyn, mae ymchwil gan yr Adran Gwaith a Phensiynau wedi dangos, oherwydd cymhlethdod y rhyngweithiadau rhwng cynilo pensiwn a Chredyd Cynhwysol, fod gan lawer o hawlwyr gamsyniadau ynghylch sut mae'r system yn gweithio. Yn benodol, credir ar gam bod cynilion pensiwn yn cyfrannu at y terfyn cynilion o £6,000 a gallant effeithio ar eu dyfarniad Credyd Cynhwysol, pan nad yw hyn yn wir am gynilion pensiwn heb eu crisialu i bobl o dan oedran Pensiwn y Wladwriaeth.²⁶³

²⁶¹ Amcangyfrifon yr Adran Gwaith a Phensiynau sy'n deillio o ddata ASHE y SYG a data budd-daliadau'r Adran Gwaith a Phensiynau sy'n cyfateb

²⁶² Amcangyfrifon yr Adran Gwaith a Phensiynau sy'n deillio o ddata ASHE y SYG a data budd-daliadau'r Adran Gwaith a Phensiynau sy'n cyfateb

²⁶³ DWP, 2024, 'Enillwyr isel a chynilo pensiwn yn y gweithle – astudiaeth ansoddol'

Ffigwr 0.7: Enillion a dyfarniad Credyd Cynhwysol wrth gynilo a phan nad ydych yn cynilo, ar gyfer rhieni unigol darluniadol²⁶⁴



Mae meini prawf cymhwysedd oedran yn golygu nad yw pobl o dan 22 oed neu uwchlaw oedran Pensiwn y Wladwriaeth yn cael eu cofrestru'n awtomatig i gynilion pensiwn gweithle.

- 1.282 Dim ond gweithwyr sy'n ennill dros £10,000 gan un cyflogwr ac sydd rhwng 22 ac oedran Pensiwn y Wladwriaeth sy'n gorfod cael eu cofrestru'n awtomatig mewn pensiwn gweithle. Fodd bynnag, gall cyflogwyr unigol ddewis anwybyddu'r meini prawf oedran a chofrestru eu gweithwyr i gynilo ar gyfer pensiwn galwedigaethol.
- 1.283 Argymhellodd adolygiad 2017 i AE ostwng yr oedran cymhwysedd o 22 i 18, a dengys dadansoddiad diweddar y byddai hyn yn dod â bron i 500,000 o bobl rhwng 18 a 22 oed sy'n ennill dros £10,000 i gynilo pensiwn gweithle.²⁶⁵ Fodd bynnag, mae'r farchnad lafur wedi newid yn sylweddol ers i'r argymhelliad hwn gael ei wneud, gan gynnwys cynnydd yn nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn cyflogaeth, addysg nac hyfforddiant (NEETs) a chynnydd mwy mewn cyflogau isafswm i weithwyr iau.²⁶⁶ Rhaid i unrhyw newidiadau i'r oedran cymhwysedd yn y dyfodol fod yn sensitif i amodau'r farchnad lafur ar y pryd.

²⁶⁴ Cyfrifiadau DWP

²⁶⁵ DWP, 2017, 'Adolygiad cofrestru awtomatig 2017: Cynnal y momentwm'; a'r DWP, 2023, 'Asesiad Effaith Pensiynau (Estyniad Cofrestru Awtomatig) 2023'

²⁶⁶ Gweler SYG, 2026, 'Pobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth nac hyfforddiant (NEET), DU: Chwefror 2026'

Mae gweithio mewn sawl swydd yn duedd gynyddol a allai atal cynilo pensiynau cyson

- 1.284 Mater cysylltiedig yw nad oes gan lawer o bobl sy'n ennill incwm isel un swydd sefydlog ond yn hytrach maent yn cyfuno sawl rôl rhan-amser. Hyd yn oed pan fydd eu cyfanswm incwm yn fwy na'r sbardun enillion ar gyfer AE, mae'r rheolau'n berthnasol ar wahân i bob cyflogwr. O ganlyniad, gall deiliaid amlswyddogaeth ddisgyn o dan y trothwy ym mhob swydd unigol, gan greu rhwystr strwythurol i gyfranogiad mewn pensiwn.
- 1.285 Ym mis Mawrth 2024, roedd dros 1.3 miliwn o bobl â swyddi lluosog. Er bod y mwyafrif yn cynilo, efallai bod cannoedd o filoedd yn colli allan trwy fod ag enillion cyfunol dros £10,000 ond nid mewn unrhyw un swydd. Mae hyn oherwydd bod AE yn ddyletswydd ar gyflogwyr unigol, felly dim ond cyflogwr sy'n talu dros £10,000 i weithiwr sydd angen ei gofrestru'n awtomatig i gynilo pensiwn gweithle waeth beth yw cyfanswm eu henillion o'r holl swyddi.

Mae pobl hunangyflogedig yn grŵp amrywiol ond mae cyfranogiad cyffredinol mewn pensiwn yn isel iawn

- 1.286 Mae cyfranogiad hunangyflogedig mewn cynilo pensiynau yn cynrychioli un o'r heriau mwyaf brys i system bensiynau'r DU. Mae hyn yn bennaf oherwydd eu bod yn eistedd yn gyfan gwbl y tu allan i fframwaith AE ac mae'n ofynnol iddynt gymryd camau gweithredol i ddechrau cynilo ar gyfer pensiwn. O'r rhai sy'n dibynnu'n llwyr ar incwm hunangyflogaeth, tua 2.4 miliwn o unigolion, dim ond 4% sy'n cynilo i bensiwn ar hyn o bryd.²⁶⁷ Y canlyniad yw grŵp mawr a chynyddol o weithlu'r DU yn wynebu ymddeoliad gyda fawr ddim neu ddim darpariaeth pensiwn preifat o gwbl.
- 1.287 Mae pobl hunangyflogedig yn rhan amrywiol a mawr o weithlu'r DU. Ar hyn o bryd mae tua 4.4 miliwn o bobl hunangyflogedig yn y DU, sy'n cyfrif am tua 13% o'r holl weithwyr.²⁶⁸ Er bod hyn fwy neu lai yr un gyfran o'r gweithlu cyffredinol ag yn y 2000au, mae cyfansoddiad gweithwyr hunangyflogedig yn newid (gweler adran G y pecyn tystiolaeth am gyfresi amser).²⁶⁹ Mae nifer absoliwt y bobl hunangyflogedig wedi cynyddu, wedi'i yrru gan dwf busnesau'r sector preifat heb weithwyr, yr hyn a elwir yn bobl hunangyflogedig 'unigol'. Mae'r bobl hunangyflogedig unigol bellach yn cynrychioli tua 86% o gyfanswm yr hunangyflogaeth, i fyny o 73% yn 2001.²⁷⁰ Mae'r boblogaeth hunangyflogedig wedi gweld incwm sy'n gostwng mewn termau real dros amser ac yn gyffredinol mae ganddyn nhw enillion blynyddol

²⁶⁷ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ddata CTheF 2022/23 a 2023/24

²⁶⁸ SYG, 2026, 'Trosolwg o'r farchnad lafur, y DU: Mawrth 2026'

²⁶⁹ SYG, 2016, 'Tueddiadau mewn hunangyflogaeth yn y DU: 2001 i 2015'

²⁷⁰ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg y Llafurlu, 2001-2025 – gweler y pecyn tystiolaeth am y fethodoleg

is ac amrywiad mwy mewn enillion na gweithwyr (gweler adran G y pecyn tystiolaeth).^{271,272}

- 1.288 Nid yw hunangyflogaeth wedi'i lledaenu'n gyfartal ar draws y boblogaeth chwaith ac mae amrywiad yn ôl grŵp ethnig a rhyw. Gweithwyr Pacistanaidd a Bangladeshaidd sydd â'r cyfraddau hunangyflogaeth uchaf, sef 16%, i lawr o tua 22% yn 2011.²⁷³ Mae menywod hefyd yn cyfrif am draean o'r hunangyflogedig, cyfran sydd wedi tyfu ochr yn ochr â chynnydd ffurfiau cyflogaeth hyblyg ac ansicr.²⁷⁴
- 1.289 Nid yn unig y mae cyfansoddiad yr hunangyflogedig wedi newid ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf, ond felly hefyd y mae eu lefelau cyfranogiad mewn pensiynau. Mae canran y bobl hunangyflogedig sy'n nodi eu bod yn cynilo mewn pensiwn mewn mis nodweddiadol wedi gostwng yn sylweddol o tua 50% ddiwedd y 1990au i lai nag 20%ar hyn o bryd.²⁷⁵
- 1.290 Er bod y dirywiad hwn mewn cyfranogiad pensiwn hunangyflogedig yn hysbys, mae dadansoddiad newydd gan yr Adran Gwaith a Phensiynau o ddata hunanasesiad Treth Incwm CThEF yn Ffigwr 0.8 yn dangos am y tro cyntaf pa mor isel yw cyfranogiad pensiwn i rai grwpiau. Mae'r dadansoddiad hwn yn dangos mai dim ond 4% oedd cyfranogiad mewn pensiwn yn 2023-24 ar gyfer unigolion a dderbyniodd incwm o hunangyflogaeth yn unig (h.y. heb unrhyw incwm o gyflogaeth, eiddo, na chynilion/buddsoddiadau), sy'n golygu, o tua 2.4 miliwn o unigolion (tua hanner y rhai sy'n derbyn o leiaf rhywfaint o incwm o hunangyflogaeth), bod llai na 100,000 yn cynilo i mewn i pensiwn. Gan ystyried pobl hunangyflogedig iau yn unig (o dan 45 oed), mae hyn yn lleihau i lai na 3% neu oddeutu 1 mewn 40 yn cynilo. Roedd cyfranogiad mewn pensiwn yn uwch i'r rhai a dderbyniodd incwm hunangyflogaeth ac incwm cyflogaeth, sef 58%, gan ddangos amrywiad ymhlith yr hunangyflogedig.²⁷⁶

²⁷¹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o Understanding Society, 2009-2023 – gweler y pecyn tystiolaeth am y fethodoleg

²⁷² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024' – gweler y pecyn tystiolaeth am y fethodoleg

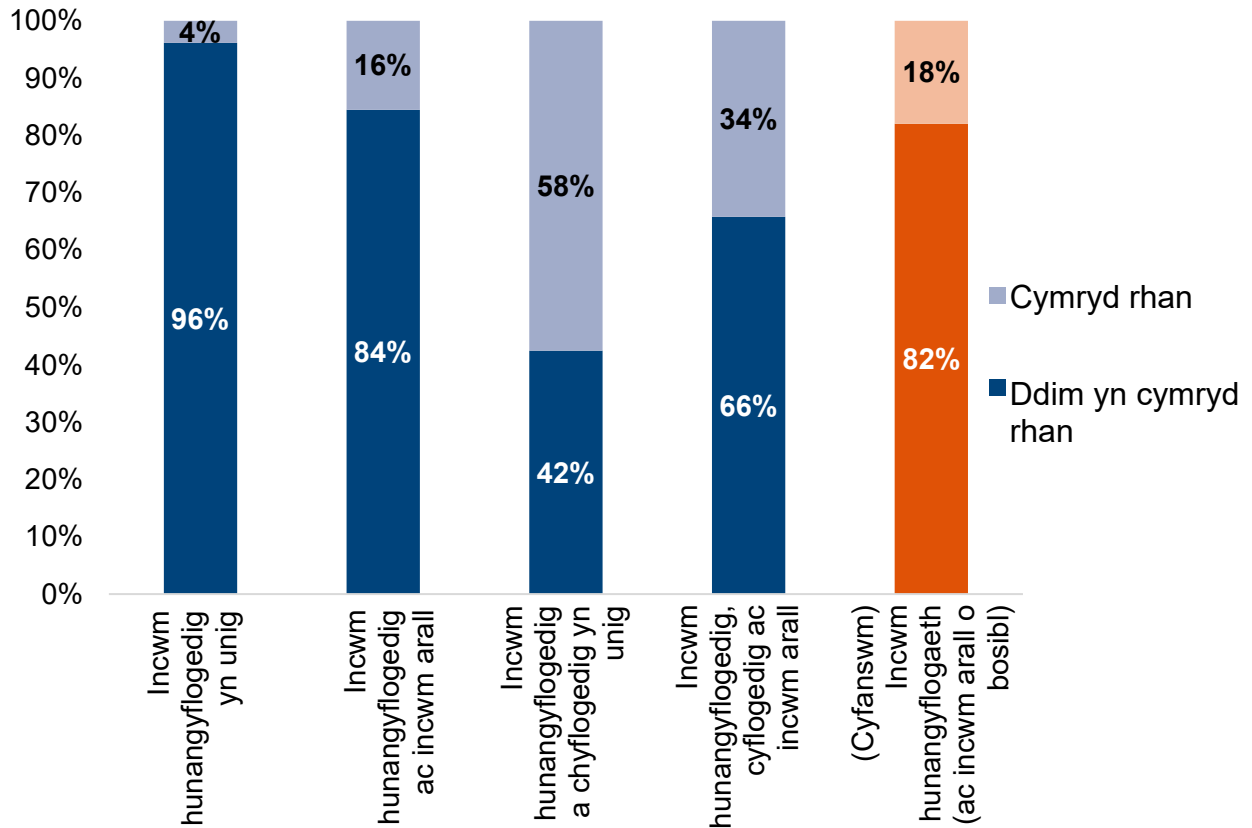
²⁷³ Ffeithiau a ffigurau ethnigrwydd GOV.UK, 2022, 'Hunangyflogaeth'

²⁷⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

²⁷⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

²⁷⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ddata CThEF 2022/23 a 2023/24

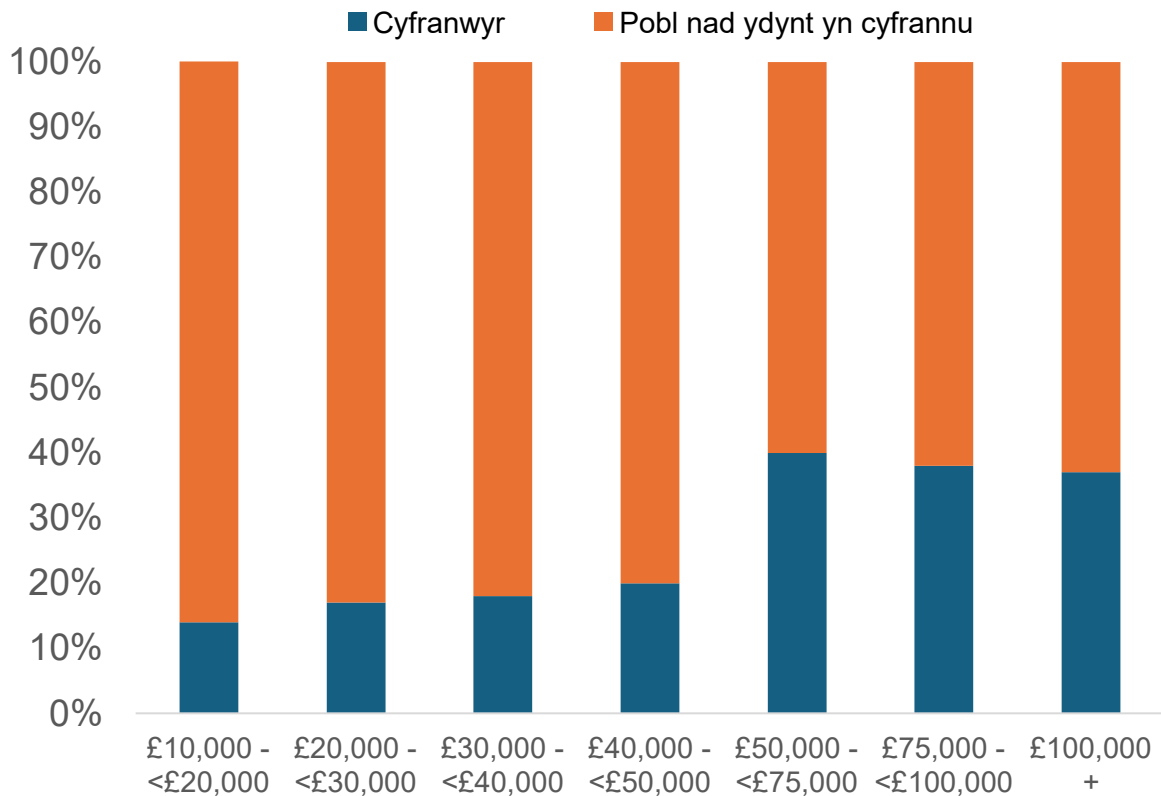
Ffigwr 0.8: Cyfran y bobl hunangyflogedig sy'n cyfrannu at bensiwn, yn ôl cyfuniad o enillion²⁷⁷



- 1.291 Mae'r data diweddaraf o'r Arolwg Cyfoeth ac Asedau yn dangos mai dim ond hanner y bobl hunangyflogedig sydd ag unrhyw gynilion pensiwn. Dim ond 1 o bob 5 o bobl hunangyflogedig iau (rhwng 25 a 34 oed) a ragwelir y byddant yn cyrraedd eu cyfradd amnewid darged i gael incwm llyfn yn eu hymddeoliad (gweler cyfraddau cyfranogiad pensiwn hunangyflogedig ychwanegol yn adran G y pecyn tystiolaeth). Ac mae rhagolwg yr IFS yn nodi na fydd gan tua 55% o'r hunangyflogedig unrhyw gynilion pensiwn i ategu eu Pensiwn y Wladwriaeth oni bai eu bod yn dechrau cynilo yn y dyfodol.
- 1.292 Mae'n bwysig nodi, fodd bynnag, bod cyfranogiadau pensiwn hunangyflogedig yn ymddangos i fod yn cynyddu'n sylweddol ar y pwynt lle byddai person hunangyflogedig yn dod yn drethdalwr cyfradd uwch (£50,270), fel y dangosir yn Ffigwr . Mae hyn yn awgrymu y gallai rhyddhad treth a delir ar y gyfradd ymylol fod yn cymhell yr hunangyflogedig sy'n ennill mwy i gynilo.

²⁷⁷ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ddata ffurflen dreth hunanasesu CThEF 2022-23 a 2023-34 – gweler y pecyn tystiolaeth am y fethodoleg

Ffigwr 4.9: Mae cyfranogiad pensiwn hunangyflogedig yn ôl enillion yn cynyddu ar y trothwy treth cyfradd uwch



- 1.293 O'i gymharu ag 20 mlynedd yn ôl, mae 3 gwaith cymaint o bobl yn gweithio ar ôl oedran Pensiwn y Wladwriaeth ac mae'r hunangyflogedig yn gyfrifol am ran fawr o'r duedd hon. Yn benodol, disgrifiodd 29% o bobl hunangyflogedig dros oedran Pensiwn y Wladwriaeth eu hunain fel rhai sy'n dal i weithio, o'i gymharu â 15% o weithwyr, gyda'r hunangyflogedig yn cyfrif am draean o'r rhai sy'n gweithio ar ôl oedran Pensiwn y Wladwriaeth.²⁷⁸ Y bobl hunangyflogedig sy'n ennill llai sy'n llawer mwy tebygol o barhau i weithio na gweithwyr sy'n ennill llai, sy'n awgrymu y gallai eu cyfranogiad parhaus yn y farchnad lafur fod oherwydd eu bod yn teimlo nad oes ganddynt ddigon o adnoddau i fwynhau ymddeoliad digonol.
- 1.294 O'r rhai sy'n derbyn incwm o hunangyflogaeth, nid oes unrhyw sectorau penodol sydd â chyfranogiad pensiwn o fwy na 30%. Fodd bynnag, mae gwahaniaethau mawr o hyd rhwng cyfranogiad pensiwn ar gyfer yr hunangyflogedig mewn gwahanol sectorau. Er enghraifft, mae gan bobl hunangyflogedig sy'n gweithio ym maes adeiladu hanner y gyfradd cyfranogiad pensiwn â'r rhai ym maes bancio a chyllid. Dim ond 13% o'r rhai mewn adeiladu sy'n cynilo tuag at bensiwn, tra bod y ffigur yn 22% ar gyfer y rhai mewn bancio a chyllid.²⁷⁹

²⁷⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg y Llafurlu, 2001-2025

²⁷⁹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'. Nodyn: Mae Bancio a Chyllid yn cynnwys yr is-gategoriâu "Gweithgareddau profesiynol a thechnegol" a "Gwasanaethau gweinyddol a chymorth," sef lle mae'r rhan fwyaf o'r hunangyflogedig yn y categorï hwn.

- 1.295 Mae Astudiaeth Genedlaethol Datblygiad Plant 1958, sy'n dilyn bywydau 17,415 o bobl a anwyd yn Lloegr, yr Alban a Chymru mewn un wythnos yn 1958, yn dangos rhai tueddiadau pwysig ar gyfer yr hunangyflogedig.²⁸⁰ Mae'r data hwn yn awgrymu bod llawer o'r hunangyflogedig yn y garfan hon ac ar fin oedran Pensiwn y Wladwriaeth wedi cael cyfnodau fel gweithwyr yn ystod eu bywydau gwaith, a oedd yn caniatáu i lawer gronni cyfoeth pensiwn DB a DC yn ystod rhannau o'u gyrfaoedd; mae gan 13% o'r rhai a dreuliodd y rhan fwyaf o'u gyrfaoedd yn hunangyflogedig yn y garfan hon bensiwn DB ac mae gan 20% bot pensiwn DC gweithle (er bod hyn yn amrywio, gweler y dadansoddiad yn adran G o'r pecyn tystiolaeth). Mae'n debyg iawn y bydd y garfan hunangyflogedig fwyafrifol hon o 1958 wedi bod yn gweithio fel pobl hunangyflogedig yn ystod y 1990au pan, fel y nodwyd uchod, cyfrannodd tua hanner y bobl hunangyflogedig at bensiwn.
- 1.296 Fodd bynnag, mae arwyddion nad yw'r tueddiadau hyn o bosibl yn berthnasol i garfannau iau, ac mae hyn yn adlewyrchu natur newidiol pwy rydym yn parhau i'w ddsbarthu fel hunangyflogedig. Mae'n bosibl iawn fod y rhai o Genhedlaeth X (a anwyd rhwng 1965 a 1980) a llawer o'r Mileiniaid (a anwyd rhwng 1981 a 1996) wedi treulio rhan o'u bywydau gwaith fel gweithwyr ond heb gyfrannu at unrhyw bensiwn gweithle yn dilyn dirywiad cynlluniau pensiwn DB ond cyn cyflwyno AE yn 2012.

Mae'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd wedi gwella canlyniadau i bobl hunangyflogedig, ond ar hyn o bryd nid oes ganddynt gyfwerth â chofrestru awtomatig.

- 1.297 Mae Pensiwn newydd y Wladwriaeth yn gwella canlyniadau i bobl hunangyflogedig. O dan y system cyn 2016, roedd pobl hunangyflogedig wedi'u cyfyngu i hawl i Bensiwn sylfaenol y Wladwriaeth, heb fynediad at ail bensiwn y wladwriaeth sy'n gysylltiedig ag enillion (S2P). O dan y Pensiwn y Wladwriaeth newydd, a ddisodlodd y Pensiwn y Wladwriaeth sylfaenol a'r ail Bensiwn, mae pobl hunangyflogedig bellach yn elwa yn yr un modd â gweithwyr o werth ychwanegol pob blwyddyn gymhwys. O dan y system cyn 2016 roedd pob blwyddyn gymhwys o Bensiwn sylfaenol y Wladwriaeth werth £5.88 yr wythnos, ac o dan y Pensiwn Wladwriaeth newydd mae pob blwyddyn gymhwys ar ôl 2016 werth £6.58 yr wythnos (y ddau yn nhermau 2025-26). Felly, dan y Pensiwn y Wladwriaeth newydd gall pobl hunangyflogedig gronni hyd at uchafswm o £230.25 yr wythnos, yn hytrach na'r £176.45 yr wythnos blaenorol (tymhorau 2025-26).
- 1.298 Mae pobl hunangyflogedig hefyd yn elwa o'r rheolau trosiannol ar gyfer y Pensiwn y Wladwriaeth newydd. Mae pobl a oedd yn hunangyflogedig am gyfnod hir, a oedd ond yn gallu cronni blynyddoedd cymwys a oedd yn cyfrif tuag at y Pensiwn y Wladwriaeth sylfaenol (cyfradd lawn £176.45 yr wythnos yn 2025-26), yn cael eu Swm Cychwynnol ar gyfer y Pensiwn y Wladwriaeth newydd wedi'i werthfawrogi fel pe bai'r blynyddoedd hyn wedi'u cronni o dan

²⁸⁰ DWP, 2026, 'Pensiynau a statws economaidd ymhlith y garfan geni 1958 cyn cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth'

y system Pensiwn y Wladwriaeth newydd.²⁸¹ Mae hyn yn gwneud y rhai sydd â 35 o flynyddoedd cymhwys cyn 2016 yn 2016 yn gymwys ar gyfer y gyfradd lawn o Bensiwn y Wladwriaeth newydd (£230.25 yr wythnos yn 2025-26).²⁸² Mae hyn oherwydd bod y cyfrifiad Swm Cychwynnol yn dyfarnu pa un bynnag sydd uwch rhwng (i) y rheolau cyn 2016 neu (ii) y rheolau Pensiwn y Wladwriaeth newydd pan gânt eu cymhwyso i gofnod Yswiriant Gwladol person ar 6 Ebrill 2016.

- 1.299 Er bod y Pensiwn y Wladwriaeth newydd yn gwella'r sylfaen ar gyfer incwm ymddeol i bobl hunangyflogedig, mae cynilo pensiwn preifat llai neu absennol yn golygu eu bod yn wynebu bwlch cynilo pensiwn cynyddol o'i gymharu â gweithwyr, a fydd yn gadael llawer mewn perygl o incwm ymddeol annigonol.
- 1.300 Yn ogystal, er bod AE wedi bod yn llwyddiant mawr o ran ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr gofrestru gweithwyr cymwys i gynilo pensiwn gweithle, nid yw ei fanteision wedi ymestyn i'r hunangyflogedig. Gan fod AE yn gosod dyletswydd gyfreithiol ar y cyflogwr, nid yw pobl hunangyflogedig wedi'u cynnwys. Os ydyn nhw am sefydlu pensiwn gweithle, mae'r system bresennol yn ei gwneud yn ofynnol iddyn nhw ei sefydlu drostyn nhw eu hunain. Mae dadansoddiad diweddar gan yr Adran Gwaith a Phensiynau yn dangos, pe bai'r un meini prawf cymhwysedd ar gyfer AE yn cael eu cymhwyso i'r hunangyflogedig, y byddai bron i ddwy ran o dair (64%) o bobl hunangyflogedig yn gymwys.²⁸³

Mae cyfoeth hunangyflogedig yn amrywiol ond mae wedi'i ganoli mewn eiddo ac ymhlith enillwyr uwch

- 1.301 Fel y nodwyd gennym ym Mhennod 2, i rai, gall mathau eraill o gyfoeth, gan gynnwys etifeddiaethau, wella canlyniadau ymddeol. Fodd bynnag, mae amrywiad sylweddol o fewn y boblogaeth hunangyflogedig ac mae gan y rhan fwyaf o'r hunangyflogedig adnoddau cyfyngedig iawn i dynnu arnynt yn ystod ymddeoliad y tu hwnt i Bensiwn y Wladwriaeth.
- 1.302 Er bod gan yr hunangyflogedig, i bob golwg, gyfanswm cyfoeth canolrifol uwch na gweithwyr, gall hyn fod yn gamarweiniol gan fod y gwahaniaeth bron yn gyfan gwbl yn cael ei yrru gan gyfoeth eiddo, yn hytrach na chan gynilion pensiwn neu fathau eraill o gyfoeth ariannol (megis ISAs neu gyfranddaliadau), a fyddai'n cefnogi incwm ymddeol yn fwy uniongyrchol.²⁸⁴
- 1.303 Mae llawer o bobl hunangyflogedig yn nodi eu bod yn disgwyl dibynnu ar asedau nad ydynt yn asedau pensiwn yn ddiweddarach mewn bywyd, gan gynnwys cynilion, eiddo neu etifeddiaeth.²⁸⁵ Fodd bynnag, mae Ffigwr 0.9 yn dangos bod y mathau hyn o gyfoeth ymhell o fod wedi'u dosbarthu'n gyfartal. Mae asedau ychwanegol, yn enwedig eiddo ychwanegol, wedi'u crynhoi ymhlith aelodau incwm uwch a hŷn o'r gweithlu hunangyflogedig. Hyd yn oed

²⁸¹ DWP, 'Pensiwn Sylfaenol y Wladwriaeth: Faint gewch chi'

²⁸² DWP, 'Y Pensiwn y Wladwriaeth newydd: Yr hyn a gewch'

²⁸³ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

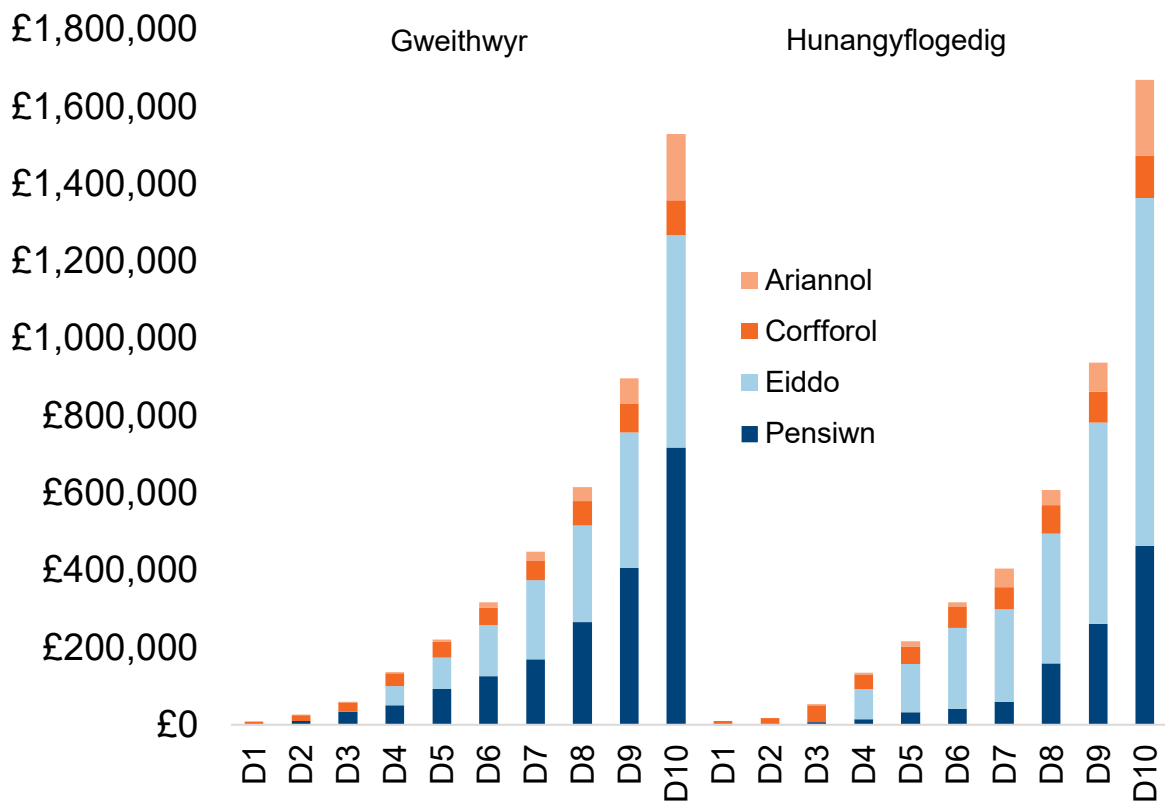
²⁸⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022

²⁸⁵ Gweler, er enghraifft, DWP, 2025, 'Cynllunio a Pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

wedyn, mae perchnogaeth eiddo ychwanegol yn parhau i fod yn gymharol anghyffredin: fel y dangosir yn

- 1.304 Ffigwr 0.10, dim ond lleiafrif o bobl hunangyflogedig 40 oed neu hŷn sydd ag ail eiddo (8%), er bod hyn yn dal i fod yn gyfran uwch nag ymhlith gweithwyr (5%).²⁸⁶
- 1.305 Gyda'i gilydd, mae'r patrymau hyn yn tynnu sylw at y ffaith, er bod is-set o unigolion hunangyflogedig sy'n ennill mwy, ac sy'n aml yn hŷn, yn dal cyfoeth eiddo sylweddol, nad yw'r mwyafrif yn gwneud hynny (gweler adran G y pecyn tystiolaeth am ddadansoddiad ychwanegol). Er y gall cyfoeth tai gynnal safonau byw pensiynwyr, i'r rhan fwyaf o weithwyr hunangyflogedig, mae cyfranogiad isel mewn pensiwn, asedau ariannol cyfyngedig a'r heriau ymarferol o drosi cyfoeth eiddo yn incwm ymddeol yn golygu eu bod yn wynebu risg uwch o ansicrwydd ariannol yn ddiweddarach mewn bywyd. Felly, mae'r ffigurau pennawd ar gyfoeth canolrifol yn cuddio anghydraddoldeb sylweddol o fewn y boblogaeth hunangyflogedig ac yn tanlinellu pwysigrwydd gwella darpariaeth pensiwn a chyfleoedd cynilo ar gyfer y grŵp hwn.

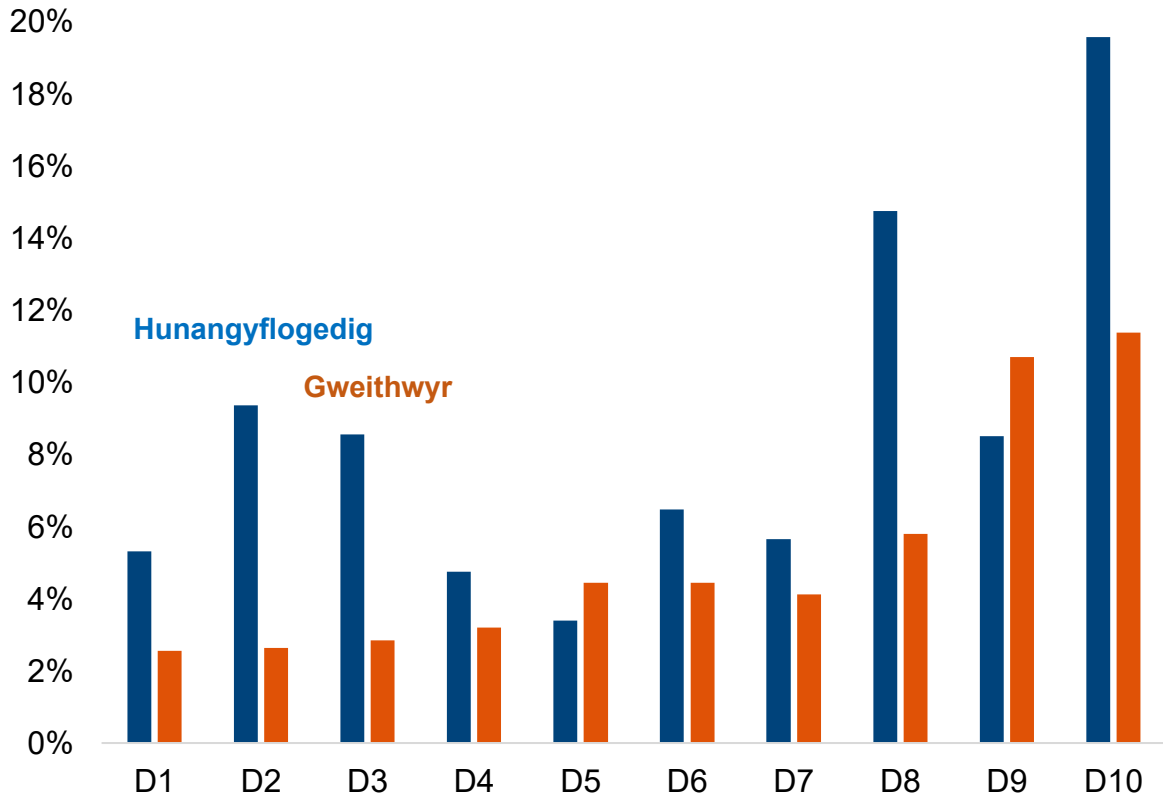
Ffigwr 0.9: Cyfoeth canolrifol hunangyflogedig yn ôl degfed incwm o'i gymharu â chyfoeth gweithwyr yn ôl degfed incwm²⁸⁷



²⁸⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022

²⁸⁷ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022

Ffigwr 0.10: Perchnogaeth ail eiddo hunangyflogedig yn ôl deigradd incwm o'i gymharu â deigradd incwm gweithwyr²⁸⁸



1.306 Byddai mynd i'r afael â diffyg cynilion pensiwn ymhlith yr hunangyflogedig hefyd yn dod â manteision ehangach ar draws grwpiau sy'n cael eu gwasanaethu'n wael gan y system bensiynau, fel yr archwilir yn yr adrannau canlynol. Er enghraifft, mae hunangyflogaeth yn fwy cyffredin ymhlith rhai grwpiau lleiafrifoedd ethnig ac ymhlith gweithwyr mewn ffurfiau gwaith mwy ansicr neu ansafonol. Felly, byddai dod â'r hunangyflogedig i gynilo ar gyfer pensiwn nid yn unig yn cau bwch strwythurol mawr yn y system, ond hefyd yn helpu gwella canlyniadau i ystod ehangach o bobl sydd ar hyn o bryd yn llawer llai tebygol o adeiladu incwm ymddeol digonol.

Y Bwlch Pensiynau Rhwng y Rhywiau

1.307 Roedd y bwch cyflog rhwng y rhywiau yn y DU ymhlith gweithwyr llawn amser ym mis Ebrill 2025 yn 6.9%, ac yn 12.8% i bob gweithiwr – sy'n adlewyrchu'r nifer uwch o fenywod mewn gwaith rhan-amser.²⁸⁹ Adlewyrchir y duedd hon yn ddiweddarach mewn bywyd yn y Bwlch Pensiynau Rhywiol, er bod y bwch hwn yn fwy difrifol, gan adlewyrchu nid yn unig effaith gronns bwch mewn enillion fesul awr dros oes waith, ond hefyd batrymau gwahanol o oriau gwaith ac amser a dreulir yn y farchnad lafur (a thu allan iddi) ar gyfer dynion a menywod. Pan fydd menywod yn cymryd rhan mewn cynilo pensiwn, nid yw eu cyfraddau cyfraniadau yn amrywio'n sylweddol o gymharu â dynion

²⁸⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022

²⁸⁹ SYG, 2025, 'Bwlch cyflog rhwng y rhywiau yn y DU'

(gweler adran H y pecyn tystiolaeth). Fodd bynnag, mae menywod yn fwy tebygol o weithio'n rhan-amser, camu allan o gyflogaeth â thâl am gyfnodau o ofalu, ennill llai ar gyfartaledd, ac maent yn fwy tebygol o weithio mewn rolau neu sectorau sydd â mynediad gwannach at gynilo pensiwn DC.²⁹⁰

- 1.308 Dros amser, mae'r gwahaniaethau hyn yn gwaethygu, gyda llai o flynyddoedd o gyfraniadau, cyfraniadau is pan fyddwch chi mewn gwaith, a llai o dwf mewn potiau pensiwn, gan adael llawer o fenywod yn mynd i mewn i fywyd diweddarach gyda llawer llai o gyfoeth pensiwn preifat na dynion a Bwlch Pensiynau rhwng y Rhywiau o 48% ar gyfer y rhai 55-59 oed (fel y gwelir yn Ffigur 0.11). O ran arian parod, ymhlith y rhai rhwng 55 a 59 oed rhwng 2020 a 2022, roedd cyfoeth pensiwn anghrisialaidd canolrifol yn £81,000 i fenywod o'i gymharu â £156,000 i ddynion.²⁹¹ Mae cymariaethau rhyngwladol gan yr OECD hefyd yn dangos mai'r Bwlch Pensiynau rhwng y Rhywiau presennol mewn cyfoeth pensiwn preifat yn y DU yw'r ail uchaf yn yr OECD (er bod hyn yn defnyddio methodoleg wahanol i amcangyfrifon yr Adran Gwaith a Phensiynau).^{292,293}
- 1.309 Yn erbyn y cefndir hwnnw, mae diwygiadau diweddar wedi gwella sylfaen incwm ymddeol drwy Bensiwn y Wladwriaeth, ond mae strwythur pensiwn preifat yn dal i adlewyrchu patrymau gwaith a gofal anghyfartal ar draws cwrs bywyd fel yr adroddwyd gan grwpiau fel y Grŵp Cyllideb Menywod.²⁹⁴

²⁹⁰ DWP, 2025, 'Bwlch Pensiynau rhwng y Rhywiau mewn Pensiynau Preifat: 2020 i 2022'

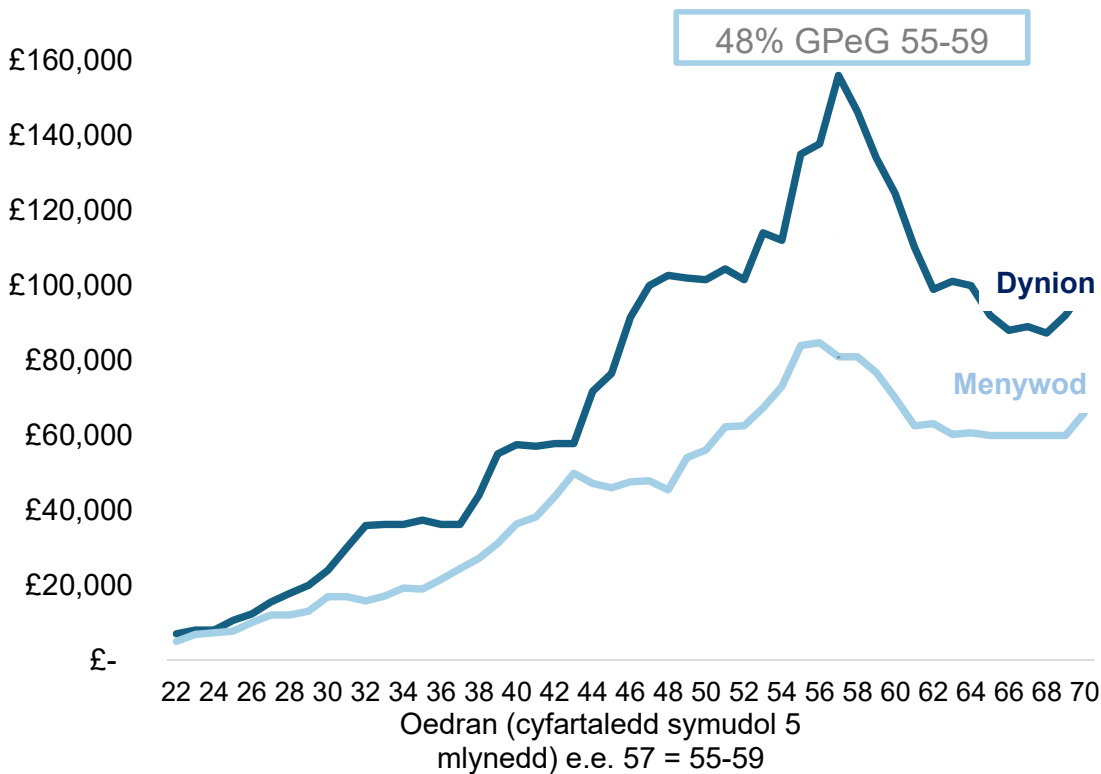
²⁹¹ DWP, 2025, 'Bwlch Pensiynau rhwng y Rhywiau mewn Pensiynau Preifat: 2020 i 2022'

²⁹² OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensiynau 2025'

²⁹³ Cyfrifir bwlch pensiwn rhywedd yr OECD fel y gwahaniaeth rhwng incwm pensiwn cymedrig dynion a menywod (65 oed+) dros incwm pensiwn cymedrig dynion (65 oed+), ymhlith buddiolwyr pensiwn. Mae pobl nad ydynt yn derbyn unrhyw incwm pensiwn wedi'u heithrio o'r cyfrifiad oherwydd bod rhai ohonynt yn gohirio derbyn y tu hwnt i 65 oed am wahanol resymau.

²⁹⁴ Grŵp Cyllideb Menywod, 2026, 'Menywod a Phensiynau yn y DU'

Ffigwr 0.11: Cyfoeth pensiwn preifat heb ei grisialu yn ôl oedran, yn ôl rhyw [cyfartaledd treigl 5 mlynedd]²⁹⁵



- 1.310 Mae trefniadau credydu gwell yn dilyn argymhellion y Comisiwn Pensiynau cyntaf, yn ogystal â'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd, yn mynd i'r afael â'r mater o ganlyniadau hanesyddol gwaeth i fenywod, gan gynnwys y rhai a oedd wedi colli allan ar y gallu i adeiladu hawl i'r mathau ychwanegol o Bensiwn y Wladwriaeth (S2P a SERPS) yn flaenorol. Fel y soniwyd yn gynharach yn yr adroddiad, roedd menywod a gyrhaeddodd oedran Pensiwn y Wladwriaeth yn 2024 ar gyfartaledd yn derbyn 99% o'r swm a dderbyniwyd gan ddynion a disgwylir cyflawni cydraddoldeb llawn yn y blynyddoedd i ddod. O dan y system cyn 2016, roedd menywod yn derbyn cyfartaledd o 86% o'r swm a dderbyniwyd gan ddynion.²⁹⁶
- 1.311 Ac eto, er bod Pensiwn y Wladwriaeth yn darparu llinell sylfaen gyfartal fwyfwy, mae menywod yn tueddu i ddibynnu arno yn fwy na dynion oherwydd bod eu cyfoeth pensiwn preifat yn parhau i fod yn sylweddol is.²⁹⁷
- 1.312 Mae dadansoddiad cohort IFS yn dangos bod y bwlch rhwng y rhywiau mewn cyfraniadau pensiwn yn ehangu'n sylweddol gyda dyfodiad y plentyn cyntaf, sef pryd mae gwahaniaethau mewn cyfraddau cyflogaeth, oriau a chyflogau hefyd yn dechrau dod i'r amlwg (fel y dangosir yn Ffigwr 0.12).²⁹⁸

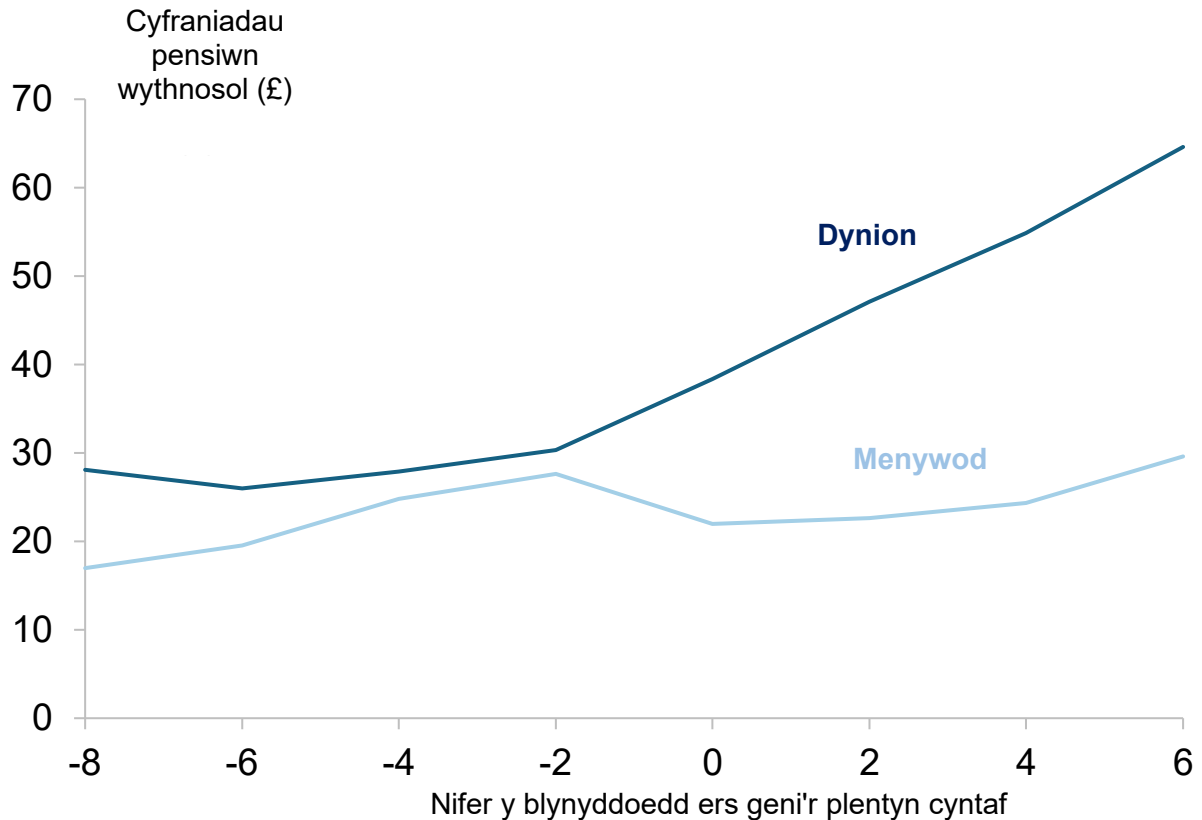
²⁹⁵ DWP, 2025, 'Bwlch Pensiynau rhwng y Rhywiau mewn Pensiynau Preifat: 2020 i 2022'

²⁹⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o Arolwg Hydredol yr Adran Gwaith a Phensiynau

²⁹⁷ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

²⁹⁸ DWP, 2026, Cyrsiau bywyd a phatrymau cynilo pensiwn

Ffigwr 0.12: Cyfraniadau pensiwn eu hunain ymhlith pob dyn a menyw, yn ôl blynyddoedd cyn ac ar ôl genedigaeth y plentyn cyntaf, yn ôl rhyw²⁹⁹



- 1.313 Wrth edrych ar gyfoeth pensiwn DC yn unig, mae'r Bwlch Pensiynau Rhwng y Rhywiau hyd yn oed yn fwy amlwg, gyda photiau DC menywod tua 75% yn is na dynion. Mae hyn yn bennaf oherwydd bod menywod yn cael eu cyflogi'n anghymesur yn y sector cyhoeddus, lle mae darpariaeth DB yn parhau i fod yn eang. O ganlyniad, mae'r sylw cryfach gan y sector cyhoeddus i fenywod gan y DB yn gwneud iawn am y bwch llawer mwy a welir yn y sector preifat.³⁰⁰
- 1.314 Mae adroddiad technegol diweddar y Sefydliad Polisi Pensiynau ar ddata cyfoeth pensiynau wedi canfod bwch mawr tebyg rhwng cyfoeth pensiwn canolrifol menywod a dynion, gyda £13,817 i fenywod o'i gymharu â £30,410 i ddynion. Fe wnaethant hefyd nodi bwch sylweddol yng nghyfoeth pensiwn canolrifol menywod a dynion sydd wedi ysgaru, gyda menywod sydd wedi ysgaru â chyfoeth pensiwn canolrifol o £34,332, tra bod gan ddynion sydd wedi ysgaru gyfoeth pensiwn canolrifol o £79,945.
- 1.315 Gan fod y canolrif ar gyfer grŵp cyfan yn cynnwys pobl heb unrhyw gynilion pensiwn, mae'n rhoi darlun mwy cyflawn o ddigonolrwydd cyffredinol. Ar y mesur hwn, mae gan famau sengl gyfoeth pensiwn isel iawn, gyda chanolrif o

²⁹⁹ DWP, 2026, Cyrsiau bywyd a phatrymau cynilo pensiwn

³⁰⁰ DWP, 2025, 'Bwlch Pensiynau rhwng y Rhywiau mewn Pensiynau Preifat: 2020 i 2022'

£3,108. Hyd yn oed ymhlith y rhai sydd â chynilion pensiwn (ac eithrio'r rhai heb gyfoeth pensiwn), dim ond £27,036 yw'r canolrif.³⁰¹

- 1.316 Mae gwahaniaethau mewn oriau, cyflog a chyfranogiad yn cronni'n wahaniaethau mawr yng nghyfoeth pensiwn preifat. Er bod nifer y bobl heb gyfoeth pensiwn preifat wedi lleihau dros amser, mae dadansoddiad IFS yn dangos bod menywod yn dal yn fwy tebygol na dynion o fod heb unrhyw gyfoeth rhwng 55 a 65 oed, er bod y bwch wedi culhau ar gyfer cohortau iau (gweler Tabl 0.2).³⁰²

Tabl 0.2: Dadansoddiad cohort o ddynion a menywod heb gyfoeth pensiwn preifat³⁰³

Rhyw	Cohort	% heb bensiwn preifat
Dynion	1937-46	27.9%
	1947-59	13.1%
Menywod	1937-46	47.3%
	1947-59	28.8%

Pobl anabl

- 1.317 Mae pobl anabl yn wynebu risgiau llawer uwch o ddiffyg cynilo, oherwydd cyfraddau cyflogaeth is, cyfraddau uwch o waith rhan-amser neu waith rhan-amser, a rhwystrau yn y farchnad lafur sy'n cyfyngu ar fynediad at waith â thâl a datblygiad ynddo. Mae'r ffactorau hyn yn arwain at lai o flynyddoedd o gyfraniadau, llai o fynediad at gynilo pensiwn cyflogwyr, ac yn y pen draw cyfoeth pensiwn llawer is ar draws cwrs bywyd (gweler dadansoddiad ychwanegol yn adran H y pecyn tystiolaeth).³⁰⁴
- 1.318 Mae'r Sefydliad Polisi Pensiynau wedi canfod bod gan bobl anabl lefelau is o gyfoeth pensiwn na'r boblogaeth oedran gweithio gyffredinol, yn bennaf o ganlyniad i gael eu hallgáu o'r farchnad lafur. Nid oes gan dros hanner y bobl anabl yn 46 oed unrhyw gyfoeth pensiwn o gwbl. Hyd yn oed ymhlith y rhai sydd â chyfoeth pensiwn, mae'n is na'r boblogaeth gyffredinol (£47,706 o'i gymharu â £61,392).
- 1.319 Yn yr ystadegau diweddaraf, roedd 5.5 miliwn o bobl anabl mewn cyflogaeth yn y DU. Mae hyn yn cyfateb i 52.8% o'r boblogaeth anabl (16-64 oed), o'i gymharu ag 82.5% ar gyfer pobl nad ydynt yn anabl, sy'n golygu bod bwch cyflogaeth o 29.7 pwynt canran ymhlith pobl anabl.³⁰⁵ O ystyried bod anabledd wedi'i ganfod i fod y ffynhonnell anfantais sy'n tyfu gyflymaf yn y

³⁰¹ PPI, 2026, 'Adroddiad Technegol: Diffyg pensiwn - Dadansoddiad o ddata Cyfoeth Pensiynau'

³⁰² DWP, Ar y gweill, Cyrsiau bywyd a phatrymau cynilo pensiwn

³⁰³ DWP, Ar y gweill, Cyrsiau bywyd a phatrymau cynilo pensiwn

³⁰⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Astudiaeth Genedlaethol ar Ddatblygiad Plentyndod

³⁰⁵ DWP, 2025, 'Cyflogaeth pobl anabl 2025'

farchnad lafur, ac yn enwedig ymhlith gweithwyr iau, mae'n debygol y bydd hyn yn dod yn risg gynyddol yn y degawdau i ddod.³⁰⁶

- 1.320 Os caiff Pensiwn y Wladwriaeth a budd-daliadau eraill eu tynnu o'r gymhariaeth, mae'r Sefydliad Polisi Pensiynau wedi canfod mai pobl anabl oedd y grŵp a oedd mewn perygl uchaf o gael diffyg cynilo ar gyfer eu pensiwn, gan gronni dim ond 43% o incwm pensiwn preifat cyfartalog gweddill y boblogaeth.³⁰⁷ Mae hyn hyd yn oed yn bwysicach o ystyried bod budd-daliadau anabledd yn aml wedi'u cynllunio i gynorthwyo gyda'r costau ychwanegol sy'n gysylltiedig â byw gydag anabledd ac felly ni ddylid eu hystyried wrth gyfrifo'r incwm sy'n angenrheidiol i gyflawni safon incwm gofynnol.

Mae gan rai grwpiau lleiafrifoedd ethnig gyfraddau is o gyfranogiad pensiwn

- 1.321 Mae gan grwpiau lleiafrifoedd ethnig yn y DU ganlyniadau amrywiol yn y farchnad lafur o ran cyflog, fel y mae dadansoddiad diweddar ar y bwllch cyflog ethnigrwydd yn adlewyrchu.³⁰⁸ Yn ogystal, mae sefydliadau fel yr IFS wedi canfod bod gwahaniaethau ychwanegol rhwng grwpiau ethnig o ran cyfranogiad mewn pensiwn a chyfraddau optio allan.³⁰⁹ Mae'r gwahaniaethau hyn yn siapia cyfranogiad mewn pensiwn ar draws cwrs bywyd.
- 1.322 Mae rhai grwpiau lleiafrifoedd ethnig yn llawer llai tebygol o gynilo i mewn i bensiwn, gan arwain at ganlyniadau pensiwn gwaeth (Ffigwr 0.13). Mae'r anghydraddoldebau hyn yn cronni ar draws cwrs bywyd, gan arwain at gyfoeth pensiwn preifat sylweddol is i sawl grŵp o'i gymharu â'r boblogaeth Gwyn. Adlewyrchir hyn yn y math o incwm a dderbynnir yn ystod ymddeoliad yn ôl grŵp ethnig (gweler adran H y pecyn tystiolaeth).
- 1.323 Mae tua 1 o bob 4 oedolyn o oedran gweithio o ethnigrwydd Pacistanaid a Bangladeshaid yn cynilo mewn pensiwn, o'i gymharu â mwy nag 1 o bob 2 oedolyn Gwyn o oedran gweithio.³¹⁰ Mae rhywfaint o dystiolaeth yn awgrymu bod hyn yn cael ei yrru gan lefelau cyflogaeth is, enillion is, ac i'r rhai sy'n Fwslimiaid, pryderon ynghylch, neu ddiffyg dealltwriaeth ynghylch, argaeledd buddsoddiadau Halal neu gronfeydd Sharia.³¹¹

³⁰⁶ PPI, 2024, 'Awyr Goch yn y Bore? – Anghydraddoldeb, bylchau cynilo a digonolrwydd yn system bensiynau y DU'

³⁰⁷ PPI, 2024, 'Mynegai'r Rhai Heb Bensiwn 2024'

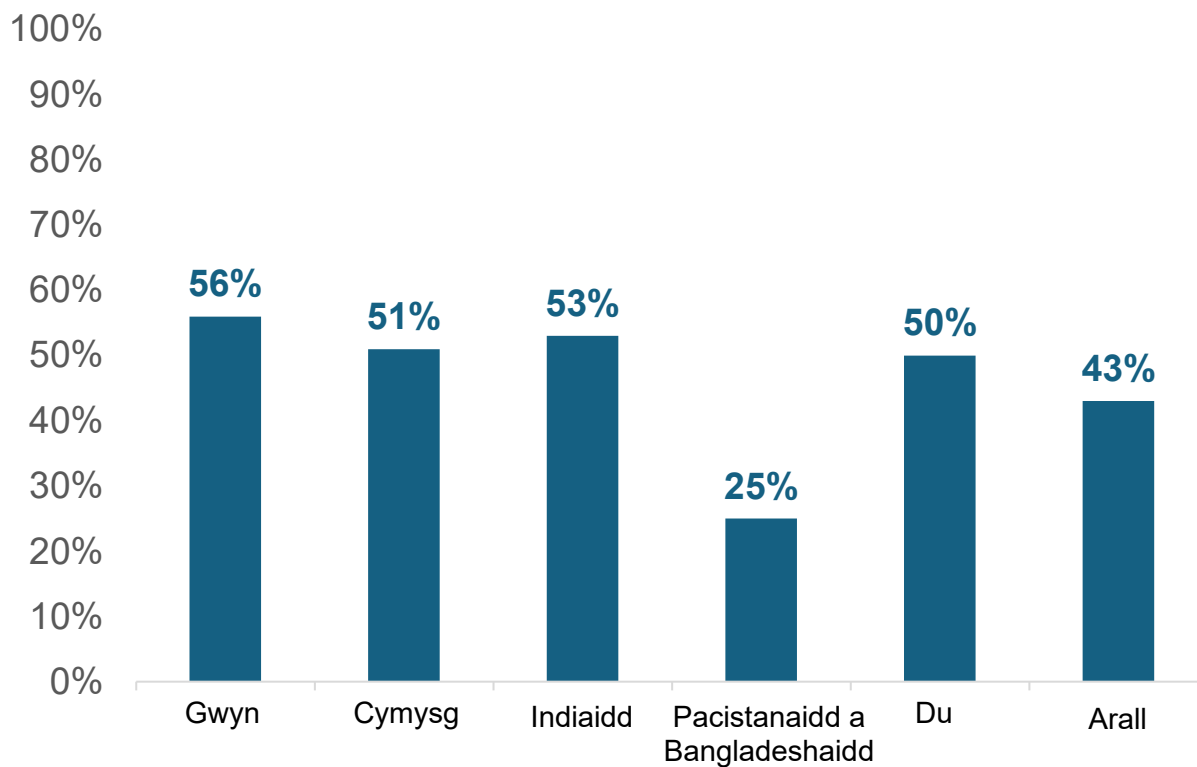
³⁰⁸ SYG, 2023, 'Bylchau cyflog ethnig, DU'

³⁰⁹ IFS, 2025, 'Gwahaniaethau ethnig mewn cyfranogiad mewn pensiynau preifat ar ôl cofrestru awtomatig'

³¹⁰ DWP, 2025, 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

³¹¹ IFS, 2025, 'Gwahaniaethau ethnig mewn cyfranogiad mewn pensiynau preifat ar ôl cofrestru awtomatig'

Ffigwr 0.13: Cyfranogiad pensiwn pob oedolyn o oedran gweithio yn ôl cefndir ethnig, 2021-22 i 2023-24³¹²



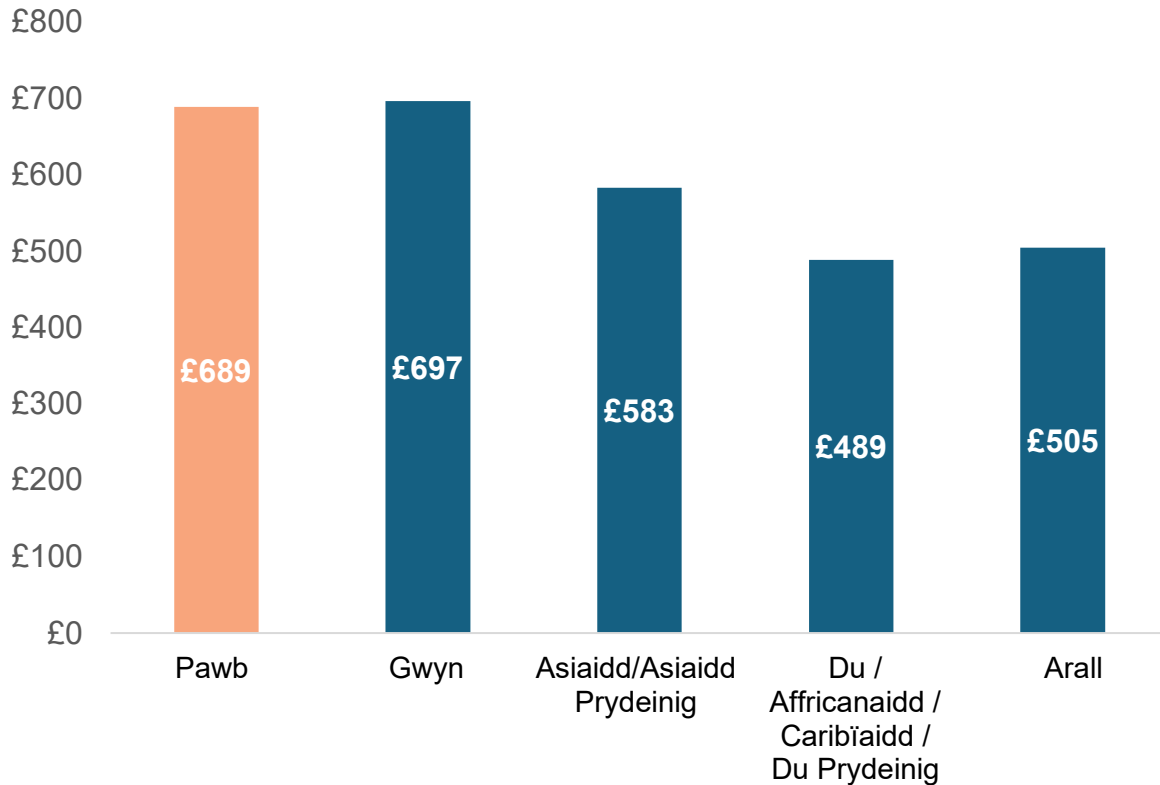
1.324 Mae

³¹² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

1.325 Ffigwr 0.14 yn dangos bod gan bensiynwyr Du / Affricanaidd / Caribiaidd / Du Prydeinig oddeutu 30% o incwm gros yn is na grwpiau ethnig Gwyn. Yn yr un modd ag o ran gwahaniaethau pensiwn galwedigaethol, mae gan grwpiau ethnig Asiaidd a Du tua hanner y lefel incwm o gymharu â grwpiau ethnig Gwyn.³¹³

³¹³ DWP, 2025, 'Incymau Pensiynwyr: blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'

Ffigwr 0.14: Incwm gros cyfartalog (cymedrig) yr wythnos ar gyfer pensiynwyr yn ôl cefndir ethnig, 2023-24³¹⁴

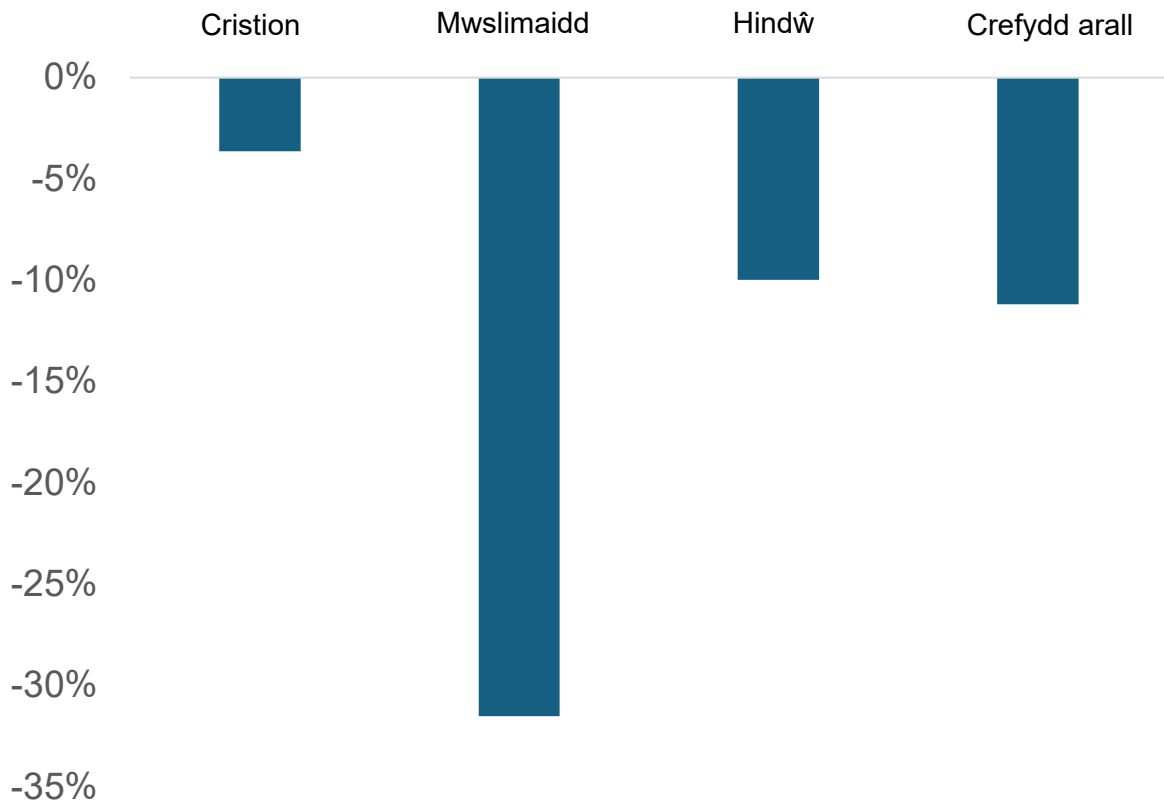


1.326 Yn gysylltiedig â gwahaniaethau mewn cyfranogiad mewn pensiynau yn ôl grŵp ethnig, mae gwahaniaethau clir mewn cyfranogiad mewn pensiynau yn ôl crefydd. Mae Ffigwr 0.15 yn dangos sut mae gan Fwslimiaid yn benodol gyfradd llawer is o gyfranogiad mewn pensiynau na phobl o gefndiroedd crefyddol eraill, rhywbeth sydd wedi'i nodi mewn amrywiaeth o ffynonellau, gan gynnwys arolygon o fewn y gymuned Islamaidd, fel y Guru Cyllid Islamaidd.³¹⁵

³¹⁴ DWP, 2025, 'Incymau Pensiynwyr: blynyddoedd ariannol yn dod i ben rhwng 1995 a 2024'

³¹⁵ Guru Cyllid Islamaidd, 2025, 'Bydd 1/3 o Fwslimiaid yn Colli £13 Biliwn Dros y Genhedlaeth Nesaf mewn Pensiynau'

Ffigwr 0.15: Gwahaniaeth pwynt canran mewn cyfranogiad pensiwn yn ôl crefydd (o'i gymharu â'r rhai "heb grefydd"), ar gyfer gweithwyr cymwys, 2023-24³¹⁶



Gofalwyr

1.327 Mae gofalwyr yn wynebu risgiau uwch o ddiffyg cynilo ar gyfer ymddeoliad. Yn aml, mae darparu gofal di-dâl yn lleihau neu'n torri ar draws cyflogaeth â thâl, yn cyfyngu ar gyfleoedd i ddatblygu, ac yn cyfyngu ar fynediad at bensiynau gweithle. Dros amser, mae'r cyfnodau hir hyn o enillion isel neu ddim enillion yn cronni'n gyfoeth pensiwn preifat llawer is. Er bod credydau Pensiwn y Wladwriaeth yn helpu i ddiogelu hawl sylfaenol, nid ydynt yn gwrthbwysio effaith hirdymor cyfranogiad is yn y farchnad lafur yn llawn.

1.328 Mae diwygiadau i gredydau Yswiriant Gwladol yn dilyn argymhellion y Comisiwn Pensiynau cyntaf a'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd yn helpu i gryfhau sylfeini incwm ymddeol i ofalwyr. Mae gwahanol fathau o gredydau Yswiriant Gwladol ar gael i'r rhai sy'n darparu gofal. Mae'r rhai sy'n derbyn Lwfans Gofalwr yn gymwys i gael credydau Yswiriant Gwladol Dosbarth 1 a ddyfernir yn awtomatig, sy'n rhoi hawl iddynt gael budd-daliadau cyfrannol eraill ac yn cyfrannu at eu cymhwysedd i Bensiwn y Wladwriaeth. Mae Credyd Gofalwr (Dosbarth 3) yn gredyd Yswiriant Gwladol sydd hefyd ar gael i bobl sy'n darparu gofal am 20 awr neu fwy yr wythnos ac mae'n helpu i ddiogelu eu cofnod Yswiriant Gwladol ar gyfer Pensiwn y Wladwriaeth a

³¹⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

budd-daliadau profedigaeth os nad ydynt yn gymwys ar gyfer Lwfans Gofalwr. Yn gyffredinol, dyfernir credydau Yswiriant Gwladol am ofalu am blant dan 12 oed yn awtomatig i rieni sy'n hawlio Budd-dal Plant, gyda darpariaethau ychwanegol ar gyfer gofalwyr maeth, gofalwyr sy'n berthnasau, neu aelodau cymwys o'r teulu sy'n darparu gofal plant, gan sicrhau nad yw amser a dreulir yn magu plant yn creu bylchau yn eu cofnod cyfraniadau. Fodd bynnag, mae nifer y bobl sy'n manteisio ar Gredyd Gofalwyr yn parhau i fod yn isel, gyda llai na 10,000 yn hawlio yn 2023-24.³¹⁷ Mae hyn yn cyfyngu ar ei botensial i fynd i'r afael â bylchau mewn cyfraniadau ar gyfer grŵp sydd eisoes mewn mwy o berygl o ddiffyg cynilo.

- 1.329 Oedolion hŷn o oedran gweithio (rhwng 55 a 64 oed) yw'r grŵp sydd fwyaf tebygol o ddod yn ofalwyr anffurfiol (15%).³¹⁸ Nid yw'n syndod bod darparu gofal yn cyfyngu ar gyfranogiad yn y gweithlu, a gall arwain at fynediad cynnar i bensiwn.³¹⁹
- 1.330 Mae gofal yn fater sy'n seiliedig ar ryw, ac mae gofalwyr yn amlach na pheidio yn fenywod (ystyrir lens groestoriadol ym Mluch 5).³²⁰ Mae hyn yn effeithio ar weithgarwch economaidd. Yng nghanol eu 50au ac yn eu 60au cynnar, mae menywod yn llawer mwy tebygol na dynion o fod yn economaidd anweithredol oherwydd cyfrifoldebau gofalu.³²¹ Wrth gwrs, gall dynion hefyd chwarae rolau gofalu, yn enwedig mewn rhai achosion fel gofalu am bartner yng nghanol oed,³²² ond mae newid i rolau gofalu, hyd yn oed yn ddiweddarach mewn bywyd, yn ddiamau yn effeithio ar ddigonolrwydd pensiynau a chanlyniadau pensiwn menywod yn benodol.
- 1.331 Gan symud y tu hwnt i lefel yr unigolyn, mae hyn yn cael effeithiau mawr ar yr economi ehangach. Er bod cyfranogiad menywod yn y farchnad lafur wedi cynyddu'n fawr yn ystod y blynyddoedd diwethaf, dangosodd yr OECD y gallai parhau i wella cyfranogiad menywod hŷn yn y farchnad lafur fod o fudd mawr i economïau o ran cynnydd mewn CMC y pen. Mae hyn yn arbennig o wir yn achos y DU.³²³ Byddai cefnogi menywod a gofalwyr yn well yn galluogi'r DU i elwa'n fwy llawn o fywydau gwaith hirach, tra hefyd yn lliniaru'r heriau digonolrwydd sy'n gysylltiedig â gyrfaedd gwaith byrrach neu â thoriadau.

³¹⁷ Quilter, 2024, 'Cynnydd o 55% mewn hawliadau credyd gofalwyr sy'n rhoi hwb o £328 y flwyddyn i bensiwn y wladwriaeth'

³¹⁸ DWP, 2025, 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

³¹⁹ Dywedodd 6% o oedolion 55 oed a hŷn a oedd wedi cael mynediad at bensiwn preifat cyn ymddeol yn llawn o waith cyflogedig eu bod wedi gwneud hynny i 'ofalu am deulu a ffrindiau' – DWP, 2025, 'Cynllunio a Pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

³²⁰ DWP, 2025, 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

³²¹ UCL, 2024, 'Anweithgarwch economaidd cyn cyrraedd Oedran Pensiwn y Wladwriaeth'

³²² Evandrou M ac eraill, 2024, 'Cyflwyno 'Dewisiadau 50 PLUS' yn y DU: beth sy'n gydnaws â 'bywydau gwaith llawn' ag enghraifft gynyddol barhaol ar weithwyr gofal anffurfiol i ddarparu gofal?'

³²³ OECD, 2025, 'Rhagolygon Cyflogaeth OECD 2025'

Blwch 5: Croestoriadedd: enghraifft

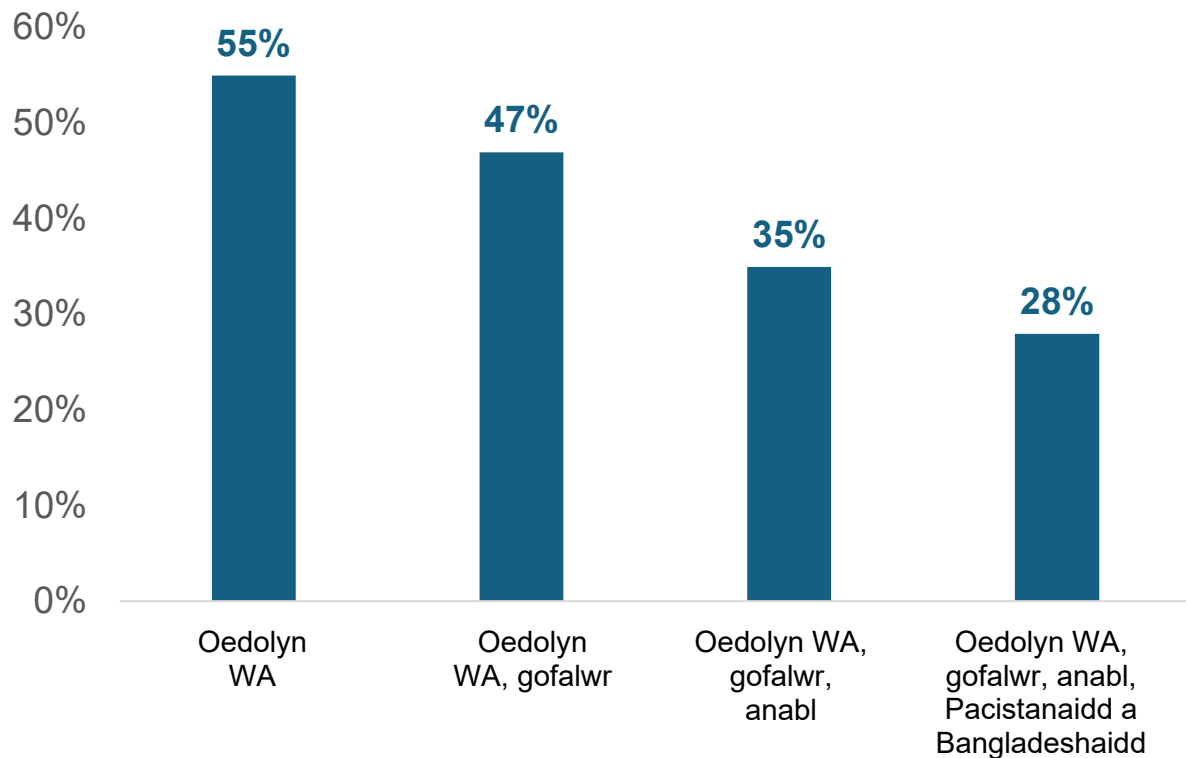
Mae nifer o nodweddion sy'n gorgyffwrdd fel rhyw, ethnigrwydd ac anabledd yn llunio profiadau pobl yn y farchnad lafur a chanlyniadau pensiwn.

Mae dadansoddiad cohort IFS yn dangos bod lleiafrifoedd ethnig yn llai tebygol o fod mewn gwaith amser llawn cynaliadwy, ac mae'r gwahaniaethau hyd yn oed yn fwy amlwg wrth eu rhannu yn ôl ethnigrwydd a rhyw - gan arwain at ganlyniadau pensiwn gwaeth. Er enghraifft, o'r garfan a aned 1974-1988, treuliodd 34% o fenywod lleiafrifoedd ethnig y rhan fwyaf o'r 15 mlynedd diwethaf heb fod mewn gwaith â thâl, o'i gymharu â 15% o fenywod gwyn.

Er y gall cyfyngiadau data a meintiau samplau bach wneud y dadansoddiad hwn yn heriol, mae lens groestoriadol yn datgelu sut y gall y ffactorau cyfunol hyn waethygu anfantais a chynyddu'r risg o ddiffyg cynilo yn sylweddol.

Fel y gwelir yn Ffigwr 0.16, ac sydd wedi'i nodi yn yr adrannau blaenorol, mae statws cyfranogiad pensiwn yn gysylltiedig iawn â nodweddion personol ac amgylchiadau unigol. Er enghraifft, yn y dadansoddiad a nodir isod, mae oedolion o oedran gweithio sydd o gefndir Pacistanaidd neu Bangladeshaid, sydd ag anabledd ac sy'n darparu gofal tua hanner mor debygol o gymryd rhan mewn cynilo pensiynau o'i gymharu â'r oedolyn o oedran gweithio cyffredin.³²⁴

Ffigwr 0.16: Cyfranogiad pensiwn gan wahanol grwpiau³²⁵



Mae oedran ymadael â'r farchnad lafur hefyd yn hanfodol ar gyfer digonolrwydd pensiynau

- 1.332 Ochr yn ochr â phatrymau cyflogaeth yn ystod bywyd gwaith, mae'r oedran y mae pobl yn gadael y farchnad lafur yn ffactor hollbwysig ond yn aml yn ffactor sy'n pennu digonolrwydd pensiwn.
- 1.333 Mae bywydau gwaith hirach yn darparu mwy o flynyddoedd o gyfraniadau, mwy o gyfleoedd i adeiladu a thyfu cyfoeth pensiwn, a llai o flynyddoedd y mae'n rhaid i adnoddau ymddeol ymestyn drostynt. I'r gwrthwyneb, mae ymadawiadau cynnar neu heb eu cynllunio, boed hynny oherwydd afiechyd, cyfrifoldebau gofalu, diswyddiadau, diffyg gwaith addas, neu ddewis unigol, yn byrhau hanes cyfraniadau yn sylweddol ac yn cynyddu'r tebygolrwydd y bydd angen i unigolion dynnu ar gynilion pensiwn cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Nid yw'r patrymau hyn wedi'u dosbarthu'n gyfartal ar draws cymdeithas: mae anghydraddoldebau o ran iechyd, ansawdd swyddi, a mynediad at waith hyblyg neu gynaliadwy yn golygu bod rhai grwpiau'n wynebu risgiau llawer mwy o adael yn gynnar, ac felly o incwm ymddeol annigonol. Felly, mae deall pam mae pobl yn gadael gwaith pan maen nhw'n gwneud hynny, a'r ffyrdd y mae'r penderfyniadau hyn yn rhyngweithio â chynilo ar gyfer pensiwn, yn ganolog i asesu digonolrwydd ymddeoliad.
- 1.334 Mae pobl iau sy'n treulio cyfnodau hir nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET) hefyd yn wynebu anfanteision hirdymor wrth gynilo ar gyfer pensiwn. Mae datgysylltu cynnar o'r farchnad lafur yn golygu bod yr unigolion hyn yn colli'r blynyddoedd ffurfiannol lle mae cynilo pensiwn fel arfer yn dechrau, gan ohirio cronni, byrhau hanes cyfraniadau, a chynyddu'r risg o incwm ymddeol annigonol yn ddiweddarach mewn bywyd.
- 1.335 Mae oedrannau gadael y farchnad lafur wedi cynyddu ar gyfartaledd ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Mae Ffigwr 0.17 yn dangos bod dynion yn gadael y farchnad lafur ar gyfartaledd 2 flynedd yn hwyrach nag 20 mlynedd yn ôl, a menywod bron i 3 blynedd yn ddiweddarach. Mae oedrannau cyfartalog ymadael â'r farchnad lafur bellach ar eu huchaf erioed: 65.8 i ddynion a 64.7 i fenywod.³²⁶
- 1.336 Mae hyn yn rhannol oherwydd cynnydd yn oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Wrth gynyddu oedran Pensiwn y Wladwriaeth i fenywod o 60 i 65, cynyddodd cyfradd cyflogaeth menywod 60 i 64 oed 11 pwynt canran, wedi'i yrru gan y rhai oedd mewn gwaith â thâl yn 58 oed.³²⁷ Cynyddodd cynnydd oedran Pensiwn y Wladwriaeth i 66 gyfradd gyflogaeth pobl 65 oed 8.0 pwynt canran i fenywod a 6.8 i ddynion, a ysgogwyd yn bennaf gan y rhai sy'n parhau mewn gwaith llawn amser. Mae menywod hyn yn dal i fod yn llawer mwy tebygol na dynion hyn o fod yn gweithio'n rhan-amser.³²⁸ Ac eto er gwaethaf cynnydd diweddar, yn 2024 roedd oedran ymadael cyfartalog y DU yn parhau

³²⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

³²⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

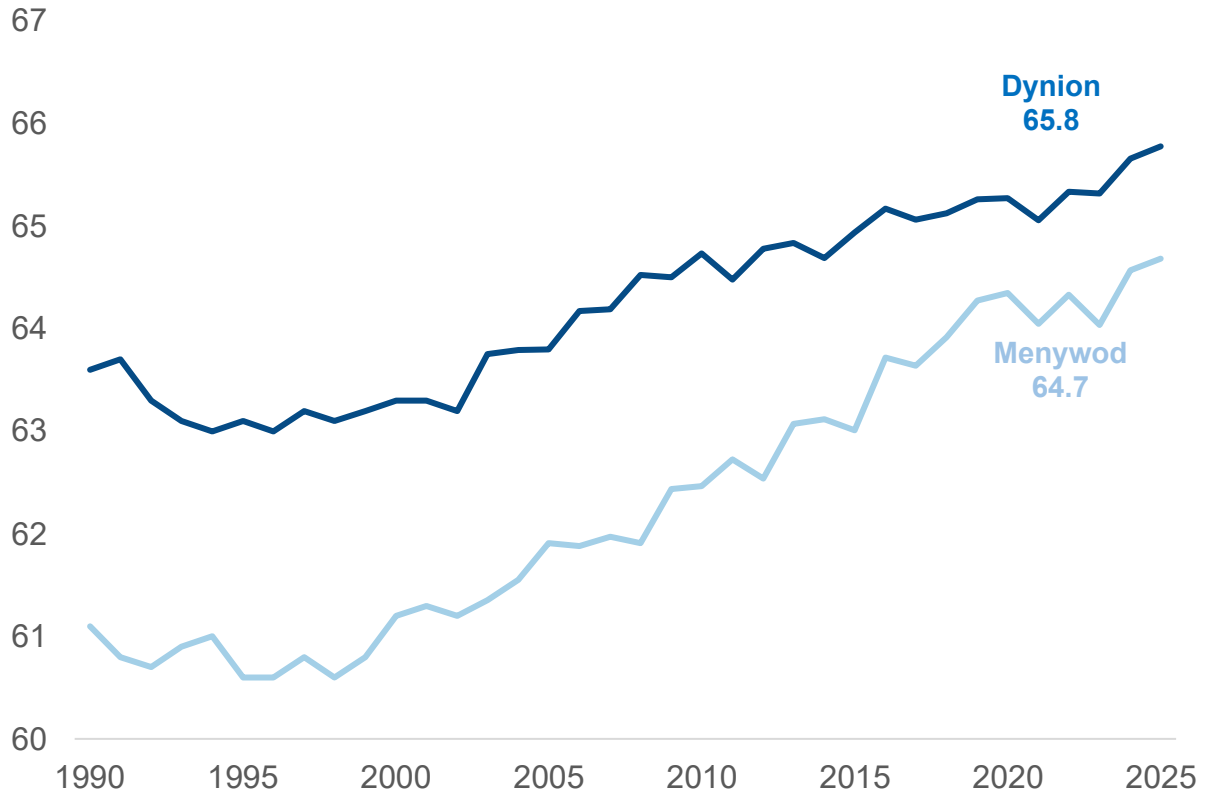
³²⁶ DWP, 2025, 'Statws economaidd y farchnad lafur ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd, tueddiadau dros amser: Medi 2025'

³²⁷ IFS, 2025, 'Sut mae pobl sydd eisoes allan o gyflogaeth yn ymdopi pan fydd oedran pensiwn y wladwriaeth yn codi?'

³²⁸ DWP, 2025, 'Statws economaidd y farchnad lafur ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd, tueddiadau dros amser: Medi 2025'

i fod yn is na chyfartaledd yr OECD, ac mae pobl yn y DU yn treulio cyfnod cymharol hir mewn ymddeoliad – yn hirach nag mewn rhai gwledydd â disgwyliad oes uwch fel Japan.³²⁹

Ffigwr 0.17: Oedran cyfartalog ymadael â'r farchnad lafur ar gyfer dynion a menywod³³⁰



1.337 Fodd bynnag, er bod bywydau gwaith wedi ymestyn ar gyfartaledd, nid yw cyflogaeth ymhlith y rhai yn eu 50au wedi adfer i'w hanterth cyn y pandemig.³³¹ Mae cyfraddau cyflogaeth ar gyfer y rhai 55 i 64 oed hefyd yn is yn y DU nag mewn llawer o wledydd cyfoedion.³³² Er bod cyflogaeth yn dechrau dirywio ar ôl 55 oed mewn llawer o wledydd ar draws yr OECD, mae'r DU yn profi gostyngiad mwy serth yng nghyfranogiad y farchnad lafur ymhlith pobl yn eu 50au hwyr, er gwaethaf perfformiad cyfartalog yr OECD yn fras cyfatebol ar gyfer cyfran y bobl mewn gwaith yn gynharach mewn bywyd gwaith.³³³

Mae cyflogaeth cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth wedi gwella, ond mae heriau'n parhau i'r rhai dros 50 oed

³²⁹ OECD, 2025, 'Oedran effeithiol ymadael â'r farchnad lafur: Cipolwg ar Bensiynau 2025'

³³⁰ DWP, 2025, 'Statws economaidd y farchnad lafur ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd, tueddiadau dros amser: Medi 2025'

³³¹ DWP, 2025, 'Statws economaidd y farchnad lafur ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd, tueddiadau dros amser: Medi 2025'

³³² IFS, 2025, 'Iechyd, cyfoeth a chyflogaeth yn y cyfnod cyn oedran pensiwn y wladwriaeth'

³³³ OECD, 2025, 'Llywio'r blynyddoedd euraidd: Gwneud i'r farchnad lafur weithio i weithwyr hŷn, Rhagolwg Cyflogaeth OECD 2025'

- 1.338 Mae cyflogaeth ymhlith pobl 65 i 69 oed wedi codi o 21.1% yn 2015 i 28.4% yn 2025, tra bod anweithgarwch wedi gostwng o 78.4% i 70.7%. Fodd bynnag, bu gwelliannau llai arwyddocaol i nifer y bobl sy'n gweithio yn eu 50au.³³⁴
- 1.339 Ym mhedwerydd chwarter 2025, roedd y gyfradd gyflogaeth ar gyfer pobl 50 i 64 oed yn 71.8%, yn is na'r uchafbwynt yn 2019 o 72.7%.³³⁵ Mae hyn yn adlewyrchu diweithdra uwch (3.2% yn 2025, i fyny o 2.2% yn 2023) ac anweithgarwch economaidd uwch yn y grŵp oedran hwn: Roedd 25.8% o bobl rhwng 50 a 64 oed yn economaidd anweithredol yn 2025, o'i gymharu â 25.3% yn 2019.³³⁶
- 1.340 Mae data penodol i oedran yn tynnu sylw at raddiant amlwg mewn anweithgarwch economaidd ar draws bywyd gwaith diweddarach wrth i bobl agosáu at oedran Pensiwn y Wladwriaeth. O 50 oed ymlaen, mae anweithgarwch yn cynyddu'n sydyn wrth i bobl heneiddio. Yn 2025, roedd 14.2% o'r rhai 50 oed yn economaidd anweithredol, gan godi i 40.1% ar gyfer y rhai 60 i 64 oed, 55.9% yn 65 oed a 69.8% yn 66 oed, gyda'r cynnydd hwn yn ystadegol arwyddocaol.³³⁷
- 1.341 Anweithgarwch sy'n gysylltiedig ag iechyd yw'r prif reswm dros anweithgarwch i bobl yn eu 50au bellach, ond mae ymddeoliad yn dod yn gynyddol bwysig wrth i bobl agosáu at oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Yn 2025, roedd salwch neu anabled hirdymor yn cyfrif am 58.6% o anweithgarwch ymhlith y rhai 50 i 54 oed a 49.6% ymhlith y rhai 55 i 59 oed, a 36.6% i'r rhai 60 i 64 oed. Yna mae ymddeol fel rheswm dros anweithgarwch yn dod yn fwy cyffredin ar gyfer y grŵp oedran hyn (60 i 64 oed) sef 44.2% (o'i gymharu â 3.6% rhwng 50 a 54 oed a 20.3% rhwng 55 a 59 oed).³³⁸
- 1.342 Nid oes gan nifer o wledydd oedran sy'n cyfateb i Oedran Pensiwn Isafswm Arferol y DU, gan nad yw llawer yn gosod oedrannau mynediad gofynnol ar wahân ar gyfer pensiynau cyhoeddus a phreifat, neu'n tueddu i gael bwlch llai rhyngddynt.³³⁹ Serch hynny, mae tystiolaeth ryngwladol yn dangos y gall bywydau gwaith hirach wella canlyniadau ymddeol unigol a pherfformiad economaidd cenedlaethol yn sylweddol. Ac eto mae profiad diweddar y DU, a nodweddir gan salwch hirdymor uchel, ac anghydraddoldebau parhaus rhwng y rhywiau a rhwng rhanbarthau, yn dangos yr her o gyflawni hyn. Heb gynydd newydd mewn cyflogaeth ymhlith pobl sy'n agosáu at oedran Pensiwn y Wladwriaeth, bydd yn anoddach sicrhau enillion mewn digonolrwydd pensiwn a chynaliadwyedd cyllidol hirdymor.
- 1.343 Fodd bynnag, mae'r tueddiadau pennaf hyn yn cuddio'r rhesymau amrywiol ac yn aml dwfn pam mae pobl yn gadael y farchnad lafur cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Nid yw'r rhwystrau i aros mewn gwaith wedi'u dosbarthu'n

³³⁴ DWP, 2025, 'Statws economaidd y farchnad lafur ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd, tueddiadau dros amser: Medi 2025'

³³⁵ SYG, 2026, 'A05 NSA: Cyflogaeth, diweithdra ac anweithgarwch economaidd yn ôl grŵp oedran (heb ei addasu'n dymhorol)'

³³⁶ SYG, 2026, 'A05 NSA: Cyflogaeth, diweithdra ac anweithgarwch economaidd yn ôl grŵp oedran (heb ei addasu'n dymhorol)'

³³⁷ DWP, 2025, 'Statws economaidd y farchnad lafur ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd, tueddiadau dros amser: Medi 2025'

³³⁸ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg y Llafurlu – gweler y pecyn tystiolaeth am y fethodoleg

³³⁹ OECD, 2025, Pensions at a Glance

gyfartal: mae patrymau ymadael yn gynnar yn amrywio'n sylweddol ar draws grwpiau economaidd-gymdeithasol, gan adlewyrchu anghydraddoldebau mewn iechyd, ansawdd swyddi, cyfrifoldebau gofalu a gwydnwch ariannol. Mae deall y rhain yn hanfodol er mwyn egluro patrymau anweithgarwch a datblygu polisi i gynnal ymlyniad i'r farchnad lafur ar gyfer gweithwyr hŷn.

Mae anweithgarwch yn amrywio yn ôl statws economaidd-gymdeithasol

1.344 Mae statws economaidd-gymdeithasol yn effeithio ar weithgarwch economaidd yn ddiweddarach mewn bywyd. Yn union fel ar adeg y Comisiwn cyntaf,³⁴⁰ mae anweithgarwch i oedolion hŷn cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth wedi'i ganoli ar frig ac ar waelod y dosbarthiad incwm.³⁴¹ Gan ddefnyddio data o'r Arolwg Cyfoeth ac Asedau, mae dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau yn Ffigwr 0.18 yn dangos bod anweithgarwch economaidd yn ddiweddarach mewn bywyd gwaith (55-64) yn amrywio yn ôl cyfoeth.³⁴² Yn y cwintelau cyfoeth uchaf, mae cyfran fwy o bobl wedi ymddeol neu wedi hanner ymddeol o'i gymharu â'r isaf, lle mae cyfran llawer mwy o bobl anactif. Roedd y rhaniad hwn, yn ôl dadansoddiad gan yr IFS, yn llawer llai gwir adeg y Comisiwn Pensiynau cyntaf, pan oedd ymddeoliad yn gymharol wastad ar draws cwintelau cyfoeth.³⁴³

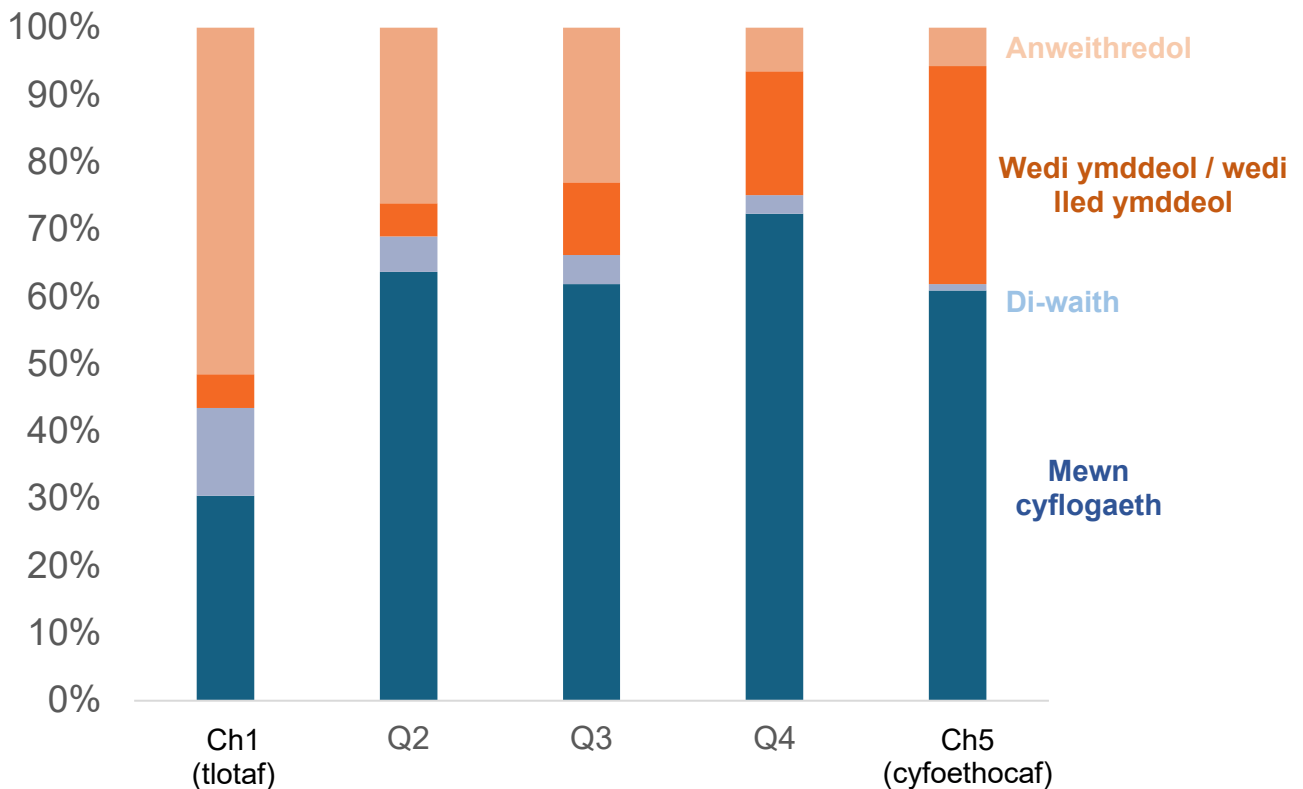
³⁴⁰ Y Comisiwn Pensiynau, 2004, 'Pensiynau: Heriau a Dewisiadau – Adroddiad Cyntaf y Comisiwn Pensiynau'

³⁴¹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022

³⁴² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022

³⁴³ IFS, 2023, 'Deall Ymddeoliad yn y DU'

Ffigwr 0.18: Gweithgarwch economaidd pobl 55-64 oed yn ôl cwntel cyfoeth, 2020-22³⁴⁴



1.345 Yn yr un modd, canfu dadansoddiad o'r Astudiaeth Genedlaethol ar Ddatblygiad Plentyndod – arolwg hydredol o garfan geni ym 1958 a oedd yn casglu gwybodaeth am aelodau'r astudiaeth rhwng 62 a 65 oed – fod 1 o bob 4 (24%) o aelodau'r astudiaeth wedi ymddeol yn llawn erbyn eu 60au cynnar.³⁴⁵ Roeddent yn fwy tebygol o fod o fantais ariannol na'u cyfoedion oedd yn dal i weithio am dâl. Roeddent ddwywaith yn fwy tebygol o gael pensiwn DB (54% i 26% i ddynion, 56% i 22% i fenywod) ac roeddent ddwywaith yn fwy tebygol o gael cynilion cartref o gyfanswm o dros £100,000 (41% i 22%). Roedd aelwyd wedi ymddeol (aelodau'r astudiaeth yn byw gyda phartner wedi ymddeol) yn fwy tebygol o fod yn berchen ar eu cartref yn llwyr (92% i 56%), wedi'u haddysgu'n well (50% gyda gradd neu uwch o'i gymharu â 33%), heb unrhyw brofiad o incwm isel (67% i 48%), a chael un partner cyson drwy gydol eu hoes (75% i 58%).³⁴⁶

1.346 O bryder arbennig yw unigolion nad ydynt yn gweithio, ac sydd heb y cyfoeth angenrheidiol i gynnal eu hunain cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Mae pobl sy'n gadael gwaith yn eu 50au neu ddechrau'r 60au yn aml yn dibynnu ar fudd-daliadau oedran gweithio, sy'n sylweddol llai hael na Phensiwn y Wladwriaeth. O ganlyniad, mae tlodi yn fwy o broblem ymhlith pobl 55 i 64

³⁴⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022

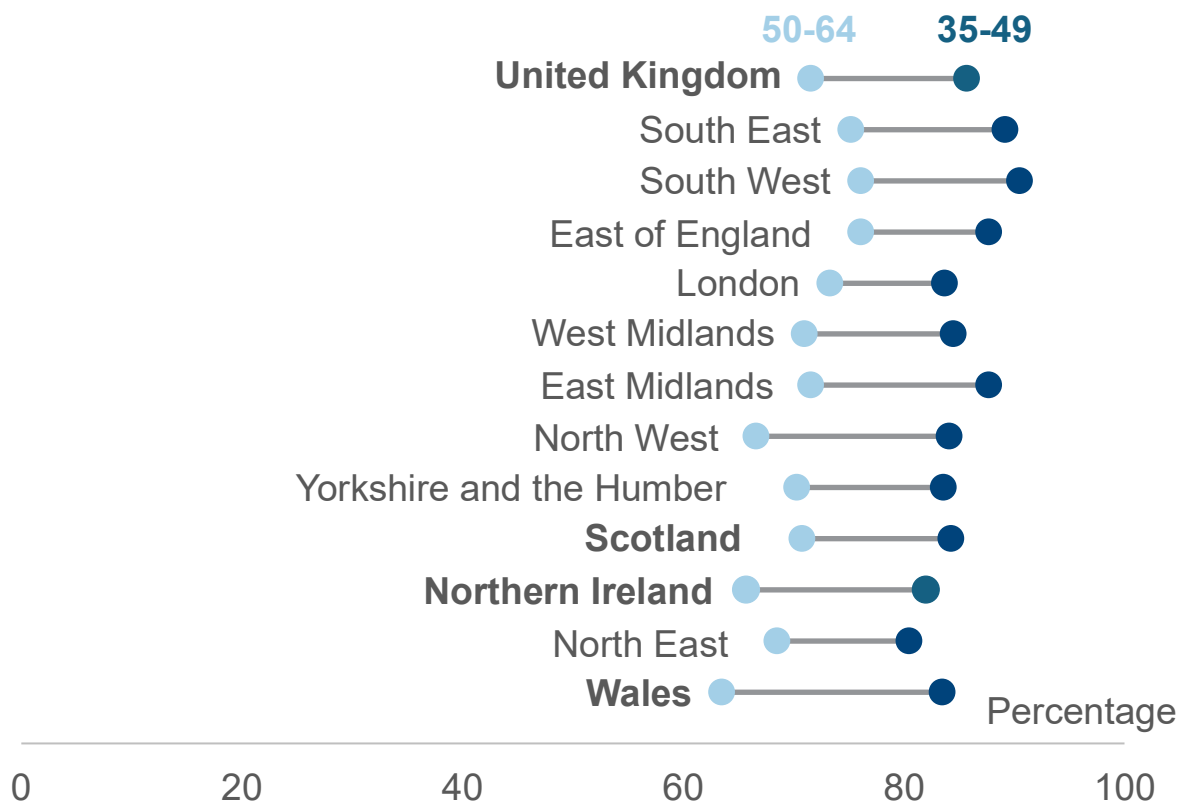
³⁴⁵ DWP, 2026, 'Pensiynau a statws economaidd ymhlith y garfan geni 1958 cyn cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth'

³⁴⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r Astudiaeth Genedlaethol ar Ddatblygiad Plentyndod

oed, gyda 19% mewn tlodi cymharol ar ôl costau tai, nag ydyw i bensiynwyr (16%).³⁴⁷

Gwahaniaethau cenedlaethol a rhanbarthol mewn anweithgarwch

Ffigwr 0.19: Cyfraddau cyflogaeth pobl 35 i 49 oed a phobl 50 i 64 oed yn ôl rhanbarth a gwlad y DU, 2025³⁴⁸



1.347 Yn y DU, mae anghydraddoldebau gofodol clir mewn gweithgarwch economaidd. Y gyfradd gyflogaeth isaf (a'r gyfradd anweithgarwch uchaf) ymhlith pobl 50-64 oed yw yng Nghymru, sef 63.5%, ac yna yng Ngogledd-orllewin Lloegr sef 66.6%. Mae'r bwlch cyfradd cyflogaeth rhwng gweithwyr gyrrfa hwyr a chanol gyrrfa hefyd yn amrywio yn ôl lleoliad, unwaith eto gyda Chymru â'r bwlch mwyaf (o 20 pwynt canran), fel y dangosir yn Ffigwr 0.19.³⁴⁹

1.348 Er bod anghydraddoldebau rhanbarthol yn hysbys iawn, mae'r adolygiad Cadw Prydain yn Gweithio yn dangos bod gwahaniaethau mewn anweithgarwch economaidd ledled y DU yn gysylltiedig yn gryf â ffactorau sy'n gysylltiedig ag iechyd. Canfu, ar lefel ranbarthol a lleol, fod lleoedd â

³⁴⁷ DWP, 2025, 'Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog: dadansoddiad o ddsbarthiad incwm y DU: Blwyddyn Ariannol 1995 i Flwyddyn Ariannol 2024'. Nid yw'r dadansoddiad hwn yn cynnwys diwygiadau a ryddhawyd ym mis Mawrth 2026.

³⁴⁸ DWP, 2025, 'Statws economaidd y farchnad lafur ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd, tueddiadau dros amser: Medi 2025'

³⁴⁹ DWP, 2025, 'Statws economaidd y farchnad lafur ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd, tueddiadau dros amser: Medi 2025'

mwy o'r ffactorau risg sy'n gysylltiedig ag iechyd a amlygwyd yn eu hadolygiad yn tueddu i fod â mwy o anweithgarwch economaidd.³⁵⁰

- 1.349 Mae'r oedran y mae pobl yn symud i anweithgarwch yn amrywio'n sylweddol ar draws gwledydd a rhanbarthau. Yn 2025, roedd anweithgarwch ymhlith dynion Cymru 55-59 oed yn 33.4%, yn sylweddol uwch nag yng Ngogledd Iwerddon (21%), yr Alban (17.5%) a Lloegr (17.6%). Ymhlith menywod 55-59 oed, roedd anweithgarwch yn 38.5% yng Ngogledd Iwerddon, 35% yn yr Alban, 28.3% yng Nghymru, a 25.9% yn Lloegr. Mae'r patrymau hyn yn tanlinellu pwysigrwydd deall amodau'r farchnad lafur leol a gyrwyr daearyddol penodol mewn ymdrechion i gynnal cyfranogiad gweithwyr hŷn.

Mae manteisio ar gynnal gweithlu hŷn yn hanfodol ar gyfer digonolrwydd pensiynau.

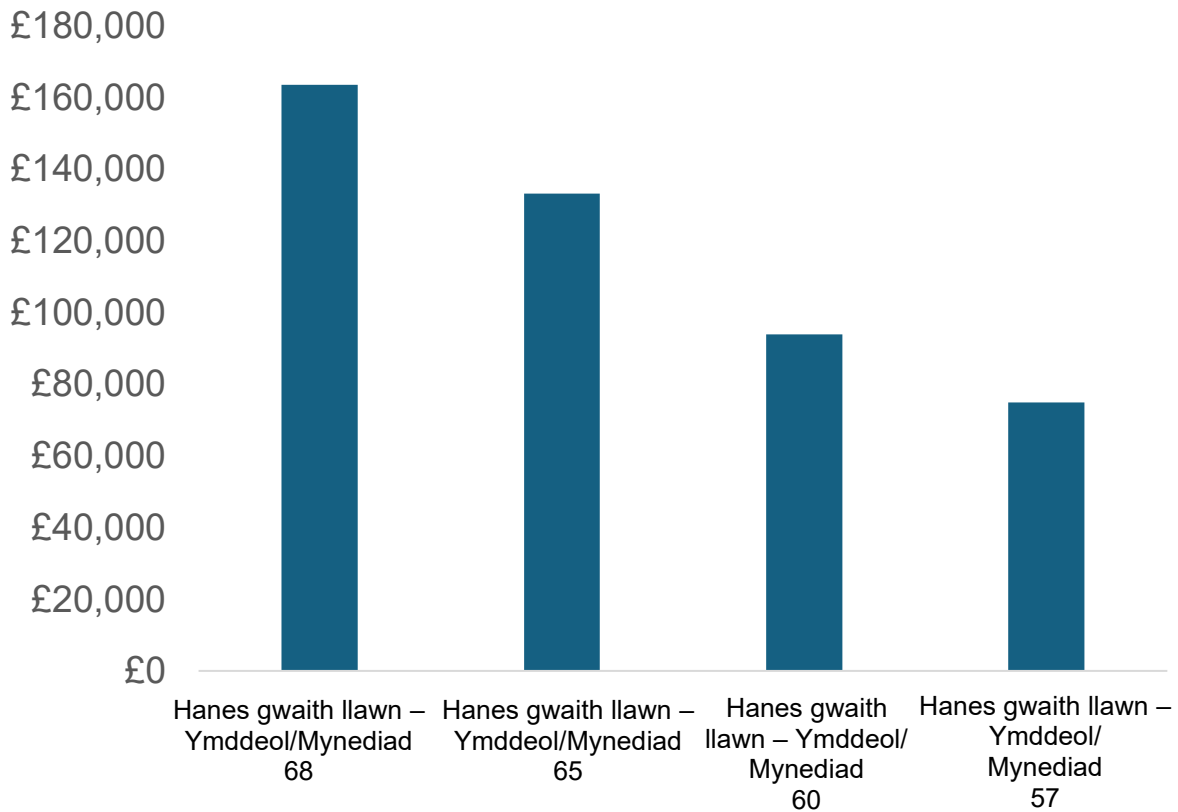
- 1.350 Mae'r deinameg hyn yn golygu bod cefnogi gweithwyr hŷn i aros yn y farchnad lafur neu ddychwelyd iddi yn bwysig am sawl rheswm. Mae patrymau cyflogaeth pobl yn eu 50au yn debygol o ddylanwadu'n fawr ar batrymau cyflogaeth yn eu 60au³⁵¹ gan mai ychydig iawn o'r rhai sy'n gadael y farchnad lafur sy'n dychwelyd yn llawn.³⁵² Mae atal ymadawiadau cynnar o'r farchnad lafur lle bo modd yn hanfodol i gynnal cyfranogiad yn y farchnad lafur mewn cohortau oedran hŷn a chadw cyfraniadau pensiwn i fyny. Mae gweithio'n hirach yn cryfhau diogelwch ariannol ac yn cynyddu maint potiau pensiwn preifat pobl. Mae gweithio yn eich 50au yn darparu incwm – a allai atal tlodi cyn ymddeol – a chynilo pensiwn cynyddol – gan leihau'r risg o dlodi ar ôl ymddeol. Fel y dengys Ffigur 0.20, mae ymddeol yn 57 oed o'i gymharu ag oedran Pensiwn y Wladwriaeth disgwylidig o 68 oed, yn lleihau pot pensiwn rhagamcanol ar ymddeoliad o 55%.³⁵³

³⁵⁰ DWP, 2025, 'Adolygiad Cadw Prydain yn Gweithio: Darganfyddiad'

³⁵¹ OECD, 2025, 'Rhagolygon Cyflogaeth OECD 2025'

³⁵² Er enghraifft, ychydig iawn o'r rhai sy'n mynd yn sâl hirdymor sy'n dychwelyd i'r gwaith (DWP, 2025, 'Cyflogaeth pobl anabl 2025'), ac ychydig iawn (5%) o'r rhai sy'n ymddeol sy'n dychwelyd i'r gwaith yn DWP, 2025, 'Cynllunio a Pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

³⁵³ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio model iPEN ar gyfer enillydd gwrywaidd cyffredin sy'n cynilo dros yrfa. Gweler Methodoleg 2 yn y pecyn tystiolaeth am fethodoleg fanwl.

Ffigwr 0.20: Effaith amseriad ymadael â'r farchnad lafur ar faint y gronfa³⁵⁴

1.351 Yn ogystal, po gynharaf y ymddeoliad, y hiraf yw'r cyfnod y mae'n rhaid i gronfa bensiwn gael ei lledaenu drosto. Fel enghraifft, y blwydd-dal blyneddol y gallai pot pensiwn gwerth £100,000 ei brynu yn 55 oed yw £6,476, o'i gymharu â £7,718 yn 65 oed, neu £9,671 yn 75 oed.³⁵⁵ Mewn geiriau eraill, fel y dangosir yn Tabl 0.3,³⁵⁶ byddai'n rhaid i enillydd canolrifol a aned yn 2002 sy'n gobeithio ymddeol ar yr Oedran Pensiwn Isafswm Arferol (NMPA) yn y dyfodol, sef 57 oed, yn hytrach na 65 oed, gyfrannu at ei bensiwn preifat ar gyfradd o 22% o'i enillion cymwys yn hytrach nag 11% i dderbyn incwm o £10,000, gan fodloni ei TRRs (yn ein senario anwadalrwydd canolog).

Tabl 0.3: Cyfraddau cyfraniadau gofynnol i gyflawni incwm blyneddol o £10,000 o gynilo pensiwn preifat (felly cyfradd amnewid o 67%), yn dibynnu ar flynyddoedd o gynilo, ar gyfer enillydd canolrifol gwrywaidd a aned yn 2002 gan ddefnyddio model iPEN 2024

	22 i 57	22 i 60	22 i 65
Defnyddio enillion cymwys	22%	17%	11%

³⁵⁴ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio model iPEN ar gyfer enillydd cyfartalog yn cynilo dros yrfa.

³⁵⁵ Cyfrifiadau'r Adran Gwaith a Phensiynau gan ddefnyddio cyfraddau 4^{ydd} Rhagfyr 2025 – Hargreaves Lansdowne, 2025, 'Cyfraddau Blwydd-dal: Gweld y Cyfraddau Blwydd-dal Gorau o Farchnad y DU'

³⁵⁶ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio model iPEN

Gan ddefnyddio enillion llawn	18%	14%	9%
-------------------------------	-----	-----	----

1.352 Mae ymddeol cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth yn ei gwneud yn ofynnol i unigolion ddechrau tynnu cyfoeth pensiwn preifat i lawr yn gynharach a gwneud hynny dros gyfnod hirach. Mae risg y bydd asedau'n cael eu disbyddu cyn neu'n fuan ar ôl cyrraedd oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Lle mae hyn yn digwydd, gall unigolion wynebu cwmp sydyn yn eu safonau byw a mwy o ddibyniaeth ar gymorth sy'n seiliedig ar brawf modd yn ddiweddarach yn eu hymddeoliad, gan danseilio digonolrwydd hirdymor hyd yn oed i'r rhai a oedd yn ymddangos yn ddiogel yn ariannol i ddechrau.

Mae cadw pobl hŷn mewn gwaith yn gofyn am ymagwedd gyfannol

1.353 Gall gweithwyr hŷn wynebu nifer o rwystrau i aros mewn cyflogaeth, gan gynnwys:

- **Gwahaniaethu:** Dywedir yn aml fod gwahaniaethu ar sail oedran yn effeithio ar recriwtio, cyfleoedd i ddatblygu, ac agweddau cyflogwyr.³⁵⁷ Er bod tystiolaeth yn awgrymu bod canfyddiadau o wahaniaethu ar sail oedran ar ôl dechrau gweithio yn gyfyngedig,³⁵⁸ mae mabwysiadu dulliau sy'n gyfeillgar i oedran a chynhwysiant yn cael ei ystyried yn hanfodol i atal ymadawiadau cynnar.³⁵⁹
- **Iechyd:** Mae iechyd gwael yn cyfyngu ar gyfranogiad a chadw staff. Argymhellodd adolygiad 'Cadw Prydain yn Gweithio' adeiladu tystiolaeth ar yr heriau penodol y mae gweithwyr hŷn yn eu hwynebu. Bydd hyn yn bwysig wrth gynnal gweithlu hŷn iachach yn y dyfodol.
- **Sgiliau:** Mae gweithlu medrus yn weithlu cryf. O'i gymharu â gwledydd eraill yn yr OECD, mae gan y Deyrnas Unedig gyfranogiad hyfforddiant cymharol uchel ymhlith gweithwyr hŷn,³⁶⁰ gan ddarparu cyfleoedd da i sicrhau bod sgiliau'n parhau i fod yn berthnasol a bod y gweithlu'n parhau i fod yn gynhyrchiol. Fodd bynnag, mae'r nifer sy'n manteisio ar hyfforddiant a'r diddordeb mewn hyfforddiant yn lleihau gydag oedran.³⁶¹ Mae angen goresgyn rhwystrau ymarferol ac agweddol i ddysgu gydol oes.
- **Dwystr:** Rhaid i swyddi adlewyrchu gallu, a all newid gydag oedran. Er enghraifft, roedd chwarter o bobl 40 i 75 oed mewn gwaith cyflogedig eisiau lleihau gweithgarwch corfforol yn eu swydd wrth iddynt agosáu at ymddeoliad, naill ai drwy addasu eu swydd bresennol (16%) neu newid

³⁵⁷ Canolfan Heneiddio'n Well, 2021, 'Gormod o brofiad'

³⁵⁸ I nodi, dim ond 3% o bobl 40-75 oed mewn gwaith a ddywedodd eu bod wedi cael eu trin yn annheg yn y gwaith yn ystod y 12 mis diwethaf ar sail eu hoedran – DWP, 2025, 'Cynllunio a Pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

³⁵⁹ Canolfan Heneiddio'n Well, 2023, 'Oedraniaeth: Beth yw'r niwed?'

³⁶⁰ OECD, 2025, 'Llywio'r blynyddoedd euraidd: Gwneud i'r farchnad lafur weithio i weithwyr hŷn: Rhagolygon Cyflogaeth OECD 2025'

³⁶¹ Mae cyfran yr oedolion sydd wedi cwblhau neu sydd eisiau mwy o hyfforddiant sy'n gysylltiedig â gwaith yn lleihau gydag oedran: DWP, 2025, 'Cynllunio a Pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

swydd (9%).³⁶² Roedd dros hanner (56%) y bobl y cafodd eu swydd eu hunanasesu fel 'gorfforol egnïol iawn' eisiau lleihau gweithgarwch corfforol wrth iddynt agosáu at ymddeoliad. Y tu hwnt i ofynion corfforol, dywedir hefyd bod gan y DU un o'r cyfraddau uchaf (15%) o 'weithwyr dan straen' rhwng 55 a 64 oed ar draws 25 o wledydd yr OECD.³⁶³ Mae'r metrig hwn yn mesur lle mae'r galw yn fwy na'r adnoddau, gan effeithio ar allu pobl i ymdopi. Mae angen sicrhau bod gweithwyr hŷn yn cael eu cefnogi i aros yn y math cywir o swydd neu i drawsnewid i'r math cywir o swydd.

- **Anhyblygrwydd:** Mae angen rhywfaint o hyblygrwydd yn ddiamau i gynnal gweithlu hŷn. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod gweithwyr hŷn yn tueddu i werthfawrogi hyblygrwydd o ran oriau neu leoliad.³⁶⁴ Pan ofynnwyd iddynt beth allai eu hannog i weithio'n hirach, rhai 40 i 75 oed nad oeddent wedi ymddeol eto a soniodd amlaf am y posibilrwydd o allu gweithio llai o oriau neu gymryd mwy o wyliau (46%), ac yna gweithio mwy hyblyg (39%).³⁶⁵ Nawr, gyda'r hawl statudol i ofyn am weithio hyblyg o'r diwrnod cyntaf,³⁶⁶ dylai hyn fod yn fwyfwy hygyrch, ond gallai cyflogwyr anhyblyg ysgogi ymadawiadau cynnar.

1.354 Mae creu amgylchedd mor gyfeillgar i oedran yn ddiamau yn heriol. Mae cynnal gweithlu hŷn yn gofyn am ymdrech gydlynol ar draws y Llywodraeth a'r diwydiant, gan adeiladu ar waith yr adolygiad 'Cadw Prydain yn Gweithio' yn ogystal â rhaglenni cyflogaeth presennol. Mae'n gofyn am gydweithio ar draws gwaith, iechyd a sgiliau, mewn ffordd sy'n adlewyrchu gwahaniaethau economaidd-gymdeithasol a daearyddol. Er bod angen buddsoddiad, mae cynnal cyfranogiad yn y gweithlu hŷn yn allweddol i ddigonolrwydd pensiynau ar lefel unigol, a chynaliadwyedd ar lefel y system.

Casgliad

- 1.355 Er gwaethaf llwyddiannau'r Pensiwn y Wladwriaeth newydd a'r Cynllun Pensiwn Atebolrwydd Cyfyngedig, mae bylchau mewn cyfranogiad mewn pensiynau ac annhegwch mewn canlyniadau pensiynau yn parhau. Mae rhwystrau strwythurol wrth gynllunio AE a rhwystrau i gyfranogiad yn y farchnad lafur yn golygu bod rhai grwpiau o bobl yn wynebu heriau ychwanegol o ran cynilo'n gyson, digon, neu o gwbl.
- 1.356 Mae ymgysylltu ysbeidiol â'r farchnad lafur ac ymadael â'r farchnad lafur yn gynnar yn byrhau hanes cyfraniadau pensiwn. Heb gamau gweithredu i gefnogi cyfranogiad yn y farchnad lafur, dilyniant a bywydau gwaith hirach, bydd y bwlch digonolrwydd yn parhau.

³⁶² DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

³⁶³ OECD, 2025, 'Llywio'r blynyddoedd euraidd: Gwneud i'r farchnad lafur weithio i weithwyr hŷn: Rhagolygon Cyflogaeth OECD 2025'

³⁶⁴ Pwyllgor Materion Economaidd Tŷ'r Arglwyddi, 2025, 'Paratoi ar gyfer cymdeithas sy'n heneiddio'

³⁶⁵ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

³⁶⁶ DBT, 2024, 'Y Llywodraeth yn datgelu diwygiadau sylweddol i hawliau cyflogaeth'

1.357 Yn y bennod hon a'r bennod flaenorol, rydym wedi archwilio'r heriau y mae unigolion yn eu hwynebu wrth gronni cronfa bensiwn ddigonol. Yn y bennod nesaf, rydym yn troi at faterion sut mae pobl yn cael mynediad at eu cyfoeth pensiwn a'r risgiau y maent yn eu hwynebu wrth wneud hynny.

Pennod 5 Dad-gronni fel gyrrwr digonolrwydd

Crynodeb

- **Mae dewisiadau dad-gronni bellach yn pennu canlyniadau ymddeol yn bendant.** Mae'r symud o system sy'n seiliedig ar flwydd-daliadau i raddau helaeth i fwy o hyblygrwydd yn dilyn deddfiad diwygiadau mynediad at bensiwn 2014 yn golygu bod incwm ar ôl ymddeol yn dibynnu nid yn unig ar yr hyn sy'n cael ei gynilo ond ar sut a phryd y ceir mynediad at gyfoeth pensiwn.
- **Mae newidiadau ymddygiad yn dilyn diwygiadau 2014 yn dynodi pryderon cynyddol ynghylch digonolrwydd.** Nid yw cynilion pensiwn o reidrwydd yn darparu incwm pensiwn mwyach. Mae lefelau uchel o dynnu arian parod llawn, yn enwedig o botiau llai, mynediad cynnar eang at arian parod di-dreth, a chyfraddau uchel o gyfoeth a dynnir o botiau pensiwn yn awgrymu bod llawer o gynilwyr mewn perygl o leihau eu cyfoeth cyfraniadau diffiniedig yn rhy gyflym.
- **Mae risgiau wedi symud i unigolion.** Mae risgiau hirhoedledd, buddsoddi ac amseru yn disgyn i raddau helaeth ar gynilwyr, ac mae llawer ohonynt yn brin o'r gallu na'r wybodaeth sydd eu hangen i'w rheoli'n effeithiol.
- **Mae'r system ddad-gronni yn disgwyl gradd afresymol o ymgysylltiad,** sy'n wahanol iawn i'r system gronni sy'n seiliedig ar inertia. Mae llythrennedd isel o ran pensiynau, mynediad anghyfartal at gyngor ac arweiniad, a galluoedd ariannol gwahanol yn peryglu gwreiddio anghydraddoldebau mewn canlyniadau. Mae angen datrysiad diofyn amddiffynnol.
- **Mae llawer bellach yn cael mynediad at gyfoeth pensiynau tra'n dal i weithio, naill ai fel incwm neu fel arian parod di-dreth.** I rai, gallai hyn fod yn hwyluso bywydau gwaith hirach, ond i eraill, gallai mynediad cynnar fod yn cyfyngu ar ddigonolrwydd yn y dyfodol.
- **Gall ergydion diweddarach mewn bywyd erydu diogelwch ariannol yn gyflym.** Gall ysgariad, profedigaeth, dirywiad gwybyddol ac anghenion gofal leihau incwm yn sydyn neu gynyddu costau, gan atgyfnerthu'r achos dros fframwaith dad-gronni mwy amddiffynnol.

Cyflwyniad

- 1.358 Fel y mae'r adroddiad hwn wedi'i egluro hyd yn hyn, mae cael incwm digonol ar ôl ymddeol yn dibynnu'n uniongyrchol ar gynilo pensiwn preifat mewn bywyd gwaith, gyda chymorth mawr gan AE, yn ogystal ag adeiladu hawl i Bensiwn y Wladwriaeth. Mae'r bennod hon yn dilyn yn gronolegol i ganolbwyntio ar ddad-gronni a phenderfyniadau ynghylch sut a phryd y mae cynilwyr yn cael mynediad at gyfoeth pensiwn. Mae dewisiadau dad-gronni yr un mor bwysig o ran dylanwadu ar a oes gan rywun incwm digonol drwy gydol eu hymddeoliad â chronni pensiwn. Mae diogelwch ariannol yn ddiweddarach mewn bywyd yn dibynnu cymaint ar reoli asedau ag ar eu hargaeledd.
- 1.359 Ni ystyriodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf benderfyniadau dad-gronni yn fanwl. Roeddent yn credu'n gryf mai pwrpas cynilion pensiwn oedd darparu incwm ymddeol. Ar y pryd, blwydd-daliadau oedd y rhagosodiad. Nawr, tua 20 mlynedd yn ddiweddarach, mae penderfyniadau ynghylch sut a phryd i ymddeol wedi dod yn llawer mwy cymhleth. Mae cyfraniadau'n dod i botiau cynilo, ac nid oes digon o'r rhain yn dod yn bensiynau i bara hyd ymddeoliad, gan beryglu ansicrwydd ariannol yn ddiweddarach mewn bywyd.
- 1.360 Gan fyfyrto ar sut mae'r system ddad-gronni wedi newid ers y Comisiwn cyntaf, mae'r bennod hon yn dadansoddi tri 'cham' o'r broses ddad-gronni:
- **Dewisiadau dad-gronni** – Mae newidiadau polisi dad-gronni, yn bennaf diwygiadau 2014, yn ailosod cwrs cynilo pensiwn, gan symud i ffwrdd o system sydd wedi'i hadeiladu ar egwyddor disodli incwm tuag at system o botiau cynilo. Mae'r newid hwn wedi cynnig dewis gwell, ond mae hyn ynghyd â lefel o gymhlethdod nad yw llawer wedi paratoi'n ddigonol ar ei gyfer a bydd yn effeithio ar ddigonolrwydd a chynaliadwyedd incwm,
 - **Cael mynediad at bensiynau tra mewn cyflogaeth** – Ymddengys bod mwy o bobl yn ymddeol yn raddol, gan ddefnyddio pensiynau i 'ychwanegu at' incwm, ond mae rhai yn cael mynediad at ac yn gwario arian parod di-dreth yn gynnar, gan gyfyngu o bosibl ar eu sefydlogrwydd ariannol yn y dyfodol,
 - **Heriau ymddeoliad diweddarach** – Gall ymddeoledigion wynebu heriau newydd o ysgariad, profedigaeth, neu ddirywiad gwybyddol, a allai effeithio ar wneud penderfyniadau, rheoli risg, a lles ariannol yn ddiweddarach mewn bywyd.
- 1.361 Mae gwneud penderfyniadau dad-gronni yn ddiamau yn heriol. Yn wahanol i adeg y Comisiwn Pensiynau cyntaf pan oedd blwydd-daliadau yn norm, nid oes llwybr pendant i'w ddilyn na dull diodyn. Yn wahanol i AE, nid oes polisi 'un maint i bawb'. Mae unigolion yn wynebu dewisiadau cymhleth, ac mae gan lunwyr polisi a diwydiant rôl gefnogol heriol yn ddiamau.
- 1.362 Bydd llawer sy'n ymddeol rhwng 2015 a nawr neu yn y blynyddoedd nesaf yn cael mynediad at botiau DC gyda chyfoeth pensiwn DB sylweddol i glustogi

eu penderfyniadau. Dros amser, wrth i bensiynau DB barhau i ostwng, a chyfoeth DC barhau i dyfu, ac wrth i botiau gael eu cydgrynhoi, bydd gwneud penderfyniadau gwael ynghylch dad-gronni yn cael effaith fwy sylweddol. Bwriad cyflwyno Ymddeoliad dan Arweiniad a Chymorth Targedig yw cefnogi unigolion trwy'r broses o wneud penderfyniadau dad-gronni. Ond mae maint yr her a'r risgiau sy'n gysylltiedig â gwneud penderfyniadau gwael yn fawr, gyda disgwyl i oddeutu £500 biliwn gael ei dynnu o bensiynau gweithle DC dros y 10 mlynedd nesaf.³⁶⁷ Nid mater digonolrwydd ar lefel unigol yn unig yw hwn, ond un a allai gael effeithiau mawr ar gynaliadwyedd cyllidol ehangach y llywodraeth a thegwch rhyng-genedlaethol.

- 1.363 Ar ôl cynilo drwy gydol eu bywydau gwaith, mae pobl yn haeddu ac yn disgwyl mynediad at incwm ymddeol teg a sefydlog. Eto i gyd, nid yw dibynnu ar unigolion i ymgysylltu'n weithredol â chymhlethdod gwneud penderfyniadau dad-gronni bob amser yn ymddangos yn effeithiol. Er bod y llywodraeth yn cymryd camau i gefnogi gwneud penderfyniadau adeg ymddeol, rhaid i'r gefnogaeth hon weithredu fel rhagosodiad gwirioneddol lle bynnag y bo modd. Mae rhagosodiadau cryf, wedi'u cynllunio'n dda, yn hanfodol i sicrhau bod y mwyafrif helaeth o gynilwyr – waeth beth fo'u lefel ymgysylltu, cyfoeth pensiwn, neu ddemograffeg – yn cael eu hamddiffyn rhag y posibilrwydd gwirioneddol o safonau byw yn gostwng po hiraf y maent yn byw.

Mae'r penderfyniadau y mae unigolion yn eu gwneud ar sut i gael mynediad at eu pensiynau yn hanfodol wrth ddylanwadu ar ddigonolrwydd

Ers gweithredu diwygiadau mynediad pensiwn 2014, mae angen i unigolion wneud penderfyniadau dad-gronni gweithredol

- 1.364 Ar hyn o bryd mae system bensiynau DC yn darparu pot cynilo i bobl ar adeg ymddeol. Yna mae cynilwyr yn gwneud y gwaith o drawsnewid hyn yn incwm. Mae'r paramedrau a'r rheolau y gwneir y penderfyniadau hyn oddi tanynt yn amrywio, ond yn gyffredinol maent yn adlewyrchu dewis o ran pryd i ymddeol a sut i gymryd cyfoeth pensiwn. Yn dilyn gweithredu diwygiadau 2014, mae gan gynilwyr lawer mwy o hyblygrwydd. Rhaid i bobl bwysu a mesur costau a manteision dewisiadau yn erbyn amrywiaeth o ffactorau: Am ba hyd y byddan nhw'n byw? Sut allai marchnadoedd ffynnu? Beth sy'n effeithlon o ran treth? Pwy arall mae eu pensiynau'n eu cefnogi? I bob pwrpas, disgwylir i bobl ddeall polisi treth a rhagolygon buddsoddi, ac amcangyfrif pa mor hir y byddant yn byw a sut olwg fydd ar eu bywyd. Disgwylir iddyn nhw wneud dewis wrth ragweld yr anrhagweladwy.
- 1.365 Roedd setliad cyntaf y Comisiwn Pensiynau yn dibynnu ar gytundeb rhwng yr unigolyn, y wladwriaeth, a'r cyflogwr. Roedd y cytundeb hwn yn ymestyn y tu hwnt i lefelau cyfraniadau yn unig hyd at ddad-gronni i sicrhau llyfnhau incwm

³⁶⁷ Modelu DWP o asedau ac aelodaethau DB a DC yn y dyfodol

ar draws cwrs bywyd a digonolrwydd pensiynau drwy gydol ymddeoliad. Ar gyfer y Comisiwn cyntaf, rhoddwyd rhyddhad treth ar gronni nid yn unig i ysgogi cynilo pensiwn ond yn gyfnewid am sicrhau incwm ymddeol sefydlog.³⁶⁸

- 1.366 Tybiodd y Comisiwn cyntaf fod sicrhau incwm ymddeol yn golygu prynu blwydd-dal, o ystyried bod hyn wedi'i orfodi'n rhannol. Roeddent yn cydnabod bod hyn yn dibynnu ar farchnad blwydd-daliadau weithredol a oedd yn gallu cyflawni ar gyfer cynilwyr.³⁶⁹
- 1.367 Wynebodd y system hon o flwydd-dal eang heriau mawr yn dilyn argyfwng ariannol 2007-09. Gostyngodd cyfraddau llog i'r lefelau isaf erioed (0.5% o tua 5-6% yn flaenorol). Gan fod cyfraddau llog, cynnyrch giltiau, a chyfraddau blwydd-dal i gyd yn gysylltiedig, roedd y farchnad blwydd-dal o ganlyniad yn darparu gwerth gwael i gynilwyr. Er enghraifft, byddai pot pensiwn DC gwerth £100,000 wedi prynu incwm blwydd-dal lefel oes sengl o tua £7,900 yn 2008 i berson 65 oed, ond erbyn diwedd 2013, roedd hyn yn agosach at £6,200, gostyngiad o 22%.³⁷⁰
- 1.368 Arweiniodd hyn, ynghyd â nifer cynyddol o botiau pensiwn DC bach, at newidiadau polisi sylweddol yn y ffordd y daeth cyfoeth pensiwn yn incwm ymddeol yn ystod llywodraeth glymblaid 2010-2015. Yn gyntaf, yn 2011, cyflwynwyd tynnu i lawr hyblyg. Roedd hyn yn golygu bod y cap ar faint o gyfoeth y gellid ei dynnu i lawr wedi'i ddileu, yn amodol ar sicrhau Gofyniad Incwm Isafswm (MIR) o £20,000 y flwyddyn (tua £30,000 yn nhermau heddiw³⁷¹). Gellid cael mynediad hyblyg at bensiynau ar ben y swm hwn ac roedd incwm am oes yn dal i fod yn nodwedd angenrheidiol o'r system.
- 1.369 Cyhoeddwyd yr her fwyaf i setliad cyntaf y Comisiwn Pensiynau yng Nghyllideb 2014 y Canghellor. Torrwyd y MIR i £12,000, a heb ymgynghori ymlaen llaw, nododd y llywodraeth ddull dad-gronni newydd, radical wedi'i seilio ar ddewis personol a rhyddid unigol. Rhoddodd hyn drwydded i'r diwydiant hefyd greu cynhyrchion newydd i gefnogi cynilwyr drwy gydol ymddeoliad. Gan ddod i rym yn 2015, roedd y newid polisi hwn yn caniatáu i unigolion ddewis sut i gymryd eu pensiynau DC, hyblygrwydd yr oedd llawer wedi galw amdano. Er y gallai unigolion brynu blwydd-dal o hyd, nid oedd sicrhau incwm rheolaidd o unrhyw faint yn orfodol mwyach. Roedd gan unigolion fynediad o hyd at arian parod di-dreth ond nawr roedd ganddyn nhw fwy o ddewis ynghylch faint o arian i'w gymryd o'u cronfeydd pensiwn a sut i ddsbarthu eu rhwymedigaethau treth dros amser. Gallent hefyd wario eu cynilion yn llawn ar arian parod, gan gymryd eu holl gyfoeth pensiwn ar unwaith, gan dalu treth ar y gyfradd ymylol.

³⁶⁸ Ysgrifennodd y Comisiwn cyntaf, 'Gan mai holl amcan cymell neu annog pobl i gynilo, a darparu rhyddhad treth fel cymhelliant, yw sicrhau bod pobl yn gwneud darpariaeth ddigonol, mae'n rhesymol mynnu bod cynilion pensiwn yn cael eu troi'n incwm pensiwn rheolaidd ar ryw adeg' - Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

³⁶⁹ Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

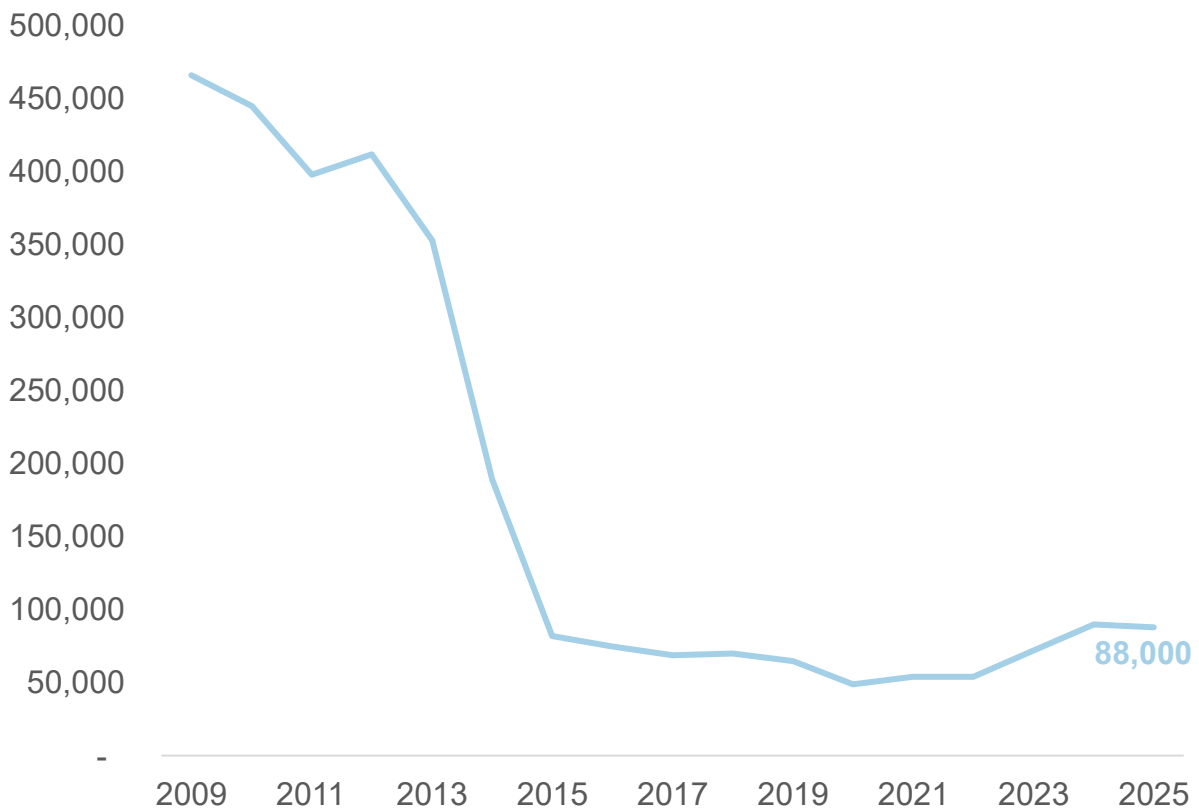
³⁷⁰ Cyfrifiad yr Adran Gwaith a Phensiynau gan ddefnyddio Heritage, 2025, 'Pa incwm all pensiwn o £100k ei ddarparu?'

³⁷¹ Cyfrifiad yr Adran Gwaith a Phensiynau gan ddefnyddio Banc Lloegr, 2025, 'Cyfrifiannell chwyddiant'

- 1.370 Y dybiaeth ymddygiadol ar y pryd oedd y byddai unigolion naill ai'n gwybod, yn cael cyngor, neu'n derbyn digon o arweiniad (megis drwy'r gwasanaeth Pension Wise newydd) ar yr opsiwn dad-gronni gorau ar gyfer eu hanghenion. I lawer, roedd yr hyblygrwydd hwn yn fuddiol yn ddiamau. Roedd y rhai oedd angen cael mynediad at symiau mwy yn gynharach yn eu hymddeoliad yn gallu gwneud hynny. Gallai'r rhai a oedd am fuddsoddi'r arian y tu allan i'w pensiwn wneud hynny heb gosb ddifrifol.
- 1.371 Fodd bynnag, i lawer, mae diwygiadau 2014 wedi creu heriau o ran gwneud penderfyniadau dad-gronni gwybodus a sicrhau bod pensiwn yn para drwy gydol ymddeoliad. Heriodd ei gyflwyniad y setliad a sefydlwyd yn dilyn y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Yn benodol, effeithiodd ar sut ac a yw potiau pensiwn yn dod yn incwm pensiynwyr. Nid oedd llwybr dad-gronni marchnad dorfol mwyach. Cynyddodd gweithredu'r diwygiadau'r tensiynau'n fawr hefyd rhwng y system gronni sy'n seiliedig ar inertia a'r system ddad-gronni sydd bellach yn seiliedig ar ymgysylltiad yn fwy. Daeth y daith cynilo pensiynau yn ddatgysylltiedig ac yn ddryslyd.

Gostyngodd gwerthiannau blwydd-dal o blaid arian parod llwyr

- 1.372 Yn dilyn cyflwyno diwygiadau 2014, newidiodd penderfyniadau dad-gronni yn gyflym. Cwmpodd gwerthiannau blwydd-dal wrth i bobl ddewis opsiynau mwy hyblyg. Mae Ffigwr 0.1 yn dangos y dirywiad sydyn mewn gwerthiannau blwydd-dal ers cyhoeddi'r polisi.

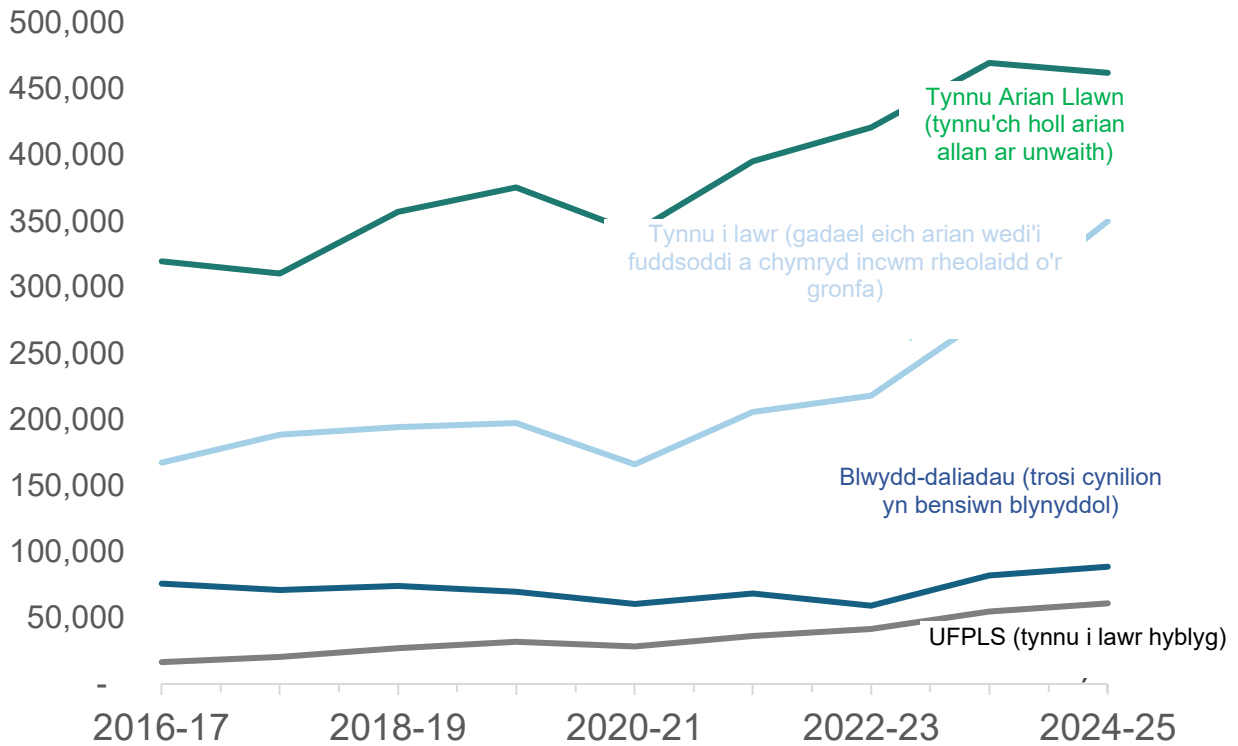
Ffigwr 0.1: Nifer o werthiannau blwydd-dal dros amser³⁷²

1.373 Y ffordd fwyaf cyffredin o gael mynediad at bensiwn DC yn gyflym oedd tynnu arian parod yn llawn. Yn 2024-25, cafodd 48% o'r holl botiau a gafwyd mynediad atynt gyntaf eu cael fel hyn, ac roedd bron i ddwy ran o dair ohonynt (65%) yn botiau gwerth llai na £10,000. Symudwyd ychydig dros draean o botiau i dynnu i lawr (lle mae arian yn cael ei gymryd a'r gweddill yn cael ei adael wedi'i fuddsoddi) (36%), a chymerodd llai'r Cyfandaliad Cronfeydd Pensiwn heb eu Crisialu (UFPLS – dull tynnu i lawr hyblyg) newydd (6%) neu brynu blwydd-dal fel oedd y disgwyliad blaenorol (8%).³⁷³

1.374 Fel y dangosir yn Ffigwr 5.2, mae nifer y potiau DC sy'n cael eu cyrchu wedi tyfu dros amser, gyda chynnydd o ddwy ran o dair yn y niferoedd a gafodd eu cyrchu rhwng 2015-16 a 2024-25. Disgwylir i'r duedd hon barhau i gynyddu dros amser wrth i niferoedd mwy ymddeol gyda chyfoeth ymddeol, a hyn yn cael ei ganolbwyntio yn y farchnad DC. Fel y dangosir, mae nifer y potiau DC a geir drwy dynnu arian parod yn llawn neu drwy dynnu i lawr wedi cynyddu, tra bod nifer y potiau a ariannwyd mewn blwydd-dal wedi aros yn gymharol sefydlog.

³⁷² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r ABI, 2026, 'Data Pensiynau ac Incwm Ymddeol'

³⁷³ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

Ffigwr 0.2: Nifer y potiau DC a gyrchwyd drwy wahanol ddulliau dros amser³⁷⁴

Mae dad-gronni yn amrywio yn ôl demograffeg, maint y pot, a chyfoeth pensiwn

1.375 Mae sut mae pobl yn cael mynediad at eu potiau pensiwn – eu penderfyniadau dad-gronni – yn amrywio yn ôl grwpiau demograffig a nodweddion. Mae blwydd-daliadau yn fwy poblogaidd ymhlith oedolion hŷn (e.e. pobl 65 i 74 oed sy'n cael mynediad at bensiynau), pobl â photiau pensiwn mwy, lefelau incwm uwch, a'r rhai sydd wedi cymryd cyngor ariannol. Maent yn llai poblogaidd gyda menywod, a phobl â nodweddion o fod yn agored i niwed (iechyd gwael, gallu ariannol isel, y rhai sydd wedi profi digwyddiad negyddol mewn bywyd, a chydnerthedd isel). I'r gwrthwyneb, mae menywod yn fwy tebygol o drosi pensiynau'n llawn yn arian parod ac yn tueddu i nodi llai o foddhad â'u penderfyniadau.³⁷⁵ Gallai hyn fod yn effaith maint y pot – gyda menywod a chynilwyr mwy agored i niwed yn fwy tebygol o gael potiau llai na dynion a chynilwyr llai agored i niwed – yn hytrach nag o reidrwydd oherwydd agweddau gwahanol iawn at risg. Serch hynny, fodd bynnag, gall y gwahaniaethau mewn penderfyniadau mynediad olygu bod rhai grwpiau mewn mwy o berygl o ansicrwydd ariannol nag eraill.

1.376 Mae'r gyfran uchel o dynnu arian parod llawn yn duedd sy'n werth ei harchwilio. Mae'n annhebygol y bydd arian parod llawn yn rhoi sefydlogrwydd a rheoleidd-dra i gynilwyr nac yn darparu'r incwm ymddeol y cynlluniwyd y

³⁷⁴ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

³⁷⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

system gynilo ar ei gyfer. Fodd bynnag, nid yw hyn yn golygu mai'r penderfyniad anghywir yw i unrhyw un dynnu eu pot yn ôl yn llwyr. Felly mae angen dealltwriaeth o benderfyniadau yn ôl maint y pot a chyfanswm cyfoeth pensiynau.

- 1.377 Mae maint y pot yn debygol o fod yn ffactor pwysig sy'n dylanwadu ar ddewisiadau dad-gronni, gydag 83% o botiau pensiwn gwerth llai na £10,000 wedi'u hamnewid yn llawn o'i gymharu â dim ond 3% o botiau gwerth dros £100,000.³⁷⁶ Mae'n annhebygol y bydd un gronfa fach yn darparu incwm ymddeol digonol ynnddi'i hun. Efallai na fydd gan unigolyn effaith sylweddol ar ganlyniadau ymddeol i gymryd yr arian hwn yn llawn fel arian parod.
- 1.378 Mae angen i unigolion ystyried goblygiadau treth posibl hefyd. Nid oes terfyn ar faint o botiau pensiwn cyfraniadau diffiniedig y gellir eu hamnewid yn llawn na pha mor fawr y gall unrhyw un ohonynt fod. Fodd bynnag, effaith arian parod o warantu cronfa dros £10,000 yw lleihau'r swm blynyddol o gynilion pensiwn a all ddenu rhyddhad treth. Mae hyn yn lleihau cyfle rhywun i ailadeiladu ei gynilion.
- 1.379 Fodd bynnag, gallai nifer o botiau bach gyda'i gilydd ddarparu incwm. Ar hyn o bryd, dim ond un pensiwn y mae mwyafrif (70%) yn ei gael ar y tro,³⁷⁷ ond disgwylir i filiynau ymddeol gyda photiau pensiwn lluosog yn y dyfodol.³⁷⁸ Mae nifer y potiau pensiwn yn y system yn cynyddu, gyda thua 13 miliwn o botiau gohiredig gwerth llai na £1,000.^{379,380} Mae menywod a phobl sy'n ennill incwm isel yn arbennig o debygol o gronni'r potiau bach hyn.³⁸¹ Gall pobl ystyried pob pot yn fach ar wahân ac felly ei dynnu allan o'r arian parod, er gwaethaf y ffaith y gallai'r potiau hyn gyda'i gilydd ddarparu lefel uwch o incwm. Felly, dylai'r duedd i arian parod yn llawn achosi rhywfaint o bryder o hyd.
- 1.380 Heb ddeall yn llawn gyfanswm y cyfoeth pensiwn neu'r adnoddau ariannol sydd ar gael i'r rhai sy'n manteisio'n llawn ar eu harian, mae bron yn amhosibl barnu rhesymoldeb y penderfyniadau hyn. Er nad ydyn nhw'n darparu incwm rheolaidd, rheoledig yn y ffordd y byddai blwydd-dal, gallai arian parod llwyr fod yn ddull economaidd effeithiol. Nid oes data manwl ar gyfanswm cyfoeth pensiwn ar gael ar adeg y dad-gronni. Gallwn amcangyfrif, fodd bynnag, pa gyfoeth sydd ar gael. Mae gan lawer o ddeiliaid potiau pensiwn bach, er enghraifft, gyfoeth pensiwn sylweddol mewn potiau DC neu DB eraill. Canfu'r Adran Gwaith a Phensiynau fod gan oddeutu traean neu 2 o bob 5 o ddeiliaid pensiynau DC bach sy'n agosáu at ymddeoliad (o dan £10,000 a rhwng £10,000 a £20,000 yn y drefn honno) gyfoeth pensiwn cyffredinol o dros £100,000.

³⁷⁶ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

³⁷⁷ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

³⁷⁸ Rhaglen Dangosfwrdd Pensiynau, 2023, 'Arolwg Cyfoeth ac Asedau'

³⁷⁹ DWP, 2025, 'Asesiad Effaith Bil Cynlluniau Pensiwn'

³⁸⁰ Mae'r Bil Cynlluniau Pensiwn yn cynnwys mesurau i hwyluso cydgrynhoi potiau pensiwn bach gwerth llai na £1,000.

³⁸¹ IFS, 2025, 'Yr Adolygiad Pensiynau: argymhellion terfynol'

- 1.381 Efallai na fydd cyfanswm y taliadau a wneir i'r cynilwyr hyn yn effeithio'n ormodol ar ddigonolrwydd pensiynau, er bod y dystiolaeth ynghylch a yw gwahanol bensiynau'n cael eu defnyddio at wahanol ddibenion yn gymysg.³⁸² Fodd bynnag, nid oes gan lawer gyfoeth pensiwn amgen i dynnu arno yn ystod ymddeoliad. Wrth ddadansoddi cyfanswm cyfoeth pensiwn y rhai oedd yn agosáu at ymddeol, gwelwyd i oddeutu traean (35% a 30% yn y drefn honno) o'r rhai â phensiynau bach (o dan £10,000 neu rhwng £10,000 a £20,000), fod hyn yn debygol o fod yn gyfanswm eu cyfoeth pensiwn.³⁸³ Felly mae'n debygol y bydd rhai cynilwyr sy'n cael mynediad llawn at bensiynau fel arian parod yn gwneud hynny heb glustogau sylweddol i'w hamddiffyn rhag annigonolrwydd ariannol yn ystod ymddeoliad.
- 1.382 Mae angen gwelliannau mewn casglu data er mwyn i gynilwyr a llunwyr polisi ddeall yn llawn effaith dewisiadau dad-gronni. Mae angen data ar gyfanswm cyfoeth pensiwn ar y pwynt mynediad, a sylw parhaus wrth i faint y potiau dyfu.
- 1.383 Fodd bynnag, efallai na fydd y data hwn yn dod i'r amlwg nes ei bod hi'n rhy hwyr i weithredu. Gallai'r Comisiwn cyntaf fod wedi aros i weld, er enghraifft, a fyddai'r cyfranogiad sy'n gostwng mewn pensiynau, na fyddai'n cael ei deimlo am ddegawdau i ddod, wedi adlamu neu wedi troi allan i fod yn ddewis rhesymegol i'r unigolyn gydag effeithiau cyfyngedig ar bolisi cyhoeddus. Yn hytrach, fe ragflaenodd ac argymhellodd gamau gweithredu. Yn yr un modd, bydd camau rhagataliol parhaus yn bwysig i sicrhau bod y system bensiynau yn mynd i'r afael â materion fel y duedd i wario arian parod cyn iddynt ddod yn berthnasol.
- 1.384 Yn ogystal ag ystyried effaith maint y pot a chyfoeth pensiwn ar y duedd gynyddol o wario arian parod, mae'r Comisiwn wedi archwilio tystiolaeth ar agweddau ac ymddygiadau. Yn dilyn diwygiadau 2014, mae pobl yn defnyddio cronfeydd pensiwn at wahanol ddibenion y tu hwnt i sicrhau incwm ymddeol. Defnyddiodd tua chwarter (23%) o'r rhai a oedd yn derbyn pensiwn yn llawn yn y 4 blynedd hyd at Fai 2024 yr arian hwnnw i dalu dyledion, er enghraifft. Defnyddiodd bron i hanner (46%) eu pensiwn ar gyfer 'treuliau mawr' fel gwyliau neu gar, sef pryniant 'unwaith' i bob pwrpas. Rhoddodd dros chwarter (27%) eu holl arian mewn cyfrif cynilo cyfredol neu arian parod.³⁸⁴

³⁸² Er enghraifft, ychydig iawn o ymatebwyr i'r Astudiaeth Genedlaethol ar Ddatblygiad Plentynod a oedd wedi trawsnewid eu pensiwn yn llawn a ddefnyddiodd eraill i brynu blwydd-dal (4%) neu incwm addasadwy (tynnu i lawr, 5%) – dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau.

³⁸³ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Cyfoeth ac Asedau 2020-2022

³⁸⁴ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

Arian parod di-dreth yw'r rhagosodiad

- 1.385 Mae gwneud y mwyaf o symiau arian parod di-dreth wedi dod yn benderfyniad diofyn, ac mae bellach yn cael ei ystyried yn 'gwrs gweithredu arferol' neu'n 'beth amlwg i'w wneud'.³⁸⁵ Cymerodd bron pawb (83%) a gafodd fynediad at bensiwn DC ers 2015 swm cyfandaliad o un pensiwn neu fwy.³⁸⁶ Ym meddyliau cynilwyr, mae arian parod di-dreth wedi'i 'ddatgysylltu' i bob pwrpas oddi wrth y penderfyniadau mwy ar sut i ddefnyddio cronfa bensiwn i ariannu ymddeoliad.^{387,388} Fodd bynnag, mae gwario'r swm cyfan yn effeithio ar ddigonolrwydd ymddeoliad. Yn erbyn TRRs, mae tua 43% o'r boblogaeth â diffyg cynilion. Mae hyn yn cynyddu 5 pwynt canran – bron i 2 filiwn yn fwy o bobl – os ydym yn tybio bod unigolion yn gwario eu swm cyfandaliad o 25%.³⁸⁹
- 1.386 Canfu ymchwil ansoddol fod pobl yn gyffredinol yn ystyried yr arian parod di-dreth a gymerasant fel 'gymedrol' ac nid yn ddigon i effeithio'n sylweddol ar incwm ymddeol. Fodd bynnag, cyfaddefodd llawer nad oeddent wedi ystyried y penderfyniad yn fanwl. Pan ofynnwyd iddynt, nid oeddent yn difaru cymryd eu harian parod di-dreth, ond roeddent yn teimlo'n bryderus am y dyfodol ac yn cyfaddef nad oeddent wedi ystyried beth allai'r arian parod a gafwyd fod wedi bod yn werth pe baent wedi'i gadw wedi'i fuddsoddi.³⁹⁰ Dylai'r ffaith bod yr ymddygiad hwn wedi dod yn ddiogel de facto beri pryder i unigolion, y llywodraeth a'r diwydiant pensiynau.
- 1.387 Mae'r IFS yn dadlau bod y mynediad eang at 25% o arian parod di-dreth mewn un swm mawr yn effaith fframio gan y llywodraeth i raddau helaeth.³⁹¹ Maen nhw'n credu y gallai newid y disgrifiad 'swm cyfandaliad' sydd ynghlwm wrth yr elfen ddi-dreth o 25% atal unigolion rhag gweld y rhan honno o'u pensiwn fel rhywbeth y dylid ei gymryd mewn un tro.

Mae newidiadau i'r system wedi effeithio ar ddigonolrwydd

Mae'r farchnad blwydd-daliadau wedi crebachu

- 1.388 Tybiodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf y byddai'r farchnad blwydd-daliadau yn parhau i weithredu fel y porth i sicrhau incwm ymddeol. Gwnaethant nifer o argymhellion i sicrhau bod y farchnad blwydd-daliadau yn gweithredu'n effeithiol i gynilwyr. Er enghraifft, fe wnaethant argymhell y dylai'r llywodraeth adolygu'r oeddrannau cynharaf a hwyraf posibl ar gyfer derbyn blwydd-dal, a ddylai fod terfyn ar y swm y disgwylir i bobl ei dderbyn ar unrhyw oedran, ac a

³⁸⁵ Er enghraifft, awgrymodd ymchwil a gynhaliwyd gan Ignition House ar gyfer yr FCA fod pobl i gyd yn awyddus i gael mynediad at yr arian parod di-dreth mwyaf, a ystyrir fel 'arian hwy' y gallent ei ddefnyddio i'w wario ar wyliau neu geir, heb fawr o ystyriaeth i effaith hyn ar ddigonolrwydd yn y tymor hir – yn FCA, 2014, 'Archwilio Gwneud Penderfyniadau ac Ymddygiad Defnyddwyr yn y Dirwedd Ymddeol'

³⁸⁶ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

³⁸⁷ Partneriaeth y Bobl, 2025, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr'

³⁸⁸ Canolfan Standard Life ar gyfer Dyfodol Ymddeoliad, 2025, 'Penderfyniadau yn y tywyllwch: Sut mae cenhedlaeth arloesol DC yn llywio penderfyniadau incwm ymddeol'

³⁸⁹ DWP, 2025, 'Dadansoddiad o Incwm Pensiwn y Dyfodol 2025'

³⁹⁰ Partneriaeth y Bobl, 2025, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr'

³⁹¹ IFS, 2025, 'Yr Adolygiad Pensiynau: argymhellion terfynol'

ddylai'r llywodraeth ystyried cyhoeddi bondiau hirhoedledd i amsugno risg hirhoedledd diwedd y cyfnod i'r hynaf yn y boblogaeth.³⁹² Ni chafodd yr argymhellion hyn eu bwrw ymlaen.

- 1.389 Roedd y farchnad blwydd-daliadau hefyd yn wynebu heriau yn y byd go iawn. Gostyngodd cyfradd sylfaenol Banc Lloegr i 0.5% yn 2009, sef y lefel isaf erioed.³⁹³ Yn ei dro, cwmpodd cyfraddau blwydd-dal i bwynt llawer is nag y byddai'r Comisiwn cyntaf wedi'i ddisgwyl,³⁹⁴ gan gyfyngu ar bŵer prynu, effeithio ar ddigonolrwydd, ac achosi anfodlonrwydd â sut roedd y system yn gweithio.
- 1.390 Nawr, yn y degawd ers yr isafbwynt hanesyddol hwnnw, mae'r galw am flwydd-daliadau wedi gostwng hyd yn oed ymhellach. Er bod cyfraddau cymharol ddeniadol bellach yn cael eu cynnig, mae nifer isel o bobl sy'n manteisio ar flwydd-daliadau yn golygu nad yw'n ddiwydiant mor ddeniadol i ddarparwyr mwyach, gan gyfyngu ar gystadleuaeth yn y farchnad a rhoi'r baich ar unigolion i chwilio am y cynnyrch gorau. Eto dim ond 59% o brynwyr blwydd-daliadau yn y 4 blynedd hyd at 2024 a wnaeth ymchwil am eu cynnyrch.³⁹⁵ Gallai methu â gwneud hynny gyfyngu'n aruthrol ar ddiogelwch ariannol, gyda gwahaniaeth o bron i £1,200 y flwyddyn rhwng dyfynbrisiau ar gyfer blwydd-dal oes sengl i berson 70 oed ym mis Ionawr 2026.³⁹⁶
- 1.391 Mae'n annhebygol y bydd gwerthiannau blwydd-daliadau yn dychwelyd i'w huchafbwynt cyn 2014: mae blwydd-daliadau gwirfoddol yn parhau i fod yn gymharol brin yn y DU ac yn fyd-eang,³⁹⁷ yr hyn a elwir yn 'pos blwydd-daliadau'.³⁹⁸ O safbwynt y cynilwr, mae blwydd-daliadau yn dal i gael eu hystyried yn cynnig gwerth gwael am arian ac yn anhyblyg i anghenion sy'n newid,³⁹⁹ ond nid yw llawer yn ymwybodol o sut maen nhw'n gweithio chwaith, yn enwedig o ran mynediad at gyfraddau uwch.⁴⁰⁰
- 1.392 Am y rhesymau hyn, mae'n debyg y byddai'n gymhleth ac yn amhoblogaidd dychwelyd i'r system ddad-gronni ar adeg y Comisiwn cyntaf.⁴⁰¹ Gallai gwerthiant blwydd-daliadau adfywio i ryw raddau mewn ymateb i bolisi Ymddeoliad â Chanllaw, ond ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf, mae'r farchnad blwydd-daliadau wedi crebachu'n ddiamau ac mae ei rôl fel y porth i incwm ymddeol wedi lleihau.

³⁹² Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

³⁹³ Banc Lloegr, 2025, 'Cyfraddau llog a Chyfradd Banc: ein penderfyniad diweddaraf'

³⁹⁴ PPI, 2025, '20 mlynedd yn ddiweddarach: Disgwyliadau yn erbyn Realiti'r Comisiwn Pensiynau cyntaf'

³⁹⁵ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

³⁹⁶ Which, 2026, 'Y cyfraddau blwydd-dal gorau yn y DU Ionawr 2026: cymharu blwydd-daliadau pensiwn'

³⁹⁷ Cannon E, Tonks I a Yuille R, 2016, 'Effaith y Diwygiadau i Orfodaeth ar y Galw am Flwyddyn-daliadau'

³⁹⁸ Brown JR, 2001, 'Pensiynau preifat, risg marwolaethau, a'r penderfyniad i roi pensiwn i'r flwyddyn ariannol'

³⁹⁹ Er enghraifft, gweler Overton L a Smith C, 2022, 'Gwneud Penderfyniadau Pensiynau yn y Tirwedd Ymddeol Newydd: Deall a gwella canlyniadau i ddefnyddwyr'

⁴⁰⁰ Partneriaeth y Bobl, 2025, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr'

⁴⁰¹ Partneriaeth y Bobl, 2025, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr'

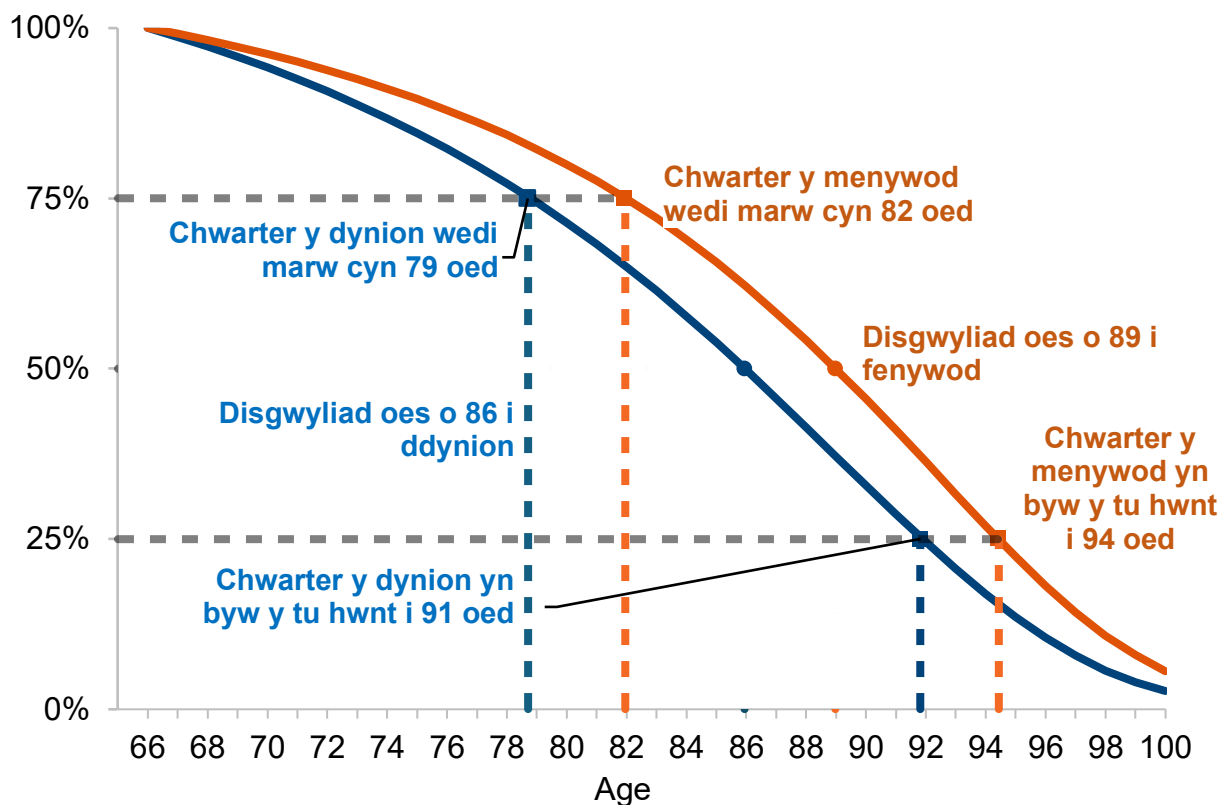
Mae incwm wedi dod yn fwy anwadal

- 1.393 Mae penderfyniadau dad-gronni a wnaed yn y blynyddoedd ar ôl 2015 yn dangos, yn wahanol i'r system blwydd-dal, nad yw pensiynau o reidrwydd yn cael eu defnyddio i ddarparu incwm cyson neu reolaidd am oes. Mae hyn er gwaethaf y driniaeth dreth o gynilo pensiwn yn cael ei rhoi ar y dybiaeth y bydd potiau pensiwn yn darparu incwm dibynadwy trwy ymddeoliad. Yn lle hynny, rydym yn gweld cynilion pensiwn yn cael eu defnyddio fel pot o arian, yn debyg i gyfrif cynilo.
- 1.394 Mae hyn yn golygu bod risg o brofi gostyngiadau mawr mewn incwm dros amser wrth i botiau gael eu lleihau a phobl yn byw'n hirach nag y maent yn ei ddisgwyl. Gan mai dim ond degawd oed yw diwygiadau 2014, mae'n anodd deall eu heffaith yn llawn. Mae dadansoddiad, fodd bynnag, yn awgrymu ansefydlogrwydd incwm. Wrth gymharu incymau cyn ac ar ôl 2014, ar gyfartaledd mae taliadau blynyddol o botiau DC yn fwy nawr nag o'r blaen. Fodd bynnag, yn ddiweddarach ar ôl ymddeol, mae'n ymddangos bod incwm yn is. Mae hyn yn awgrymu incwm uwch mewn ymddeoliad cynnar (megis trwy dynnu llawer o symiau allan) ond incwm is wrth i ymddeoledigion heneiddio.⁴⁰²
- 1.395 Mae'r anwadalrwydd hwn o bosibl yn creu her o ran cynllunio ariannol a digonolrwydd i unigolion. O ystyried cyfraddau tynnu arian ansefydlog ac ansicrwydd amodau'r farchnad, mewn llawer o achosion ni fydd ymddeoledig ar adeg y dad-groniad yn gallu datgan yn hyderus sut olwg fydd ar ei incwm – ac, felly, safon byw – ymhen 10, 15, neu 20 mlynedd. O'i gymharu â rheoleidd-dra taliad pensiwn blwydd-dal neu bensiwn DB, mae rheolaeth ariannol pensiynau DC wedi dod yn fwy cymhleth ac, i rai, yn anghynladwy.

Mae risg hirhoedledd wedi'i throsglwyddo i'r unigolyn

- 1.396 Mae 'risg hirhoedledd' yn cyfeirio at yr ansicrwydd cynhenid ynghylch disgwyliad oes. Mae'n ddiamau yn gymhleth i unigolion ymestyn pot pensiwn dros nifer anhysbys o flynyddoedd. Mae Ffigur 5.3 yn dangos bod gan fenyw ar oedran Pensiwn y Wladwriaeth yn 2025 ddisgwyliad oes cyfartalog (canolrif) o tua 89, ond siawns o 1 mewn 10 o gyrraedd 98. Yn yr un modd, gellir disgwyl i chwarter o ddynion oedran Pensiwn y Wladwriaeth fyw y tu hwnt i 91, tra bod disgwyl i chwarter farw cyn 79 oed.

⁴⁰² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ganlyniadau ymddeol o RAPID yn dilyn methodoleg cyfraddau disodli empirig

Ffigwr 0.3: Cromlin goroesi ar gyfer y rhai 66 oed yn 2025, y DU⁴⁰³

1.397 Ystyriodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf dri math gwahanol o risg hirhoedledd:⁴⁰⁴

- Risg hirhoedledd cyfartalog y garfan cyn ymddeol – ansicrwydd ynghylch disgwyliad oes yn y dyfodol
- Risg hirhoedledd cyfartalog y garfan ar ôl ymddeol - ansicrwydd ynghylch disgwyliad oes cyfartalog yn ystod ymddeoliad
- Risg hirhoedledd unigol ar ôl ymddeol – ansicrwydd ynghylch pa mor hir y bydd unrhyw unigolyn yn byw

1.398 Dangosodd y Comisiwn cyntaf raddfa enfawr y risg hirhoedledd a oedd yn cael ei hamsugno gan y wladwriaeth, gan gynlluniau DB preifat, a chan y diwydiant yswiriant, gyda thua hanner ohono'n ymwneud â risg hirhoedledd cyn ymddeol a'r gofyniad i dalu pensiynau ar oedrannau penodol. Roeddent yn credu y gellid rheoli llawer o'r risg hirhoedledd cyn ymddeol hon trwy ymyriadau fel codi oedran Pensiwn y Wladwriaeth ac addasiadau priodol i gynlluniau DB. Byddai cyfran sylweddol o risg hirhoedledd ar ôl ymddeol yn dal i fodoli. Yn eu barn nhw, nid oedd hyn yn rhywbeth y gallai'r unigolyn ei ddiodef na'i reoli ar ei ben ei hun. Yn hytrach, roedd hyn i gael ei symud i'r farchnad blwydd-daliadau, ochr yn ochr â chyfres o argymhellion i reoli

⁴⁰³ DWP yn defnyddio SYG, 'Tablau bywyd, prif ragamcniad ar sail 2022, y DU'

⁴⁰⁴ Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

capasiti. Ysgrifennon nhw fod 'budd cymdeithasol' i roi sicrwydd i bobl o incwm cynaledig hyd at farwolaeth.

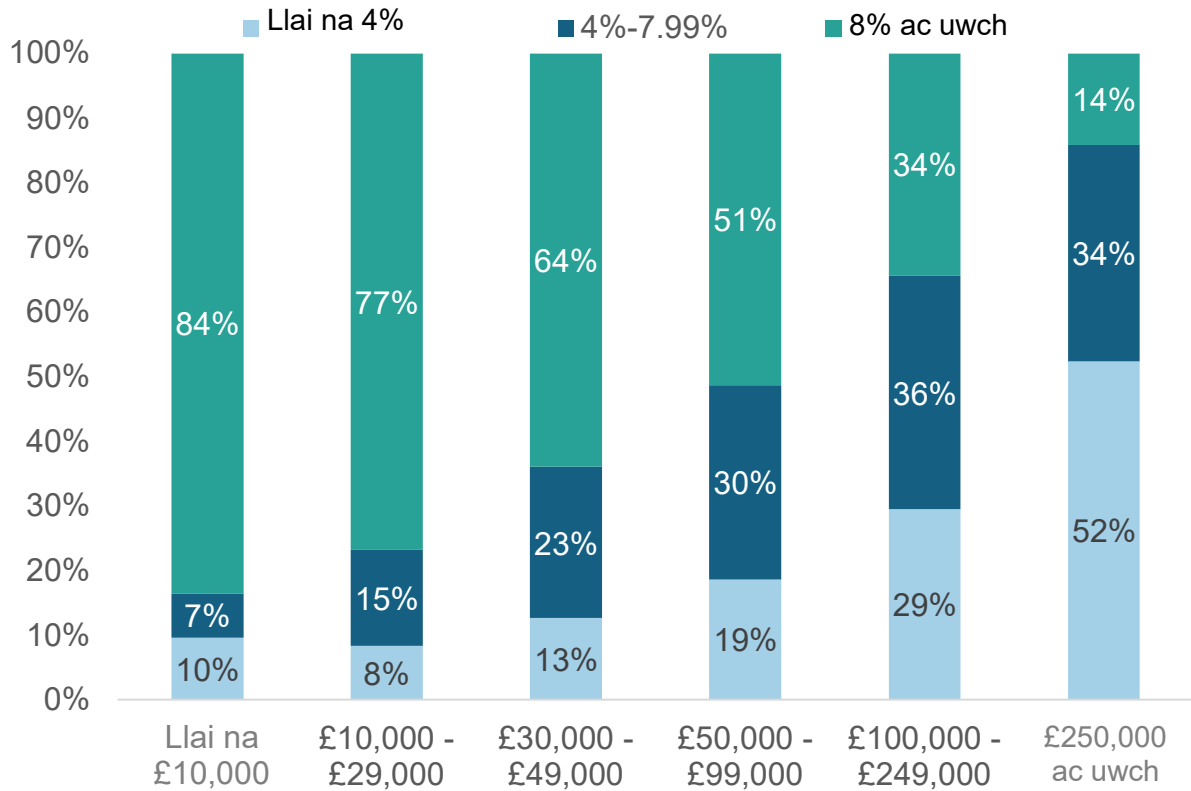
- 1.399 Fodd bynnag, mewn system ddad-gronni lle mae llai nag 1 o bob 10 pot DC yn cael eu blwydd-dalu,⁴⁰⁵ nid yw'r dybiaeth hollbwysig hon o sut mae risg yn cael ei rhannu yn berthnasol mwyach. Er bod tynnu i lawr yn rhoi'r hyblygrwydd i newid incwm yn seiliedig ar anghenion sy'n newid (yn wahanol i flwydd-daliadau), mae'n gofyn am reolaeth bron yn gyson o gyfoeth pensiwn preifat drwy gydol ymddeoliad.
- 1.400 Mewn system bensiynau DC yn bennaf, mae camddealltwriaeth o ddisgwyliad oes yn risg sylfaenol i sefydlogrwydd incwm a digonolrwydd pensiynau. Gallai gorwario cyfoeth pensiwn yn hawdd, gan greu risg o annigonolrwydd mewn ymddeoliad diweddarach. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod pobl yn ei chael hi'n anodd ymgysylltu â risg hirhoedledd a bod rhai'n canolbwyntio eu cynllunio a'u gwneud penderfyniadau o amgylch blynyddoedd cychwynol, cynharach ymddeoliad gweithredol.⁴⁰⁶ Fodd bynnag, gallai cyfoeth pensiwn fod yn cael ei danwario fel sy'n ymddangos mewn cymheiriaid rhyngwladol,⁴⁰⁷ gyda gofal yn cyfyngu o bosibl ar ansawdd bywyd wrth ymddeol yn gynharach.
- 1.401 Disgrifiwyd risg hirhoedledd fel y 'man dall allweddol ar gyfer ymddeol', gyda phobl yn tueddu i ystyried yr hyn a dybiasant oedd disgwyliad oes cyfartalog, yr hyn a ddarllenant mewn pecynnau deffro, neu brofiadau eu rhieni a'u neiniau a theidiau. Cawsant sioc o glywed pa mor hir y gallent fyw ac roeddent yn ystyried y syniad o fyw ar Bensiwn y Wladwriaeth yn unig am 10 mlynedd neu fwy yn frawychus. Fel y dangosir yn Ffigwr 5.3 uchod, gall menywod ddisgwyl byw'n hirach na dynion yn gyffredinol, sy'n golygu y gallai'r risgiau o gamreoli risgiau hirhoedledd effeithio ar fenywod yn fwy na dynion ar gyfartaledd.
- 1.402 Mae camddeall disgwyliad oes a risg hirhoedledd yn peri pryder arbennig o ystyried cyfraddau tynnu arian uchel. Ar draws meintiau potiau pensiwn, mae cyfran sylweddol o botiau pensiwn yn cael eu tynnu'n ôl ar gyfraddau a allai fod yn anghynladwy.

⁴⁰⁵ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

⁴⁰⁶ Er enghraifft - DWP, 2020, 'Rhyddid Pensiwn astudiaeth ymchwil ansoddol o deithiau dad-gronni unigolion'

⁴⁰⁷ Yn absenoldeb systemau sy'n ei gwneud yn ofynnol i'w cynilwyr droi cyfoeth DC yn incwm ymddeol, mae gan yr Unol Daleithiau, Awstralia, a Seland Newydd dystiolaeth i awgrymu bod ymddeoledigion yn amharod i dynnu eu cyfoeth pensiwn preifat i lawr – yn PPI, 2023, 'Beth all y DU ei ddysgu am ddulliau gwledydd eraill o gael mynediad at gynilion DC?'

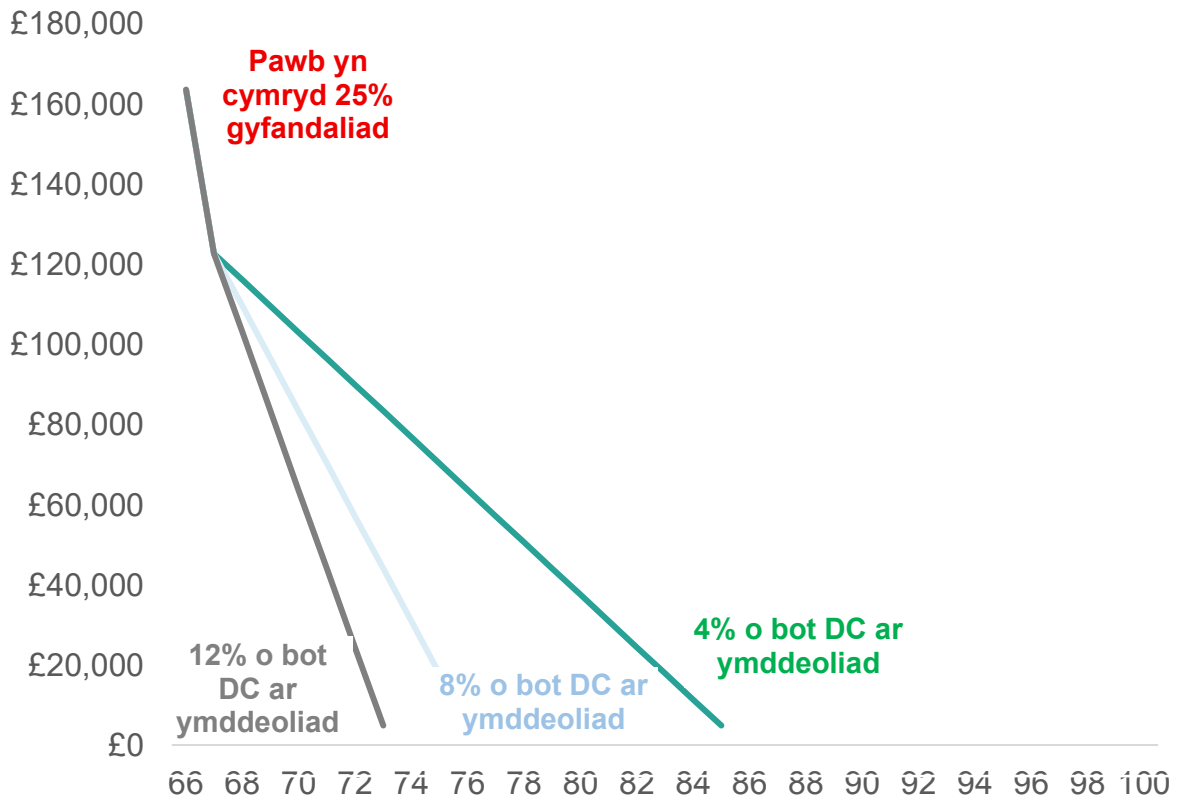
Ffigwr 0.4: Cyfraddau tynnu allan blyneddol yn ystod 2024-25 ar gyfer y rhai sy'n tynnu allan yn rhannol, yn ôl maint y pot⁴⁰⁸



1.403 Mae Ffigwr 5.4 yn dangos bod y mwyafrif helaeth o botiau pensiwn bach (84% o'r rhai o dan £10,000 a 77% o botiau £10,000-£29,000) yn cael eu tynnu allan ar gyfradd o leiaf 8%. Yn unigol, mae'r potiau hyn yn rhy fach i gynhyrchu incwm sylweddol dros ymddeoliad. Fodd bynnag, mae tua thraean (34%) o botiau pensiwn gwerth rhwng £100,000 a £249,000 yn cael eu tynnu'n ôl ar gyfradd o 8% o leiaf. Mae Ffigwr 5.5 yn darparu enghraifft ddarluniadol. Mae'n dangos y byddai pot DC o £165,000 minws swm cyfandaliad o 25% a ddefnyddir yn 68 oed yn cael ei ddihysbyddu o fewn dim ond 10 mlynedd pe bai'n cael ei dynnu i lawr ar gyfradd o 8%. Mae gan fenyw sy'n tynnu pot i lawr fel hyn dros 50% o siawns o fyw am o leiaf 10 mlynedd arall.

⁴⁰⁸ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

Ffigwr 0.5: Pot pensiwn o tua £165,000 wedi ei ddihysbyddu ar wahanol gyfraddau tynnu allan⁴⁰⁹



- 1.404 Yn ddelfrydol, byddai cyfradd tynnu arian orau yn cael ei llywio'n bennaf gan hyd yr amser y dylai pot fod mewn taliad, yn ogystal â dealltwriaeth o enillion buddsoddi. Er y byddai 8% yn para tua 10 mlynedd, wrth ymchwilio i dynnu cynaliadwy, canfu Fidelity fod y gyfradd tynnu arian ddiogel gychwynnol uchaf gyda thebygolrwydd o 90% o bara am 30 mlynedd yn llawer is, sef 3.7%.^{410,411}
- 1.405 Mae dadansoddi cyfraddau tynnu arian dros amser yn dangos bod potiau pensiwn llai (o dan £10,000) a mwy (rhwng £100,000 a £250,000) bellach yn cael eu tynnu allan yn amlach ar gyfraddau uchel. Rhwng 2017-18 a 2024-25, bu cynnydd o 16 pwynt canrannol mewn potiau llai a chynnydd o 10 pwynt canrannol mewn potiau mwy a dynnwyd allan ar gyfraddau o dros 8% i 84% a 34% yn y drefn honno.⁴¹²
- 1.406 Gallai'r duedd hon o dynnu i lawr mwy a chynharach fod yn ymddygiad rhesymegol i wneud y mwyaf o gyfleustodau ar ran unigolion. Efallai y byddent yn well ganddynt wario mwy yn eu blynyddoedd cynnar ar ôl ymddeol gan ddisgwyl y bydd eu gwariant yn gostwng yn y blynyddoedd

⁴⁰⁹ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio model iPEN, gan addasu ar gyfer gwahanol opsiynau tynnu i lawr

⁴¹⁰ Fidelity, 2025, 'Cyfraddau tynnu allan cynaliadwy ar gyfer cleientiaid sy'n tynnu arian allan'

⁴¹¹ I'w nodi, mae'r syniad hwn o dynnu allan cynaliadwy wedi'i archwilio mewn systemau eraill. Er enghraifft, datblygodd grŵp Buddiant Incwm Ymddeol Seland Newydd gyfres o 'reolau cyffredinol' ar gyfer cyfraddau tynnu allan cynaliadwy yn seiliedig ar ddyddiadau ac anghenion, yn gyffredinol rhwng 4% a 6% – yn RIIG, 2023, 'Rheolau Cyffredinol Tynnu Allan: Diweddariad 2023'

⁴¹² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ddata Marchnad Incwm Ymddeol yr FCA

diweddarach. Yn wir, tybir yn aml fod pensiynwyr hŷn yn gwario llai na phensiynwyr iau. Fodd bynnag, dangosodd yr IFS fod gwariant pensiynwyr mewn termau real yn parhau i fod yn gymharol wastad. Mae patrymau gwariant hefyd yn ymddangos yn amrywio yn ôl math o ddeiliadaeth, gyda pherchnogion tai yn gwario llai dros amser o'i gymharu â thenantiaid cymdeithasol, y mae eu gwariant yn parhau'n sefydlog. Gan fod disgwyl i nifer y rhentwyr sydd wedi ymddeol dyfu dros amser ac o ystyried bod costau sefydlog fel tai neu filiau yn ffurfio cyfran fwy o incwm rhentwyr, mae'n annhebygol y bydd gwariant yn lleihau'n sylweddol dros amser i bob pensiynwr.

1.407 Ochr yn ochr â chanfyddiadau bod cyfraddau tynnu i lawr weithiau'n cael eu pennu trwy 'ddim ond dyfalu mewn gwirionedd',⁴¹³ dylai'r llywodraeth hefyd fod yn bryderus bod penderfyniadau unigol yn cael eu llywio gan bryderon tymor byr yn hytrach na phryderon tymor hir. O'r rhai a oedd yn ddiweddar yn cael mynediad at eu pensiwn DC, roedd yn well gan 2 o bob 5 (38%) wneud hynny'n hyblyg ac yn fodlon mentro rhedeg allan o arian yn y tymor hir.⁴¹⁴ Mae cyfrannau mawr o gynilwyr yn cael mynediad at bensiynau heb ystyried ffactorau o bwys sylfaenol. Er enghraifft, dim ond 32% sy'n ystyried ffynonellau incwm eraill sydd ganddyn nhw, cymharol ychydig sy'n ystyried pa mor hir y byddan nhw'n byw (43%), faint o arian y bydd ei angen arnyn nhw i bara drwy gydol ymddeoliad (40%), neu effaith chwyddiant (26%).⁴¹⁵ O'r rhai a wnaeth dynnu eu pensiwn yn rhannol yn ystod y 4 blynedd hyd at 2024, cytunodd ychydig dros hanner (53%) eu bod wedi bod yn 'ofalus ynglŷn â gwario eu pensiwn rhag ofn iddo redeg allan' ac mae tua dwy ran o dair (67%) wedi adolygu faint maen nhw'n ei dynnu allan, gan ystyried perfformiad buddsoddiadau pensiwn, chwyddiant, a'u hiechyd.⁴¹⁶ O ystyried hyn, mae'n ymddangos yn gredadwy y gallai pensiynwyr cyfoethocach a thlotach wynebu cwmp incwm yn ddiweddarach ar ôl ymddeol. At ei gilydd, nid yw'r dystiolaeth hon yn cefnogi'r ddadl o wneud y mwyaf o gyfleustodau rhesymegol.

1.408 Ar ben hynny, gallai gwasgu pot pensiwn, hyd yn oed os yw'n fwriadol, olygu cost ychwanegol i drethdalwyr, gan drawsnewid y dewisiadau ar lefel unigol yn gwestiynau tegwch a chynaliadwyedd ariannol. Bydd rhai sydd â chyfoeth pensiwn preifat cyfyngedig yn ystod ymddeoliad yn dod yn gymwys i gael budd-daliadau sy'n seiliedig ar brawf modd, gan gynnwys y rhai heb Bensiwn y Wladwriaeth newydd llawn a fydd yn dod yn gymwys i gael Credyd Pensiwn. Mae hon yn gost gyllidol uniongyrchol. Gallai effeithiau ariannol ehangach, anuniongyrchol, gor-ddisbyddu cyfoeth pensiynau mewn ymddeoliad cynnar greu her fawr i gyllid cyhoeddus. Nododd y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol y pwysau sylweddol posibl o gostau cyllidol anuniongyrchol incwm annigonol yn ddiweddarach mewn bywyd. Gallai hyn

⁴¹³ Partneriaeth y Bobl, 2025, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr'

⁴¹⁴ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

⁴¹⁵ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

⁴¹⁶ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

gynnwys effeithiau fel dod yn ddibynnol ar y wladwriaeth am gymorth gyda chostau tai neu ddod yn gwbl ddibynnol ar gymorth ar gyfer gofal cymdeithasol. Gyda chost gyfartalog lle mewn cartref gofal a ariennir gan awdurdod lleol yn Lloegr bron yn £50,000 y flwyddyn, mae gwir gost annigonolrwydd pensiynau yn ymestyn ymhell y tu hwnt i hawl uniongyrchol i fudd-daliadau yn unig.⁴¹⁷ Gall annigonolrwydd hefyd greu pwysau ehangach ar y llywodraeth i gefnogi incwm ymddeol pe baent yn gostwng yn rhy isel: Cyflwynwyd Credyd Pensiwn a Thaliadau Tanwydd Gaeaf ddiwedd y 1990au a dechrau'r 2000au yng nghyd-destun dichter cenedlaethol ynghylch sefyllfa pensiynwyr o'i gymharu â phobl iau.

Mae'r system dad-gronni bellach yn dibynnu ar ymgysylltu

- 1.409 Un o gysyniad sylfaenol setliad cyntaf y Comisiwn Pensiynau a chyflwyniad AE wedi hynny oedd bod cynllunio ac ymgysylltu â phensiynau yn oddefol. Gellid harneisio'r inertia hwn i greu canlyniadau ymddeol da i unigolion. Cafodd dad-gronni ei lywio gan inertia i ryw raddau – roedd yn rhaid i unigolion benderfynu pryd i ymddeol a pha flwydd-dal i'w brynu, ond tybiwyd yn effeithiol mai blwydd-dal oedd ateb diofyn yn y farchnad dorfol.
- 1.410 Drysodd cyflwyno a gweithredu diwygiadau mynediad at bensiynau 2014 y system hon. Rhoddwyd mwy o ddewisiadau i bobl ynghylch sut i ddad-gronni eu cynilion, a werthfawrogwyd gan rai o ystyried bod cyfraddau llog sy'n gostwng wedi golygu bod cloi eu cynilion mewn blwydd-dal yn anneniadol ar y pryd. Mae system pensiynau preifat y DU yn rhedeg dwy system yn seiliedig ar ddau set o egwyddorion ymddygiadol - setliad sy'n cael ei yrru gan inertia ar gronni cynilion gyda setliad ymgysylltu gweithredol ar sut y ceir mynediad at y cynilion hynny.
- 1.411 Er bod llawer o gynilwyr yn cymryd rhan weithredol ac yn hyderus yn eu gwneud penderfyniadau, nid yw eraill. Yn dilyn diwygiadau 2014, bu cyfres o bolisiâu rheiliau gwarchod a mesurau rheoleiddio gyda'r bwriad o ailadeiladu cefnogaeth, dychwelyd y system i un sydd â'r nod o ddarparu incwm ac amddiffyn pobl wrth wneud penderfyniadau ariannol cymhleth, gyda mesurau pellach yn y Bil Cynlluniau Pensiwn.
- 1.412 Mae Pension Wise wedi cael ei gyflwyno i gefnogi'r rhai nad ydynt yn hyderus wrth wneud penderfyniadau heb arweiniad a'r rhai nad ydynt yn gallu fforddio cyngor drud. Fodd bynnag, ychydig iawn o ystyriaeth a wnaeth diwygiadau 2014 i'r grŵp mawr o'r boblogaeth sy'n ymddeol na fyddai'n defnyddio cyngor na chanllawiau ar yr amser iawn neu o gwbl. Nid yw pobl yn gweithredu fel y disgwylir mewn modelau polisi. Cyfaddefodd llywodraeth 2015 'nad yw'n bosibl gwrthdroi blynyddoedd o ymddieithrio dros nos',⁴¹⁸ ond nid yw wedi profi'n bosibl gwneud hynny dros y degawd diwethaf ychwaith. Mae'r canfyddiadau a gyflwynir yn giplun o sylfaen dystiolaeth eang ar heriau

⁴¹⁷ Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidol, 2025, 'Risgiau cyllidol a chynaliadwyedd – Gorffennaf 2025'

⁴¹⁸ HMT, 2014, 'Araith David Gauke i gynhadledd blwydd-daliadau a thynnu i lawr San Steffan a'r Ddinas'

ymgysylltu â phensiynau a pham y gall dad-gronni adael llawer o gynilwyr yn ansicr ynghylch y penderfyniadau y dylent eu gwneud.⁴¹⁹

- **Cynilo neu gynllunio:** Er bod pobl yn dweud amlaf eu bod yn dechrau cynilo ar gyfer ymddeoliad yn eu 20au a'u 30au, yn gyffredinol nid ydynt yn dechrau cynllunio ar gyfer ymddeoliad tan yn llawer hwyrach. Roedd pobl a oedd wedi ymddeol yn rhannol neu'n llwyr yn tueddu i ddechrau cynllunio ar gyfer ymddeoliad yn eu 50au, yn agos at yr adeg y gellid gwneud penderfyniad dad-gronni.⁴²⁰ Mae hyn yn golygu bod llawer yn agosáu at ymddeoliad heb gynllun ar gyfer y dyfodol. Mae diffyg cynllunio ar gyfer ymddeoliad hefyd yn amlwg yn y ffaith nad oedd gan 77% o ddeiliaid pensiwn DC rhwng 40 a 75 oed sydd heb gael mynediad at bensiwn gynllun clir ar sut i wneud hynny, gyda 21% o'r bobl hyn ddim hyd yn oed yn ymwybodol bod yn rhaid iddynt wneud dewis.⁴²¹
- **Galluogrwydd ariannol:** Efallai nad oes gan bobl ddigon o wybodaeth i wneud y penderfyniad cywir drostyn nhw'n hyderus. Er enghraifft, nid yw dros hanner yr holl oedolion (52%) yn hyderus yn gwneud penderfyniadau am gynhyrchion a gwasanaethau ariannol. Mae hyn yn uwch (86%) ymhlith y rhai â lles ariannol is.⁴²² Canfu prosiectau ymchwil eraill fod hyder mewn penderfyniadau dad-gronni yn gysylltiedig â gallu ariannol.⁴²³
- **Gwybodaeth am bensiynau:** Mae pensiynau'n gymhleth, ac efallai nad yw llawer o bobl yn deall sut maen nhw'n gweithio. Er enghraifft, nid oedd 31% o ddeiliaid pensiwn DC yn ymwybodol bod eu pensiwn yn cael ei fuddsoddi, ac nid oedd 57% yn ymwybodol bod ffioedd yn cael eu codi. O ran dewis cynnyrch dad-gronni, nid oedd 22% o ddeiliaid pensiwn DC a oedd yn disgwyl cael mynediad at eu pensiwn yn y ddwy flynedd nesaf erioed wedi clywed am un blwydd-dal oes, nid oedd 27% erioed wedi clywed am dynnu incwm i lawr, ac nid oedd 70% erioed wedi clywed am dull Cyfandaliad Cronfeydd Pensiwn heb eu Crisialu. Dim ond 56% oedd yn gallu cyfateb enw a disgrifiad blwydd-dal.⁴²⁴ Mae gwybodaeth a hyder ynghylch pensiynau yn bryderon ar lefel y boblogaeth, ond maent hefyd yn amrywio yn ôl rhyw, gyda 62% o fenywod yn meddwl nad ydynt yn deall digon am bensiynau i wneud penderfyniadau ymddeol, o'i gymharu â 44% o ddynion.⁴²⁵
- **Anghenion cystadleuol:** Efallai y bydd dewis dull dad-gronni ar gyfer pot pensiwn DC yn gofyn am rywfaint o gyfaddawd rhwng cael hyblygrwydd a sefydlogrwydd incwm. Canfu ymchwil yr Adran Gwaith a Phensiynau fod ychydig dros 1 o bob 2 (53%) o ddeiliaid pensiwn DC rhwng 40 a 75 oed

⁴¹⁹ Er enghraifft, gweler Overton L a Smith C, 2022, 'Gwneud Penderfyniadau Pensiynau yn y Tirwedd Ymddeol Newydd: Deall a gwella canlyniadau i ddefnyddwyr'

⁴²⁰ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴²¹ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴²² Gwasanaeth Arian a Phensiynau, 2025, 'Golwg Ariannol'

⁴²³ DWP, 2020, 'Rhyddid Pensiwn astudiaeth ymchwil ansoddol o deithiau dad-gronni unigolion'

⁴²⁴ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024 - Pensiynau: Canfyddiadau dethol'

⁴²⁵ Gwasanaeth Arian a Phensiynau, 2025, 'Golwg Ariannol'

eisiau i'w pensiwn ddarparu incwm gwarantedig am oes, ond roedd cyfran sylweddol eisiau i'w pensiwn dalu costau untro (34%), neu ddarparu incwm hyblyg am oes (31%).⁴²⁶ Yn yr un modd, mewn ymchwil ansoddol, dywedodd y rhai a gyfwelwyd eu bod eisiau ac angen diogelwch a hyblygrwydd, gan ofni cael eu clymu i benderfyniad anaddas, ond eisiau rhywfaint o ragweladwyedd.⁴²⁷

- 1.413 Mewn system dad-gronni sy'n gofyn am ddewis, mae'n bwysig bod gan gynilwyr y gefnogaeth angenrheidiol i lywio penderfyniadau sy'n gofyn am wybodaeth a dealltwriaeth sylweddol. Mae hyn hyd yn oed yn bwysicach o ystyried y gall penderfyniadau dad-gronni gyd-daro â chyfnodau eraill o straen ac ansicrwydd, fel gadael gwaith, ymgymryd â chyfrifoldebau gofalu newydd, neu brofi dirywiad mewn iechyd.
- 1.414 Mae'r Adran Gwaith a Phensiynau wedi comisiynu ymchwil newydd ar y ffactorau sy'n dylanwadu ar wneud penderfyniadau ynghylch dad-gronni.⁴²⁸ Mae Blwch 6 yn disgrifio rhai themâu cynnar sy'n dod i'r amlwg o'r cyfweiliadau cychwynnol.

⁴²⁶ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴²⁷ Overton L a Smith C, 2022, 'Gwneud Pensiynau yn y Dirwedd Ymddeol Newydd: Deall a gwella canlyniadau i ddefnyddwyr'

⁴²⁸ DWP, Ymchwil Ansoddol Dad-gronni a Gwneud Penderfyniadau sydd ar Ddod

Blwch 6: Canfyddiadau dros dro ymchwil dad-gronni a gwneud penderfyniadau

Mae hyder wrth reoli risgiau a gwneud penderfyniadau dad-gronni ar gyfer pensiynau DC yn aml yn gyfyngedig.

“Ai'r peth gorau yw hawlio rhywfaint ohono nawr a gwybod bod gennych chi'r arian, neu ai'r peth gorau yw eistedd? Oherwydd mae'r cyfan yn gambl, mewn gwirionedd.” – **Benyw, Heb gyrchu ei phensiwn**

Er bod teimlo mewn rheolaeth dros benderfyniadau yn gyffredin, roedd rhai yn poeni am ddigonolrwydd incwm yn y tymor hir.

“(Pe bawn i wedi dweud) iawn, dw i'n ymddeol heddiw, neu dw i'n mynd i ddechrau tynnu fy mhensiwn i lawr i ychwanegu at bopeth heddiw, byddai fy mhensiwn yn para tua thair blynedd.” – **Gwryw, Pensiwn wedi'i gyrchu**

Mae'r broses o ymgysylltu â phenderfyniadau dad-gronni yn heriol. Roedd rhai yn ei chael hi'n anodd deall y rheolau a'r derminoleg ynghylch dad-gronni, megis ar drethi, taliadau a ffioedd.

“Dydw i ddim yn gwybod a yw'n ffioedd, ond dw i'n deall y byddwn i'n colli cryn dipyn o arian drwy gymryd fy mhensiwn yn gynnar. Dyna'r unig ddealltwriaeth sydd gen i.” – **Gwryw, Heb gyrchu ei bensiwn eto**

Roedd profiadau o dderbyn cyngor, arweiniad, neu wybodaeth ar ddad-gronni yn gymysg a dylid esbonio gwybodaeth mewn iaith syml.

“Hoffwn i gael ei egluro i mi mewn termau syml, hawdd... Dydy llawer ohonom ni ddim yn deall canrannau llog neu, wyddoch chi, pethau treth” – **Gwryw, Heb gyrchu ei bensiwn eto**

Mae'r defnydd o gyngor ac arweiniad yn anghyfartal

- 1.415 Gall unigolion gael cyngor ariannol annibynnol, gyda rhai darparwyr pensiwn yn caniatáu hyd at dynnu £500 dair gwaith o gronfa bensiwn i dalu am hyn, er y nodir efallai na fydd hyn yn talu'r gost lawn. Mae'r defnydd o gyngor ariannol yn gyffredinol isel (dim ond 13% o bobl 50 i 75 oed a ddefnyddiodd gynghorydd ariannol proffesiynol yn ystod y 12 mis diwethaf),⁴²⁹ ond yn uwch yn agosach at ddad-gronni. Llai na thraean (31% o bensiynau) a gafodd eu cyrchu am y tro cyntaf yn 2024-25 oedd pobl a gymerodd gyngor rheoleiddiedig, i lawr o 33% yn 2022-23.⁴³⁰
- 1.416 Mae sawl sylwebydd yn tynnu sylw at 'fwlch cyngor rhwng y rhywiau',⁴³¹ ond yn Arolwg Bywydau Ariannol yr FCA, nid oedd unrhyw wahaniaeth ystadegol arwyddocaol yn y nifer a oedd yn derbyn cyngor yn agos at ddad-gronniad pensiwn rhwng dynion a menywod. Dywedodd y mwyafrif (72%) o'r rhai nad

⁴²⁹ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴³⁰ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

⁴³¹ Er enghraifft, gweler Shipp E, 2026, 'It's Not About Confidence'

oeddent wedi cymryd cyngor ariannol nad oedd angen iddynt wneud hynny. Roedd gan tua 1 o bob 10 (11%) broblem gyda'r ffi, ac roedd 14% yn brin o hyder neu ymddiriedaeth mewn cynghorwyr ariannol.⁴³²

- 1.417 Mae cymorth am ddim hefyd ar gael drwy Pension Wise – gwasanaeth canllaw i bobl dros 50 oed a gyflwynwyd ochr yn ochr â diwygiadau 2014 i sicrhau bod cynilwyr yn gwneud penderfyniadau gwybodus ynghylch mynediad. Defnyddiodd tua 40% o oedolion a oedd yn cael mynediad at bensiwn yn y 4 blynedd hyd at 2024 Pension Wise, i fyny o 34% yn 2020, ond nid oedd tua thraean (33%) wedi'i ddefnyddio er gwaethaf gwybod amdano, ac nid oedd tua chwarter (26%) wedi'i ddefnyddio ac nid oeddent wedi clywed amdano chwaith.⁴³³ Ymddengys bod defnydd yn dal i gynyddu gyda chynnydd o 25% flwyddyn ar flwyddyn i ail chwarter 2025/26 lle mynychodd 36,000 o unigolion apwyntiadau Pension Wise, ac roedd 28% ohonynt drwy'r gwasanaeth Pension Wise Digital newydd.⁴³⁴ Mae defnyddio cyngor ac arweiniad yn gysylltiedig â lefelau uwch o hyder wrth wneud penderfyniadau pensiwn.⁴³⁵
- 1.418 Mae'r defnydd o gyngor ac arweiniad yn amrywio yn ôl maint y gronfa, gyda thua 70% o botiau gwerth llai na £30,000 yn cael eu cyrchu heb gyngor na chanllawiau, o'i gymharu â 27% o botiau gwerth £250,000 neu fwy.⁴³⁶ Mae hefyd yn amrywio yn ôl gallu ariannol: ymhlith pobl 40 i 75 oed, roedd y defnydd yn fwy cyffredin mewn grwpiau llythrennedd ariannol uchel nag mewn grwpiau llythrennedd ariannol isel ac incwm uchel nag mewn grwpiau incwm isel.⁴³⁷
- 1.419 Mae'r Gwasanaeth Arian a Phensiynau wedi nodi'r grwpiau sydd fwyaf tebygol o brofi problemau gyda lles ariannol ac mae'n datblygu canllawiau gyda'r grwpiau hyn mewn golwg. Mae'r FCA yn datblygu 'Cefnogaeth Dargedig' i bontio'r bwlch rhwng cyngor ac arweiniad.⁴³⁸ O dan reoliadau newydd, bydd hyn yn caniatáu i gynlluniau a reoleiddir gan yr FCA ddarparu awgrymiadau – math o gyngor – i grwpiau o ddefnyddwyr sydd â nodweddion cyffredin i helpu i wneud penderfyniadau am bensiynau a buddsoddi. Er nad yw wedi'i deilwra'n unigol, disgwylir i Gymorth Targedig sicrhau bod gan fwy o ddefnyddwyr fynediad at gymorth. Mae datblygiadau polisi i wella canlyniadau dad-gronni yn cael eu croesawu. Bydd yn bwysig monitro effeithiolrwydd Cymorth Targedig yn agos wrth wella canlyniadau cynilwyr.

⁴³² FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024 - Pensiynau: Canfyddiadau dethol'

⁴³³ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024 - Pensiynau: Canfyddiadau dethol'

⁴³⁴ Gwasanaeth Arian a Phensiynau, 2025, 'Dangosfwrdd hawlio pensiwn MoneyHelper'

⁴³⁵ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴³⁶ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

⁴³⁷ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴³⁸ FCA, 2025, 'PS25/22: Cefnogi pensiynau a phenderfyniadau buddsoddi defnyddwyr: rheolau ar gyfer cymorth wedi'i dargedu'

Mae gan ffordd o fyw a risg buddsoddi effaith fawr

- 1.420 Mewn system bensiynau DC yn bennaf, mae unigolion bellach yn ysgwyddo risg buddsoddi mewn nifer o ffyrdd a all effeithio'n sylweddol ar ddigonolrwydd ymddeoliad.
- 1.421 Yn aml, mae angen mwy o sicrwydd ar bobl ynghylch gwerth eu cynilion pensiwn wrth iddynt agosáu at ymddeoliad a gorfod penderfynu sut a phryd i gael mynediad at eu pensiwn. Deallodd y Comisiwn cyntaf hyn. Fe wnaethant sylwi bod y newid risg, o ganlyniad i'r newid o DB i DC, yn gwneud unigolion yn agored i 'ansicrwydd mawr ynghylch gwerth eu pensiwn yn y dyfodol' ac y bydd incwm yn ystod ymddeoliad yn cael ei ddylanwadu fwyfwy gan benderfyniadau buddsoddi.⁴³⁹ Gan gydnabod pwysigrwydd anwadalrwydd is i lawer o gynilwyr wrth iddynt agosáu at ymddeoliad, argymhellodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf y dylai cronfa ddiodyfyn darparwr symud aelodau'n awtomatig i lwybr gleidid o asedau sy'n lleihau risg.⁴⁴⁰ Bwriad y dull 'steilio ffordd o fyw' hwn oedd cyflawni canlyniadau mwy sefydlog, gan liniaru risg buddsoddi i unigolion yn rhannol a chynyddu'r tebygolrwydd y byddai disgwyladau maint y pot yn cael eu bodloni ar ymddeoliad.
- 1.422 Mae dadleuon wedi codi ynghylch yr hyd dymunol ar gyfer 'llwybr llithro' a'r cydbwysedd rhwng cyflawni anwadalrwydd is ac enillion uwch o barhau i fod wedi'u buddsoddi mewn asedau twf. Mae hyn wedi dod yn fwy cymhleth yn dilyn diwygiadau 2014 a datblygiadau'r system ddad-gronni. Mae'n rhaid i ddarparwyr dargedu sefydlogrwydd ar gyfer cyfanswm y taliadau posibl yng nghanol 50au cynilwyr a allai, yn ei dro, fod yn cyfyngu ar dwf potiau y bydd mynediad iddynt yn llawer hwyrach neu drwy ddulliau gwahanol fel tynnu arian i lawr.
- 1.423 Mae tystiolaeth yn datgelu bod dulliau cynlluniau o ran ffordd o fyw yn amrywio, yn enwedig hyd eu cyfnod lleihau risg. Canfu Arolwg Darparwyr yr Adran Gwaith a Phensiynau mai'r llwybr gleidid hiraf oedd 24 mlynedd a'r byrraf oedd 5, gyda rhai darparwyr yn ymateb eu bod wedi lleihau'r risg 0 mlynedd cyn ymddeol.⁴⁴¹ Yn yr un modd, canfu ymchwil gan Corporate Adviser fod dad-risgio wedi dechrau ar gyfartaledd 13.9 mlynedd cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth, gyda'r hiraf yn llwybr gleidid 35 mlynedd a'r byrraf yn llwybr gleidid 6 blynedd.⁴⁴²
- 1.424 Bydd penderfyniadau dad-risgio darparwyr yn effeithio'n uniongyrchol ar faint y potiau ar ymddeoliad, a bydd datblygiadau pellach fel cyflwyno Ymddeoliad â Chanllaw a buddsoddi mewn asedau cynhyrchiol a thymor hwy, yn effeithio ymhellach ar hyn. Efallai y bydd y dull byw hwn yn llawer llai priodol i'r rhai sy'n cael mynediad at eu pensiynau yn ddiweddarach yn eu hymddeoliad neu sy'n mynd i symud eu cronfa i dynnu arian allan, gan y bydd hyn yn ymestyn eu gorwel buddsoddi ac yn peryglu'r unigolyn i golli allan ar elw posibl i'w

⁴³⁹ Y Comisiwn Pensiynau, 2004, 'Pensiynau: Heriau a Dewisiadau – Adroddiad Cyntaf y Comisiwn Pensiynau'

⁴⁴⁰ Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

⁴⁴¹ DWP, 2025, 'Arolwg Darparwyr Pensiwn 2024/25'

⁴⁴² Corporate Adviser, 2024, 'Adroddiad ar Ddiffygion Ymddiriedolaeth Meistr CA a GPP - canfyddiadau allweddol'

cynnal yn ddiweddarach mewn bywyd. Mae dadl dros gadw buddsoddiad mewn asedau risg uwch a thwf uwch yn ddiweddarach yng nghylch bywyd y bobl hyn o ystyried yr amser cynyddol y gellir adfer unrhyw sioc drosto.⁴⁴³ Mae'r amlygiad twf hirach hwn yn wir am y rhan fwyaf o gynlluniau pensiwn Awstralia.⁴⁴⁴

- 1.425 Mae angen i ddulliau ffordd o fyw gydbwysu rheoli anwadalrwydd buddsoddiadau â digonolrwydd ymddeoliad yn fwy effeithiol. Yn ogystal, mae rheoli risg buddsoddi ar ôl y pwynt mynediad wedi dod yn llawer pwysicach, o ystyried y niferoedd mawr sy'n symud eu pensiynau i dynnu i lawr hyblyg. Gallai hyn ddod hyd yn oed yn bwysicach yn dilyn gweithredu atebion Ymddeoliad dan Arweiniad. Er enghraifft, pe bai cynilwr yn debygol iawn o gymryd opsiwn 'hyblyg-yna-trwsio', gan gyfuno hyblygrwydd tynnu i lawr mewn ymddeoliad cynharach â sefydlogrwydd blwydd-dal yn ddiweddarach, mae'r angen i ddad-risgio yn y cyfnod cyn ymddeol yn cael ei leihau.

Mae amseru'n effeithio ar ddigonolrwydd

- 1.426 Mae potiau DC yn cael eu dylanwadu gan rymoedd y farchnad, felly gall amseru chwarae rhan allweddol mewn digonolrwydd ymddeol. Tynnodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf sylw at hyn yng nghyd-destun cynnig dulliau ffordd o fyw. Dangoson nhw y byddai pensiwn a fuddsoddir yn helaeth mewn ecwiti werth tua thraean yn llai yn 2002 o ganlyniad i gwmp y farchnad yn 2000.⁴⁴⁵
- 1.427 Ystyriwyd bod arddull ffordd o fyw yn brif ffordd o liniaru'r risg hon ac yn gyffredinol mae wedi bod yn effeithiol wrth gyflawni enillion wedi'u diogelu rhag chwyddiant ar risg isel ers hynny. Ond mae ansefydlogrwydd y farchnad yn ystod y blynyddoedd diwethaf wedi tynnu sylw at yr her o ran digonolrwydd risg amseru hyd yn oed gyda gostyngiad sylweddol mewn risg asedau. Gwelodd cynilwyr a oedd yn agosáu at ymddeoliad yn 2022 ostyngiadau mawr yng ngwerth eu potiau pensiwn dros gyfnod y flwyddyn. Daeth yr arfer traddodiadol o symud pensiynau pobl i asedau incwm sefydlog gan gynnwys giltiau'r DU i ben wrth i'r ased ymddeol 'mwyaf diogel' golli ei werth. Gwelodd y rhai oedd 5 mlynedd o ymddeoliad eu potiau'n gostwng mewn gwerth ar gyfartaledd o bron i 10% dros y flwyddyn. Gwelodd y rhai a oedd ond un diwrnod cyn ymddeol eu potiau yn gostwng mewn gwerth dros 8% dros y flwyddyn. Byddai cynilwr - yn dwyn y risg honno'n unigol - yn ymddeol ar yr adeg honno wedi cael canlyniadau ariannol llawer gwaeth nag a ddisgwylid.
- 1.428 Mae tystiolaeth hefyd yn awgrymu nad yw llawer yn deall sut i reoli'r risg a'r ansefydlogrwydd hwn yn effeithiol. Er enghraifft, mae ansefydlogrwydd y farchnad wedi achosi i rai sy'n agos at ymddeoliad wario eu pensiynau'n llawn ar ôl gweld marchnadoedd yn cwmpo, a phoeni am ostyngiadau

⁴⁴³ Hymans Robertson, 2025, 'Meithrin gwydnwch mewn strategaethau dad-risgio ar gyfer aelodau DC y DU'

⁴⁴⁴ Cyfnewidfa Polisi, 2024, 'Cyfalaf Pensiwn Cynyddol: Gwersi o Awstralia'

⁴⁴⁵ Y Comisiwn Pensiynau, 2005, 'Setliad Pensiwn Newydd ar gyfer yr Unfed Ganrif ar Hugain: Ail Adroddiad y Comisiwn Pensiynau'

pellach. Symudodd yr unigolion hyn eu hasedau i gyfrif cynilo mwy sefydlog, gan gloi eu colled mewn gwerth am byth yn effeithiol.⁴⁴⁶ Ac eto, byddai gwerth eu pot, pe na bai wedi'i gyffwrdd, wedi cynyddu eto wrth i'r marchnadoedd sefydlogi.

Nid yw pensiynau bob amser wedi'u diogelu rhag chwyddiant

- 1.429 Disgwylir i gynilwyr sy'n gwneud penderfyniadau dad-gronni ddeall risg chwyddiant hefyd. Gallant reoli hyn drwy brynu cynnyrch sy'n gysylltiedig â chwyddiant, neu gallant dynnu incwm i lawr yn geidwadol mewn ffordd sy'n cynnal pŵer prynu dros amser.
- 1.430 Mae tystiolaeth ar gyfraddau tynnu arian uchel a phryniant blwydd-dal cyfyngedig yn dangos bod hyn yn digwydd yn anaml. Ers gweithredu diwygiadau 2014, mae gwerthiant blwydd-daliadau wedi gostwng i tua 1 mewn 10 pot yn unig.⁴⁴⁷ Mae mwyafrif helaeth (80%)⁴⁴⁸ y blwydd-daliadau hyn yn 'sefydlog yn unig' sy'n golygu nad ydynt yn cynyddu gyda chwyddiant a bydd gwerth termau real pensiwn yn gostwng dros amser. Fel enghraifft ddarluniadol, byddai gan ymddeoledig a oedd yn prynu blwydd-dal o £8,000 y flwyddyn yn 2015 incwm gwerth tua £5,800 mewn termau real yn 2025, gostyngiad o 27.4% dros ddim ond 10 mlynedd.⁴⁴⁹ Mae'n bosibl bod y dirywiad hwn yn cyfyngu ar fynediad pensiynwyr at ddiogelwch incwm a safon byw resymol.
- 1.431 Fodd bynnag, gall blwydd-daliadau sy'n gysylltiedig â mynegai edrych yn ddud. Mae Ffigwr 5.6 yn dangos y byddai blwydd-dal un oes o £100,000 ar hyn o bryd yn darparu incwm blynyddol o £7,700 i berson 65 oed, o'i gymharu â £5,400 ar gyfer blwydd-dal sy'n gysylltiedig â chwyddiant.⁴⁵⁰ Er gwaethaf ei werth cychwynnol is, byddai'r blwydd-dal sy'n gysylltiedig â chwyddiant yn dod yn werth mwy mewn termau real na'r blwydd-dal lefel yn unig ar ôl 19 mlynedd o ymddeoliad, gan dybio chwyddiant o 2%, gan fod y blwydd-dal lefel yn unig yn colli gwerth real bob blwyddyn.

⁴⁴⁶ People's Partnership, 2024, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr Brys! Datgelu effaith argyfwng costau byw'

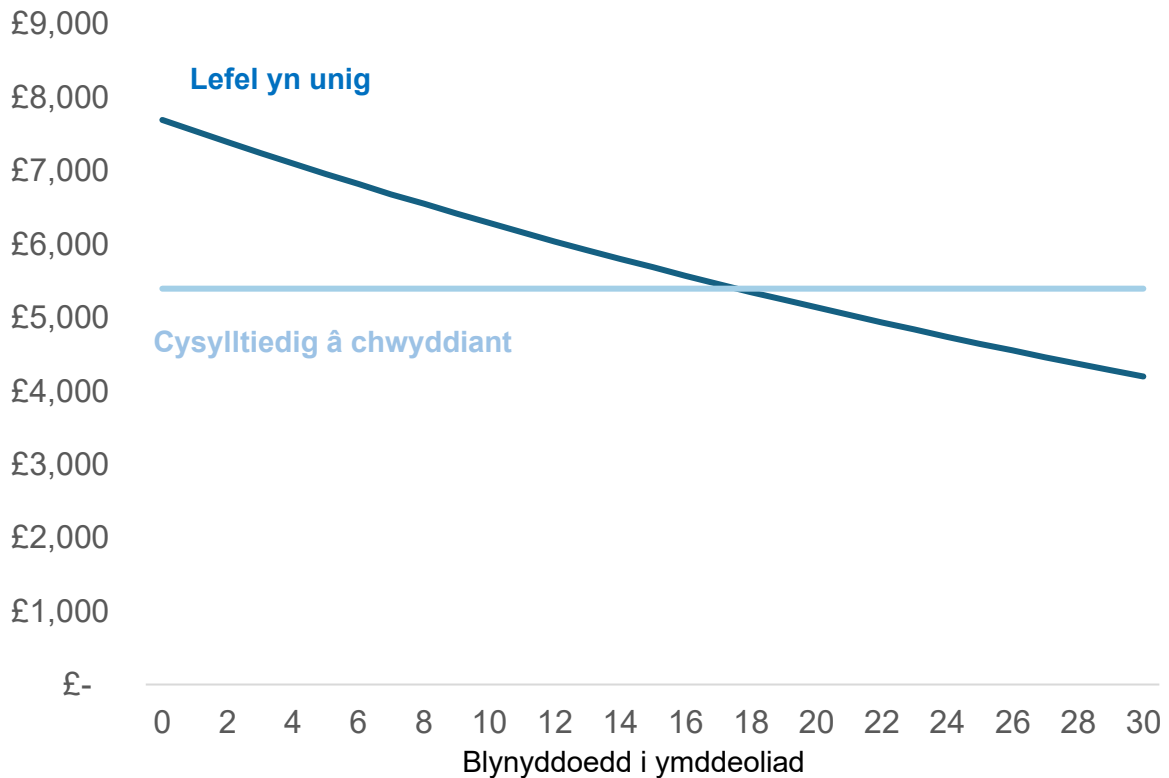
⁴⁴⁷ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

⁴⁴⁸ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

⁴⁴⁹ Cyfrifiad yr Adran Gwaith a Phensiynau gan ddefnyddio Banc Lloegr, 2025, 'Cyfrifiannell chwyddiant'

⁴⁵⁰ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau gan ddefnyddio cyfraddau blwydd-dal Hargreaves Lansdown

Ffigwr 0.6: Gwerth effeithiol mathau o flwydd-dal gan dybio chwyddiant o 2%⁴⁵¹



- 1.432 Efallai mai dim ond ar ôl ymddeol y bydd pensïnwyr yn dod yn ymwybodol o effaith risg chwyddiant. Canfu ymchwil ansoddol fod prynwyr blwydd-daliadau yn tueddu i edrych ar ffigurau pennawd yn unig ac felly penderfynasant beidio â diogelu eu cynnyrch rhag chwyddiant. Wrth edrych yn ôl, mynegwyd edifeirwch a dymuniad y byddai darparwyr yn fwy agored ynglŷn â chanlyniadau eu gweithredoedd.⁴⁵² Mae hyn er gwaethaf ymchwil a ddangosodd fod 1 o bob 5 (19%) o 'ymddeoledigion canol cyfnod' (65-75 oed) yn gweld effaith chwyddiant ar gynilion a buddsoddiadau fel un o'u heriau ariannol mwyaf.⁴⁵³
- 1.433 Efallai y bydd rhai'n dadlau nad oes angen amddiffyn rhag chwyddiant oherwydd disgwyliadau o anghenion gwariant sy'n gostwng a mynegeo Pensiwn y Wladwriaeth. Mae hyn yn arbennig o debygol o fod yn wir i'r rhai y mae Pensiwn y Wladwriaeth yn ffurfio mwyafrif eu hincwm. Er enghraifft, yn eu datrysiad 'Glasbrint', mae Nest, cynllun sy'n cynnwys cronfeydd bach yn bennaf, yn awgrymu nad oes angen i'w cynnig ar gyfer blwydd-dal bywyd diweddarach fod yn gysylltiedig â chwyddiant.⁴⁵⁴ Fodd bynnag, nid yw hyn yn sicr. Efallai na fydd gwariant yn gostwng yn gyson, ac efallai y bydd angen

⁴⁵¹ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau gan ddefnyddio cyfraddau blwydd-dal Hargreaves Lansdown

⁴⁵² People's Partnership, 2024, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr Brys! Datgelu effaith argyfwng costau byw'

⁴⁵³ Aviva/Age UK, 2025, 'Realiti ymddeol: Rheoli Arian yng nghanol ymddeoliad'

⁴⁵⁴ Nest, 2015, 'Glasbrint dyfodol ymddeol'

amddiffyniad rhag chwyddiant ar rai pensiynwyr neu y byddant yn elwa ohono.

Nid oes gan y system dad-gronni gapiau tâl

- 1.434 Roedd y Comisiwn Pensiynau cyntaf yn gweld ffioedd rheoli blynyddol isel wrth gronni fel rhywbeth hanfodol ar gyfer system bensiynau gynhwysol a chost-ffeithiol sy'n gweithio. Yn eu hadroddiad, roeddent yn dadlau dros gap tâl o 0.3% y flwyddyn. Sefydlwyd cap tâl mewn deddfwriaeth AE, gan gyfyngu taliadau i uchafswm o 0.75% y flwyddyn. Fodd bynnag, ni ystyriodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf y gofyniad am gapiau ffioedd wrth ddad-gronni, o ystyried y gyfundrefn prynu blwydd-daliadau torfol.
- 1.435 Nawr bod y system hon wedi newid, mae'n bwysig nad yw taliadau'n pwyso'n ormodol ar werth yn ystod ymddeoliad. Mae dibynnu ar y farchnad agored i ostwng ffioedd cystadleuol yn rhoi gormod o gyfrifoldeb ar gynilwyr unigol pan fo tystiolaeth yn dangos nad yw llawer o bobl yn gwneud ymchwil.⁴⁵⁵ Mae'n debygol y bydd hyn yn fwy cymhleth unwaith y bydd atebion Ymddeoliad â Chanllaw ar waith gan fod disgwyl i lawer – unwaith eto o ystyried ymgysylltiad isel – gymryd yr ateb diofyn a ddarperir gan eu darparwr. Ar hyn o bryd, mae lefelau codi tâl cyfredol llwybrau buddsoddi'r FCA o fewn y cap o 0.75% yn ôl y cronriad, ond mae rhai achosion lle mae taliadau'n fwy na hyn.⁴⁵⁶

Mae dulliau dad-gronni newydd yn cael eu datblygu

- 1.436 Mae ymateb y diwydiant i'r heriau a achosir gan y system dad-gronni newydd hon a'r risgiau y mae unigolion yn eu hwynebu wedi bod yn gymharol araf, er ei fod yn cynyddu mewn ymateb i ddarpariaethau Ymddeoliad dan Arweiniad newydd o fewn Bil Cynlluniau Pensiwn 2025. Bwriad y gofyniad newydd hwn ar gyfer rhagosodiad yw cefnogi cynilwyr sy'n dewis defnyddio'r ateb hwnnw i droi eu pensiynau yn incwm cynaliadwy, nid dim ond pot cynilo. Mae cynigion a datblygiadau newydd gan y diwydiant i gyd yn tynnu sylw at bwysigrwydd rheoli ac mewn rhai achosion cronni risgiau. Y tu hwnt i flwydd-daliadau mwy traddodiadol neu opsiynau tynnu i lawr, mae amryw o gynhyrchion ymddeol yn cael eu datblygu ar hyn o bryd, pob un yn cael ei ystyried fel un sy'n debygol o ddarparu incwm ymddeol mwy digonol a chynaliadwy.
- **'Hyblyg-yna-gosod'**: Wedi'u cynnig gyntaf gan LCP fel 'hyblyg yn gyntaf, gosod wedyn'⁴⁵⁷ mae'r atebion hyn yn cyfuno hyblygrwydd tynnu i lawr mewn blynyddoedd cynharach â diogelwch prynu blwydd-dal yn ddiweddarach mewn bywyd. Mae'r dull hwn eisoes yn cael ei gefnogi'n gymharol eang gan gynnwys gan yr IFS yn eu Hadolygiad Pensiynau.⁴⁵⁸ Disgwylir i'r opsiwn ddod ar gael i filoedd mwy o gynilwyr, gyda 6

⁴⁵⁵ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024'

⁴⁵⁶ PPI, 2025, 'Asesu Marchnad Incwm Ymddeol y DU: Diffygion, Dewisiadau Gweithredol, Arloesedd, a'r bylchau a'r heriau presennol ar gyfer Darparu Gwerth am Arian (VfM)'

⁴⁵⁷ LCP, 2022, "'Y pensiwn "hyblyg yn gyntaf, gosod wedyn" – ai dyma ddyfodol ymddeoliad?'

⁴⁵⁸ IFS, 2025, 'Yr Adolygiad Pensiynau'

darparwr arall yn disgwyl lansio cynnig hyblyg-yna-gosod yn y 12 mis nesaf.⁴⁵⁹ Mae manylion (e.e. oedran blwydd-dal, portffolio buddsoddi tynnu i lawr) yr atebion hyn yn amrywio ac nid oes tystiolaeth empirig eto o'u heffeithiolrwydd yn ymarferol.

- **Amddiffyniad hirhoedledd:** Ar hyn o bryd mae Nest yn cyd-ddylunio dull dad-gronni gyda Rothesay, cwmni yswiriant. Mae eu cynnig yn cynnwys gwahanol 'flociau adeiladu' neu gronfeydd, gan gyfuno mynediad at arian parod a thynnu arian i lawr hyblyg unwaith eto â diogelwch rhag risg hirhoedledd. Y prif wahaniaeth rhwng eu dull nhw o'i gymharu ag opsiynau 'hyblyg-yna trwsio' eraill yw y bydd Nest yn prynu cynnyrch yswiriant fel ased y cynllun, yn hytrach na dibynnu ar aelodau'n prynu blwydd-daliadau unigol. Bydd hyn yn galluogi Nest i rannu risg hirhoedledd rhwng eu haelodau.⁴⁶⁰ Maen nhw'n credu y bydd hyn yn darparu incwm uwch na dulliau traddodiadol.⁴⁶¹
- **Cyfraniad Diffiniedig Cyfunol (CDC) Oes Gyfan:** Mae cynlluniau Cyfraniadau Diffiniedig Cyfunol yn cronni buddsoddiad a risg hirhoedledd i gyflawni incwm ymddeol targed. Mae aelodau cynlluniau CDC yn cynilo i gronfa gyfunol. Nid oes angen lleihau'r risg yn hyn yn y blynyddoedd cyn ymddeol, gan fod cronni asedau, rhannu risg, a gorwelion buddsoddi hir trwy gronni a dad-gronni, yn golygu y gall y gronfa amsugno a llyfnhau anwadalrwydd y farchnad yn well i'w haelodau. Mae llawer llai o amlygiad i risg amseru am yr un rheswm hefyd. Mae hefyd yn ofynnol i gynlluniau CDC dargedu chwyddiant o'u cychwyn, a fydd, heb warantau drud, ar gyfartaledd yn helpu incwm aelodau i gadw i fyny â chost byw. Nid yw cynlluniau CDC yn ei gwneud yn ofynnol i'r unigolyn reoli incwm ymddeol yn weithredol; mae hyn yn cael ei reoli gan ymddiriedolwyr ac mae buddion yn cael eu haddasu'n flynyddol, a'u talu am weddill oes yr aelod (gall cynlluniau unigol, yn eu rheolau, gynnig buddion priodasol neu farwolaeth). Ar hyn o bryd mae un cynllun CDC un cyflogwr ar waith: Fodd bynnag, deddfodd y llywodraeth yn ddiweddar i alluogi creu cynlluniau CDC cyflogwyr lluosog anghysylltiedig (UMES). Bydd y ddeddfwriaeth hon yn dod i rym ar 31 Gorffennaf 2026. Ar ôl yr amser hwn, bydd darpar UMES yn gallu gwneud cais am awdurdodiad, gan alluogi llawer mwy o bobl i gael mynediad at fuddion pensiynau CDC. Mae ymchwil yn y diwydiant wedi dangos y gallai cynlluniau CDC gyflawni canlyniadau mwy digonol na DC traddodiadol gyda thynnu arian i lawr neu brynu blwydd-dal, oherwydd cronni risg.⁴⁶²
- **Cyfraniad Diffiniedig Ymddeol-Cyfunol:** Byddai cynlluniau Cyfraniadau Diffiniedig Cyfunol Ymddeol (R-CDC) yn gweld aelodau'n cynilo i gynlluniau Cyfraniadau Diffiniedig Cyfunol traddodiadol, yna'n

⁴⁵⁹ Corporate Adviser, 2026, 'Chwe darparwr i lansio cynhyrchion ymddeol 'hyblyg yna gosod' yn 2026'

⁴⁶⁰ Nest, 2015, 'NEST yn lansio ei gynllun ymddeol mewn ymateb i ryddid pensiwn'

⁴⁶¹ Nest, 2026, 'Nest yn partneru â Rothesay i ddarparu ateb i'r pos ymddeol DC'

⁴⁶² Er enghraifft, gweler PPI, 2025, 'Pensiynau cyfunol gyda dewis buddsoddi'; Hymans Robertson, 2025, 'CDC y darlun cyflawn'; LCP, 2025, 'Dyfodol pensiynau: Cymhariaeth o atebion DC a CDC ar gyfer cynilwyr y dyfodol'

trosglwyddo'r cyfan neu ran o'u cronfa i gynllun CDC ar ymddeoliad, er mwyn cael mynediad at incwm gydol oes, a reolir gan ymddiriedolwyr. Gallai cynlluniau R-CDC ddarparu manteision rhannu risg o'r pwynt dad-gronni, gydag aelodau'n elwa o Gronni buddsoddiad a risg hirhoedledd yn ystod ymddeoliad, yn ogystal â rhywfaint o amddiffyniad rhag chwyddiant, fel y disgrifiwyd uchod. Yn wahanol i'w cymheiriaid oes gyfan, mae effaith amseru a dad-risgio buddsoddi ar botiau pensiwn unigolion hyd at y pwynt ymddeol a throsglwyddo i R-CDC yn parhau. Gallai'r ateb arfaethedig hwn olygu llai o hyblygrwydd i aelod. Yn dibynnu ar reolau'r cynllun, efallai na fydd yn bosibl trosglwyddo allan o gynllun R-CDC neu gynllun CDC oes gyfan ar ôl crisialu, neu, os yw'n bosibl, gall cyfyngiadau fod yn berthnasol, fel yn DC. Ymgynghorodd y Llywodraeth ar bolisi cynlluniau R-CDC yn 2025, gan y gallai R-CDC fod yn ateb a ddefnyddir ar y cyd ag Ymddeoliad â Chanllaw. Yn wir, mae nifer o ddarparwyr wedi dweud ei bod yn debygol y byddent yn ystyried datblygu cynllun R-CDC.⁴⁶³

Dysgu o ddulliau rhyngwladol

1.437 Mae system bensiynau'r DU yn rhoi mwy o bwyslais ar bensiynau preifat i ddarparu incwm ymddeol ac yn neilltuo cyfran lai o CMC i bensiynau'r wladwriaeth nag mewn llawer o economïau cymharol.⁴⁶⁴ Bydd gwneud penderfyniadau dad-gronni ar gynilion preifat yn cael mwy o effaith ar ddigonolrwydd pensiynau nag sy'n wir mewn gwledydd eraill. Fodd bynnag, mae potensial i ddysgu o ddulliau gwledydd eraill o ddad-gronni, yn enwedig o ystyried eu heriau demograffig tebyg. Mae cymariaethau rhyngwladol yn heriol o ystyried gwahanol ddiwylliannau, marchnadoedd llafur a strwythurau pensiwn. Mae Blwch 7 yn cyflwyno dulliau gwahanol wledydd o ddad-gronni.

⁴⁶³ Corporate Adviser, 2026, 'Chwe darparwr i lansio cynhyrchion ymddeol 'hyblyg yna gosod yn 2026'

⁴⁶⁴ OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensiynau 2025'

Blwch 7: Dulliau rhyngwladol o ddad-gronni⁴⁶⁵

Awstralia – *Strategaethau dad-gronni dan arweiniad ymddiriedolwyr* – Mae Awstralia yn rhoi ffocws tebyg i'r DU ar gynilo ar gyfer pensiynau preifat. Mae ganddyn nhw ychydig llai o hyblygrwydd drwy gyfraddau tynnu i lawr gofynnol sy'n berthnasol cyn gynted ag y cymerir buddion (gan ddechrau ar 4% hyd at 64 oed, yn codi i 14% i'r rhai sy'n 95 oed neu'n hŷn) i atal cynilion nas defnyddir ac i sicrhau rhywfaint o incwm ymddeol. O 2022 ymlaen, cyflwynwyd y Cyfamod Incwm Ymddeol i'w gwneud yn ofynnol i gronfeydd pensiwn ddatblygu strategaeth i helpu aelodau i wneud y gorau o'u hincwm ymddeol. Mae gan gronfeydd y disgrisiwn i benderfynu ar y math o gefnogaeth maen nhw'n ei rhoi i aelodau ar draws gwybodaeth, addysg, cymorth, canllawiau, cyngor a gweithredu. Mae effaith hyn yn gymysg, gyda rhai cynlluniau'n gyrru arloesedd i gael effaith ystyrion ar ganlyniadau, ac eraill yn syrthio ar ei hôl hi, yn methu â buddsoddi, ac yn cydymffurfio â'r cyfamod yn hytrach na chreu canlyniadau gwell i aelodau.⁴⁶⁶

Chile – *Trothwy incwm isafswm* – Yn Chile, gall cynilwyr ddewis gwahanol gynhyrchion pensiwn, ond dim ond pan fydd digon o arian wedi'i gronni i brynu blwydd-dal a fyddai'n cynhyrchu incwm sy'n hafal i neu'n uwch na throthwy diffiniedig. Os na chaiff y trothwy hwn ei basio, bydd yr incwm yn cael ei roi mewn tynnu arian wedi'i raglennu diofyn. Mae lleiafrif (o dan 40%) fel arfer yn pasio'r trothwy hwn.

Denmarc – *CDC galwedigaethol gorfodol* – Yn Nenmarc, mae gweithwyr yn cymryd rhan yn yr 'Arbejdsmarkedets Tillægspension' neu 'ATP', pensiwn tebyg i CDC sy'n pontio'r biler cyntaf a'r ail gyda chyfraniadau gan gyflogwyr a gweithwyr sy'n adlewyrchu'r oriau a weithiwyd. Mae hyn yn darparu llif incwm pensiwn gwarantiedig gyda bonysau posibl. Mae hyn, ochr yn ochr â phensiwn y Wladwriaeth – sy'n cynyddu i'r gyfradd uchaf yn Ewrop – a phensiynau preifat, yn darparu cyfraddau amnewid cyson uchel a chynaliadwyedd drwy gydol ymddeoliad.⁴⁶⁷

Seland Newydd – *Hyblygrwydd o 65 oed gyda chefnogaeth y Wladwriaeth* – Yn Seland Newydd, mae'r gyfradd amnewid sylweddol a ddarperir gan gynllun pensiwn y Wladwriaeth yn golygu bod gan bobl ddewis a hyblygrwydd gwych wrth gael mynediad at eu cronfeydd KiwiSaver (pensiwn preifat) yn ystod ymddeoliad. Yn ymarferol, maent yn dangos amharodrwydd i gael mynediad at a gwario eu cyfoeth pensiwn preifat, gan ffafrio eu cadw wedi'u buddsoddi a thyfu eu hasedau i ymddeoliad. Mae hyn wedi arwain at ddatblygu nifer o 'reolau cyffredinol' i'w helpu i dynnu eu cyfoeth pensiwn i lawr.⁴⁶⁸

Mae pensiynau'n aml yn cael eu defnyddio gan y rhai sydd mewn cyflogaeth

⁴⁶⁵ Gwybodaeth o PPI, 2023, 'Dad-gronni Rhyngwladol' oni nodir yn wahanol.

⁴⁶⁶ APRA, 2025, 'Gwiriad Pwls Ymddeol APRA-ASIC 2024'

- 1.438 Ochr yn ochr â phenderfyniadau ynghylch sut i gael mynediad at gyfoeth pensiynau, gall penderfyniadau ynghylch pryd i wneud hynny gael effeithiau mawr ar ddigonolrwydd pensiynau. Fel y trafodwyd ym Mhennod 4, mae gan bob blwyddyn o waith ychwanegol a chynilo pensiwn driphlyg effaith ar ddigonolrwydd. Mae pob blwyddyn o waith a gollir cyn oedran Pensiwn y Wladwriaeth nid yn unig yn golygu bod llif y cyfraniadau yn cael ei dorri i ffwrdd yn gynnar, ond bod twf yn cael ei golli, a bod nifer y blynyddoedd y mae angen lledaenu pensiwn ar eu traws yn cynyddu.
- 1.439 Mae nifer gynyddol o bobl yn tynnu eu pensiynau i lawr wrth barhau i weithio. Mewn rhai achosion, gallai hyn fod yn hwyluso bywydau gwaith hirach, ond mewn achosion eraill gallai olygu incwm pensiwn annigonol ar oedran Pensiwn y Wladwriaeth.

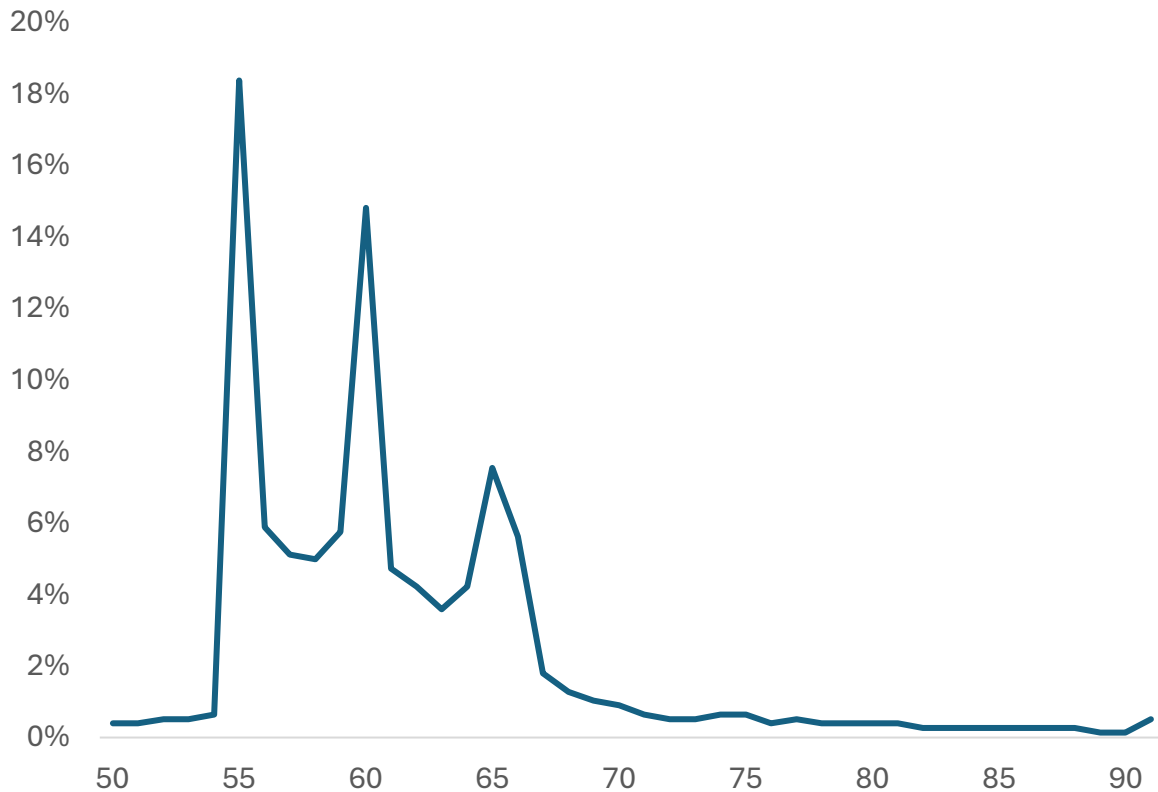
Mae pobl yn ymddeol – ac yn cael mynediad at gyfoeth pensiwn – yn raddol

- 1.440 Mae twf pensiynau DC a dirywiad pensiynau DB yn ogystal â chyflwyno diwygiadau mynediad at bensiwn 2014 wedi ei gwneud hi'n haws cael mynediad at gynilion pensiwn tra'n dal i weithio. Yn ein system o botiau a rheolau treth lluosog, sy'n caniatáu mynediad cyn ymddeol o dan rai amodau, mae mwy o bobl yn cael mynediad at un neu fwy o bensiynau cyn ymddeol yn llawn.

⁴⁶⁷ OECD, 2025, 'Cipolwg ar Bensiynau 2025'

⁴⁶⁸ RIIG, 2023, 'Rheolau Cyffredinol Tynnu i Lawr: Diweddariad 2023'

Ffigwr 0.7: Oedran mynediad i'r rhai sy'n derbyn taliad pensiwn preifat am y tro cyntaf, 2024-25⁴⁶⁹

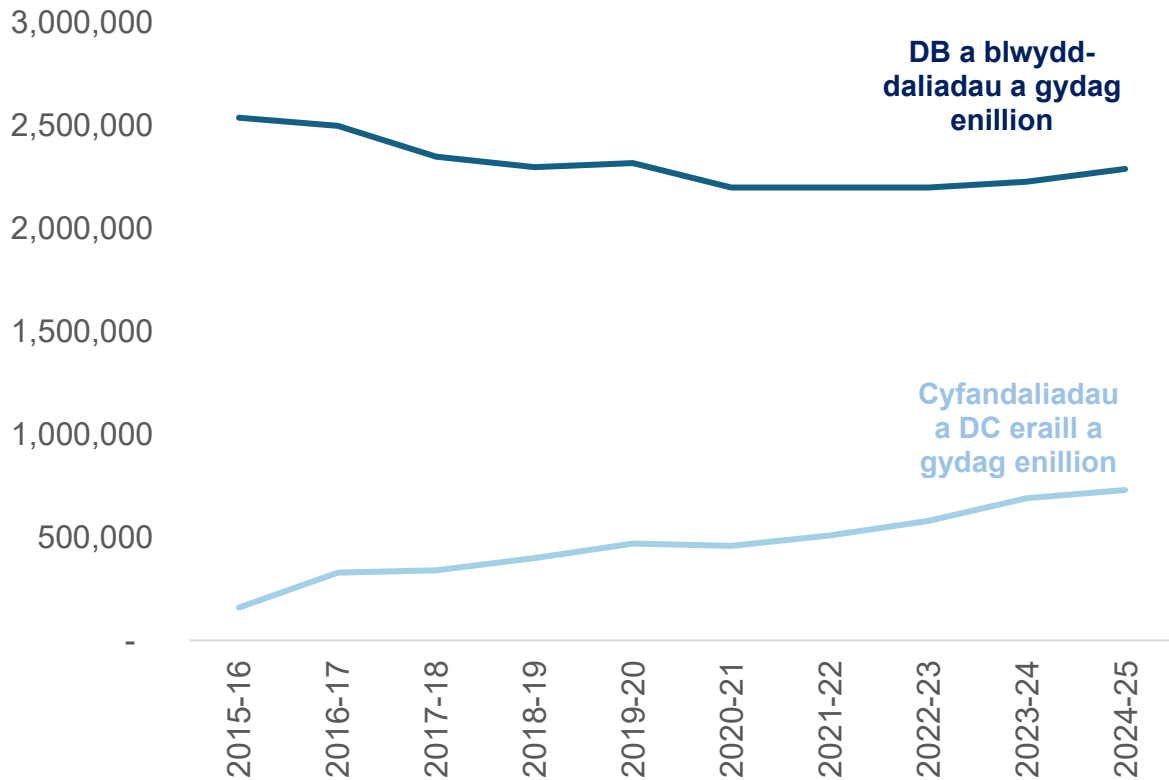


- 1.441 Mewn cyferbyniad ag oedran cyfartalog ymadael â'r farchnad lafur o tua 65, mae Ffigwr 0.7 yn dangos bod mynediad at bensiynau yn cynyddu pan fydd pobl yn cyrraedd 55 oed, neu'r NMPA cyfredol, yna eto yn 60 oed, y pwynt y gellir cael mynediad at lawer o bensiynau heb gosb.
- 1.442 Dywedodd tua 3 o bob 5 o bobl (61%) rhwng 55 a 75 oed a oedd wedi cael mynediad at bensiwn eu bod wedi gwneud hynny cyn iddynt ymddeol yn llawn o waith cyflogedig.⁴⁷⁰ Fel y dangosir yn Ffigwr , yn 2024-25, roedd tua 2.7 miliwn o unigolion yn derbyn pensiwn preifat tra'n dal mewn cyflogaeth.

⁴⁶⁹ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thueddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

⁴⁷⁰ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

Ffigwr 0.8: Niferoedd sy'n derbyn pensiwn preifat ac incwm cyflogaeth dros amser⁴⁷¹



1.443 Y rheswm mwyaf cyffredin a roddodd pobl dros gael mynediad at eu pensiwn cyn ymddeol yn llawn oedd oherwydd ei fod yn caniatáu iddynt leihau neu newid eu horiau gwaith (28%). Dywedodd rhai (10%) hefyd ei fod wedi caniatáu iddynt newid gwaith.⁴⁷²

1.444 Dangosodd dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau fod pensiynau preifat yn cael eu defnyddio i gymryd lle enillion ymhell cyn ymddeol. Mae dros 50% o bobl yn lleihau eu horiau ar ôl cael mynediad at bensiynau, ar gyfartaledd, tua 10 awr yr wythnos.⁴⁷³ Mae cymharu incwm a enillir (o gyflogaeth) yn y flwyddyn cyn mynediad at bensiwn ac yn y flwyddyn ganlynol yn dangos gostyngiad o tua 20% mewn mynediad cyn/ar ôl pensiwn. Mae cymharu cyfanswm yr incwm, fodd bynnag, gan gynnwys pensiynau preifat, yn dangos bod y rhain yn edrych yn fras yr un fath cyn ac ar ôl mynediad at bensiynau.⁴⁷⁴ Mae hyn yn tueddu i barhau am 5 mlynedd neu fwy, cyfnod sylweddol, ac mae'n ymddangos ei fod yn digwydd yn weddol gyfartal ar draws bandiau incwm.⁴⁷⁵

1.445 Fel y trafodwyd ym Mhennod 4, mae cadw ymlyniad i'r farchnad lafur yn ddiweddarach mewn bywyd yn cynnig manteision economaidd a

⁴⁷¹ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thuaddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

⁴⁷² DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴⁷³ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG Arolwg Blynnyddol o Oriau ac Enillion

⁴⁷⁴ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o RAPID a'r SYG Arolwg Blynnyddol o Oriau ac Enillion

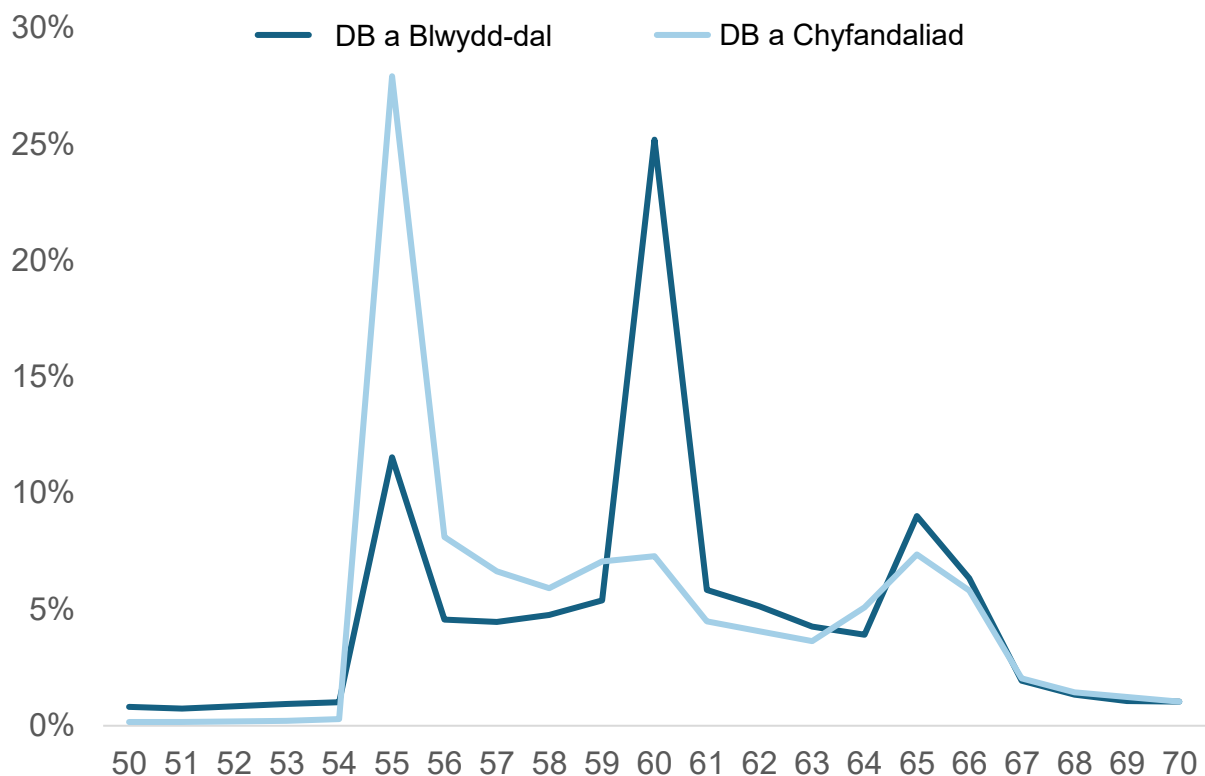
⁴⁷⁵ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o RAPID a'r SYG Arolwg Blynnyddol o Oriau ac Enillion

chymdeithasol i unigolion, a manteision economaidd ehangach o ystyried yr effaith ar gynhyrchiant a derbyniadau treth.

Mae gweithwyr yn cael mynediad at arian parod di-dreth

- 1.446 Yn ogystal â chaniatáu ymddeoliad graddol, fodd bynnag, mae tystiolaeth yn awgrymu bod llawer yn cael mynediad at eu pensiwn cyn gynted â phosibl heb wynebu cosb dreth sylweddol. Mae mynediad cynharach at bensiynau yn bryder os yw'n peryglu digonolrwydd hirdymor, yn enwedig o ystyried mynediad eang at arian parod di-dreth, a'r duedd i dynnu cyfrannau mawr o gyfoeth pensiwn i lawr.
- 1.447 Gan ddychwelyd at Ffigwr 5.7, mae cyfran sylweddol o'r cynnydd sydyn yn 55 oed (pan fydd rheolau treth yn caniatáu) yn cael ei yrru gan fynediad at bensiynau DC neu gymryd symiau unigol di-dreth. Mae dadansoddi oedran mynediad cyntaf i bensiynau yn dangos bod mynediad at DC a swm cyfan yn wahanol i pryd y cyrchir cynlluniau DB yn gyffredinol (sy'n debygol o fod yn gysylltiedig â rheolau'r cynllun) neu pan brynir blwydd-daliadau, sy'n agosach at oedrannau ymddeol gwirioneddol cyfartalog fel y dangosir yn Ffigwr 5.9.

Ffigwr 0.9: Oedran mynediad cyntaf yn ôl math o gynnyrch⁴⁷⁶



- 1.448 Mae cyfran sylweddol o botiau pensiwn yn cael eu defnyddio gan bobl sy'n dal i weithio. Mae bron i hanner (42%) y bobl sy'n tynnu arian parod di-dreth allan

⁴⁷⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o ddata pensiynau RTI CTheF

yn gyflogedig neu'n hunangyflogedig, gyda 9% arall ddim yn gweithio ond heb ymddeol yn llawn eto.⁴⁷⁷

- 1.449 Mae gweithwyr sy'n cael mynediad at arian parod di-dreth yn tueddu i roi'r arian hwn mewn cynilion neu dalu am welliannau cartref neu bryniannau untro.⁴⁷⁸ Er na all y Comisiwn farnu sut mae swm cyfandaliad di-dreth yn cael ei wario, na beth allai fod wedi bod yn optimaidd i unigolyn, mae'r penderfyniadau hyn yn glir mewn un ffordd: ni fyddant yn cynhyrchu incwm pensiwn.
- 1.450 Roedd rhai pobl a oedd yn tynnu arian allan o'u pensiwn tra roedden nhw mewn gwaith yn credu y gallen nhw wneud yr arian yn ôl erbyn iddyn nhw ymddeol yn llawn.⁴⁷⁹ Mae 'gwneud iawn' am y colledion yn bosibl – ond mae hynny'n cuddio manteision ei gadw wedi'i fuddsoddi. Gall cael hyd yn oed symiau cyfandaliad cymharol fach yn gynnwys gael effaith fawr ar ddigonolrwydd o ystyried twf buddsoddiad. Fel enghraifft, pe bai swm cyfandaliad o 25% yn cael ei dynnu allan o gronfa o £30,000 a'i symud i gyfrif banc, byddai hwn a'r gronfa bensiwn sy'n weddill yn werth £1,600 yn llai nag y byddai pe bai'n cael ei gadw wedi'i fuddsoddi yn y cynllun pensiwn am 5 mlynedd ychwanegol.⁴⁸⁰ Pe bai'r 25% hwnnw'n cael ei wario yn hytrach na'i gynilo, byddai'r gwahaniaeth hwn bron yn £10,000, neu tua thraean o faint cychwynnol y pot.

Mae heriau diweddarach mewn bywyd yn cymhlethu penderfyniadau dad-gronni

- 1.451 O ystyried y dirywiad parhaus mewn pensiynau DB a'r nifer gyfyngedig o bobl sy'n manteisio ar flwydd-dal bellach, nid yw penderfyniad dad-gronni bellach yn unigryw. Disgwylir i lawer o gynilwyr reoli eu harian drwy gydol ymddeoliad, naill ai mewn symiau unigol, neu drwy ddefnyddio cyfoeth o bensiynau sydd eisoes wedi'u codi. Gall hyn fod yn anodd a gall gael ei waethygu gan heriau ychwanegol y mae oedolion hŷn yn gynyddol debygol o'u hwynebu. Nid oedd y rhain yn faterion a archwiliwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf, efallai oherwydd y dybiaeth o reoleidd-dra incwm ymddeol a diogelwch dad-gronni gwahanol.

⁴⁷⁷ Dadansoddiad ychwanegol gan ddefnyddio'r Adran Gwaith a Phensiynau, 2025, 'Cynllunio a Pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴⁷⁸ O'r rhai a oedd wedi cymryd swm cyfandaliad di-dreth yn y 4 blynedd hyd at 2024 tra roedden mewn cyflogaeth, symudodd 17% hwn i gyfrifon cynilo ar gyfer treuliau bob dydd, a gwnaeth 23% hynny fel cynilion diwrnod glawog. Defnyddiodd cyfrannau sylweddol yr arian hefyd ar gyfer gwelliannau cartref (26%), gwyliau (18%), neu ddefnyddiodd yr arian hwnnw i brynu car (7%) – Noder – mae'r ystadegau hyn yn seiliedig ar feintiau sampl llai. FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024. Dad-gronni pensiwn tabl 62'

⁴⁷⁹ Partneriaeth y Bobl, 2021, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr – 5 Mlynedd yn Ddiweddarach'

⁴⁸⁰ Mae'r cyfrifiadau'n tybio enillion buddsoddi blynyddol o 6.4% gyda 0.5% yn cael ei ddiynnu wedyn fel dirprwy ar gyfer taliadau – Corporate Adviser, 2025, 'Adroddiad Diffygion Ymddiriedolaeth Meistr a GPP ar gyfer Ymgynghorydd Corfforaethol 2025'. Mae cyfraniadau blynyddol yn deillio o DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn yn y gweithle 2025 Tabl 2.2'. Tybir bod cyfradd llog gyfartalog cyfrif cynilo mynediad ar unwaith yn 2.2%.

Mae priodas ac ysgariad yn effeithio ar adnoddau ariannol yn ystod ymddeoliad

- 1.452 Gall newidiadau mewn statws perthynas effeithio'n fawr ar sefyllfaoedd ariannol. Er bod cyfran yr oedolion sy'n briod yn gyffredinol wedi gostwng yn gyson ers 1991, yn enwedig ar gyfer y grwpiau oedran 25-29 a 30-35, mae cyfran yr oedolion hŷn sy'n briod neu mewn partneriaeth sifil wedi parhau i gynyddu ers 1991.⁴⁸¹ Mae hyn oherwydd:
- lefelau uwch cychwynnol o briodas ymhlith y cenedlaethau hyn
 - y gostyngiad yng nghyfran y bobl sy'n weddwon
 - mwy o oedolion yn ailbriodi yn hŷn
- 1.453 O ran digonolrwydd pensiynau, mae priodas yn tueddu i olygu adnoddau a rennir, cyd-fyw, ac incwm ac asedau a rennir, i ryw raddau. Gall fod manteision economaidd i fyw fel cwpl yn hytrach nag fel pensiynwr sengl.⁴⁸²
- 1.454 Mae cyfraddau priodas yn fras yn unol â'r disgwyliad ar adeg y Comisiwn cyntaf, a ragwelodd "er gwaethaf y gostyngiad cyflym parhaus mewn gweddwon cyn ymddeol, erbyn 2021 ni fydd 38% o fenywod 55-64 oed yn rhan o briodas barhaus, yn bennaf oherwydd nad ydynt erioed wedi priodi neu oherwydd ysgariad".⁴⁸³ Fodd bynnag, mae cyfran yr oedolion hŷn sydd wedi ysgaru wedi cynyddu dros y ddau ddegawd diwethaf, o'i gymharu â chyfran sy'n gostwng o oedolion iau sydd wedi ysgaru dros yr un cyfnod, fel y dangosir yn Ffigwr 5.10.⁴⁸⁴

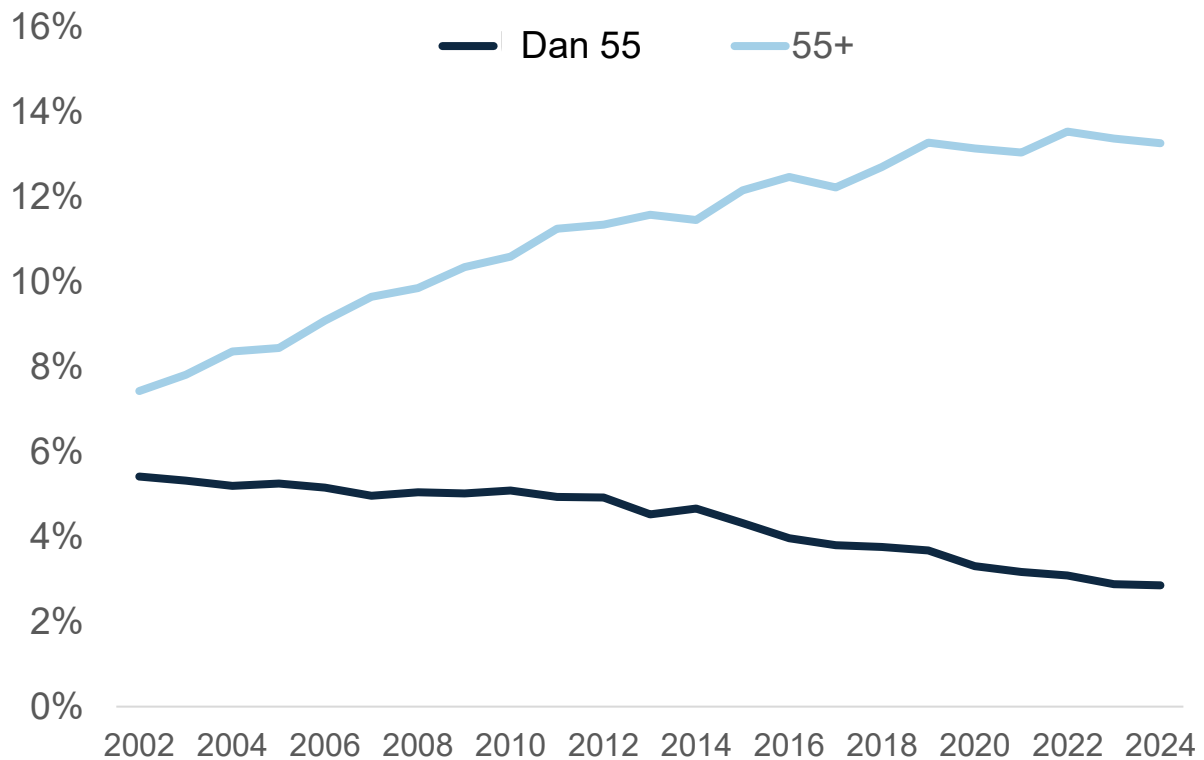
⁴⁸¹ SYG, 2023, 'Statws priodas a phartneriaeth sifil yng Nghymru a Lloegr'

⁴⁸² Er enghraifft, gweler gwahaniaethau aelwydydd un person a dau berson yn Pensions UK, 2025, 'Safonau Byw ar gyfer Ymddeoliad'

⁴⁸³ Y Comisiwn Pensiynau, 2004, 'Pensiynau: Heriau a Dewisiadau – Adroddiad Cyntaf y Comisiwn Pensiynau'

⁴⁸⁴ SYG, 2025, 'Amcangyfrifon poblogaeth yn ôl statws priodasol a threfniadau byw, Cymru a Lloegr'

Ffigwr 0.10: Cyfran y menywod sydd wedi ysgaru dros amser, o dan 55 oed a 55+ oed⁴⁸⁵



- 1.455 Ochr yn ochr â hyn, mae cyfrannau mwy yn ysgaru yn ddiweddarach mewn bywyd, a elwir yn 'holltwyr arian'.⁴⁸⁶ Mae ysgariad yn golygu bod costau a rennir gynt mewn aelwyd, fel morgesi neu geir, bellach yn cael eu talu ar wahân. Gellir defnyddio cronfeydd pensiwn i wrthsefyll costau personol cynyddol.⁴⁸⁷
- 1.456 Gellir rhannu mynediad at gyfoeth neu incwm pensiwn gwirioneddol hefyd. Yn y DU, yn wahanol i rai gwledydd fel yr Almaen a Sweden, nid yw pensiynau'n cael eu rhannu'n awtomatig na'u trosglwyddo i'r parti gwannach yn ariannol er mwyn cynnal diogelwch ariannol.⁴⁸⁸ Mae hyn yn golygu nad ydynt wedi'u cynnwys yn aml yn ystod ysgariadau: dim ond 6% o bobl 40 i 75 oed a oedd erioed wedi ysgaru a ddywedodd fod pensiynau wedi'u cynnwys yn eu setliad ysgaru.⁴⁸⁹ Mae hyn yn arbennig o bwysig i fenywod, sy'n fwy tebygol o ddibynnu ar gyfoeth pensiwn partneriaid – roedd menywod yn graddio eu lefel o ddibyniaeth ar bartner yn uwch yn gyffredinol na dynion (5.3 o'i gymharu â 3.0 ar raddfa 10 pwynt⁴⁹⁰) gan adrodd lefelau is o hyder a gallu ariannol amdanynt eu hunain.⁴⁹¹ Efallai na fydd goblygiadau hyn yn cael eu teimlo tan

⁴⁸⁵ SYG, 2025, 'Amcangyfrifon poblogaeth yn ôl statws priodasol a threfniadau byw, Cymru a Lloegr'

⁴⁸⁶ Aviva, 2021, 'Aviva Adviser: The rise of the Silver Splitters'

⁴⁸⁷ DWP, 2020, 'Rhyddid Pensiwn: astudiaeth ymchwil ansoddol o deithiau dad-gronni unigolion'

⁴⁸⁸ Heenan A, 2025, 'Rhannu pensiwn ar ôl ysgariad: pam rydyn ni'n ei wneud, a sut y gallem ni wneud pethau'n wahanol?'

⁴⁸⁹ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴⁹⁰ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁴⁹¹ Er enghraifft, gweler y Gwasanaeth Arian a Phensiynau, 2021, 'Arolwg Liesiant Ariannol Oedolion y DU 2021 Adroddiad Rhywedd'

ymddeoliad neu gallant gael eu teimlo'n ddifrifol i'r rhai sydd eisoes wedi ymddeol, a allai golli incwm ymddeoliad yn sydyn.

Gall profedigaeth fod yn niweidiol i ddigonolrwydd, ac mae'n anodd cynllunio ar ei chyfer

- 1.457 Bydd llawer o ymddeoledigion yn dioddef profedigaeth yn ddiweddarach mewn bywyd. Er enghraifft, yn 2024, roedd bron i hanner (47%) yr holl bobl 80 oed neu hŷn yng Nghymru a Lloegr yn weddwon.⁴⁹² Oherwydd gwahaniaethau mewn disgwyliad oes, menywod oedd y rhai a oedd wedi gweddwon amlaf yn hytrach na dynion. Mae'r tebygolrwydd o gael eich gweddw/gweddw yn codi'n serth gydag oedran, o 2% o'r boblogaeth 55-59 oed, i 25% o'r boblogaeth 75-79 oed, i 59% o'r boblogaeth 85+ oed.⁴⁹³ Yn debyg i ysgariad, gall profedigaeth achosi sioc ariannol sylweddol i rai, yn enwedig os oeddent yn dibynnu ar incwm un partner. Gallai hyn roi llawer o bobl, yn fwy tebygol menywod, mewn perygl o ansicrwydd ariannol yn ddiweddarach mewn bywyd.
- 1.458 Roedd llywodraethau'n ei gwneud yn ofynnol i bensiynau DB ddarparu pensiynau priod. Nawr, nid yw blwydd-daliadau'n cael eu trosglwyddo o gwbl oni bai eu bod ar y cyd wrth eu prynu. Gallai marwolaeth partner arwain at ostyngiad o 50% neu fwy mewn incwm. Ond ni fydd costau'n gostwng yn yr un ffordd: biliau a rannwyd yn flaenorol (e.e., gwresogi, dŵr, trydan) fydd yn gyfrifoldeb llwyr y rhai sydd wedi galaru. Gallai biliau Treth y Cyngor ostwng, ond dim ond 25%. Adlewyrchir hyn yn Safonau Byw ar gyfer Ymddeoliad Pensions UK, gyda chostau 'Tai' yr un fath i gyplau o'i gymharu â phensiynwyr benywaidd sengl.⁴⁹⁴
- 1.459 Mae cynllunio ar gyfer y posibilrwydd hwn fel arfer yn eithaf cyfyngedig, i'r rhai sy'n dibynnu ar flwydd-daliadau am incwm pensiwn a'r rhai nad ydynt. Mae llawer heb wneud ewyllys.⁴⁹⁵ O blith y blwydd-daliadau a brynwyd yn 2024-25, mae dros ddwy ran o dair o'r rhain yn 'bywyd sengl' yn hytrach na 'bywyd ar y cyd'⁴⁹⁶ sy'n golygu y bydd incwm blwydd-dal yn dod i ben pan fydd deiliad y polisi yn marw, gan adael gweddw heb y llif incwm hwnnw. Mynegodd ymatebwyr i gyfweliadau ansoddol ar benderfyniadau dad-gronni nad oeddent wedi ychwanegu amddiffyniad priod at eu blwydd-dal edifeirwch wrth edrych yn ôl, gan gofio cael eu llethu gan y dewisiadau a gynigiwyd a chymhlethdod y wybodaeth a roddwyd, gan ganolbwyntio'n debygol ar yr incwm blynyddol yn hytrach na nodweddion cynnyrch.⁴⁹⁷
- 1.460 Mae cynlluniau pensiwn yn gofyn am ymgysylltiad unigol i sefydlu buddiolwr marwolaeth – y person a fyddai'n cymryd perchnogaeth o bensiwn pe bai'r cynilwr yn marw. Nid oedd lleiafrif sylweddol (35%) o bobl 65 i 75 oed nad

⁴⁹² SYG, 2025, 'Amcangyfrifon poblogaeth yn ôl statws priodasol a threfniadau byw, Cymru a Lloegr'

⁴⁹³ SYG, 2025, 'Amcangyfrifon poblogaeth yn ôl statws priodasol a threfniadau byw, Cymru a Lloegr'

⁴⁹⁴ Pensions UK, 2025, 'Safonau Byw ar ôl Ymddeol'

⁴⁹⁵ Roedd gan 37% o'r rhai 65-75 oed nad oeddent wedi cael cyngor ewyllys – yn Aviva/Age UK, 2025, 'Realiti ymddeol: Rheoli Arian yng nghanol ymddeoliad'

⁴⁹⁶ FCA, 2025, 'Data marchnad incwm ymddeol 2024/25'

⁴⁹⁷ Partneriaeth y Bobl, 2025, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr'

oeddent wedi derbyn cyngor ariannol wedi enwebu buddiolwr marwolaeth eu hunain, ac nid oedd y mwyafrif helaeth (84%) o bobl 65 i 75 oed mewn cyplau nad oeddent wedi cael cyngor yn gwybod a oedd eu partner wedi'u henwebu fel buddiolwr.⁴⁹⁸ Nid yw llawer yn ymwybodol o'r hyn sy'n digwydd i bensiynau ar ôl marwolaeth, gydag 1 o bob 5 yn tybio'n anghywir bod cyfoeth pensiwn yn trosglwyddo'n awtomatig i'w perthynas agosaf.⁴⁹⁹ Mae hyn yn tynnu sylw at ofynion ar gyfer gwell amddiffyniad i'r rhai a allai ddioddef profedigaeth fel rhywbeth y dylid ei ddwyn i sylw cynilwyr.

Mae dirywiad gwybyddol yn cymhlethu gwneud penderfyniadau

- 1.461 Mae dirywiad gwybyddol yn effaith heneiddio. Gall achosi gostyngiad yn y gallu i wneud penderfyniadau, yn ogystal â newidiadau mewn didwylledd a chymryd risgiau, ac achosi pryder.⁵⁰⁰ Yn wir, mae ymchwil yn awgrymu y gall dirywiad gwybyddol effeithio ar ddiogelwch ariannol, gan wneud penderfyniadau cymhleth ynghylch dad-gronni hyd yn oed yn fwy heriol.⁵⁰¹
- 1.462 Nid oes llawer o eglurder ynghylch sut y dylid mesur y gallu i wneud penderfyniadau ariannol na'r ffordd orau o gefnogi oedolion hŷn i reoli arian.⁵⁰² Mewn system DC yn bennaf, lle mae prynu blwydd-dal bellach yn gyfyngedig, mae pwysigrwydd cefnogi oedolion hŷn i wneud penderfyniadau ariannol i'w cynnal drwy gydol ymddeoliad heb fod angen rheolaeth weithredol hyd yn oed yn fwy. Mae hyn yn arbennig o wir o ystyried y dirywiad parhaus yng nghyfoeth pensiwn DB.

Gall anghenion gofal cymdeithasol anrhagweladwy arwain at gostau sylweddol yn ystod ymddeoliad

- 1.463 Fel y trafodwyd ym Mhennod 4, gall gofal effeithio'n fawr ar ddigonolrwydd pensiynau mewn achosion lle mae pobl yn dod yn ofalwyr ac na allant gyfrannu at eu pensiynau mwyach. Mae yna hefyd y risg bosibl o fod angen gofal cymdeithasol, a allai effeithio'n sylweddol ar ddiogelwch ariannol. Nid oes sicrwydd pwy fydd yn wynebu'r costau hyn, a marchnad yswiriant gyfyngedig iawn i helpu pobl i'w rheoli. Mae rheolau gofal cymdeithasol yn wahanol yn y llywodraethau datganoledig, ond yn Lloegr, lle nad yw gofal cymdeithasol am ddim ar adeg ei ddefnyddio, disgwylir i oddeutu 1 o bob 7 o bobl yn 65 oed wynebu costau gofal oes o dros £100,000 ar gyfartaledd. Mae'r ffigur hwn yn sylweddol uwch na'r cyfoeth pensiwn neu'r cynilion y bydd llawer yn disgwyl eu cael yn yr oedran hwn.
- 1.464 Mae marchnad yswiriant gofal tymor hir yn y DU ac yn rhyngwladol yn fach, gyda dim ond 1% o holl oedolion y DU yn dal yswiriant gofal tymor hir.⁵⁰³ Mae rhai (11%) yn disgwyl neu eisiau i'w pensiwn roi incwm iddynt i gefnogi

⁴⁹⁸ Aviva/Age UK, 2025, 'Realiti ymddeol: Rheoli Arian yng nghanol ymddeoliad'

⁴⁹⁹ Gwasanaeth Arian a Phensiynau, 2023, 'Nid yw mwy na hanner pobl yn gwybod beth sy'n digwydd i'w pensiwn pan fyddant yn marw'

⁵⁰⁰ Partneriaeth y Bobl, 2024, 'Dewisiadau Newydd, Penderfyniadau Mawr: Amser brys'

⁵⁰¹ IFS, 2025, 'Dirywiad gwybyddol a chyfoeth ariannol yn hŷn'

⁵⁰² Hall A ac eraill, 2023, 'Rheoli arian yn ddiweddarach mewn bywyd: asesiad gallu meddyliol'

⁵⁰³ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024 - Pensiynau: Canfyddiadau dethol'

anghenion gofal cymdeithasol⁵⁰⁴, ac mae cyfran fach o bobl sy'n cael mynediad at eu pensiwn wedi defnyddio neu'n bwriadu defnyddio'r arian hwn i ariannu gofal hirdymor (4% o'r rhai a wnaeth ei arian yn llawn yn y 4 blynedd hyd at 2024).⁵⁰⁵

- 1.465 Gall gofal cymdeithasol effeithio ar ddigonolrwydd pensiynau, a gall cyfoeth ac incwm pensiwn effeithio ar fynediad at gymorth gofal cymdeithasol. Felly, gallai'r angen am gefnogaeth leihau cyfoeth pensiwn yn fawr. Wrth edrych ymlaen, yn enwedig oherwydd y dirywiad mewn cynilion DB a'r newidiadau mewn penderfyniadau dad-gronni sy'n cael eu gwneud yn dilyn gweithredu diwygiadau 2014, mae'n debygol y bydd mynediad at ofal cymdeithasol fforddiadwy neu amddiffyniad rhag costau gofal uchel o bwys sylfaenol i lawer o bensiynwyr. Bydd y Comisiwn yn croesawu adroddiad Comisiwn Casey ar y pwnc hwn.
- 1.466 Gall oedolion hŷn wynebu heriau newydd nad yw llawer wedi paratoi'n ddigonol ar eu cyfer, a all effeithio'n sylweddol ar ddigonolrwydd pensiynau. Gellir rheoli rhai effeithiau drwy baratodau ariannol ac ymgysylltu â phensiynau, fel sefydlu buddiolwr marwolaeth ar gyfer pensiwn, ond mae eraill yn gofyn am ddatblygu polisïau ar draws y llywodraeth a'r diwydiant i sicrhau bod oedolion hŷn yn cael eu diogelu'n ddigonol.

Casgliad

- 1.467 Fel y mae'r bennod hon wedi'i nodi, mae penderfyniadau ynghylch sut i gael mynediad at bensiynau a sut i aros yn ddiogel yn ariannol drwy gydol bywyd diweddarach yn gymhleth, yn fwy felly yn y byd newydd lle mae'r rhan fwyaf o'r bobl yn byw mewn sefyllfa DC ac yn dilyn diwygiadau ar ôl 2014. Mae unigolion yn wynebu penderfyniadau heriol ac amrywiol risgiau i'w rheoli.
- 1.468 Mae tirwedd y polisi dad-gronni ar fin newid unwaith eto, gyda chynnydd yn yr Oedran Pensiwn Isafswm Arferol, cyflwyno Cymorth Targedig, ehangu cyfraniadau diffiniedig cyfunol, a chyflwyno Ymddeoliad â Chanllaw. Bydd gan y newidiadau hyn oblygiadau pwysig ar gyfer sut mae unigolion yn rheoli penderfyniadau a risgiau dad-gronni. Fodd bynnag, dylai dull cryf o droi cynilion pensiwn yn incwm a fydd yn para drwy gydol ymddeoliad fod ar waith yn ddiodyn. Ni all system ddad-gronni ddigonol, deg a chynaliadwy ddiwynnu ar ymgysylltiad yn unig. Mae angen datrys y dryswch a achoswyd gan ddiwygiadau 2014.

⁵⁰⁴ DWP, 2025, 'Cynllunio a pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁵⁰⁵ FCA, 2025, 'Arolwg Bywydau Ariannol 2024 - Pensiynau: Canfyddiadau dethol'

Pennod 6 Casgliad

- 1.469 Mae'r byd wedi newid yn sylweddol ers y Comisiwn Pensiynau cyntaf. Mae llawer wedi'i gyflawni. Mae Pensiwn newydd y Wladwriaeth wedi arwain at gynnig mwy hael a chyfartal rhwng dynion a menywod drwy system y wladwriaeth.⁵⁰⁶ Mae AE wedi ehangu darpariaeth pensiwn gweithle yn ddramatig.⁵⁰⁷ Drwy'r Bil Cynlluniau Pensiwn, mae'r Llywodraeth yn ceisio mynd i'r afael â rhai o'r aneffeithlonrwydd sy'n weddill yn y farchnad DC er mwyn darparu gwell gwerth i gynilwyr yn y tymor hir. Mae'r Llywodraeth wedi gofyn inni ystyried sut i orffen y gwaith a ddechreuodd y Comisiwn Pensiynau cyntaf, er mwyn darparu system bensiynau ddigonol, deg a chynaliadwy ar gyfer y dyfodol. Yng ngham cyntaf ein gwaith, rydym wedi adolygu'r system bresennol i asesu ble mae heriau i ddigonolrwydd, tegwch a chynaliadwyedd. Yn y bennod olaf hon, rydym yn nodi'r casgliadau a fydd yn llywio cam nesaf ein gwaith.
- 1.470 **Mae'r heriau macro-economaidd sy'n wynebu'r system bensiynau yn anoddach nag yr oeddent 20 mlynedd yn ôl.** Mae'r boblogaeth yn heneiddio; mae cynhyrchiant a thwf cyflogau wedi bod yn wan.⁵⁰⁸ Cynlluniwyd fframwaith system bensiynau heddiw 20 mlynedd yn ôl. Er bod gwelliannau enfawr wedi'u cyflawni yng nghanlyniadau pensiynwyr yn ystod y cyfnod hwnnw, mae'n bryd edrych o'r newydd ar a fydd y system sydd gennym nawr yn diwallu anghenion pensiynwyr yfory. Wrth fynd i'r afael â digonolrwydd ar gyfer pensiynwyr y dyfodol, yr un dewisiadau a ystyriwyd gan y Comisiwn Pensiynau cyntaf sy'n wynebu'r DU heddiw: rhyw gyfuniad o drethi uwch i gefnogi poblogaeth sy'n heneiddio; unigolion a chyflogwyr yn cynilo mwy; a chodiadau pellach yn yr oedran ymddeol cyfartalog.
- 1.471 **Mae cyfrifoldeb am oresgyn yr heriau hyn yn nwylo'r un tri actor ag yr oedd 20 mlynedd yn ôl:** y wladwriaeth, cyflogwyr ac unigolion. Rhaid i system bensiynau gynaliadwy ar gyfer y dyfodol gydbwysu cost cyfle i'r Llywodraeth o wario ar bensiynau, gan gynnwys cwestiwn tegwch rhyng-genedlaethol i drethdalwyr, â fforddiadwyedd ac ymarferoldeb i gyflogwyr a chostau cynilo yn ystod eu bywydau gwaith i unigolion. Rhaid iddo daro'r cydbwysedd cywir o ran cyflawni ar draws Pensiwn y Wladwriaeth, AE, a chynilo gwirfoddol ychwanegol. I ategu hyn, rhaid i lywodraethu amddiffyn blaenoriaeth buddiannau cynilwyr.
- 1.472 **Nid yw'r polisi pensiynau presennol wedi'i seilio ar amcanion clir ar gyfer digonolrwydd nac wedi'i adolygu'n gyfannol.** Er mwyn sicrhau bod

⁵⁰⁶ Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o Arolwg Hydredol yr Adran Gwaith a Phensiynau

⁵⁰⁷ DWP, 2025, 'Cyfranogiad pensiwn gweithle a thuaddiadau cynilo gweithwyr cymwys: 2009 i 2024'

⁵⁰⁸ SYG, 2025, 'Allbwn fesul awr a weithiwyd, DU'; SYG, 2025, 'EARN02: Enillion wythnosol cyfartalog yn ôl sector'; SYG, 2025, 'MYNEGAI CPI 00: POB EITEM 2015=100'

polisi pensiynau yn y dyfodol yn darparu incwm ymddeol digonol, rhaid iddo ddiffinio beth mae 'digonol' yn ei olygu a sut mae'n cael ei fesur, a rhaid i hyn gynrychioli adnoddau ariannol pensiynwyr yn gywir ar draws y dosbarthiad incwm. A chan y bydd y cyd-destunau cymdeithasol, economaidd a demograffig yn anochel yn parhau i newid, mae angen i'r Llywodraeth allu adolygu'r system gyfan i sicrhau ei bod yn parhau i fod yn addas at y diben.

- 1.473 **Mae Pensiwn y Wladwriaeth yn cyflawni'r hyn a argymhellodd y Comisiwn cyntaf, ond nid yw pensiynau preifat yn gwneud digon.** O'i gymharu â'r dyheadau a nodwyd gan y Comisiwn cyntaf, mae 4 o bob 10 o bobl â diffyg cynilion, ac mae hyn yn debygol o waethygu.⁵⁰⁹ Mae hyn er gwaethaf y ffaith bod Pensiwn y Wladwriaeth yn darparu'r gyfran o enillion a argymhellwyd gan y Comisiwn cyntaf yn fras. Mae angen i bensiynau preifat wneud mwy.
- 1.474 **Ni chynlluniwyd y system budd-daliadau pensiynwyr ehangach ar gyfer heriau heddiw.** Mae llwyddiant y Pensiwn y Wladwriaeth newydd o ran lleihau dibyniaeth ar brofion modd, ochr yn ochr â'r cynnydd yng nghyfran y bobl y disgwylir iddynt wynebu costau tai yn eu hymddeoliad, yn golygu ein bod yn disgwyl i lwythi achosion Credyd Pensiwn leihau,⁵¹⁰ ond i gymhwysedd ar gyfer Budd-dal Tai gynyddu.⁵¹¹ Mae hyn yn codi cwestiynau ynghylch sut y dylai cymhwysedd ar gyfer budd-daliadau sydd wedi'u 'pasbortio' ar hyn o bryd o Gredyd Pensiwn weithio yn y dyfodol, a sut rydym yn amddiffyn cymhellion i gynilo.
- 1.475 **Mae cofrestru awtomatig wedi cynyddu cynilion, ond nid digon ar gyfer enillwyr is a chanolig.** Er bod enillwyr uwch yn fwy tebygol o fod yn cynilo uwchlaw isafswm AE, mae enillwyr is a chanolig yn fwy tebygol o fod wedi cofrestru ar lefelau isaf.⁵¹² Mae AE wedi bod yn llwyddiant polisi ysgubol, ond er mwyn i incwm pensiynwyr y dyfodol fod yn ddigonol ar gyfer enillwyr is a chanolig, rhaid i gymhwysedd AE, trothwyon enillion, a chyfraddau cyfraniadau isafswm fod yn ddigonol i gefnogi hyn.
- 1.476 **Nid yw rhai pobl yn cynilo o gwbl, yn fwyaf nodedig llawer o'r hunangyflogedig.** Nid yw bron i hanner y bobl o oedran gweithio yn cynilo i mewn i bensiwn mewn mis nodweddiadol, ac mae bron i hanner y rhai nad ydynt yn cynilo mewn gwaith â thâl. Nid oes unrhyw beth sy'n cyfateb i AE ar gyfer pobl hunangyflogedig, a dim ond 4% o bobl y mae eu hunig incwm yn dod o hunangyflogaeth sy'n cynilo i bensiwn. Rhaid i system bensiynau ddigonol yn y dyfodol gynnwys ateb i'r rhai sy'n hunangyflogedig nad ydynt yn cynilo yn rhywle arall. Rhaid i hwn fod yn un sy'n gweithio i bobl hunangyflogedig iau, sy'n ennill llai, sy'n arbennig o debygol o beidio â chael cynilion pensiwn preifat.

⁵⁰⁹ DWP, 2025, 'Dadansoddiad o Incwm Pensiwn y Dyfodol 2025'

⁵¹⁰ Dadansoddiad DWP gan ddefnyddio Pensim3

⁵¹¹ Dadansoddiad mewnol yr Adran Gwaith a Phensiynau o ragolygon budd-daliadau hirdymor

⁵¹² Dadansoddiad yr Adran Gwaith a Phensiynau o'r SYG, Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion, 2024

- 1.477 **Mae menywod, gofalwyr, pobl anabl a rhai grwpiau lleiafrifoedd ethnig yn arbennig o debygol o fod yn diffyg cynilo.**^{513,514,515,516} Nid yw'r system bensiynau preifat yn addasu ar gyfer y ffaith bod grwpiau, yn aml oherwydd enillion is a bylchau yn ystod bywyd gwaith, yn cael canlyniadau pensiwn gwaeth. Er na ellir datrys yr anghydraddoldebau hyn o reidrwydd drwy'r system bensiynau, rhaid i bolisi cyhoeddus ehangach ystyried sut y gellir mynd i'r afael â nhw.
- 1.478 **Nid yw llawer o bobl yn gweithio'n ddigon hir i Gronni pensiynau digonol.** Mae bywydau gwaith hirach yn caniatáu i bobl Gronni mwy o gynilion a chronni enillion buddsoddi mwy ac yn golygu bod angen i'w cynilion ariannu llai o flynyddoedd o ymddeoliad. Ond, er gwaethaf cynnydd sylweddol ers y Comisiwn cyntaf, yn enwedig i fenywod, mae cyfraddau cyflogaeth i bobl yn eu 50au bellach wedi stopio, gydag anweithgarwch yn cael ei yrru fwyfwy gan salwch hirdymor, yn ogystal â chyfrifoldebau gofalu.⁵¹⁷ Ar gyfer twf economaidd y DU yn ogystal ag ar gyfer canlyniadau pensiynau, mae'n hanfodol bod gweithwyr hŷn yn cael eu cefnogi i weithio ac i aros mewn gwaith.
- 1.479 **Mae pryd a sut mae pobl yn cael mynediad at eu pensiynau yr un mor bwysig â chronni er mwyn sicrhau digonolrwydd.** Ni ragwelodd y Comisiwn cyntaf gyflwyno diwygiadau mynediad at bensiynau 2014, sydd wedi cyflwyno heriau cymhleth i gynilwyr wrth benderfynu sut i gael mynediad at eu pensiynau. Mae gwneud y mwyaf o fanteision cynilion pensiwn yn ei gwneud yn ofynnol i unigolion reoli risgiau hirhoedledd, buddsoddi ac amseru. Rhaid i system bensiynau yn y dyfodol gynnwys amddiffyniadau cryfach a dull dad-gronni diofyn i droi cronfeydd pensiwn yn incwm sy'n cynnal pobl drwy gydol ymddeoliad.
- 1.480 Mae ein hadroddiad terfynol wedi'i gynllunio ar gyfer Gwanwyn 2027. Ynddo, byddwn yn nodi ein hargymhellion i'r Llywodraeth ar gyfer system bensiynau wydn yn y dyfodol sy'n ddigonol, yn deg ac yn gynaliadwy.
- 1.481 Yn ein trafodaethau dros y flwyddyn nesaf, hoffem glywed barn pob grŵp rhanddeiliaid, gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i ddinasyddion, cyflogwyr, elusennau a sefydliadau'r trydydd sector, undebau llafur, darparwyr pensiynau, melinau trafod ac academyddion.
- 1.482 Os hoffech chi rannu eich barn ar ein canfyddiadau hyd yn hyn, gallwch wneud hynny yma: [i gysylltu â'r ffurflen ar dudalen Gov.uk].

⁵¹³ DWP, 2025, 'Bwlch Pensiynau rhwng y Rhywiau mewn Pensiynau Preifat: 2020 i 2022'

⁵¹⁴ DWP, 2025, 'Cynllunio a Pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach 2024'

⁵¹⁵ PPI, 2026, 'Diffyg pensiwn: Dadansoddiad o Gyfoeth Pensiwn'

⁵¹⁶ DWP, 2025, 'Arolwg Adnoddau Teuluol: blwyddyn ariannol 2023 i 2024'

⁵¹⁷ DWP, 2025, 'Statws economaidd y farchnad lafur ar gyfer unigolion 50 oed a throsodd, tueddiadau dros amser: Medi 2025'

Talfyriadau a rhestr termau

Byrfoddau

AE – Cofrestru awtomatig

CDC – Cyfraniad Diffiniedig Cyfunol

DB – Budd-daliad diffiniedig

DC – Cyfraniad diffiniedig

DWP Yr Adran Waith a Phensiynau

FCA – Awdurdod Ymddygiad Ariannol

HMT – Trysorlys Ei Mawrhydi

IFS – Sefydliad Astudiaethau Cyllidol

NEET – Pobl nad ydynt mewn addysg na hyfforddiant

OADR – Cymhareb dibyniaeth ar gyfer henaint

OBR – Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol

OECD – Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd

SYG – Swyddfa Ystadegau Gwladol

TPR – Y Rheoleiddiwr Pensiynau

TRR – Cyfradd amnewid darged

Geirfa

Pensiwn Ychwanegol y Wladwriaeth	Y rhan o Bensiwn y Wladwriaeth sy'n gysylltiedig ag enillion a gyflwynwyd ym 1978. Roedd hyn yn cael ei adnabod fel Cynllun Pensiwn y Wladwriaeth yn Gysylltiedig ag Enillion (SERPS) rhwng 1978 a 2002, ac Ail Bensiwn y Wladwriaeth (S2P) o 2002.
Ffi Rheoli Blynnyddol (AMC)	Y ffi a dynnir gan ddarparwyr cynlluniau pensiwn ar gyfer buddsoddi a gweinyddu. O fewn cofrestru awtomatig mae'r ffioedd hyn wedi'u capio ar 0.75% y flwyddyn.
Blwydd-dal	Wedi'i brynu gyda chronfa bensiwn unigol, sydd wedi'i chronni mewn Cynllun Pensiwn Cyfraniadau Diffiniedig, i ddarparu pensiwn sydd fel arfer yn daladwy am oes. Mae blwydd-dal oes sengl yn talu buddion i unigolyn. Mae blwydd-dal ar y cyd/goroeswyr yn talu buddion i'r priod/partner dibynnol ar ôl marwolaeth y cyntaf. Mae blwydd-dal lefel yn talu taliadau cyson tra bod blwydd-dal sy'n gysylltiedig â mynegai yn talu buddion sy'n gysylltiedig â mynegai (er enghraifft y Mynegai Prisiau Manwerthu).
Arolwg Blynnyddol o Oriau ac Enillion (ASHE)	Arolwg o gyflogwyr am sampl fawr o weithwyr
Cofrestru awtomatig (AE)	Dyletswydd gyfreithiol sy'n ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr roi staff cymwys yn awtomatig mewn cynllun

	pensiwn gweithle. Gall gweithwyr optio allan os ydynt yn dymuno.
Isafswm cofrestru awtomatig	Cyfraniadau sy'n hafal i 8% o enillion cymwys, gyda chyfraniad o leiaf 3% gan y cyflogwr. Ar hyn o bryd, enillion cymwys yw'r rhai rhwng £6,240 a £50,270 (2025-26).
Pensiwn Cyfraniad Diffiniedig Cyfunol (CDC)	Cynllun pensiwn lle mae cyfraniadau'n cael eu cronni ar y cyd, gan rannu risgiau buddsoddi a hirhoedledd i gyflawni incwm ymddeol targed. Nid oes angen dad-risgio unigol.
Dad-gronni	Y broses o gael mynediad at gronfa bensiwn croniedig, ei gwario i lawr neu dynnu incwm ohoni yn ystod ymddeoliad
Pensiwn budd-daliadau diffiniedig (DB)	Pensiwn sy'n darparu incwm ymddeol yn seiliedig ar gyflog a faint o flynyddoedd y mae'r unigolyn wedi bod yn y cynllun
Pensiwn cyfraniadau diffiniedig (DC)	Pot pensiwn yn seiliedig ar faint sy'n cael ei dalu i mewn. Mae twf buddsoddiad (heb gynnwys y Ffi Rheoli Blynnyddol) a rhyddhad treth hefyd yn ychwanegu at werth y pot.
Dad-risgio	Proses fuddsoddi strategol o leihau amlygiad i risg wrth i gynilwyr agosáu at ymddeoliad lle mae dyrannu asedau'n symud yn raddol ac yn awtomatig i fuddsoddiadau mwy diogel po agosaf at ymddeoliad yw aelodau.
Tynnu arian i lawr	Cynnyrch dad-gronni sy'n cadw cynilion pensiwn wedi'u buddsoddi wrth ganiatáu i unigolion wneud tynnu arian allan yn hyblyg
Sbardun enillion	Lefel o gyflog gros y mae'n rhaid i gyflogwyr gynnwys gweithiwr mewn cynllun pensiwn arni ac uwchlaw, o dan AE. £10,000 yn flynyddol ar hyn o bryd.
Amnewid	Tynnu rhywfaint neu'r cyfan o bensiwn fel swm arian parod yn hytrach nag incwm rheolaidd
Arolwg Adnoddau Teuluol (FRS)	Arolwg o incwm ac amgylchiadau aelwydydd
Arolwg Bywydau Ariannol (FLS)	Arolwg yr FCA o agweddau defnyddwyr ac amgylchiadau ariannol
Llwybr llithro	Y cyfnod y mae dad-risgio yn digwydd drosto. Byddai llwybr gleidio '10 mlynedd' yn dechrau symudiad i asedau mwy amddiffynnol yn 55 oed i gynilwr sy'n bwriadu ymddeol yn 65 oed, er enghraifft.
Ymddeoliad dan Arweiniad	Deddfwriaeth sy'n dod i'r amlwg sy'n ei gwneud yn ofynnol i gynlluniau gynrig llwybrau ymddeol strwythuredig sy'n helpu cynilwyr i lywio penderfyniadau dad-gronni, yn dilyn Bil Pensiynau 2025.
Cartrefi Islaw'r Incwm Cyfartalog (HBAI)	Set ddata o incwm aelwydydd, wedi'i seilio'n bennaf ar yr Arolwg Adnoddau Teuluol
Arolwg y Llafurlu (LFS)	Arolwg aelwydydd gan yr SYG yn canolbwyntio ar statws y farchnad lafur

Ffordd o fyw / llwybr gleidid	Strategaeth fuddsoddi sy'n symud cynilo pensiwn i asedau risg is wrth i'ch dyddiad ymddeol agosáu
Terfyn Enillion Isaf	Yn AE, nid oes angen i enillion o dan y pwynt hwn gyfrif fel enillion cymwys wrth gyfrifo cyfraniadau pensiwn. Yn 2025-26, mae gwerth terfyn isaf y band enillion cymwys yn £6,240. Ddim yn union yr un fath â'r Terfyn Enillion Isaf Yswiriant Gwladol.
Ymddiriedolaethau Meistr	Cynlluniau pensiwn lle mae llawer o gyflogwyr yn rhannu un bwrdd ymddiriedolwyr a strwythur llywodraethu i ddarparu pensiynau gweithle ar raddfa fawr
Isafswm Oedran Pensiwn Arferol (NMPA)	Yr oedran cynharaf y gellir cael mynediad at bensiynau preifat heb gosb: 55 oed ar hyn o bryd, yn codi i 57 yn 2028
Cymhareb dibyniaeth henaint (OADR)	Cymhareb y DU o bensiynwyr (uwchlaw oedran Pensiwn y Wladwriaeth) i nifer yr oedolion o oedran gweithio
Pensim3	Model hirdymor yr Adran Gwaith a Phensiynau o incwm pensiynwyr
Arolwg Cynllunio a Pharatoi ar gyfer Bywyd Hwyrach (PPLL)	Arolwg o bobl 40 i 75 oed yn cwmpasu agweddau a phrofiadau o bensiynau a chynllunio ar gyfer ymddeoliad
Enillion cymwys	Unrhyw enillion rhwng y Terfyn Enillion Isaf (£6,240) a'r Terfyn Enillion Uchaf (£50,270)
Blynyddoedd cymhwyso	Blynyddoedd treth lle mae unigolyn wedi cyfrannu, naill ai drwy waith neu amgylchiadau credyd eraill, tuag at ei gofnod Pensiwn y Wladwriaeth. Mae angen 35 mlynedd ar gyfer hawl llawn i Bensiwn y Wladwriaeth newydd.
Cronfa Ddata Cofrestru a Rhyngweithio Poblogaeth (RAPID)	Set ddata DWP yn seiliedig ar ddata budd-daliadau a threthi gweinyddol
Cyfradd amnewid	Incwm ymddeol gros fel cyfran o enillion gros cyn ymddeol. Yn ein modelu, yn benodol: incwm cymedrig wedi'i addasu yn ôl CPI dros ymddeoliad fel cyfran o enillion cyfartalog wedi'u haddasu yn ôl enillion, di-sero o 50 i oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Tybir bod cyplau yn rhannu incwm.
Cyfradd amnewid darged (TRR)	Targedau penodol a nodir yn y Comisiwn Pensiynau cyntaf fel dyheadau i helpu i esmwytho safonau byw i ymddeoliad
Cymorth Targedig	Mae cymorth wedi'i dargedu yn galluogi cwmnïau sydd wedi'u hawdurdodi gan yr FCA i ddarparu cymorth gyda buddsoddiadau a phensiynau, gan wneud argymhellion sydd wedi'u cynllunio ar gyfer grwpiau o ddefnyddwyr â nodweddion ac amgylchiadau tebyg. Fe'i cyflwynwyd ar 6 Ebrill 2026.
Swm cyfan di-dreth / elfen ddi-dreth / arian parod di-dreth	Y gyfran (hyd at 25%) o gronfa bensiwn y gellir ei thynnu'n ôl yn rhydd o Dreth Incwm

Y Comisiwn Pensiynau cyntaf / Comisiwn cyntaf	Comisiwn a redodd o 2002 i 2006, yn cynnwys Adair Turner, Jeannie Drake a John Hills
Clo Triphlyg	Gwarant y bydd Pensiwn y Wladwriaeth (sylfaenol a newydd) yn codi bob blwyddyn yn ôl yr uchaf o dwf enillion cyfartalog, chwyddiant Mynegai Prisiau Defnyddwyr neu 2.5%
Cyfundaliad Cronfeydd Pensiwn heb eu Crisialu (UFPLS)	Ffordd o gymryd symiau cyfan yn uniongyrchol o gronfa bensiwn heb ei chrisialu, gyda 25% yn ddi-dreth a 75% yn cael ei drethu ar y gyfradd ymylol. Nid cynnyrch blwydd-dal na thynnu i lawr mohono.
Terfyn Enillion Uchaf	Yn AE, nid oes angen i enillion uwchlaw'r pwynt hwn gyfrif fel enillion cymwys wrth gyfrifo cyfraniadau pensiwn. Yn 2025-26, mae gwerth terfyn uchaf y band enillion cymwys yn £50,270, sy'n cyfateb i Derfyn Enillion Uchaf Yswiriant Gwladol ar wahân.
Arolwg Cyfoeth ac Asedau (WAS)	Arolwg aelwydydd gan yr SYG yn canolbwyntio ar gyfoeth
Diwygiadau mynediad pensiwn 2014 / diwygiadau 2014 / Rhyddid Pensiwn	Newidiadau deddfwriaethol a gyhoeddwyd yn 2014, a ddeddfwyd yn 2015, a roddodd hyblygrwydd llawn i unigolion ynghylch sut i gael mynediad at bensiynau cyfraniadau diffiniedig (DC) o 55 oed, gan gynnwys tynnu arian allan yn llawn, tynnu i lawr, a symiau cyfundaliad hyblyg, heb unrhyw ofyniad i brynu blwydd-dal.

Diolchiadau

Diolch i'r amrywiaeth o randdeiliaid sydd wedi cyfrannu at ein trafodaethau hyd yn hyn. I gydlynu'r mewnbwn hwn, mae gan y Comisiwn 4 grŵp cyswllt:

Cymdeithas sifil

- Which?
- Islamic Finance Guru
- Centre for Ageing Better
- Age UK
- Carers UK
- Independent Age
- Women's Budget Group
- Black Equity Organisation
- Cyngor ar Bopeth
- Sefydliad Joseph Rowntree

Cyflogwyr

- Cydffederasiwn Diwydiant Prydain (CBI)
- Ffederasiwn y Busnesau Bach (FSB)
- British Airways
- Scottish and Southern Energy
- RBS
- Deloitte
- Nationwide
- PwC
- Tesco
- BT
- UCEA
- National Grid
- DHL
- Sainsbury's
- Uber
- McDonald's
- Barclay's
- Kier Group

Undebau llafur

- Cyngres yr Undebau Llafur (TUC)
- Unite
- Unsain
- GMB
- Undeb Gweithwyr Siopau, Dosbarthu a Gwaith Perthynol
- Undeb y Gweithwyr Cyfathrebu
- Prospect
- RMT
- Accord
- National Union of Journalists
- Bakers, Food and Allied Workers Union
- Community

Y diwydiant pensiynau

- Pensions UK
- Association of British Insurers
- Nest
- People's Partnership
- Smart Pension
- Lifesight (Willis Towers Watson)
- TPT
- Universities Superannuation Scheme
- Natwest Cushon
- Fidelity
- Phoenix Group
- Royal London
- Scottish Widows
- Aviva
- Legal and General
- M&G

Yn ogystal, rydym yn ddiolchgar am yr amser a'r cyngor a gynigiwyd gan y **Grŵp Arbenigwyr Pensiynau**, sy'n cynrychioli melinau trafod, grwpiau academiaidd ac arbenigwyr pwnc, sydd wedi cefnogi Dadansoddiad Pensiynau a Bywyd Hwyrach (PALLA) yr Adran Gwaith a Phensiynau i adeiladu sylfaen dystiolaeth gref i gefnogi'r Comisiwn.

- AgeUK
- Centre on Household Assets and Savings Management (CHASM), University of Birmingham
- Centre for Research on Ageing, University of Southampton
- ESRC Centre for Population Change, University of Southampton
- Y Sefydliad Astudiaethau Cyllid
- International Longevity Centre
- Living Pension
- LSE
- Manchester University
- Nest Insight
- Oxford Economics
- Oxford Institute of Population Ageing
- Pensions Policy Institute (PPI)
- Pensions UK
- Resolution Foundation
- Standard Life Centre for the Future of Retirement
- University of Bristol's Personal Finance Research Centre
- University of Kent
- University of Loughborough
- WPI Economics

Hoffem ddiolch i bawb a gyfarfu â'r Comisiwn yn ystod ei gam cyntaf i rannu eu barn a'u harbenigedd. Hoffem hefyd ddiolch i'r Athro Bernhard Ebbinghaus, yr Athro Helen McCarthy a'r Athro Hugh Pemberton am rannu safbwyntiau hanesyddol ar bensiynau.

Bydd y grwpiau hyn yn parhau i gyfarfod wrth i'r Comisiwn ddatblygu ei adroddiad terfynol i'w gyhoeddi yn 2027. Fel y nodir yn ein Casgliad, byddai unrhyw dystiolaeth a allai helpu llywio argymhellion terfynol y Comisiwn yn cael eu croesawu'n fawr.

gadewch yn wag – tu mewn i'r clawr cefn

Yr Adran Gwaith a Phensiynau ISBN XXX-X-XXXX-XXXX-X
www.gov.uk CCS0000000000 00/00